

Rapportage onderzoek Feijenoord

Deelgemeente Feijenoord

Datum

27 juni 2013

Aan

R. Blokland, griffier

Van

E. Kolthoff, directeur

Inhoudsopgave

1.	BING	6
2.	Aanleiding onderzoek en onderzoeksvragen	6
3.	Door BING verrichte werkzaamheden	7
4.	Toetsingskader	10
4.1	Inleiding	10
4.2	Subsidiebeleid	10
4.2.1	Definitie	11
4.2.2	Kaders	11
4.3	Inkoop- en aanbestedingsbeleid	14
4.3.1	Definitie	15
4.3.2	Kaders	15
4.3.3	Procedures	15
4.4	Gemeentewet en Awb	17
4.5	Jurisprudentie	18
4.6	Gemeentelijke gedragscodes	19
4.7	Wetenschappelijk kader	21
4.7.1	Invalshoeken integriteit	22
4.7.1.1	Vormen van integriteitschendingen	23
4.7.1.2	Resumé invalshoeken en typen integriteitschendingen	27
4.7.2	Aard en omvang	27
4.7.2.1	Fraude- en corruptieonderzoek 2003	27
4.7.2.2	Fraude- en corruptieonderzoek 2010	28
4.7.2.3	Overige integriteitschendingen	28
4.7.2.4	Onderzoeken uitgevoerd door externen	28
4.7.2.5	Resumé prevalentie	29
5.	Accountantsrapporten	29
6.	DDD	33
6.1	Resumé	33
6.2	Betrokken partijen	33
6.3	Organisatie DDD	34
6.3.1	'Aantijgingen'	34
6.3.2	Opdrachtverstrekking	34
6.3.3	Subsidieverstrekking	35
6.3.4	Ontkoppeling ramadan	36
6.3.5	Beraadslaging in deelraad	36
6.4	Overige zaken	37
7.	Vereniging D	38
7.1	Resumé	38

7.2	Vereniging D	38
7.3	Subsidies	39
7.3.1	'Aantijgingen'	39
7.3.2	Exploitatiesubsidie	40
7.3.3	Verwevenheid	41
7.3.4	Overige subsidies	44
7.4	Huisvestingsperikelen	45
7.4.1	Multifunctionele Accommodatie (MFA)	45
7.4.2	Voormalige locatie vereniging D	46
7.5	Vrijwilligersprijs	48
7.5.1	Ring van Feijenoord	48
7.5.2	Feitelijk verloop	49
8.	Re-integratiebureau C	51
8.1	Algemeen	51
8.2	Re-integratiebureau C	52
8.3	Resumé	52
8.4	Bijzonderheden	53
8.4.1	Aanbestedingsproces 2011 (pilotopdracht 2012)	53
8.4.2	Voortgang pilotopdracht – communicatie richting betrokkenen	54
8.4.3	Afrekening pilotopdracht – toekennen budgetsubsidie	56
8.4.4	Communicatie-evaluatie richting deelraad	63
8.4.5	Rol huidig deelraadslid B	64
9.	Bedrijf S	65
9.1	Algemeen	65
9.2	Stichting S – BV S-Zuid	65
9.3	Resumé	66
9.4	Bijzonderheden	66
9.4.1	Aanbesteding 2008	66
9.4.2	Aanbestedingstraject 2012 – niet gunnen opdracht aan BV S-Zuid	67
9.4.2.1	Aanbestedingstraject opbouwwerk 2013	67
9.4.2.2	Keuzes in besluitvormingsproces – druk op portefeuillehouder	70
9.4.2.3	Keuzes in besluitvormingsproces – druk op ambtenaren	74
9.4.2.4	Ontevredenheid over bedrijf S	75
9.4.2.5	Belangen	77
10.	Parkeren Afrikaanderplein	78
10.1	Inleiding	78
10.2	Resumé	79
10.3	Betrokken partijen	79
10.4	Bijzonderheden	79
10.4.1	Totstandkoming beleidsregel – druk op DB	79

10.4.2	Contact tussen DB en ambtenaren – opstellen beleidsregel	84
10.4.3	Contact tussen deelraadsleden en ambtenaren	84
10.4.4	Ontheffing in de jaren na de beleidsregel	84
11.	Stichting N	85
11.1	Algemeen	85
11.2	Stichting N	86
11.3	Resumé	86
11.4	Bijzonderheden	86
12.	Adviesbureau R	87
12.1	Adviesbureau R	87
12.2	Bijzonderheden	87
13.	Moskee F	87
13.1	Inleiding	87
13.1.1	Aanleiding	87
13.1.2	Stichting Z	88
13.1.3	Bevindingen	88
13.1.4	Beperkingen in het BING-onderzoek en deze rapportage	88
13.2	Resumé	88
13.2.1	Toezicht en handhaving met betrekking tot de brandveiligheid	88
13.3	Verantwoordelijkheden en bevoegdheden	90
13.4	Chronologie	91
13.4.1	Periode 1996 tot 2006	91
13.4.2	Periode 2006-2010	93
13.4.3	Periode 2010-heden	96
13.4.4	Verklaring geschorste ambtenaar	100
13.5	Rol bestuurders	104
13.5.1	Verklaringen betrokken bestuurders periode 2006-2010	104
13.5.2	Verklaringen betrokken bestuurders periode 2010-heden	107
13.5.3	Informereren deelraad	109
14.	Algemeen	111
14.1	Contacten – oneigenlijke druk	112
14.1.1	Contacten DB – deelraad	112
14.1.2	Contacten DB – ambtelijk apparaat	112
14.1.3	Contacten deelraad – ambtelijk apparaat	113
14.1.4	Contacten onderling – communicatie	114
14.1.5	Politieke druk en oneigenlijke druk	115
14.2	Integriteit, belangenbehartiging en nevenfuncties	116
14.2.1	Integriteit	116
14.2.2	Belangenbehartiging	117
14.2.3	Nevenfuncties	119

14.3	Lobby voor functies	120
15.	Reactie op conceptrapport	126
16.	Beantwoording onderzoeksvragen	126
16.1	Onderzoeksvraag 1	126
16.1.1	Bevindingen van de accountant	127
16.1.2	Bevindingen onderzochte subsidiedossiers	127
16.2	Onderzoeksvraag 2	129
16.2.1	Oneigenlijke druk	129
16.2.2	(Ordentelijke) besluitvorming	131
16.3	Onderzoeksvraag 3	133
16.4	Onderzoeksvraag 4	139
16.4.1	Algemene conclusie	139
16.4.2	Aanbevelingen	140
17.	Tot slot	141

- Bijlagen:
1. Checklist DDD
 2. Checklist vereniging D
 3. Checklist re-integratiebureau C
 4. Checklist bedrijf S
 5. Checklist stichting N
 6. Checklist adviesbureau R

Deelgemeente Feijenoord
T.a.v. de heer drs. R. Blokland, griffier
Postbus 9555
3007 AN ROTTERDAM

Amersfoort, 27 juni 2013

Betreft: Rapportage onderzoek Feijenoord

Geachte heer Blokland,

Naar aanleiding van het schriftelijk offerteverzoek (d.d. 14 maart 2013), de uitgebrachte offerte (d.d. 26 maart 2013) en het daaropvolgende gesprek met de themacommissie 'Onafhankelijk onderzoek Feijenoord' (d.d. 5 april 2013), is ons op 15 april 2013 de opdracht verstrekt voor het uitvoeren van het onafhankelijk onderzoek. Hierbij rapporteren wij onze bevindingen.

1. BING

BING – afgeleid van Bureau Integriteit Nederlandse Gemeenten – biedt Nederlandse gemeenten gespecialiseerde adviesexpertise, onderzoeksexpertise en een vraagbaakfunctie aan op het gebied van integriteit. Het bureau richt zich daarbij specifiek op gemeenten, wat borg staat voor specifieke branchekennis, verdieping van ervaringen en de mogelijkheid om duurzame relaties met de doelgroep te onderhouden. BING is een initiatief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

2. Aanleiding onderzoek en onderzoeksvragen

Zoals beschreven in het schriftelijke offerteverzoek (d.d. 14 maart 2013), hebben in het voorjaar van 2013 diverse media bericht over (mogelijke) misstanden in de deelgemeente Feijenoord. Daarbij is de teneur in de berichtgeving dat wellicht sprake is van belangenverstrengeling, met name met betrekking tot het verstrekken en continueren van subsidiegelden. De indruk is hiermee gewekt, zo stelt de deelraad, dat in de deelgemeente cliëntelisme en oneigenlijke politieke druk bepalend zouden zijn geweest voor besluiten van het deelgemeentebestuur. Dit heeft de deelraad doen besluiten, bij moties d.d. 21 februari en 5 maart 2013, een onafhankelijk onderzoek in te stellen waarin de integriteit en professionaliteit van het deelgemeentelijk bestuur en andere actoren nader worden bekeken.

Ten behoeve van de kaders van het onderzoek, is door de deelraad gesteld dat hij graag een antwoord ziet op de volgende onderzoeksvragen:

1. Kan in zijn algemeenheid worden geconstateerd dat het subsidieproces in de deelgemeente Feijenoord ordentelijk verloopt en voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld? Wat zijn bijvoorbeeld de bevindingen van de accountant hierover?
2. Is er bij het door het bestuur van de deelgemeente verlenen van subsidies en/of opdrachten of bij bredere politieke besluitvorming, zoals bijvoorbeeld ambtelijke en bestuurlijke overlegmomenten en de resultaten daarvan, sprake geweest van oneigenlijke politieke druk? Zo ja, is dan wél het verlenen van deze subsidies, opdrachten c.q. de bredere politieke besluitvorming vervolgens ordentelijk verlopen of niet?

3. Is bij het verlenen van subsidies en/of opdrachten of bij bredere politieke besluitvorming sprake geweest van integriteitschending?
4. Welke conclusies kunnen er naar aanleiding van het onderzoek worden getrokken en welke aanbevelingen kunnen er in het kader van het verbeteren en vernieuwen van het eigen (integer en professioneel) handelen aan de deelraad c.q. dagelijks bestuur worden gedaan?

De deelraad van Feijenoord wil duidelijkheid over een onderwerp dat reeds ruime aandacht had gekregen (landelijke pers), maar was blijven steken op het niveau van verdachtmakingen en beschuldigingen. Met behulp van een onafhankelijk onderzoek kan deze ruis worden geklaard, waarbij de conclusies en aanbevelingen door de deelraad ter hand kunnen worden genomen.

Uit de opdrachtvaarders blijkt dat de deelraad tevens voorstander is van een wetenschappelijke beschouwing over en onderbouwing van het onderwerp. Hierdoor kunnen de bevindingen over de praktijk in de deelgemeente Feijenoord geabstraheerd worden naar meer generalistische gegevens (trends, landelijke cijfers etc.).

De door de deelraad gestelde onderzoeksvragen geven blijk van behoefte aan een breed en evenzeer diepgaand onderzoek. De vraagstelling is toegespitst op generale antwoorden, die voortkomen uit onderzoek naar separate – uiteenlopende – dossiers. In de vraagstelling is het aantal potentiële dossiers ongelimiteerd. Gelet op de gestelde onderzoekskaders (doorlooptijd, financiën), is een afbakening aangebracht met betrekking tot het aantal te onderzoeken dossiers. Uit mediaberichtgeving volgde dat enkele specifieke (subsidie)dossiers reeds onderwerp van discussie waren. Om hierover duidelijkheid te scheppen, achten wij het noodzakelijk om in ieder geval specifiek deze dossiers te betrekken in het onderzoek.

Hieruit volgt dat de onderzoeksbevindingen casus-gedreven zijn. Deze casusbevindingen worden op zichzelf beoordeeld en daarnaast kan – op basis van de wetenschappelijke kaders – een reflectie worden gegeven op deze bevindingen. Ten aanzien van deze reflectie is het van belang om de reikwijdte daarvan te zien. Een beperkte steekproef zal in het algemeen immers slechts gedeeltelijk gebruikt kunnen worden om algemene uitspraken te kunnen doen.

Naast het terugkijken op (subsidie-/opdracht)besluitvormingsprocessen in beide bestuursperiodes, wil de deelgemeente Feijenoord leren voor de toekomstige besluitvorming.

3. Door BING verrichte werkzaamheden

Ten aanzien van de verrichte werkzaamheden, kan een onderscheid worden aangebracht in de onderzoeksfases. Wij onderscheiden de volgende drie onderzoeksfases: 1) deskresearch (literatuurstudie en toetsingskader), 2) fieldresearch (openbronnenonderzoek en interviews) en 3) het opstellen van de rapportage.

In de fase van 'deskresearch' hebben wij onder andere de volgende werkzaamheden verricht:

- Kennisname van wetenschappelijke studies omtrent onderhavige thematiek;
- Analyse van relevante documentatie met betrekking tot het toetsingskader, zowel juridische kaders als beleidskaders;
- Operationalisatie van onderzoeksbegrippen;
- Opstellen van toetsingskader.

In de fase van 'fieldresearch' hebben wij onder andere de volgende werkzaamheden verricht:

- Onderzoek verricht in open bronnen (waaronder Kamer van Koophandel, Kadaster, media en sociale media) met betrekking tot (deel)gemeentebestuurders en betrokken externe partijen;
- Kennisname van deelgemeentelijke dossierstukken (zie toelichting 1);
- Interviewen van huidig fractievoorzitter PvdA;
- Interviewen van huidig fractievoorzitter D66;

- Interviewen van huidig fractievoorzitter GroenLinks;
- Interviewen van huidig fractievoorzitter FIA (Feijenoord in Actie);
- Interviewen van huidig fractievoorzitter LvR;
- Interviewen van voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010);
- Interviewen van deelraadslid A;
- Interviewen van deelraadslid B;
- Interviewen van deelraadslid C;
- Interviewen van huidig DB-voorzitter;
- Interviewen van huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening;
- Interviewen van huidig portefeuillehouder Financiën (voormalig portefeuillehouder Welzijn);
- Interviewen van huidig portefeuillehouder Participatie;
- Interviewen van voormalig DB-voorzitter (2006-2010) (zie toelichting 2);
- Interviewen van voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010);
- Interviewen van voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2010);
- Interviewen van deelgemeentesecretaris;
- Interviewen van manager Bedrijfsvoering;
- Interviewen van manager Expertiseteam;
- Interviewen van gebiedsmanager Midden;
- Interviewen van gebiedsmanager Noord/Zuid;
- Interviewen van huidig waarnemend griffier;
- Interviewen van voormalig griffier;
- Interviewen van tien (voormalig) deelgemeentelijke (beleids)ambtenaren (zie toelichting 3);
- Interviewen van gemeentelijk inspecteur Bouw en Woningtoezicht (zie toelichting 4);
- Interviewen van gemeentelijk senior beleidsadviseur Vergunningen;
- Interviewen van voormalig gemeentelijk opdrachtmanager Team Zuid dTG;
- Interviewen van directeur welzijnsorganisatie S;
- Telefonisch/Schriftelijk voorleggen van verklaringen aan voormalig fractievoorzitter PvdA Rotterdam (2006-2010);
- Telefonisch/Schriftelijk voorleggen van verklaringen aan opbouwwerker;
- Telefonisch/Schriftelijk voorleggen van vragen en verklaringen aan kunststichting R (zie toelichting 5);
- Schriftelijk voorleggen van verklaringen aan gemeenteraadslid;
- Schriftelijk voorleggen van vragen en verklaringen aan directeur re-integratiebureau C;
- Schriftelijk voorleggen van vragen en verklaringen aan directeur BV S-Zuid/stichting S;
- Schriftelijk voorleggen van vragen en verklaringen aan vereniging D.

Ten aanzien van de fase van 'opstellen rapportage', hebben wij onder andere de volgende werkzaamheden verricht:

- Opstellen van conceptbevindingenrapportage;
- Voorleggen van aanvullende vragen en relevante passages aan betrokkenen (wederhoor);
- Voorleggen van conceptonderzoeksbevindingen aan het DB;
- Opstellen van conceptrapportage;
- Bespreking conceptrapportage met opdrachtgever.

Van ieder interview is een zakelijk, puntsgewijs verslag opgesteld dat ter verificatie is voorgelegd aan de geïnterviewde. Aan de geïnterviewden is bij aanvang van het interview uitgelegd dat integrale gespreksverslagen geen onderdeel uitmaken van de rapportage, maar wel als bron voor de rapportage kunnen dienen. Ten behoeve van de interviews met ambtenaren is voorafgaand aan de interviews vanuit BING een brief verstuurd (op 3 mei 2013) waarin ambtenaren zijn geïnformeerd over onder meer de onderzoeksvragen, de dossierkeuze en de werkwijze met betrekking tot interviews.

Voor zover er in deze opdracht sprake was van persoonsgericht onderzoek, hebben wij onze 'Richtlijn voor persoonsgericht onderzoek' in acht genomen. Deze richtlijn is opgenomen op onze website.

De conceptbevindingen van het onderzoek zijn op 14 en 17 juni 2013 voorgelegd aan het DB van Feijenoord. Hun reactie d.d. 19 en 21 juni 2013 is verwerkt in onderhavige rapportage.

In bovenstaande beschrijving van de verrichte werkzaamheden, is op een paar punten verwezen naar een toelichting. Hieronder wordt op die aspecten ingegaan.

1. Kennisname dossiers

Nadat op 15 april 2013 het onderzoek was aangevangen, is in de eerste anderhalve week een verkennende studie verricht, ten behoeve van de keuze van 'gepolitiseerde dossiers'. Dit betreffen dossiers die 'reeds onderwerp van discussie' waren. Om hierover duidelijkheid te scheppen, achtten wij het waardevol om specifiek dergelijke dossiers te betrekken in het onderzoek. Ten behoeve van deze verkennende studie, zijn enkele interviews gevoerd met (oud-)bestuurders en is kennisgenomen van mediaberichtgeving. Hieruit zijn zes dossiers geselecteerd, waarover de themacommissie is geïnformeerd. Naast deze zes 'gepolitiseerde dossiers' zijn twee dossiers aselect gekozen, één aanbestedingsdossier en één subsidiedossier. Achtergrond hiervan betreft de assumptie dat met een studie naar deze aselecte dossiers, mede nagegaan kan worden of in de 'gepolitiseerde' dossiers een andere werkwijze is gehanteerd dan gebruikelijk.

De dossierkeuze is kenbaar gemaakt aan de ambtelijk contactpersoon in de periode van 18 april tot en met 1 mei 2013, die – conform het opgestelde Onderzoeksprotocol – de verzochte deelgemeentelijke documentatie heeft aangeleverd. Ten aanzien van de aselecte dossierkeuze, heeft de ambtelijk contactpersoon een overzicht opgesteld van alle inkoop-/subsidiedossiers (respectievelijk 25 april 2013 en 1 mei 2013), waaruit BING ad random twee dossiers heeft geselecteerd.

Nadat bovengenoemde documentatie conform afspraak was aangeleverd, zijn in een latere fase verzoeken gedaan voor het aanleveren van documentatie. Dit betroffen verzoeken voortkomend uit hetzij reeds aangeleverde documentatie, hetzij uit interviewinformatie. Deze verzoeken zijn afgehandeld in afstemming met de ambtelijk contactpersoon, waarbij opgemerkt dient te worden dat in een enkele situatie de ambtelijk contactpersoon nadien is geïnformeerd over de aangeleverde informatie.

Op de dossierstudie van het dossier moskee F wordt ingegaan bij toelichting 4.

2. Interviews met bestuurders

Gelet op de reikwijdte van het onderzoek (2006-heden), was beoogd om interviews te voeren met alle DB'ers in de twee bestuursperiodes. Eén voormalig bestuurder (voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2006-2008) is niet gesproken. Deze bestuurder is onbereikbaar gebleken. Uit informatie van de deelgemeente volgt dat de voormalig bestuurder hoogstwaarschijnlijk verblijft in het buitenland. Pogingen vanuit de deelgemeente en BING om hem te bereiken, hebben niets opgeleverd.

3. Interviews met ambtenaren

BING heeft ten behoeve van het onderzoek diverse deelgemeenteambtenaren geïnterviewd. Gegeven de achtergrond van het onderzoek (onderzoek en beoordelen van het bestuurlijk handelen), is daarbij in onderhavige onderzoeksrapportage voorzichtigheid betracht ten aanzien van herleidbaarheid van onderzoeksbevindingen op individueel beleidsambtelijk niveau. Zoals wij ook voorafgaand aan en tijdens interviews hebben gecommuniceerd, is dergelijke herleidbaarheid niet te allen tijde te voorkomen.

Wij merken op dat BING goede medewerking heeft gekregen van betrokken ambtenaren c.q. de ambtelijke organisatie. Dat geldt zowel voor de interviews die zijn gevoerd als voor de aanlevering van documentatie door de ambtelijke organisatie.

4. Studie dossier moskee F

Ten behoeve van de studie naar het dossier moskee F, is contact gelegd met de gemeente Rotterdam. Dit zowel voor het opvragen van dossierstukken als voor het interviewen van ambtenaren op stadsniveau. Na bestudering van deelgemeentelijke dossierstukken en eerste interviews, achtte BING het noodzakelijk om aanvullende documentatie op te vragen. Hiertoe heeft de ambtelijk contactpersoon van de deelgemeente

op 21 mei 2013 de stedelijk contactpersoon met betrekking tot dit dossier per e-mail geïnformeerd. Nadat vervolgens op 30 mei 2013 door BING het concrete verzoek om inzage in de stedelijke documentatie is gedaan bij de gemeentelijk contactpersoon, volgde dat voor inzage in de niet-openbare documentatie het college van B&W toestemming diende te geven. Het college van B&W heeft ingestemd met inzage door BING, hetgeen is meegedeeld aan BING op 5 juni 2013. Vervolgens zijn de documenten ingezien. De bevindingen ten aanzien van dit dossier zijn met het college van B&W gedeeld, ter verificatie of BING op een juiste wijze is omgegaan met de vertrouwelijkheid die op de desbetreffende documenten rust. Het college van B&W heeft na een eerste reactie op 25 juni, op 26 juni 2013 via een betrokken jurist laten weten dat aan de voorwaarden is voldaan. Voor zover wij uit andere bronnen kennis hebben verkregen van de niet-openbare gegevens en bevindingen uit het stedelijke dossier, hebben wij daarover wel kunnen rapporteren.

Parallel aan de dossierstudie zijn tevens op gemeentelijk niveau vragen uitgezet c.q. gesprekken gevoerd met ambtenaren en de wethouder Ruimtelijke Ordening. Nadat het agendatechnisch niet mogelijk bleek op korte termijn een interview te plannen met de portefeuillehouder, zijn aan hem (per e-mail d.d. 5 juni 2013) schriftelijk vragen voorgelegd, die op 11 juni 2013 zijn beantwoord. Interviews met de betrokken ambtenaren op stadsniveau zijn na afstemming met hun leidinggevendenden gevoerd op 6, 17, 19 en 20 juni 2013.

5. Contact externe partijen

Indien de bevindingen naar onze mening aanleiding gaven vragen te stellen of verklaringen voor te leggen aan een externe partij, dan is deze partij daarover geïnformeerd. Dit heeft geleid tot het voorleggen van vragen en/of verklaringen per e-mail aan een viertal partijen (bedrijf S, re-integratiebureau C, vereniging D en kunststichting R).

Verder zijn in het onderzoek signalen geuit over mogelijke lobbyactiviteiten door politici. Daarbij is als bron gewezen naar bestuurders van welzijnsorganisaties. BING heeft vervolgens enkele bestuurders bevestigd naar aanleiding van deze signalen. Een daarvan betreft een bestuurder van een welzijnsorganisatie, die geen deel uitmaakte van de onderzochte dossiers.

6. Contact met themacommissie

Zoals vastgelegd in de offerteaanvraag van de deelgemeente, heeft tijdens het onderzoek slechts één bespreking plaatsgevonden van de onderzoekers met de themacommissie (voortgangsbespreking d.d. 8 mei 2013). Gelet op de onafhankelijkheid en overeenkomstig haar wens, is de themacommissie tijdens deze bespreking – en op andere momenten schriftelijk – slechts geïnformeerd over de voortgang en keuzes in het onderzoeksproces. Ten aanzien van de onderzoekshandelingen had BING de volledige ruimte om naar eigen inzicht het onderzoek te verrichten, zoals de selectie van dossiers (gepolitiseerd en aselekt) en geïnterviewden.

4. Toetsingskader

4.1 Inleiding

In dit toetsingskader wordt omschreven wat de relevante kaders op het gebied van wet- en regelgeving zijn met betrekking tot besluitvorming bij subsidie-, inkoop- en aanbestedingsdossiers. Daarnaast wordt ingegaan op integriteitbepalingen die gelieerd zijn aan deze kaders. Voor de dossieranalyse zijn deze kaders samengevoegd in checklists, waarnaar in de bijlagen wordt verwezen. Het toetsingskader in dit onderzoek wordt (met name) gevormd door de subsidie-, inkoop- en aanbestedingsregelingen van de (deel)gemeente, de Algemene wet bestuursrecht (Awb), de Gemeentewet, jurisprudentie en de (bestuurlijke) gedragscodes van de (deel)gemeente Rotterdam-Feijenoord.

4.2 Subsidiebeleid

In deze paragraaf wordt het subsidiebeleid beschreven. Daarbij wordt allereerst ingegaan op de definitie van het begrip subsidie, om inzichtelijk te maken wanneer men kan/moet spreken van een subsidie. Vervolgens wordt ingegaan op de wet- en regelgeving omtrent subsidies, waarbij zowel de landelijke

(wettelijke) kaders worden benoemd, alsmede de specifieke kaders binnen de (deel)gemeente. Tot slot wordt een korte beschrijving gegeven van de procedures binnen de deelgemeente omtrent subsidies.

4.2.1 Definitie

Om te bepalen of er sprake is van een subsidie – en derhalve specifieke stappen doorlopen moeten worden voor een correcte behandeling – wordt gebruikgemaakt van de definitie zoals beschreven in de Awb:

‘Artikel 4:21

- 1. Onder subsidie wordt verstaan: de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.*
- 2. Deze titel is niet van toepassing op aanspraken of verplichtingen die voortvloeien uit een wettelijk voorschrift inzake belastingen of de heffing van een premie dan wel een premieervangende belasting ingevolge de Wet financiering volksverzekeringen.*
- 3. Deze titel is niet van toepassing op de aanspraak op financiële middelen die wordt verstrekt op grond van een wettelijk voorschrift dat uitsluitend voorziet in verstrekking aan rechtspersonen die krachtens publiekrecht zijn ingesteld.*
- 4. Deze titel is van overeenkomstige toepassing op de bekostiging van het onderwijs en onderzoek.’*

Dat de gemeente Rotterdam dit wetsartikel hanteert voor de definitie van het begrip subsidie, valt af te leiden uit de toelichting op de Subsidieverordening Rotterdam 2005 (hierna: SvR 2005). Hierin wordt het volgende gesteld:

‘Toelichting artikel 1 SvR 2005

In dit artikel zijn een aantal voorkomende begrippen in de SvR 2005 omschreven. Het begrip subsidie is niet gedefinieerd in de SvR 2005, aangezien het begrip reeds in artikel 4:21, eerste lid, van de Awb wordt gedefinieerd.’

Op grond van de deelgemeenteverordening 2010 (Gemeentebblad 2010, nummer 58), bijlage 1B is aan de DB's van de deelgemeenten in Rotterdam de bevoegdheid overgedragen tot het subsidiëren van activiteiten waarbij een deelgemeentelijk belang aan de orde is:

‘Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rotterdam heeft op 2 maart 2010 besloten de volgende bevoegdheden over te dragen aan de dagelijks besturen van de deelgemeenten; (...)

1. ALGEMEEN BESTUUR

Subsidieverordening Rotterdam 2005, met uitzondering van artikel 16, alsmede de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005’

Nadere regels hieromtrent kunnen door de deelgemeente worden gesteld, mits het gemeentebestuur daarin niet reeds heeft voorzien. Indien een nadere regel of een beleidsregel van het gemeentebestuur reeds een onderwerp regelt, kan het deelgemeentebestuur met betrekking tot dit onderwerp geen andere regels of beleidsregels vaststellen.

Het college blijft bevoegd tot het uitoefenen van bevoegdheden op grond van de SvR 2005 en de bijbehorende uitvoeringsregeling, zij het dat in het geval door het deelgemeentebestuur subsidie is verleend aan een partij uit hoofde van een uit de Deelgemeenteverordening 2010 en de bijbehorende bevoegdhedenlijst voortvloeiend belang, het gemeentebestuur slechts uit andere hoofde dezelfde partij een subsidie toe kan kennen.

4.2.2 Kaders

Zoals hierboven is beschreven, zijn regels omtrent subsidies vastgelegd in de SvR 2005 en de Awb, waarbij de bepalingen uit de Awb gelden naast de SvR 2005 en voorrang genieten wanneer de verordening met de Awb in strijd is. De Awb en de SvR 2005 vormen samen met de Uitvoeringsregeling subsidieverordening

Rotterdam (hierna: UvSvR 2005) en eventuele aanvullende specifieke subsidieregelingen, het formele wettelijke kader waarbinnen de subsidieverlening plaatsvindt.

Awb

In de Awb zijn onder de titel '4.2 Subsidies' de artikelen beschreven die het wettelijke kader vormen voor het gehele besluitvormingsproces rond subsidies (onder andere verstrekking en verantwoording). Deze zijn gevat in de artikelen 4.21 tot en met 4.80.

SvR 2005

Ten aanzien van de SvR 2005 dient vooraleerst opgemerkt te worden dat deze verordening van toepassing is op te subsidiëren activiteiten die aanvangen ná 1 januari 2007. Activiteiten die aanvangen voor die datum, vallen zodoende nog onder oude SvR-regeling (SvR 2001). In onderhavig onderzoek zijn geen subsidieaanvragen aan de orde van activiteiten die voor 1 januari 2007 zijn aangevangen.

Hieronder worden relevante passages uit de *'Toelichting bij de Subsidieverordening Rotterdam 2005'* weergegeven:

'Artikel 2 Subsidiecriteria

In dit artikel is een aantal criteria opgenomen om voor subsidie in aanmerking te komen. Aan al deze criteria moet voldaan worden wil een subsidieaanvraag worden gehonoreerd.

Zo moeten de activiteiten in het belang zijn van de huishouding van de gemeente en derhalve geen privé-belang betreffen. Welke activiteiten dit zullen zijn wordt bepaald door het college, die daarbij gebonden is aan de beleidsdoelen die jaarlijks door de raad worden aangegeven in een bij de SvR 2005 behorende bijlage.

Vervolgens moet de subsidie nodig zijn en bijdragen aan de realisatie van de door de raad vastgestelde beleidsdoelen. In de derde plaats moet de subsidieontvanger een zodanige werkwijze toepassen alsmede over een zodanige organisatorische en administratieve opzet of over zodanig gekwalificeerde medewerkers beschikken dat het college redelijkerwijs kunnen verwachten dat de gesubsidieerde in staat is om de te subsidiëren activiteiten op een behoorlijke wijze te verrichten.

Ten slotte moet worden voorkomen dat overheidsgeld wordt verstrekt aan subsidieontvangers die niet integer zijn. Daarom wordt in onderdeel d geregeld dat een subsidieontvanger zich dient te onthouden van gedragingen die in strijd zijn met de wet, het algemeen belang of de openbare orde of geen doelen mag nastreven die in strijd zijn met de wet, het algemeen belang of de openbare orde. Onder het onthouden van gedragingen wordt tevens verstaan het nalaten van bepaalde gedragingen waardoor strijd met de wet, het algemeen belang of de openbare orden ontstaat.

Artikel 5 Winstoogmerk

De algemene regel geldt dat subsidies slechts worden verstrekt aan rechtspersonen die zonder winstoogmerk werkzaam zijn.

Slechts in bijzondere gevallen kan van die algemene regel worden afgeweken. (...)

Artikel 6 De aanvraag van een incidentele subsidie

Artikel 6 regelt de aanvraag van een incidentele subsidie, zijnde een subsidie die kan worden verleend voor activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn.

In het artikel is bepaald dat naast het in de Awb geregelde omtrent het aanvragen van een subsidie de aanvrager nog aan een aantal extra verplichtingen moet voldoen.

(...)

Bovendien is bepaald dat twaalf weken voor het tijdstip waarop een aanvang met de activiteiten wordt gemaakt het aanvraagformulier door het college moet zijn ontvangen. Deze termijn van twaalf weken geldt overigens niet voor de waarderingssubsidies (artikel 27, tweede lid).

De termijn van twaalf weken is noodzakelijk om het college in staat te stellen de aanvraag te beoordelen en de ontwerpbegroting op te stellen.

Uitdrukkelijk wordt nog vermeld dat het college, ingevolge de Awb, aanvragen die te laat worden ontvangen niet in behandeling hoeft te nemen.

Ingevolge onderdeel c moet de aanvraag tenminste een beschrijving van de voorgenomen activiteiten bevatten alsmede een financiële begroting met toelichting waarin de subsidieontvanger uiteenzet hoe de activiteiten worden gefinancierd.

Onderdeel d regelt dat de statuten of het reglement van de subsidieontvanger moet worden meegezonden met de subsidieaanvraag. Ook moet worden aangegeven hoe de bestuurssamenstelling eruit ziet. Indien subsidie wordt aangevraagd door een natuurlijke persoon zal deze verplichting niet van toepassing zijn (artikel 3, derde lid).

Artikel 7 De aanvraag van een structurele subsidie

Artikel 7 regelt de aanvraag van een structurele subsidie, zijnde een subsidie die van jaar tot jaar kan worden verleend voor activiteiten die in beginsel van onbepaalde duur zijn.

Net zoals bij de aanvraag van een incidentele subsidie het geval is, wordt de aanvraag door middel van een door het college vastgesteld aanvraagformulier ingediend.

Ingevolge onderdeel c moet de aanvraag tenminste een beschrijving van de voorgenomen activiteiten bevatten alsmede een financiële begroting met toelichting waarin de subsidieontvanger uiteenzet hoe de activiteiten worden gefinancierd.

Onderdeel d regelt dat de statuten of het reglement van de subsidieontvanger moet worden meegezonden met de subsidieaanvraag. Ook moet worden aangegeven hoe de bestuurssamenstelling eruit ziet. Indien deze gegevens ongewijzigd blijven hoeven deze een volgend jaar niet overlegd te worden.

In het tweede lid wordt geregeld dat het college aan de subsidieontvanger nog andere gegevens en bescheiden kan vragen. Als iedere subsidieontvanger deze gegevens en bescheiden moet overleggen kan overwogen worden dat op te nemen in nadere regel, maar dit is niet strikt noodzakelijk. De extra gegevens en bescheiden kunnen overigens ook per individuele aanvraag door het college worden opgevraagd.

Artikel 8 Beslistermijn

Het eerste lid van dit artikel regelt de beslissingsbevoegdheid van het college en de daarbij door het college in acht te nemen beslistermijnen, die overigens als termijnen van orde moeten worden gezien. Het college beslist binnen acht weken nadat de aanvraag is ingediend, welke termijn met ten hoogste twaalf weken kan worden verlengd.

Overigens regels het tweede lid dat wanneer het gaat om aanvragen welke betrekking hebben op het kalenderjaar volgend op dat waarin de aanvraag is ingediend, dat dan de termijn bedoeld in het eerste lid gaat lopen de dag na die waarop de gemeentebegroting is vastgesteld.

Artikel 9 Weigeringsgronden

Dit artikel noemt de weigeringsgronden voor zowel de incidentele als de structurele subsidie.

Imperatief wordt bepaald dat het college de aanvraag niet mag honoreren als zich een weigeringsgrond voordoet. De weigeringsgronden van de Awb staan in artikel 4:35. Subsidieverlening wordt geweigerd indien een gegronde reden bestaat om aan te nemen dat:

- a. De activiteiten niet of niet geheel zullen plaatsvinden;
- b. De aanvrager niet zal voldoen aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen;
- c. De aanvrager niet op een behoorlijke wijze rekening en verantwoording zal afleggen omtrent de verrichte activiteiten en de daaraan verbonden uitgaven en inkomsten, voor zover deze voor de vaststelling van de subsidie van belang zijn.

Tevens wordt de subsidieverlening geweigerd indien degene die de subsidie aanvraagt:

- a. In het kader van de aanvraag onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van deze gegevens tot een onjuiste beschikking op de aanvraag zou hebben geleid, of
- b. Failliet is verklaard of aan hem surséance van betaling is verleend of ten aanzien van hem de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is verklaard, dan wel een verzoek daartoe bij de rechtbank is ingediend.

De overige weigeringsgronden staan in artikel 2 van deze verordening. Indien het college de redelijke verwachting heeft dat een subsidieontvanger niet aan de in artikel 2 geformuleerde criteria kan voldoen dan wel voldoet, wordt de subsidieverlening geweigerd.

Artikel 14 Aanvraag Vaststellingsbeschikking

Dit artikel regelt de aanvraag voor de vaststelling van de subsidie.

Normaliter zal het college de subsidie vaststelling overeenkomstig de subsidieverlening doen plaatsvinden.

In de in de Awb geregelde gevallen kan het college evenwel de subsidie lager, en in uitzonderlijke gevallen zelfs op een bedrag van € 0,-, vaststellen.

Het eerste lid van dit artikel bepaalt dat het college voor het aanvragen van de vaststellingsbeschikking een aanvraagformulier vaststelt en dat de aanvraag voor een bepaalde datum door het college moet zijn ontvangen. Bij een structurele subsidie is dit vóór 1 april na afloop van het kalenderjaar waarin of waarvoor de subsidie is verleend en in het geval van een incidentele subsidie dient de aanvraag twaalf weken na afloop van de gesubsidieerde activiteit door het college te zijn ontvangen.

Het tweede lid regelt dat het college naast de in de Awb genoemde gegevens en bescheiden kan bepalen dat andere gegevens en bescheiden moeten worden ingestuurd bij de aanvraag tot de subsidie vaststelling.

Het derde lid bepaalt dat indien de hier bedoelde aanvraag niet voor de in het eerste lid genoemde tijdstip is ontvangen, het college na een eenmalig rappel en na een periode van 6 weken de subsidie ambtshalve vaststelt.

Artikel 17 Subsidievormen

Dit artikel geeft aan welke subsidievormen deze verordening kent en dat bepaalde subsidievormen elkaar uitsluiten voor een en dezelfde activiteit. Naast de vijf genoemde subsidievormen is het niet mogelijk om andere subsidievormen te verstrekken.'

UvSvR 2005

Ten behoeve van een zorgvuldige uitvoering van het subsidiebeleid, heeft Rotterdam de UvSvR 2005 opgesteld. Deze regeling is opgebouwd uit diverse onderdelen, te weten:

1. Algemene bepalingen (begripsbepalingen, modellen voor aanvraagformulieren en besluiten);
2. Verantwoording (tussentijdse verantwoording, subsidieverantwoording en accountantsproduct algemeen en per subsidievorm en controleprotocol);
3. Verplichtingen (vermogensontwikkeling en verdere verplichtingen subsidieontvanger);
4. Democratisch functioneren (inzicht in democratisch functioneren bij de aanvraag en tegengaan van discriminatie);
5. Slotbepalingen.

Enkele relevante passages zijn:

'Artikel 5 Subsidieverantwoording en accountantsproduct algemeen

Bij de subsidieverlening wordt geregeld hoe de separate subsidieverantwoording en het daarbij vereiste accountantsproduct aan het eind van het subsidietijdvak dient plaats te vinden.

Het is niet toegestaan dat de subsidieverantwoording door middel van een jaarrekening plaatsvindt. Dit doordat enerzijds de subsidie vaststelling vertraagd wordt doordat gewacht dient te worden tot het moment dat de vaststelling van de gecontroleerde jaarrekening plaats heeft gevonden.

Het college hanteert hierbij de in het derde lid weergegeven werkwijze, die bepaald wordt door:

- a. De subsidievorm (exploitatie- of investeringssubsidie versus prestatie- of budgetsubsidie);
- b. De onderzoeksaspecten van de subsidieverantwoording waarover een oordeel van de accountant van de subsidie ontvanger wordt gevraagd; en
- c. De gewenste mate van zekerheid aangaande het accountantsoordeel afhankelijk van het subsidieverleningsbedrag (vanaf € 45.000 tot € 200.000; en vanaf € 200.000).

(...)'

4.3 Inkoop- en aanbestedingsbeleid

Evenals bij het subsidiebeleid, zal ten aanzien van het inkoop- en aanbestedingsbeleid eerst een beschrijving worden gegeven van de definities van 'inkoop en aanbesteding'. Vervolgens worden de

wettelijke kaders omtrent inkoop- en aanbestedingsbeleid beschreven, waarna tot slot het proces aan bod komt.

4.3.1 Definitie

Op 15 februari 2007 is de *'Nota Inkoop- en Aanbestedingsbeleid voor de gemeente Rotterdam'* (hierna: Nota inkoop- en aanbestedingsbeleid) door de gemeenteraad vastgesteld. Onder het begrip 'inkoop' wordt volgens bijlage 1 van deze nota verstaan:

'Alle handelingen waar een bewijs van betaling/verrekening tegenover staat. Betalingen en verrekeningen die intern zijn (binnen een tak van dienst) vallen buiten deze definitie.'

De *'Algemene regeling inkoop van de gemeente Rotterdam'* (d.d. 28 augustus 2007, hierna: Algemene regeling inkoop) bevat de kaders voor inkoop door de gemeente. Daarbij zijn ten behoeve van de definities de volgende passages relevant:

'Onder diensten wordt verstaan: alle overeenkomsten op het gebied van dienstverlening, die niet beschouwd kunnen worden als opdrachten voor leveringen of werken.'

Onder een (raam)contract wordt verstaan: een contract met een ondernemer met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te gunnen opdrachten vast te leggen (prijzen, kwaliteit, kortingen, prijswijzigingen, deelleveringen, levertijden, verpakkingen, milieuaspecten enzovoort). In sommige gevallen is nadere concurrentiestelling noodzakelijk omdat niet alle voorwaarden zijn vastgelegd in het contract.'

Onder aanbesteden wordt verstaan: het uitvoeren van bij wet of beleid voorgeschreven processen van marktbenadering waarin een opdrachtgever aan twee of meer ondernemers een uitnodiging doet om deel te nemen aan een procedure, met als doel het doen van een aanbod (offerte of inschrijving) voor het uitvoeren van een opdracht betrekking hebbend op een levering, werk of dienst.'

In bijlage 1 van de Nota inkoop- en aanbestedingsbeleid worden een paar vormen van aanbesteden onderscheiden, te weten:

1. Enkelvoudig onderhands of een-op-eenprijsaanbieding;
2. Meervoudig onderhands aanbesteden;
3. Openbaar aanbesteden: dit kan een aanbesteding met voorselectie of een openbare aanbesteding zijn;
4. Europees aanbesteden.

4.3.2 Kaders

De kaders wat betreft het inkoopbeleid worden bij de deelgemeente Feijenoord gevormd door de Algemene regeling inkoop en de *'Algemene Inkoopvoorwaarden (goederen en diensten)'*. Voor inkoop- en aanbestedingsbeleid in brede zin is diverse wet- en regelgeving van toepassing, hetgeen is samengevat in de Nota inkoop- en aanbestedingsbeleid. Daarnaast wordt in Rotterdam Feijenoord de *'Handleiding opdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoord'* gebruikt om het proces van inkoop en aanbesteding ordentelijk te laten verlopen.

4.3.3 Procedures

Hieronder worden relevante passages uit voornoemde beleidsdocumenten beschreven.

De Nota inkoop- en aanbestedingsbeleid beschrijft 1) de doelstellingen die de gemeente Rotterdam heeft bij het inkopen en aanbesteden en 2) de achtergronden die bij het bepalen en realiseren van de doelstellingen relevant zijn. Relevante passages uit de nota zijn:

'Het inkoopproces wordt wel ontleed in zeven stappen/fasen. Heeft men het over aanbesteden, dan gaat het over de stappen 'specificeren', 'selecteren' en 'contracteren'. Bij aanbesteden gaat het met name om de vraag hoe een opdracht in de markt wordt gezet. Aanbesteden is een gecompliceerd en risicovol

proces, dat het vaststellen van specifiek beleid noodzakelijk maakt. Immers vindt op basis van interne (grotendeels aan het zicht van derden onttrokken) besluitvorming, een selectie plaats vanuit de externe markt, waarbij specifieke wet- en regelgeving van toepassing is, bedoeld om een open en eerlijke marktwerking te bewerkstelligen. Voor wat betreft aanbesteden gaat het inkoop- en aanbestedingsbeleid dan ook vooral om het naleven van regels en procedures, waarbij begrippen als rechtmatigheid, integriteit, objectiviteit en transparantie een belangrijke rol spelen. Met inachtneming van de spelregels voor aanbesteden, is een inkoper gericht op het behalen van een optimale prijs/kwaliteitsverhouding. Verder speelt het streven naar meer efficiëntie in het inkoopproces een belangrijke rol. Ook nadat is aanbesteed, in de verschillende fasen van de operationele inkoop, kan verbetering van efficiëntie nog belangrijke voordelen opleveren, bijv. door een efficiënt contractbeheer en het elektronisch verwerken van facturen.

Het stellen van een behoefte is de basis voor inkoop. In het kader van het stellen van die behoefte kunnen discussies ontstaan over het al dan niet uitbesteden van activiteiten. Deze vallen in principe buiten dit beleidskader.

Eenzijds betreft het een vooral politiek-bestuurlijk getinte discussie over de kerntaken (inmiddels is overigens een analysemodel ontwikkeld om de afweging we/niet kerntaak te maken).

Anderzijds gaat het ook over de vraag in hoeverre we binnen het concern efficiënt gebruik maken van de capaciteit en kwaliteit die bij de diverse diensten beschikbaar is. Dit is een onderwerp dat nog nadere uitwerking behoeft. Voor een nadere toelichting op dit onderwerp, zie bijlage 4.'

In bijlage 5 van de Nota inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt specifiek aandacht besteed aan het integriteitsbeleid in relatie tot inkoop- en aanbestedingstrajecten:

'Bijlage 5 Integriteitsbeleid

In mei 2001 heeft de gemeenteraad het startsein gegeven voor een nieuw integriteitsbeleid. Uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor integriteitsbeleid primair bij de dienstleiding ligt. Het college dient o.a. op basis van rapportages te beoordelen of dit aspect van integraal management voldoende tot zijn recht komt. Integriteit vormt inmiddels een apart aandachtspunt in de managementcontracten, waarover jaarlijks gerapporteerd dient te worden in het kader van de klokkenluiderregeling die gemeente breed van toepassing is. Daarnaast heeft het college met de invoering van een overkoepelende gedragscode, en de verplichting voor nieuwkomers om de ambtseed af te leggen ten overstaan van een lid van het college, meer nadruk willen leggen op het belang van integriteit. Aparte aandacht is er voor integriteitsbeoordelingen bij aanbestedingsprocedures in relatie tot de implementatie van de Wet BIBOB (zie ook bijlage 3).'

In de Algemene Inkoopvoorwaarden (goederen en diensten) wordt het volgende vermeld over de rol van integriteit bij de relatie tussen opdrachtnemer en de gemeente Rotterdam:

'Artikel 33 Integriteit

Opdrachtnemer staat er jegens de gemeente Rotterdam voor in dat door opdrachtnemer en zijn ondergeschikten alsook de door opdrachtnemer eventueel in het kader van de overeenkomst ingeschakelde derden geen enkel voordeel op welke wijze en in welke vorm dan ook wordt aangeboden of verschaft aan een persoon die deel uitmaakt van een orgaan van de gemeente Rotterdam of aan een van zijn ondergeschikten of vertegenwoordigers.'

In de 'Handleiding Opdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoord' (februari 2008) wordt een beschrijving gegeven van het proces vanaf het verstrekken van een opdracht tot het betaalbaar stellen van een factuur. Relevante passages uit de nota zijn:

'1. Opdrachten met een waarde onder de € 15.000,- (diensten)

Onder de € 15.000,- is er geen sprake van een verplicht te doorlopen aanbestedingstraject, maar geschiedt de wijze van verstrekken van de opdracht onder verantwoordelijkheid van de leidinggevende (de bedrijfsvoering, - expertise of gebiedsmanager of de deelgemeentesecretaris).

(...)

Om het overzicht van alle verstrekte opdrachten binnen de organisatie te behouden, dient van alle opdrachten onder €15.000,- wel melding te worden gemaakt door middel van het invullen van het aanmeldingsformulier. De aangewezen ambtenaar zorgt voor de invulling van het aanmeldingsformulier en laat dit ondertekenen door zijn leidinggevende en een financieel adviseur. Het ingevulde en ondertekende formulier wordt overhandigd aan de afdeling Juridische Zaken (JZ), die ervoor zorgt dat de opdracht wordt geregistreerd in het opdrachtboek (Decos). De opdracht zal dan worden voorzien van een uniek zaaknummer. Dit zaaknummer zal ook als kenmerk op alle brieven gelden.

(...)

2. Opdrachten met een waarde tussen de € 15.000,- en € 150.000,- (diensten)

Dit aanbestedingsproces is in drie fases te onderscheiden. De fase voorafgaand aan het versturen van de offerteaanvragen (verder te noemen: de voorfase), de fase waarin de binnengekomen offertes worden beoordeeld en de uiteindelijke besluitvorming hierover plaatsvindt (verder te noemen: de offertefase) en tot slot het traject, nadat de opdracht is verstrekt en de controle hierop in beeld komt (verder te noemen: de fase na de opdrachtverstrekking).

(...)

3. Opdrachten met een waarde boven de € 150.000,- (diensten)

(...)

Binnen de gemeente Rotterdam is in de nota Inkoop- en Aanbestedingsbeleid vastgelegd dat diensten boven de €150.000,- openbaar moeten worden aanbesteed (via de aanbestedingskalender). Deelgemeente Feijenoord neemt het in dit beleid neergelegde drempelbedrag als uitgangspunt. Er dient Europees aanbesteed te worden, als de opdracht boven het Europese drempelbedrag, thans € 206.000 (vastgesteld op 1-1-2008), komt.

Indien de opdracht boven de €150.000 zal uitkomen of het vermoeden bestaat dat de vervolgoopdracht leidt tot overschrijding van het hiervoor genoemde bedrag dan zal er verplicht advies dienen te worden ingewonnen bij het Inkoopbureau van de gemeente Rotterdam. Het inkoopbureau zal naast het adviseren ook het aanbestedingsproces procedureel en inhoudelijk begeleiden.

De aanbestedingen boven de €150.000,- worden beheerst door het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao), waarin de Europese aanbestedingsrichtlijnen voor wat betreft diensten zijn verwerkt. Aan de hand van de in dit besluit neergelegde vereisten wordt de aanbestedingsprocedure gevolgd. Het heeft geen toegevoegde waarde om in deze handleiding dit gehele proces uit te schrijven gezien de adviserende, controlerende en procedurele functie van het Inkoopbureau van de gemeente Rotterdam en JZ.

Het complete dossier (o.a. adviezen van het Inkoopbureau Rotterdam, verslagen, de opdrachtbevestiging, etc.) van de behandelend ambtenaar wordt overgedragen aan het team subsidies en opdrachten. Het team maakt met de behandelend ambtenaar duidelijke afspraken over de in de opdracht neergelegde toetsingsmomenten over het traject na de opdrachtverstrekking (periodieke rapportage, financiële verantwoording, etc.). Deze toetsingsmomenten worden in het opdrachtboek verwerkt. Aan de hand van een herinneringssysteem worden de verantwoordelijke ambtenaar geattendeerd op de te nemen acties. Indien hier geen tijdige reactie op volgt dan zal de verantwoordelijke manager op de hoogte worden gesteld van de te nemen actie.

Het team subsidies en opdrachten zal de regie voeren in de bewaking van de afspraken gekoppeld aan de verleende opdracht. Het team wint informatie in op grond waarvan het verloop van de opdracht gecontroleerd kan worden. Aan de hand van deze informatie vormen de ambtenaar en het team een mening over het kostenaspect en de kwaliteit van de uitvoering van de opdracht.

(...)'

4.4 Gemeentewet en Awb

De Gemeentewet kent, voor zover in onderhavige casus relevant, de volgende schakelbepaling:

'Schakelbepaling

Artikel 91

De artikelen 12, 14, 15, 41a tot en met 52 en 53a tot en met 60 zijn van overeenkomstige toepassing op het deelgemeentebestuur, met dien verstande dat in artikel 15, eerste lid, voor 'gemeente' zowel de gemeente als de deelgemeente wordt gelezen en voor 'gemeentebestuur' zowel het gemeentebestuur als het deelgemeentebestuur.'

Met deze schakelbepaling wordt tegemoetgekomen aan de behoefte om gemeenten en deelgemeenten meer aan elkaar gelijk te stellen (memorie van toelichting (MvT), Kamerstukken II 29 310, nummer 3, pagina 4).

Betreffende de regeling nevenfuncties schrijft de Gemeentewet het volgende voor:

'Regeling nevenfuncties

Artikel 41b

1. *Een wethouder vervult geen nevenfuncties waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van zijn wethouderschap.*
2. *Een wethouder meldt zijn voornemen tot aanvaarding van een nevenfunctie aan de raad.*
3. *Artikel 12 is van overeenkomstige toepassing op de wethouders.*

Artikel 12

1. *De leden van de raad maken openbaar welke andere functies dan het lidmaatschap van de raad zij vervullen.*
2. *Openbaarmaking geschiedt door terinzagelegging van een opgave van de in het eerste lid bedoelde functies op het gemeentehuis.'*

De invulling van de open norm van artikel 41b lid 1 wordt blijkens de MvT overgelaten aan het beoordelingsvermogen van de wethouder (MvT, Kamerstukken II 27 751, nummer 3, pagina 94).

'Deelname aan stemming

Artikel 58

De artikelen 28, eerste tot en met derde lid, 29 en 30 zijn ten aanzien van de vergaderingen van het college van overeenkomstige toepassing.

Artikel 28

1. *Een lid van de raad neemt niet deel aan de stemming over:*
 - a. *Een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;'*

Het doel van artikel 28 Gemeentewet is de bevordering van de zuiverheid in de besluitvorming. De deelname aan een stemming wordt daarom beperkt in gevallen waarin van belangenverstrengeling sprake zou kunnen zijn (MvT, Kamerstukken II 19 403, nummer 10, pagina 148). In dit kader is eveneens in onderhavig onderzoek de volgende bepaling uit de Awb relevant:

'Gebod van onpartijdigheid

Artikel 2:4

1. *Het bestuursorgaan vervult zijn taak zonder vooringenomenheid.*
2. *Het bestuursorgaan waakt ertegen dat tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben, de besluitvorming beïnvloeden.'*

4.5 Jurisprudentie

De reikwijdte van en verhouding tussen artikel 28 Gemeentewet en artikel 2:4 Awb worden nader ingevuld door enkele uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS 7 augustus 2002, LJN: AE6228 (Winsum); ABRvS 22 juni 2011, LJN: BQ8863 (Loenen); ABRvS 6 februari 2013, LJN: BZ0796 (Graft-De Rijp); ABRvS 20 maart 2013, LJN: BZ4957 (Middelburg)).

Uit vaste jurisprudentie blijkt dat artikel 2:4 lid 2 Awb ertoe strekt om de burger een waarborg te bieden voor naleving van de in het eerste lid neergelegde norm. Daartoe wordt, niet aan de in de bepaling bedoelde personen individueel, maar aan het tot besluiten bevoegde bestuursorgaan, een zorgplicht opgelegd die in elk geval inhoudt dat door het orgaan wordt voorkomen dat de besluitvorming niet meer voldoet aan de in het eerste lid neergelegde norm. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft dit in een brief aan de gemeente Wageningen d.d. 4 maart 2013 verduidelijkt door te stellen dat de gemeenteraad als bestuursorgaan – dus als collectief – ervoor dient te waken dat tot het bestuursorgaan behorende personen die een persoonlijk belang hebben, de besluitvorming beïnvloeden. Maar het blijft uiteindelijk het individuele (deel)raadslid dat beslist tot deelname aan de stemming. Het is aan de (deel)raad en de voorzitter van de (deel)raad mogelijke risico's van belangenverstremgeling aan de orde te stellen; in algemene zin, maar ook in het concrete geval. Dat is de betekenis van de zorgplicht voor zuivere besluitvorming zoals verwoord in de Awb.

Met het begrip 'persoonlijk' is blijkens de wetsgeschiedenis (Kamerstukken II, 1988/1989, 21 221, nummer 3, pagina 55) van de totstandkoming van artikel 2:4 Awb bedoeld op ieder belang dat niet behoort tot de belangen die het bestuursorgaan uit hoofde van de hem opgedragen taak behoort te behartigen. Ingevolge het tweede lid van artikel 2:4 Awb dient ook de schijn van belangenverstremgeling te worden vermeden.

Indien het gaat om besluitvorming door de (deel)gemeenteraad die een belangenafweging vergt waarbij politieke inzichten een belangrijke rol spelen, ligt het volgens de Afdeling bestuursrechtspraak in de rede voor de invulling van het begrip 'persoonlijk belang' aansluiting te zoeken bij artikel 28, lid 1, onder a van de Gemeentewet. Deze bepaling dient strikt te worden uitgelegd, nu daarbij het fundamentele democratische recht van een (deel)raadslid om deel te nemen aan een stemming wordt ingeperkt. Er kunnen zich evenwel bijkomende omstandigheden voordoen die maken dat de behartiging van het persoonlijk belang van een (deel)raadslid zodanig aan de orde is bij het onderwerp van de besluitvorming dat het daaraan niet behoort deel te nemen.

Ten slotte mag pas worden gesteld dat het bestuursorgaan (de raad) in strijd met artikel 2:4 Awb heeft gehandeld als aannemelijk is gemaakt dat een (deel)raadslid met het zojuist omschreven persoonlijk belang in de zin van artikel 28 Gemeentewet de besluitvorming daadwerkelijk heeft beïnvloed.

4.6 Gemeentelijke gedragscodes

De deelgemeente Feijenoord, gemeente Rotterdam, hanteert twee verschillende gedragscodes voor bestuurders, te weten: de 'Gedragscode deelraad deelgemeente Feijenoord' en de 'Gedragscode leden Dagelijks Bestuur'. Daarnaast is er een gedragscode voor ambtenaren van de stad Rotterdam.

In de gedragscode voor deelraadsliden, vastgesteld in 2008, zijn onder meer de volgende passages opgenomen:

I Algemene gedragsregels

Het deelraadslid voorkomt elke schijn van persoonlijk belang bij enig door de deelraad te nemen besluit. Deelraadsliden bejegenen elkaar correct, zowel in woord als geschrift. Deelraadsliden maken zich niet schuldig aan beledigende of ongepaste uitdrukkingen, dan wel ordeverstorende gedragingen.

II Vertrouwelijke informatie

Het deelraadslid verstrekt geen informatie aan derden die vertrouwelijk is dan wel kan zijn en maakt voor privé-doeleinden geen gebruik van hetgeen hem als raadslid ter kennis is gekomen.

V Nevenfuncties

Het deelraadslid neemt bij het aanvaarden en uitoefenen van een nevenfunctie in acht dat:

- *Zijn nevenfuncties (via de website) bekend gemaakt worden;*
- *Zijn onafhankelijkheid gewaarborgd blijft;*
- *Elke vorm of schijn van beïnvloeding wordt vermeden;*
- *De nevenfunctie het aanzien van het deelraadslidmaatschap niet schaadt;*
- *Geen tegenstrijdigheid met enig deelgemeentelijk belang optreedt;*

- *Het tijdsbeslag het goed functioneren als deelraadslid niet in de weg staat.*

Om elke schijn van belangenverstrengeling tegen te gaan, acht de deelraad een 'draaideurconstructie' voor leden van de deelraad slechts beperkt aanvaardbaar. Oud-deelraadsleden worden gedurende een jaar na het eind van de zittingstermijn uitgesloten van het buiten dienstbetrekking tegen beloning verrichten van werkzaamheden bij de deelgemeente.

VII De voorzitter van de deelraad

De voorzitter van de deelraad heeft een eigen rol ten aanzien van de gedragingen van de deelraadsliden. Indien een vermoeden bestaat dat een deelraadslid een bepaling van de code overtreedt, stelt de voorzitter, hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van de leden van de deelraad, een onderzoek in. De voorzitter bespreekt de kwestie met betrokkenen. Waar dit niet het gewenste effect heeft, legt de voorzitter de kwestie voor aan de desbetreffende fractievoorzitter (dan wel vice-fractievoorzitter). Treedt er geen verandering op in de handelingen van het gewraakte deelraadslid, dan informeert de voorzitter het presidium van de deelraad. In geval de betrokkene een eenmansfractie vormt, dan legt de voorzitter de kwestie rechtstreeks voor aan het presidium.

De overige leden van de deelraad hebben de plicht om bij overtreding van de code door de voorzitter – in diens rol als voorzitter dan de deelraad – de zaak aanhangig te maken in het presidium.'

In de toelichting op artikel 1 'Algemene gedragsregels' van de Gedragscode deelraad deelgemeente Feijenoord staat bovendien vermeld:

'(...) Een deelraadslid neemt niet deel aan stemming over een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken. Evenmin neemt hij deel aan de stemming over de vaststelling of goedkeuring van de rekening van een lichaam, waaraan hij rekenplichtig is of waarvan hij bestuurslid is. De betreffende bepalingen uit de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing op deelraadsliden.

Voor het elkaar correct bejegenen is aansluiting gezocht bij artikel 28 van het Reglement van Orde.'

In artikel 28 van het 'Reglement van Orde' (artikel 30 van het reglement, vastgesteld op 19 mei 2011) staat vermeld:

'Beledigende uitdrukkingen/ontnemen van het woord

- 1. Indien een spreker zich beledigende of ongepaste uitdrukkingen veroorlooft of op welke wijze dan ook de orde verstoort, wordt hij door de voorzitter tot de orde geroepen. Hetzelfde geldt indien naar het oordeel van de voorzitter een spreker afwijkt van het onderwerp.*
- 2. Wanneer een spreker voortgaat met het bezigen van beledigende of ongepaste uitdrukkingen, het storen van de orde of het afwijken van het onderwerp in de beraadslaging, ontnemt de voorzitter hem het woord. In de vergadering waarin het plaats heeft, mag het lid, wie het woord is ontnomen aan de beraadslagingen over het onderwerp in behandeling niet meer deelnemen. Hiervan is beroep op de vergadering niet toegelaten.*
- 3. Indien een lid de orde blijft verstoren, zal de voorzitter dit lid verzoeken de raadzaal te verlaten.*
- 4. De voorzitter is bevoegd om in de besluitenlijst en het audioverslag niet te doen opnemen een weergave van door een spreker gebezigde beledigende of ongepaste uitdrukkingen, waarvoor die spreker tijdens de vergadering tot de orde geroepen is.'*

In de Gedragscode leden Dagelijks Bestuur, vastgesteld in 2004, zijn onder meer de volgende bepalingen opgenomen:

'1. Algemene bepalingen

- 1.2. De voorzitter treedt op als vertrouwenspersoon bestuurlijke integriteit.*

2. Belangenverstrengeling en aanbesteding

- 2.1. Een bestuurder doet opgave van zijn financiële belangen in ondernemingen en organisaties waarmee de (deel)gemeente zakelijke betrekkingen onderhoudt. De opgave is openbaar en door derden te raadplegen.
- 2.2. Bij privaat-publieke samenwerkingsrelaties voorkomt de bestuurder (de schijn van) bevoordeling in strijd met eerlijke concurrentieverhoudingen.
- 2.3. Een oud-bestuurder wordt het eerste jaar na de beëindiging van zijn ambtstermijn c.q. zijn ontslag uitgesloten van het tegen beloning verrichten van werkzaamheden voor de (deel)gemeente.
- 2.4. Een bestuurder die familie- of vriendschapsbetrekkingen of anderszins persoonlijke betrekkingen heeft met een aanbieder van diensten aan de (deel)gemeente onthoudt zich van deelname aan de besluitvorming over de betreffende opdracht.
- 2.5. Een bestuurder neemt van een aanbieder van diensten aan de (deel)gemeente geen faciliteiten of diensten aan die zijn onafhankelijke positie ten opzichte van de aanbieder kan beïnvloeden.

3. Nevenfuncties

- 3.1. De bestuurder laat al zijn nevenfuncties en beschermheerschappen via de deelgemeentesecretaris openbaar maken, waarbij naast het geschatte tijdsbeslag van de functie, tevens wordt aangegeven of de functie wel of niet bezoldigd is.
- 3.2. Een bestuurder vervult geen nevenfuncties waarin strijdigheid bestaat of kan bestaan met het belang van de (deel)gemeente of waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van zijn functie.
- 3.3. Een bestuurder die een nevenfunctie wil vervullen anders dan uit hoofde van het ambt, bespreekt dit voornemen in het bestuur. Daarbij komt tevens aan de orde hoe wordt gehandeld met betrekking tot eventuele vergoedingen en de te maken kosten.
- 3.4. Een bestuurder meldt zijn voornemen tot het aanvaarden van een nevenfunctie aan de deelraad.

4. Informatie

- 4.1. Een bestuurder gaat zorgvuldig en correct om met informatie waarover hij uit hoofde van zijn ambt beschikt. Hij verstrekt geen geheime informatie aan derden. Aan deelraadsleden kan geheime informatie verstrekt worden onder oplegging van geheimhouding, tenzij het openbaar belang zich tegen het verstrekken van informatie verzet.
- 4.2. Een bestuurder houdt geen informatie achter, tenzij deze geheim of vertrouwelijk is en het niet geven van informatie mogelijk is op grond van de artikelen 10 en 11 van de Wet openbaarheid van bestuur.
- 4.3. Een bestuurder maakt niet ten eigen bate of van zijn persoonlijke betrekkingen gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen informatie.

8. Mondelinge en/of schriftelijke toezeggingen/overeenkomsten/afspraken

Een bestuurder onthoudt zich van directe toezeggingen die kunnen leiden tot financiële inhoudelijke verplichtingen, anders dan toezeggingen, beloftes en dergelijke gedaan in de lijn van door de deelraad dan wel dagelijks bestuur genomen besluiten en/of kaders.'

Aansluitend aan bovenvermelde passages uit de gedragscodes, merken wij op dat voor bestuurders in de deelgemeente ook de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (zoals zorgvuldigheidsbeginsel, motiveringsbeginsel en vertrouwensbeginsel) van toepassing zijn.

4.7 Wetenschappelijk kader

Op verzoek van de opdrachtgever geven wij in deze paragraaf een beschouwing over het begrip integriteit in relatie tot de onderzoeksvragen, vanuit een meer wetenschappelijke invalshoek. Een dergelijke beschouwing schetst met name de context waarin vanuit wetenschappelijk oogpunt gezien bepaalde gedragingen plaatsvinden. Die context is belangrijk om in ogenschouw te nemen bij het beoordelen van kwesties waarbij integriteit in het geding is of in vraag wordt gesteld. Het formele toetsingskader, zoals hiervoor uiteengezet, is leidend bij de beoordeling. De wetenschappelijke inkadering kan extra duiding geven aan de beoordeling en kan worden meegewogen bij het verbinden van eventuele consequenties aan de beoordeling.

Het belang van integriteit, zeker in het openbaar bestuur, is evident. Een gebrek aan integriteit heeft direct invloed op het vertrouwen dat burgers hebben in het openbaar bestuur en belemmert daarmee het functioneren van het openbaar bestuur. Integriteit is echter een begrip dat zich lastig eenduidig laat omschrijven en veel verschijningsvormen kent. Integriteit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op bestuurlijke verantwoordelijkheid, maar ook op bepaalde gedragingen en handelingen – of het nalaten daarvan. In de literatuur komen diverse visies op integriteit naar voren. Huberts¹ heeft deze onderverdeeld in vier invalshoeken.

4.7.1 Invalshoeken integriteit

In de eerste plaats kan integriteit gezien worden als 'heelheid en (professionele) verantwoordelijkheid'. Heelheid verwijst hierbij naar het idee dat integriteit consistent, consequent en coherent handelen vergt dat correspondeert met persoonlijke opvattingen en denkbeelden. Verantwoordelijkheid verwijst enerzijds naar het handelen conform de functie en de daarbij geldende (gedrags)regels, anderzijds naar het morele aspect waarbij ethische waarden en sociale verantwoordelijkheid een rol spelen.

Daarnaast kan integriteit gezien worden als 'bewust moreel handelen'. Vanuit deze invalshoek kan integriteit begrepen worden als het zich bewust zijn van de heersende normen en waarden, hiernaar handelen en hier verantwoording over afleggen en tevens openstaan voor reflectie op het eigen gedrag en gemaakte keuzes. Huberts wijst erop dat met name deze invalshoek van belang is voor bestuurders², omdat er dilemma's kunnen ontstaan indien bij het opstellen en uitvoeren van beleid verschillende waarden in het geding komen en men moet kiezen (en verantwoorden) welke waarde om welke reden meer van belang wordt geacht.

In de derde plaats kan integriteit verbonden worden aan bepaalde waarden die bijvoorbeeld weergegeven zijn in gedragscodes (eerlijkheid, betrouwbaarheid etc.). In dit licht wordt integriteit vaak begrepen als 'onkreukbaarheid' en/of 'rechtschapenheid', waarbij het grootste belang wordt gehecht aan het zich niet laten leiden door oneigenlijke belangen. In deze visie moet integriteit enerzijds worden begrepen als handelen in overeenstemming met wet- en regelgeving en anderzijds handelen in overeenstemming met waarden en normen. In het laatstgenoemde geval wordt integriteit gespiegeld aan morele maatstaven, welke betrekking hebben op wat goed en slecht is en wat wel en wat niet deugt betreffende het ter discussie staande onderwerp. Dit is, evenals de tweede invalshoek, een belangrijke visie omdat zowel een bestuurder als een ambtenaar vrij moet kunnen handelen zonder verplichtingen te voelen jegens bepaalde groepen of belanghebbenden en een zelfstandige afweging moet kunnen maken met betrekking tot de waarden en normen die in het geding zijn.

Tenslotte kan integriteit worden gezien als na te streven ideaal, waarbij er bijvoorbeeld een aantal persoonlijkheidseigenschappen is dat nastrevenswaardig is teneinde te voldoen aan dit ideaalbeeld. Hierbij kan gedacht worden aan authenticiteit van de persoon, autonoom durven te handelen, in staat zijn een goede balans te vinden tussen eigen opvattingen en de heersende normen en waarden en verantwoordelijkheid durven te nemen voor gedrag en handelingen.

Huberts wijst erop dat alle visies in meer of mindere mate een normatieve lading hebben en dat de invulling sterk afhangt van de op dat moment heersende waarden, normen en regels. Hierbij is de zogenaamde 'morele antenne' bij personen van groot belang. Deze term verwijst naar het gevoel dat iemand heeft over 'het in geding zijn van de eigen en publieke normen en waarden'. Iemand bij wie deze morele antenne niet goed werkt of die niet goed op de hoogte is van de heersende normen en waarden, vormt logischerwijs een groter risico voor integriteitschendingen dan iemand bij wie dit niet speelt. Men moet echter ook waken voor de andere kant van de medaille: integritisme. In dat geval is er sprake van een veralgemenisering van het begrip integriteit, waarbij deze term te pas en te onpas wordt gebruikt bij beoordelingen van gedragingen. Dit resulteert in uitholling van het begrip integriteit, waarmee het inboet aan kracht en betekenis. Ook op

¹ Huberts, L.W.J.C. (2012). Visies op integriteit. In J.H.J. van den Heuvel, L.W.J.C. Huberts & E.R. Muller (Red.), *Integriteit: Integriteit en integriteitsbeleid in Nederland* (pp. 21-37). Deventer: Kluwer.

² Onder bestuurders wordt hier verstaan: de voorzitter van de (deel)raad, de leden van de (deel)raad en raadscommissies alsmede de leden van het college van burgemeester en wethouders.

situaties waar bijvoorbeeld sprake is van een gebrekkige bedrijfsvoering of onkunde, wordt soms ten onrechte het label integriteitschending geplakt.

4.7.1.1 Vormen van integriteitschendingen

Een algemene definitie van integriteit is het handelen overeenkomstig de heersende morele normen en waarden en de regels die daarmee samenhangen³. Bij het handelen in strijd met deze normen, waarden en regels is daarmee logischerwijs sprake van een integriteitschending. Hierbij kunnen er negen vormen van integriteitschendingen worden onderscheiden, te weten:

1. Corruptie (omkoping en/of bevoordeling vrienden, familie, partij(genoten));
2. Fraude en diefstal (misbruik bedrijfsmiddelen, declaratiefraude, interne diefstal);
3. Dubieuze giften en beloften (cadeaus, reizen, toekomstige baan);
4. Belangenverstremming (onverenigbare nevenfuncties, activiteiten en/of contacten);
5. Misbruik van bevoegdheden (dwang, machtsmisbruik);
6. Misbruik en manipulatie van (de toegang tot) informatie (lekker, liegen);
7. Omgangsvormen en bejegening (discriminatie, (seksuele) intimidatie etc.);
8. Verspilling en wanprestatie (tijdsverspilling etc.);
9. Wangedrag in de vrije tijd.

Corruptie kan hierbij nog worden uitgesplitst in diverse vormen en betekenissen, waarover later meer. In het kader van onderhavig onderzoek, is met name de focus op bestuurlijke integriteit en integer handelen van belang. Onder bestuurlijke integriteit kan hierbij mede begrepen worden goed besturen en goed ambtenaarschap, waarbij er specifiek aandacht is voor het zorgvuldig omgaan met 'bevoegdheden, macht, middelen en verantwoordelijkheden waarover zij ten behoeve van het algemeen belang beschikken' en een correcte omgang met collega's en burgers. De bestuurder of ambtenaar dient dus 'onkreukbaar' te zijn en te handelen in het belang van de samenleving⁴.

Specifiek spelen er in onderhavig onderzoek vragen rondom mogelijk cliëntelisme, nepotisme, oneigenlijke politieke druk en belangenverstremming. Voor de volledigheid zal ook de term 'machtsbederf' benoemd worden, omdat deze sterke samenhang vertoont met bovengenoemde begrippen. Ter verduidelijking zal worden begonnen met een begripsbepaling.

Onder cliëntelisme kan de situatie worden verstaan waarbij een bestuurder individuele belangen (bijvoorbeeld van vrienden of potentiële kiezers) behartigt in plaats van het algemene belang. Cliëntelisme kan verder onder worden verdeeld in nepotisme (bevoordelen van de eigen familie), patronage (bevoordelen van de eigen partij) en cronymie (bevoordelen van de eigen vriendenkring, in de volksmond beter bekend als 'vriendjespolitiek')⁵. Een voorbeeld van mogelijk niet-integer gedrag op dit vlak, is de zogenaamde 'draaieurconstructie'. In die situatie treedt een onlangs afgetreden bestuurder of ambtenaar direct na zijn/haar aftreden in bezoldigde dienst van diezelfde overheid of verwerft anderszins betaalde opdrachten van diezelfde overheid, voorbijgaand aan de daarvoor geldende procedures. Bovengenoemde typen cliëntelisme liggen dicht tegen corruptie aan en worden in de wetenschappelijke literatuur ook wel als een specifieke vorm van corruptie gedefinieerd, naast bijvoorbeeld het aannemen van steekpenningen⁶.

Cliëntelisme hangt nauw samen met belangenverstremming, waarbij een raadslid bijvoorbeeld een nevenfunctie vervult bij een bedrijf, organisatie of stichting en (financiële of niet-financiële) belangen van deze partij verdedigt als raadslid. Er is dan sprake van een vermenging van privébelang en publiek

³ Huberts, L.W.J.C., Heuvel, J.H.J. van den & Wal, Z. van der. (2012). Integriteitsschendingen. In J.H.J. van den Heuvel, L.W.J.C. Huberts & E.R. Muller (Red.), *Integriteit: Integriteit en integriteitsbeleid in Nederland* (pp. 149-167). Deventer: Kluwer.

⁴ Heuvel, J.H.J. van den, Huberts, L.W.J.C., Wal, Z. van der & Steenbergen, K. (2010). *Integriteit van het lokaal bestuur. Raadsgriffiers en gemeentesecretarissen over integriteit*. Den Haag: Boom Lemma.

⁵ Huberts, L.W.J.C. & Nelen, J. M. (2005). *Corruptie in het Nederlandse openbaar bestuur. Omvang, aard en afdoening*. Utrecht: Lemma.

⁶ Kolthoff, E.W. (2007). *Ethics and new public management: Empirical research into the effects of businesslike government on ethics and integrity*. The Hague: BJU Legal Publishers.

belang, waarbij het raadslid feitelijk 'twee petten op heeft'⁷. Zowel bij cliëntelisme als bij belangenverstrengeling is de lijn tussen het wel en niet-toelaatbare dun en vaak voor bestuurders onduidelijk.

Machtsbederf kan gezien worden als de tegenhanger van integriteit en als bestuurlijke equivalent van spelbederf, waarbij ruwweg bedoeld wordt op moreel en bestuurlijk laakbaar handelen, vaak voorafgaand aan strafbare handelingen als corruptie en fraude. Voormalig minister van Binnenlandse Zaken mevrouw Dales bracht in haar toespraak op het congres voor de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)⁸ voor het eerst machtsbederf onder de aandacht van een groot publiek. Zij omschrijft het begrip als een breed en niet scherp gekaderd begrip dat betrekking heeft op 'ontbinding, verval, vervaging van normen'. Als voorbeeld noemt Dales het handelen in strijd met de beginselen van behoorlijk bestuur, zoals het lekken van vertrouwelijke informatie door politici en/of ambtenaren en het misbruiken van het ambt en de bijbehorende macht voor eigen gewin. Kortweg wordt door het misbruiken van de macht om dingen wel of niet toe staan, het politieke en bestuurlijke spel bedorven. Van den Heuvel⁹ benoemt het risico dat nevenfuncties en/of -activiteiten ertoe kunnen leiden dat men meer moeite kan krijgen om de bestuurlijke werkzaamheden objectief en onafhankelijk uit te voeren en dat tevens de controle op de uitoefening van de taken bemoeilijkt kan worden. Als 'typen' machtsbederf onderscheidt Van den Heuvel naast het voor de hand liggende misbruik van bevoegdheden enerzijds het misbruiken en/of manipuleren van informatie voor eigen gewin en anderzijds het creëren van een angstcultuur en intimidatie op de werkvloer.

Andere auteurs definiëren machtsbederf als corruptie in brede zin, waarbij het begrip toeziet op alle vormen van machtsmisbruik, waaronder corruptie¹⁰ en 'alle vormen van ongepaste of zelfzuchtige machtsuitoefening in de openbare dienst'¹¹. Welke definitie men ook gebruikt, duidelijk is dat bij machtsbederf niet per definitie sprake hoeft te zijn van schendingen van formele wet- en regelgeving. Een aantasting van de zogenaamde 'politiek-bestuurlijke zeden' is voldoende om te kunnen spreken van machtsbederf¹². Onderscheid kan er ook gemaakt worden tussen formeel en informeel integer handelen¹³, waarbij machtsbederf betrekking zou hebben op de informele zijde om daarmee aan te geven dat integriteit, en dus ook schendingen daarvan, niet enkel betrekking heeft op dat wat in wetten en regels is vastgelegd, maar ook toeziet op gedrag, handelen en ongeschreven regels.

Kortom, het betreft met name de sluipende vorm van het schenden van integriteitnormen. Dit sluipende karakter maakt het direct ook erg risicovol en maakt duidelijk dat de invloed en gevolgen van machtsbederf niet onderschat kunnen of mogen worden. Van den Heuvel¹⁴ benoemt hierbij dat het bij machtsbederf vaak gaat om niet-structurele, individuele, gevallen. Deze zogenaamde 'rotte appels' komen tot machtsbederf, zo wordt door de auteur in hetzelfde stuk aangegeven, op basis van persoonlijke omstandigheden en/of persoonlijke motieven. De hier aangehaalde 'rotte appel-theorie' wordt overigens door diverse auteurs betwist. Volgens hen is er veeleer sprake van een 'rotte mand', waarin gezonde appels het risico lopen te worden aangetast. Men doelt hier uiteraard op de organisatiecultuur, die vaak ongewenst gedrag faciliteert door gelegenheden te creëren, het verkeerde voorbeeld te geven, weg te kijken en niet te handhaven¹⁵.

Een ander onderwerp dat raakt aan machtsbederf en de gemoederen vaak bezighoudt, is politieke druk of intimidatie. Het komt voor dat personen binnen een organisatie, bijvoorbeeld politieke ambtsdragers binnen

⁷ Bureau Integriteitsbevordering Openbare Sector (BIOS). (2010). *Handreiking Belangenverstrengeling*. Den Haag: CAOP.

⁸ Dales, C. Om de integriteit van het openbaar bestuur, toespraak tijdens het VNG-congres op 2/3 juni 1992 te Apeldoorn.

⁹ in Heuvel, J.H.J. van den, Huberts, L. W. J. C., & Muller, E.R. (Red.) 2012. *Integriteit: Integriteit en integriteitsbeleid in Nederland*. Deventer: Kluwer.

¹⁰ Hoetjes in Sikkema, E. (2005). Ambtelijke corruptie in de strafwetgeving. *Justitiële Verkenningen*, 31 (7), 26-36.

¹¹ Scharenborg, M.H.G.(2006). *Integriteit & Ambtenaar*. Sdu Uitgevers.

¹² Huberts in Sikkema, 2005.

¹³ Van Vugt & Boet in Heuvel, G. A. A. J. van den (1998). *Collusie tussen Overheid en Bedrijf; een vergeten hoofdstuk uit de organisatiecriminologie*, Maastricht, Oratie Universiteit Maastricht, 23 januari 1998.

¹⁴ in Van den Heuvel, Huberts & Muller, 2012.

¹⁵ Kolthoff, E. (2010). Corruption and Human Rights in Police Work: One of a Kind? In M. Boersma & H. Nelen (Eds.), *Corruption and Human Rights: Interdisciplinary Perspectives* (pp 197–220). Antwerp-Oxford: Intersentia.

een gemeente (raadsleden, wethouders etc.), hun positie mis- en/of gebruiken om anderen (bijvoorbeeld ambtenaren of raadsleden) onder druk te zetten om op die manier besluitvorming of bestuurlijke processen te beïnvloeden. Dit kan op vele manieren gebeuren en loopt uiteen van daadwerkelijke intimidatie en bedreiging tot een vraag/verzoek bij de koffiemachine. De vraag wanneer er sprake is van intimidatie/bedreiging of wanneer iemand wel of geen misbruik maakt van diens positie, laat zich niet gemakkelijk beantwoorden. Veel hangt hierbij af van de beleving van de onder druk gezette persoon. Een vraag/verzoek kan bij de 'ontvanger' anders overkomen en geïnterpreteerd worden dan de boodschapper deze/dat bedoelde. Ook speelt hierbij de vraag welke omgangsvorm of bestuursvorm iemand als 'normaal' ervaart of bijvoorbeeld bij het 'politieke spel' vindt passen. In een sample van 20 gemeenten die deelnamen aan de Integriteitmeter van BING, gaf ongeveer 52% van de deelnemende ambtenaren aan zich weleens door een bestuurder onder druk gezet te voelen en gaf 65% van de deelnemende ambtenaren aan dergelijk gedrag onaanvaardbaar te vinden.

De vraag is wanneer de (politieke) druk die wordt uitgeoefend oneigenlijk is en wanneer niet. Voorzichtig geformuleerd kan gezegd worden dat druk als oneigenlijk of grensoverschrijdend beschouwd mag worden als de druk van dien aard is dat bij de 'ontvanger' de verwachting gewekt kan zijn dat er voor hem- of haarzelf, anderen of de organisatie ingrijpende negatieve gevolgen verbonden zijn aan het negeren van de druk. Belangrijk is om bij de beoordeling van een kwestie ook te kijken welke middelen er door de drukzetter worden ingezet teneinde het doel te bereiken en welke belangen er worden gediend met het zetten van de druk. Voor beide aspecten dient er beoordeeld te worden of de ingezette middelen en/of de betrokken belangen van oneigenlijke aard zijn. Oneigenlijke middelen kunnen bijvoorbeeld (persoonlijke) dreigementen of pogingen tot chantage zijn, of voorstellen die voortborduren op een 'voor wat hoort wat'-mentaliteit. Met oneigenlijke belangen wordt bedoeld op de scheiding tussen persoonlijke belangen en bijvoorbeeld maatschappelijke belangen.

De grens die men in dergelijke kwesties voor zichzelf stelt verschilt van persoon tot persoon, maar van belang is in ieder geval dat de boodschapper er rekening mee dient te houden hoe zijn/haar gedrag door de andere partij gepercipieerd kan worden en ook actief de indruk dient te vermijden dat er (ingrijpende) risico's of gevolgen verbonden zijn aan het negeren van de boodschap.

In het licht van bovenstaande problematiek kan ook het begrip 'collusie' niet onbesproken blijven. In het algemeen ziet collusie op een bepaalde heimelijke verstandhouding c.q. samenwerking tussen personen/groepen om strafbare handelingen te plegen en te verbergen. Er ontstaat dan een dermate nauwe samenwerking tussen twee partijen dat er (opzettelijk) een blinde vlek ontstaat wat betreft strafbare feiten, wat het opsporen van de feiten belemmert¹⁶. Een dergelijke samenwerking tussen twee (of meer) bedrijven wordt in de volksmond aangeduid als een 'kartel', maar als bij een dergelijke heimelijke verstandhouding de overheid betrokken is, wordt deze aangeduid met de term collusie. Bij de verstandhouding passend bij collusie kan gedacht worden aan het door de vingers zien van verboden prijsafspraken, het in het geheim structureel bevoordelen van bepaalde partijen of weet hebben van strafbare handelingen of ernstige integriteitschendingen van collega's maar hierover zwijgen. Van den Heuvel¹⁷ omschrijft in dit licht het verschil tussen collusie en corruptie als volgt: corruptie ziet toe op het op individueel niveau misbruik maken van de eigen positie ten behoeve van bevoordeling van zichzelf en/of derden zonder hierbij acht te hebben geslagen op de relevante regels. Collusie daarentegen ziet toe op het illegale gedrag van overheidsorganen ten behoeve van zowel zichzelf als (een) derde partij(en), waarbij men voor het bereiken van legale doelen niet-legale middelen inzet en deze tracht te verhullen. Collusie kan worden gezien als een vorm van partijdigheid. Overheidscollusie kan gezien worden als een speciale vorm van collusie waarbij bestuur en bestuurder een heimelijke samenwerking hebben, wat het tevens moeilijk te onderzoeken maakt¹⁸. Van den Heuvel¹⁹ beargumenteert in dit licht dat het in Nederland gehanteerde poldermodel collusie in de hand werkt omdat het gebaseerd is op nauwe samenwerking met

¹⁶ Nelen, H., & Nieuwendijk, A. (2003). *Geen abc. Analyse van rijksrechercheonderzoeken naar ambtelijke en bestuurlijke corruptie*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

¹⁷ Heuvel, G. A. A. J. van den (1998). *Collusie tussen Overheid en Bedrijf; een vergeten hoofdstuk uit de organisatiecriminologie*, Maastricht, Oratie Universiteit Maastricht, 23 januari 1998.

¹⁸ Van den Heuvel in Huberts & Nelen, 2005.

¹⁹ Van den Heuvel, 1998.

elkaar en veel contactmomenten. Hierdoor zou de samenwerking tussen overheid en organisaties of bedrijven zich al snel op een afglijdende schaal kunnen bevinden doordat er te innige banden en te nauwe samenwerking ontstaat. Nederland zou volgens Van den Heuvel vooral een collusieland zijn en geen corruptieland, omdat corruptie met name floreert in zwakke en niet-democratische landen en van deze omstandigheden is in Nederland geen sprake.

Tenslotte dient te worden opgemerkt dat de normen en waarden die men als persoon heeft, (onder andere) worden beïnvloed door (culturele) achtergrond. Wat precies onder corruptie wordt verstaan, hangt bovendien zoals gezegd sterk af van lokale regels, normen en waarden. Onderzoek wijst erop dat verschillen in cultuur of achtergrond kunnen leiden tot verschillen in waarden, normen en opvattingen over ethisch gedrag. Dit kan zowel op macro- als op microniveau (lokaal) plaatsvinden. Het fluïde karakter van de term corruptie kan worden verklaard door corruptie te benoemen als sociaal construct²⁰. Hierbij zijn de grenzen van wat wel en niet mag, plaats- en tijdsafhankelijk en worden deze daarnaast niet per se door iedereen gedeeld. Elke traditie en/of cultuur reageert bovendien anders op ethische dilemma's, waardoor op het vlak van morele oordeelsvorming men al snel in een grijs gebied terechtkomt met betrekking tot wat wel of niet integer is²¹. Eveneens wordt door Lewis benoemd dat als men beslissingen neemt, men gebruikmaakt van diens eigen ervaringen en cultuur omdat daaruit morele normen en gedragsregels worden gedefinieerd. Dit is volgens Lewis met name van belang voor mensen in publieke functies, zoals gemeentebestuurders, omdat zij – meer dan anderen nog – geacht worden de persoonlijke en publieke belangen gescheiden te houden. Dit is evenwel vaak niet gemakkelijk, niet in de laatste plaats omdat het verschil tussen het geven van giften en fooien, en daadwerkelijke omkoping niet voor iedereen altijd even duidelijk is²². Met name in minder sterk ontwikkelde landen zou de lijn tussen publiek en privé behalve veelal onduidelijk ook continu aan verandering onderhevig zijn²³. De waarden die men als privépersoon heeft en de waarden die men heeft als men 'in functie' is, kunnen bovendien tot botsende belangen leiden. Dit kan daarmee een voedingsbodem voor integriteitschendingen bieden, afhankelijk van de aard van waarden en belangen die in het geding zijn²⁴. Bovendien zijn in sommige culturen vrienden en familie van dermate groot belang dat men door (morele) verplichtingen aan – en verwachtingen van – deze groep sneller geneigd is tot integriteitschendingen zoals cronyisme, nepotisme en patronage. Kort gezegd kan dit gezien worden als een diepgeworteld loyaliteitsconflict tussen publiek en privé²⁵.

Door De Graaf wordt tevens benoemd dat het soms moeilijk kan zijn om zich te onttrekken aan een omgeving waarin integriteitschendingen gemeengoed zijn als deze niet-integere opvattingen en gedragingen continu worden bekrachtigd door dezelfde omgeving. Dit kan geïllustreerd worden aan de hand van een van de uitkomsten van het onderzoek naar corruptie binnen de rechtspraak in Mexico²⁶, namelijk dat integriteitschendingen als cronyisme en corruptie zo veelvuldig voorkwamen dat deze niet meer gezien werden als afwijkend maar als de gangbare norm. Dit ondersteunt het idee dat men een blinde vlek kan ontwikkelen voor bepaalde integriteitschendingen op het moment dat (bijna) iedereen eraan meedoet.

Op basis van bovenstaande bevindingen is het dus goed voorstelbaar dat men binnen een samenwerkingsverband, zoals een gemeenteraad of college van B&W, te maken kan krijgen met verschillende ideeën over wat ethisch en/of integer is op het moment dat er diverse (culturele) achtergronden zijn. In dergelijke gevallen is het dan ook noodzakelijk om hier het gesprek over aan te gaan en tot een gezamenlijk waarden- en normenkader te komen.

²⁰ Graaf, G. (2007). Causes of corruption: Towards a contextual theory of corruption. *Public Administration Quarterly*, 31 (1), 39- 47.

²¹ Lewis, C. W. (2005). Ethical Norms in Public Service: A Framework for Analysis. In L.W.J.C. Huberts., C.L. Jurkiewicz., & J. Maesschalck (Red.), *Ethics and integrity of governance: perspectives across frontiers*. (pp 44-64). Cheltenham: Edward Elgar.

²² Ferreyra-Orozco, G. (2010). *Understanding Corruption* in a State Supreme Court in Central Mexico: An Ethnographic Approach. *Human Organization*, 69 (3), 242-251.

²³ Rose-Ackerman in Ferreyra-Orozco, 2010.

²⁴ Rose-Ackerman in De Graaf, 2007.

²⁵ Rose-Ackerman in De Graaf, 2007.

²⁶ Ferreyra-Orozco, 2010.

4.7.1.2 Resumé invalshoeken en typen integriteitschendingen

Samenvattend kan gesteld worden dat er diverse manieren zijn om integriteit te benaderen, waarbij de ene invalshoek beter aansluit bij het openbaar bestuur dan de andere. Het begrip 'integriteitschending' kan worden uitgesplitst in negen verschillende typen. Daarnaast kan een aantal algemene termen als corruptie en belangenverstrengeling uitgesplitst worden naar diverse specifieke vormen, welke tevens van belang zijn voor onderhavig onderzoek. Ook van belang voor onderhavig onderzoek is notie over de invloed van culturele achtergronden op (de beleving van) integriteit binnen een groep mensen met diverse achtergronden.

4.7.2 Aard en omvang

Alvorens te kijken naar bestaande onderzoeken naar integriteitschendingen, dient opgemerkt te worden dat onderzoek naar de prevalentie van bovenstaande vormen van integriteitschendingen in het openbaar bestuur niet eenvoudig is. Onderzoek wordt bemoeilijkt doordat de begrippen moeilijk meetbaar zijn. Vaak spelen er wel vermoedens van integriteitschendingen, maar gezien het verborgen en informele karakter van deze schendingen, zijn ze moeilijk te 'vangen'. Ook worden schendingen vaak niet (goed) geregistreerd en worden verschillende definities gebruikt, waardoor onduidelijk is hoe vaak ze daadwerkelijk voorkomen. De hoeveelheid strafzaken en veroordelingen per jaar die betrekking hebben op integriteitschendingen zijn weliswaar zeer minimaal, maar dit zijn logischerwijs alleen de zaken waarin er genoeg hard bewijs was om een rechtszaak te starten. Kortgezegd is er bij een integriteitschending dus sprake van een hoog 'dark number': slechts een deel van alle schendingen wordt überhaupt gemeld, waarvan vervolgens slechts een deel onderzocht wordt door middel van een intern onderzoek en daarvan leidt een nog kleiner deel daadwerkelijk tot het inschakelen van justitie. Toch is het wel mogelijk om (enigszins) een beeld te schetsen van de omvang van integriteitschendingen, bijvoorbeeld aan de hand van zelfrapportages, interviews van bestuurders en ambtenaren of het analyseren van de hoeveelheid uitgevoerde interne onderzoeken binnen een gemeente. Huberts, Van den Heuvel en Van der Wal bijvoorbeeld schatten op basis van hun eigen onderzoek in 2010 dat er jaarlijks 1.320 integriteitonderzoeken plaatsvinden op lokaal niveau²⁷.

Het wel beschikbare onderzoek richt zich in de regel op de meest zichtbare (en relatief meest gemakkelijk te bewijzen) schendingen: fraude en corruptie. Corruptie wordt in onderzoeken vaak zeer breed gedefinieerd, waardoor ook onder meer cliëntelisme, nepotisme en vriendjespolitiek onder deze term vallen. Onderzoek naar deze specifieke vormen is veelal niet voor handen, wat overigens niet betekent dat het niet voorkomt. In 2010 werd bijvoorbeeld in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een kleinschalig onderzoek onder 54 politieke ambtsdragers (onder meer griffiers, raadsleden, burgemeesters, wethouders en vertrouwenspersonen) gedaan naar bestuurlijke integriteit²⁸. Hierbij werd gevraagd naar praktijkvoorbeelden van integriteitschendingen binnen de eigen organisatie en de afhandeling ervan. Daaruit kwam naar voren dat, gebaseerd op de eerdergenoemde negen vormen van integriteitschendingen, in bijna de helft van de beschreven casussen (33 van de 76 geregistreerde casussen) er sprake was van belangenverstrengeling door personen binnen de organisatie. Vaker nog bleek er echter sprake te zijn van meerdere type schendingen (het ene type schending leidt tot de andere schending). In de helft van de gevallen werd de betreffende persoon (in)formeel aangesproken op het gedrag.

4.7.2.1 Fraude- en corruptieonderzoek 2003

Volgens een enquête onder gemeentesecretarissen van 226 gemeenten werden er in 2003 in totaal 179 interne onderzoeken gedaan in gemeenten, waarvan er 76 plaatsvonden in de gemeente Amsterdam²⁹. Dit grote aandeel van de stad Amsterdam kan verklaard worden door de oprichting van een eigen Bureau Integriteit door de gemeente Amsterdam en de daarmee gepaard gaande extra aandacht voor integriteit(schendingen). Dit fenomeen (ogenschijnlijk meer schendingen door intensivering van aandacht

²⁷ in Van den Heuvel, Huberts & Muller, 2012.

²⁸ Zwieten, M. van., & Verbeeck, A. (2012). *Grijs, onderzoek naar achtergronden en risicofactoren bestuurlijke integriteit*. Zilverwerk. Verkregen via <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/06/21/rapport-bestuurlijke-integriteit/rapport-bestuurlijke-integriteit.pdf>

²⁹ Huberts, Hulsebosch, Lasthuizen, & Peeters, in Huberts & Nelen, 2005.

en controle) staat ook wel bekend als de integriteitparadox. In kleine gemeenten (<25.000 inwoners) betroffen de onderzoeken met name fraudeonderzoeken terwijl in grote gemeenten (>100.000 inwoners) er evenveel fraude- als corruptieonderzoeken plaatsvonden. De daadwerkelijk onderzochte vermoedens van schendingen bleken in de grote gemeenten erg vaak (81%) ook juist te zijn terwijl in kleine gemeenten de vermeende schendingen na onderzoek iets vaker bij vermoedens bleven in plaats van werkelijkheid.

4.7.2.2 Fraude- en corruptieonderzoek 2010

In 2010 herhaalden onderzoekers dit onderzoek van 2003 om te kijken of er sprake was van een toe- of afname van integriteitschendingen in het openbaar bestuur. Dit gemeentelijk gericht onderzoek naar corruptie en fraude werd afgenomen bij raadsgriffiers en gemeentesecretarissen. Aan gemeentesecretarissen werd gevraagd hoe vaak zij binnen de eigen gemeente te maken hadden gekregen met corruptie of fraude. Dit wees uit dat in de 220 deelnemende gemeenten er 370 onderzoeken hadden plaatsgevonden in de periode 2008-2009³⁰. In ruim 60% van de gevallen (133 van de 220) gaven gemeentesecretarissen aan dat er niet of incidenteel sprake was geweest van een intern onderzoek. Bijna een derde van de interne onderzoeken (126) vond plaats in vier gemeenten met meer dan 250.000 inwoners. In totaal betrof het in ruim een derde van de gevallen onderzoek naar corruptie en bijna twee derde onderzoek naar fraude. Bij twee derde van de onderzoeken bleek het uiteindelijk om een daadwerkelijke schending te gaan; onderzoek wees uit dat er inderdaad sprake was geweest van corruptie en/of fraude. Ambtenaren waren in ruime meerderheid (88%) onderwerp van het onderzoek. Deze grote rol van ambtenaren kan enerzijds verklaard worden door het feit dat er simpelweg veel meer ambtenaren dan bestuurders en politici zijn binnen een gemeente, anderzijds zijn het ook de bestuurders die vaak bepalen of er een onderzoek komt en hebben ze vaak meer mogelijkheid om in de luwte te blijven door zich bijvoorbeeld te verschuilen achter ambtenaren. Het onderzoek toont daarnaast aan dat de verschillen tussen gemeenten van verschillende grootten deels verklaard kunnen worden door de mate van aandacht die binnen een gemeente wordt geschonken aan integriteitbeleid: de eerdergenoemde 'integriteitparadox'. Zoals eerder al beschreven, kan het dan zo zijn dat als de gemeentesecretaris veel oog heeft voor het integriteitbeleid en voldoende vertrouwen in het beleid heeft, men ook alerter is op schendingen ervan. Als deze resultaten geëxtrapoleerd worden naar alle gemeenten in Nederland, kan worden geconcludeerd dat er in 2008 en 2009 in totaal 602 interne onderzoeken zijn geweest naar (vermeende) fraude en corruptie, jaarlijks dus 301 volgens de onderzoekers, waarvan 12% op het conto van politici zou kunnen worden geschreven, ofwel 37 onderzoeken. Van het totaal van 301 gevallen bleek het in 67% om werkelijke gevallen te gaan. Dat zou dus betekenen dat er een kleine 25 gevallen van corruptie en fraude per jaar door lokale politici zouden worden gepleegd. De toename in vergelijking met de eerdere onderzoeken uit 1991 en 2003 kan grotendeels verklaard kan worden door de groei in aandacht voor het onderwerp.

4.7.2.3 Overige integriteitschendingen

Het beeld van integriteitschendingen in het algemeen is zo mogelijk nog vager. Behalve bij gemeentesecretarissen werd ook bij griffiers een vragenlijst afgenomen over gemeentelijke onderzoeken naar corruptie en fraude. Voor de griffiers was deze vragenlijst specifiek gericht op integriteitschendingen die zij in hun directe omgeving hadden waargenomen. Van den Heuvel en collega's³¹ kregen van 243 griffiers antwoord op de vragen over de mate waarin zij schendingen in hun directe omgeving hadden waargenomen. Ernstige schendingen werden door ongeveer 5% van de griffiers waargenomen, het bevoordelen van familie of bekenden werd door 30% gesignaleerd en ook zijn er 30% signaleerde gevallen van meestemmen waar dat niet volgens de regels was. Ook vormen van ongewenst gedrag en het niet houden aan geheimhouding werden gesignaleerd. Exacte cijfers over hoe vaak het dan werd gesignaleerd en hoe ernstig het was, ontbreken echter³².

4.7.2.4 Onderzoeken uitgevoerd door externen

Bij een inventarisatie van onderzoeken uitgevoerd door BING over de periode 2006-2011 bij gemeenten, bleken gemiddeld ruim acht integriteitonderzoeken per jaar tegen bestuurders te zijn uitgevoerd. Van de in

³⁰ Van den Heuvel, Huberts, Van der Wal & Steenbergen, 2010.

³¹ Van den Heuvel, Huberts, Van der Wal & Steenbergen, 2010.

³² Van den Heuvel, Huberts, Van der Wal & Steenbergen, 2010. p. 66-67

totaal 49 gevallen was vier keer de burgemeester het onderwerp van onderzoek, de overige gevallen betroffen wethouders en raadsleden waarbij de raadsleden licht in de meerderheid waren. De onderzoeken werden gestart nadat er concrete signalen waren gegeven door raadsleden, de media of door burgers. In slechts 27 van de 49 gevallen werd geconcludeerd dat de beschuldigingen terecht waren. In de overige gevallen werd geconcludeerd dat de beschuldiging onjuist was of dat de zaak anders lag dan gesuggereerd in de melding. In het merendeel van de gevallen was sprake van een vorm van belangenverstrengeling of van de schijn daarvan.

Andere onderzoeksbureaus verstrekten geen informatie over aard en omvang van door hen onderzochte gevallen binnen het openbaar bestuur. In het jaarverslag van de Nationale ombudsman wordt een enkel geval genoemd³³ en het aantal onderzoeken van de Rijksrecherche naar corruptie en fraude gepleegd door lokale bestuurders is blijkens de jaarverslagen op één hand te tellen³⁴.

4.7.2.5 Resumé prevalentie

Samenvattend kan gesteld worden dat ogenschijnlijke (grove) integriteitschendingen bij gemeenten geen schering en inslag zijn. Wel is er in de loop der jaren een absolute (en relatieve) toename te zien in het aantal onderzoeken (intern en extern) in gemeenten naar (vermeende) integriteitschendingen. Deze toename is echter (deels) te verklaren door de al eerder genoemde integriteitparadox. De verhoogde aandacht zal echter tevens een preventief gevolg hebben in de zin dat bestuurders er meer dan vroeger bewust van zijn dat integriteit bij hun handelen belangrijk is en zij daarvoor ter verantwoording kunnen worden geroepen. Daar staat echter het grote 'dark number' op het gebied van integriteitproblemen tegenover. Hierdoor kunnen de beschikbare gegevens een vertekend beeld geven en mag worden verwacht dat de daadwerkelijke omvang van integriteitproblemen binnen gemeenten groter is dan bovenstaande cijfers doen vermoeden. Meer aandacht schenken aan integriteit is een effectieve manier gebleken om meer integriteitschendingen aan het licht te brengen, wat op diens beurt weer een opmaat kan betekenen voor een meer integere organisatie.

5. Accountantsrapporten

De eerste onderzoeksvraag luidt:

'Kan in zijn algemeenheid worden geconstateerd dat het subsidieproces in de deelgemeente Feijenoord ordentelijk verloopt en voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld? Wat zijn bijvoorbeeld de bevindingen van de accountant hierover?'

In hoofdstuk 16 worden de onderzoeksvragen, waaronder deze, beantwoord. In deze paragraaf vermelden wij de bevindingen van de accountant. Gelet op de aanleiding van het onderzoek en de (bredere) formulering van de andere onderzoeksvragen, besteden wij hier niet alleen aandacht aan de bevindingen van de accountant ten aanzien van het subsidieproces, maar benoemen wij ook de bevindingen op hoofdlijnen wat betreft inkopen en aanbestedingen.

Algemeen beeld

Wij hebben – conform ons voorstel – kennisgenomen van de accountantsrapporten over de jaren 2006 tot en met 2012. De accountantsrapporten over de jaren 2006 tot en met 2011 zijn opgesteld door Audit Services Rotterdam (ASR). De controle over 2012 is verricht door Ernst & Young. Over alle jaren waarvan wij het accountantsrapport hebben bestudeerd, zijn goedkeurende verklaringen afgegeven. Wel heeft de accountant in alle jaren aanmerkingen met betrekking tot subsidies en aanbestedingen. Wij stellen vast dat de accountant in de loop der jaren verbeteringen in de subsidie- en aanbestedingsprocessen heeft geconstateerd, waarbij moet worden aangetekend dat ook in latere jaren de betrouwbaarheid van de cijfers, waarop vaststelling van subsidie is gebaseerd, onvoldoende gecontroleerd is. De accountant constateert over het jaar 2011 dat de kwaliteit van het subsidieproces niet voldoende is.

³³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 172, nr. 2 (p.21)

³⁴ Kolthoff in Van den Heuvel, Huberts & Muller, 2012.

Subsidies

De hoofdlijnen van de accountantsbevindingen over subsidies zijn als volgt.

2006

De accountant stelt met betrekking tot Doelstellingen 2-projecten (EFRO-subsidies) voor de nog niet afgerekende projecten vast dat een significant risico bestaat dat de uitgaven die zijn gedaan mogelijkwerwijs niet kunnen worden onderbouwd door declarabele prestaties. Samengevat komt ASR tot het oordeel dat de regiefunctie van de deelgemeente naar partijen beduidend moet worden aangescherpt. Ook zijn de dossiers voor wat betreft de onderbouwing van feitelijke uitgaven onvoldoende. ASR adviseert bij Doelstellingen 2-projecten tussentijdse verantwoordingen op te vragen van de gesubsidieerde instellingen, zodat de gemeente kan vaststellen of de prestaties waarvoor subsidie is verleend daadwerkelijk zijn geleverd.

Deelgemeente Feijenoord heeft drie budgetsubsidies vastgesteld waarbij niet is voldaan aan de verplichtingen genoemd in de VAS 2001. ASR merkt drie budgetsubsidies aan bewonersorganisaties aan als onrechtmatig (bedragen € 46.750, € 57.313 en €62.950). De deelgemeente heeft geen goede toetsing verricht van de uitgevoerde activiteiten en heeft vooraf geen meetbare prestaties vastgesteld. Ten aanzien van andere vastgestelde budgetsubsidies stelt ASR vast dat de deelgemeente voldoende meetbare prestatieafspraken heeft gemaakt.

Bij het vaststellen van diverse subsidies heeft de deelgemeente de genoemde termijnen in de VAS 2001 overschreden. ASR adviseert in de beschikking van budgetsubsidies heldere afspraken te maken over de afrekening van de subsidie en welke tekortkomingen resulteren in een financiële sanctie. Daarbij dient tevens te worden aangegeven wat de hoogte van de sanctie is. In de subsidiebeschikkingen zijn deze bepalingen niet opgenomen.

ASR stelt vast dat de deelgemeente bij enkele exploitatiesubsidies de subsidie heeft vastgesteld zonder dat een financiële onderbouwing is ontvangen van de activiteiten. Uit de ontvangen inhoudelijke jaarverslagen blijkt dat de activiteiten zijn uitgevoerd (overleg met beleidsmedewerker), echter, de hiermee verbandhoudende uitgaven zijn niet bekend. Vanwege het ontbreken van een financiële onderbouwing van de activiteiten is de verstrekte subsidie onrechtmatig in procedurele zin. Het betreft in totaal tien vastgestelde subsidies met een vastgesteld subsidiebedrag van ongeveer € 1.200.000.

2007

Bij de controle van de jaarrekening 2007 constateert ASR diverse rechtmatigheidsfouten. Bij de verlening van een achttal subsidievoorschotten over 2007 aan instellingen zijn geen afdoende meetbare prestatieafspraken vastgelegd, zoals vereist in de SvR 2005 en de Kadernota Accountantscontrole, ten bedrage van € 438.000. Van deze acht budgetsubsidies hebben er zeven betrekking op bewonersorganisaties.

Bij drie subsidieaanvragen met betrekking tot budgetjaar 2007 zijn pas in 2008 de verleningsbeschikkingen verstrekt (ten bedrage van € 151.000).

Voorts heeft de deelgemeente verzuimd bij de vaststelling van een subsidie een proportionele korting toe te passen, omdat de instelling minder uren heeft gerealiseerd dan met de deelgemeente is afgesproken. ASR merkt hierbij een bedrag van € 50.000 subsidie als onrechtmatig aan.

ASR heeft de rechtmatigheid van € 748.000 als onzekerheid meegewogen in de accountantsverklaring vanwege het deels ontbreken van een sluitende registratie van de werkelijk bestede uren bij de subsidie-ontvangende organisatie (opbouwwerk).

ASR stelt vast dat de kwaliteit van het subsidiebeheer nadere aandacht verdient. Dat wil zeggen dat bij alle budgetsubsidies meetbare prestatieafspraken moeten worden vastgelegd en proportioneel korting moet worden toegepast als de prestatieafspraken (gedeeltelijk) niet zijn gerealiseerd. Daarnaast dient de deelgemeente ervoor te waken dat subsidies niet pas na afloop van het budgetjaar worden beschikt.

2008

De verplichte vermogenstoets volgens de SvR 2005 is ten tijde van het verlenen en vaststellen van subsidies niet altijd in het subsidiedossier vastgelegd. ASR vraagt aandacht voor het vastleggen van de vermogenstoets voordat de deelgemeente overgaat tot het verlenen of vaststellen van een subsidie.

Bij het verlenen van een incidentele exploitatiesubsidie van € 40.000 ontbreekt de subsidieaanvraag. Op grond van de kadernota merkt de accountant dit bedrag aan als onrechtmatig.

Het vastleggen van meetbare prestatieafspraken bij budgetsubsidies en het tijdig beschikken van subsidieaanvragen zijn verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Dossievorming is fysiek en digitaal ook sterk verbeterd. Er is een achterstand in de vaststelling van de subsidies. Overschrijding van de beslistermijn komt nog voor. In de subsidiedossiers ontbreken soms relevante stukken.

2009

Vermogenstoetsen worden in beginsel uitgevoerd en vastgelegd in het subsidiedossier. Vooruitlopend op een wijziging van de subsidieregelgeving vanaf 2010 heeft de deelgemeente besloten om bij ongeveer 50 subsidieverleningen 2009 (aan kleine vrijwilligersorganisaties) geen vermogenstoets uit te voeren. Bij deze subsidieverleningen zijn veelal geen gegevens beschikbaar om de toets uit te kunnen voeren. ASR merkt in dit kader een bedrag van € 616.900 als een onzekerheid aan.

De achterstanden bij de subsidies van vóór 2009 zijn aanzienlijk ingelopen. De deelgemeente bewaakt de tijdige afrekening van subsidies vanaf 2009 door middel van maandelijkse voortgangsoverzichten.

2010

De controle en handhaving van prestaties zijn vrij moeizaam verlopen bij de vaststelling van de budgetsubsidies 2008 van een welzijnsorganisatie. Omdat deze organisatie een zeer belangrijke gesubsidieerde instelling voor de deelgemeente is, adviseert ASR op korte termijn maatregelen te treffen.

Bij de vaststelling van de budgetsubsidie aan een bewonersorganisatie is niet vastgelegd en gedocumenteerd dat de afgesproken prestaties gerealiseerd zijn (€ 87.049).

Uit 2010 zijn er nog behoorlijk veel subsidies die nog afgerekend moeten gaan worden. ASR adviseert de voortgang van het afrekenen in de gaten te houden.

2011

De kwaliteit van het subsidieproces is niet voldoende. Er is geregeld sprake van procedurele tekortkomingen, zoals termijnoverschrijdingen en achterstanden in vaststellingen. De deelgemeente heeft hierop in 2012 actie ondernomen, waarvan de resultaten in 2012 zichtbaar werden.

Bij de subsidievaststelling is sprake van een fors bedrag (€ 670.628) waarbij de betrouwbaarheid van de cijfers waarop de vaststelling is gebaseerd, onvoldoende gecontroleerd is. Het betreft een vijftal subsidies waarbij de subsidievaststellingen in 2011 assurancerapporten van de instellingsaccountant ontbreken. Hiermee voldoen de dossiers niet aan de eisen op grond van de SvR 2005.

Bij de subsidievaststelling voor bewonersorganisaties is in 2012 duidelijk geworden dat complicaties gaan ontstaan bij de subsidievaststelling als gevolg van het niet ingediend zijn van financiële verantwoordingen.

2012

Uit de interne controle en de beoordeling door de accountant van het interne subsidieregister is naar voren gekomen dat de besluitvorming van de deelgemeente niet altijd tijdig is. De accountant kwalificeert deze bevinding als procedurele rechtmatigheidsfout.

Van een aantal grotere subsidies heeft nog geen vaststelling over 2011 plaatsgevonden. Dit heeft te maken met het feit dat deze subsidies zijn toegekend aan een stichting die daarna is opgesplitst in meerdere stichtingen.

Subsidies worden volgens een regulier proces verleend en vastgesteld. Bij enkele dossiers merkt de accountant op dat het subsidiekader soms niet duidelijk wordt ingevuld. De accountant doelt onder andere op subsidies die als exploitatiesubsidie worden toegekend maar waarbij in de beschikking juist elementen worden opgenomen die passen bij een budget- of prestatiesubsidie.

Wederhoorreactie deelgemeente

In het wederhoor is ten aanzien van onderhavig onderwerp – voor het verkrijgen van een volledig en juist beeld – gewezen op de aanwezigheid van bestuurlijke reacties op de bevindingen van de accountant, die jaarlijks aan de deelraad worden toegezonden. Naar aanleiding hiervan hebben wij kennisgenomen van deze bestuurlijke reacties. Op basis van deze bestuurlijke reacties stellen wij vast dat het DB de bevindingen van de accountant niet bestrijdt, maar met name uitleg geeft over de geconstateerde gebreken en ingezette verbeteringen. Veelal is aangegeven dat de adviezen van de accountant overgenomen worden of inmiddels tot verbeteringen hebben geleid. De bestuurlijke reacties geven ons geen aanleiding om de hierboven beschreven hoofdlijnen van de accountantsbevindingen, gebaseerd op de accountantsrapporten, te herschrijven.

Tevens is gewezen op de beraadslagingen van de Commissie Onderzoek Rekening (COR), waar de bevindingen van de accountant, deels in aanwezigheid van de accountant, zijn besproken. De beraadslagingen van de COR van mei 2013 zijn door ons beluisterd, waaronder het overleg tussen de COR en de accountant. Hieruit ontstaat geen ander beeld.

Inkoop en aanbestedingen

De hoofdlijnen van de accountantsbevindingen over inkoop en aanbestedingen zijn als volgt.

2006

Geen opmerkingen in het accountantsrapport.

2007

De Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn zowel bij één opdracht voor de interne bedrijfsvoering als bij een tweetal opdrachten voor Europese projecten niet gevolgd. De deelgemeente kan volgens de accountant een nog grotere waakzaamheid in de breedte betrachten op het gebied van Europese aanbesteding. De accountant constateert inmiddels veel aandacht voor dit onderwerp.

2008

Over 2008 heeft ASR meer alertheid voor de Europese aanbestedingsregels bij de deelgemeente kunnen constateren. Er is meer grip ontstaan op de recente dossiers. ASR adviseert deze alertheid in de volle breedte van de organisatie verder uit te bouwen.

ASR constateert een aantal onrechtmatigheden in procedurele zin (de onrechtmatigheden zijn niet financieel van aard).

ASR adviseert meer aandacht te besteden aan de interne controle op de naleving van de offerteprocedure (opdrachten die niet onder de procedure voor Europese aanbesteding of externe projecten vallen).

2009

De Europese aanbestedingsregels zijn nadrukkelijk onder de aandacht gebracht van medewerkers. Ten aanzien van enkele dossiers is nog sprake van onrechtmatigheid of onzekerheid.

Bij de controle 2009 is gebleken dat bij opdrachtverlening niet altijd de marktbenadering is toegepast en een offerteprocedure bij meerdere aanbieders is vastgelegd. ASR adviseert dit te verbeteren.

2010

De aanbestedingsdossiers waren bij aanvang van de controle niet volledig. Ontbrekende stukken moesten bij afdelingen nog opgevraagd worden. ASR adviseert te zorgen voor volledige aanbestedingsdossiers. Ten aanzien van twee dossiers is sprake van onrechtmatigheid (financieel of procedureel).

Ten aanzien van het volgen van een adequate offerteprocedure is vooral bij de bedrijfsvoeringsinkopen nog geen verbetering zichtbaar.

2011

Met betrekking tot intragemeentelijke inkopen verloopt de financiële afstemming met een aantal concern-diensten minder soepel.

2012

Op basis van een door de deelgemeente verrichte analyse kan geconcludeerd worden dat de deelgemeente in 2012 de Europese aanbestedingsrichtlijnen heeft nageleefd.

6. DDD

Het dossier Dialoog DrieDaagse (hierna: DDD) heeft betrekking op de opdrachtverlening c.q. subsidieverstrekking voor het organiseren van het evenement DDD. Voor haar onderzoek heeft BING de organisatie van de DDD onderzocht vanaf de editie in 2009.

Ten aanzien van dit dossier zijn door een aantal deelraadsleden met name vragen gesteld over het Turkse karakter van het evenement, de inhoud van het programma en de koppeling tussen deze activiteit en de ramadan (iftarmaaltijden), hetgeen zou betekenen dat er mogelijk geld van de deelgemeente aan een religieuze activiteit zou worden besteed.

6.1 Resumé

De DDD vindt plaats sinds 2007 en is in eerste instantie opgezet vanuit een raadsopdracht, geïnitieerd door een deelraadslid van de PvdA, huidig deelraadslid C. Naar eigen zeggen wilde hij als deelraadslid een bijdrage leveren aan de wijk om de problemen in de wijk te verminderen en de onderlinge samenwerking te vergroten. Een dialoog vond hij daarbij van groot belang.

Tot 2012 werd de DDD georganiseerd ten tijde van de ramadan. Blijkens de verschillende DB-besluiten was het doel van de DDD om in de geest van – en ten tijde van – de ramadan bewoners en hun organisatie samen te brengen, met elkaar in gesprek te brengen en dit samenzijn een feestelijk karakter te geven.

Op het Afrikaanderplein werd hiertoe jaarlijks een tent geplaatst, waar door bezoekers gezamenlijk een (gratis) iftarmaaltijd kon worden genuttigd. Bij de maaltijd werd een programma georganiseerd om tot een dialoog tussen de bezoekers te komen. Daarbij werden onder meer deelraadsleden uitgenodigd om als gespreksleiders voor rondetafelgesprekken te fungeren. Ieder jaar had de DDD andere 'gespreksthema's'. Naast de maaltijd en de rondetafelgesprekken, werden er tevens verschillende andere activiteiten georganiseerd. In 2012 is de koppeling met de ramadan losgelaten.

In 2009 is er voor de organisatie van de DDD een bedrag van € 70.000 beschikbaar gesteld. In 2010 een bedrag van € 65.000, in 2011 € 45.000 en in 2012 €58.000.

Tot 2012 werd de organisatie van de DDD via een aanbesteding gegund aan externe partijen die de DDD wilden organiseren. In 2012 is er geen aanbesteding geweest, maar heeft het DB gekozen voor een subsidietraject, waarbij een exploitatiesubsidie is verstrekt aan de organiserende partij.

6.2 Betrokken partijen

De DDD is in de jaren 2008, 2009 en 2010 georganiseerd door bureau V. Vanaf 2011 wordt de DDD georganiseerd door kunststichting R. Blijkens dossierstukken zijn financiële afwegingen de reden geweest om in 2011 voor een andere partij te kiezen.

Kunststichting R houdt zich volgens gegevens van de Kamer van Koophandel bezig met uitvoerende kunst. Blijkens de website van kunststichting R betrof zij in eerste instantie een theatergezelschap.

Bureau V is volgens gegevens van de Kamer van Koophandel eveneens een organisatiebureau dat zich bezighoudt met dienstverlening voor uitvoerende kunst.

Bij voornoemde partijen zijn, voor zover bekend, geen leden van de deelgemeenteraad van Feijenoord werkzaam c.q. zijn (oud-)deelgemeenteraadsleden/(oud-)DB-leden als bestuurslid actief. In ieder geval blijkt dit niet uit de gegevens van de Kamer van Koophandel.

6.3 Organisatie DDD

6.3.1 'Aantijgingen'

Zoals hiervoor vermeld, bestaan bij een aantal deelraadsleden vragen over de koppeling tussen de DDD en de ramadan, hetgeen zou betekenen dat geld van de deelgemeente mogelijk aan een religieuze activiteit zou worden besteed. Daarnaast is door een aantal deelraadsleden kritiek geuit op de inhoud van het programma en zou het evenement voornamelijk een 'Turks' karakter hebben.

De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) verklaart dat de DDD het doel voorbij geschoten is:

"De gedachte erachter was om mensen met elkaar in contact te brengen tijdens een groot islamitisch feest. Je zag dat het steeds meer werd geclaimd door Turkse raadsleden en organisaties en dat vond ik fout. In het eerste jaar was het nog wel redelijk gemengd. In het tweede jaar ontstond er al meer discussie over. Het evenement was zijn doel voorbij geschoten en dat is jammer."

Een deelraadslid zegt dat de DDD het afgelopen jaar (2012) een fiasco was:

"Er was geen enkele vorm van dialoog mogelijk. De mensen komen alleen om te eten en gaan daarna meteen weer naar huis. Er was bovendien letterlijk geen dialoog mogelijk, want de bezoekers spreken geen woord Nederlands. Ik heb dit punt aangekaart, maar de reactie vanuit het DB was dan altijd: 'Zo moet je dat niet zien.' Deze activiteit was het kindje van [naam huidig deelraadslid C] en dat zal ook zo blijven, dus ik weet zeker dat het binnenkort weer tot discussie zal leiden."

Volgens meerdere geïnterviewden heeft de DDD tot verhitte discussies geleid in de deelraad en werd het dossier als een gevoelig dossier beschouwd. Hierover zegt deelraadslid A:

"Ieder jaar wordt de DDD geëvalueerd. Uit deze evaluaties kwam naar voren dat mensen zich steeds minder of zelfs niet welkom voelen op het evenement. Dit is besproken in de deelraad, de meningen liepen hierover echter sterk uiteen. Ik vond het zelf ook een minpunt dat het evenement gekoppeld was aan de ramadan, maar dat is nu gelukkig veranderd. Het is wel jammer dat een activiteit als deze – met al haar goede bedoelingen – nu zorgt voor zo veel verdeeldheid. U vraagt mij hoe dit zou kunnen veranderen. Ik denk dat de programmering dusdanig moet zijn dat het intentionele doel wordt bereikt. Ik vond het zelf ook jammer dat het publiek op den duur erg eenzijdig werd."

Op de vraag of er tijdens de DDD door bezoekers feitelijk alleen Turks wordt gesproken, antwoordt deelraadslid A:

"Dat weet ik niet. U vraagt mij of ik vind dat het publiek te eenzijdig is. Nee, sommige mensen denken dat, maar ik niet. Er wonen allerlei mensen rondom het plein en als daar iets wordt georganiseerd en er een tent staat, komen die mensen gewoon kijken wat er te doen is."

Een ander deelraadslid verklaart dat door de keuze voor kunststichting R de DDD een nog sterker Turks karakter kreeg.

6.3.2 Opdrachtverstrekking

Zoals hiervoor reeds opgemerkt, werd de organisatie van de DDD tot 2012 via een gunning uitbesteed. Dit door middel van meervoudig onderhandse aanbestedingen, waarvoor iedere keer meerdere partijen werden uitgenodigd. Volgens de dossierstukken is dit in lijn met het Rotterdamse inkoopbeleid.

Aan de organiserende partij werd een aantal randvoorwaarden gesteld, waaraan voldaan moest worden. Daartoe behoorden onder meer (vanaf 2010) het maken van een evaluatieverslag en het betrekken van vrijwilligersorganisaties bij de organisatie van het evenement. Uit de dossierstukken volgt niet dat de organiserende partijen niet aan die voorwaarden zouden hebben voldaan.

Ten aanzien van de evaluatieverslagen kan worden opgemerkt dat met name in de evaluatieverslagen van de DDD van 2010 en 2011 een aantal kritische opmerkingen wordt geplaatst.

In het evaluatieverslag van de DDD van 2010, opgesteld door bureau V, wordt onder meer iets gezegd over de kwaliteit van het eten. Daarnaast wordt benoemd dat de voorbereidingstijd – evenals het jaar daarvoor – te kort was en wordt het nut betwijfeld van de waarderingssubsidie aan de deelnemende vrijwilligersorganisaties. Tevens wordt er gezinspeeld op mogelijke andere vormen die meer recht zouden doen aan de doelstelling. Onder meer wordt een ont koppeling met de ramadan gesuggereerd.

In het evaluatieverslag van de DDD van 2011, opgesteld door kunststichting R, wordt een aantal 'aandachtspunten' opgesomd. Ten eerste wordt genoemd dat er te weinig tijd was voor dialoog. Als tweede punt wordt genoemd dat een aantal bezoekers de Nederlandse taal niet machtig was, waardoor af en toe de hulp van een tolk moest worden ingeschakeld. Daarnaast wordt benoemd dat de muziek te hard stond en dat een groot aantal bezoekers direct na de maaltijd het evenement verliet.

6.3.3 Subsidieverstrekking

In 2012 is er voor het eerst gekozen om de organisatie van de DDD op basis van een subsidie uit te besteden. Volgens een aantal geïnterviewden was de reden hiervoor dat het DB wilde dat de DDD een wijkinitiatief zou worden in plaats van een initiatief van de deelgemeente zelf.

Uit de betreffende agendapost, waarin het DB een besluit neemt over de subsidie voor 2012, wordt geen reden genoemd waarom is overgegaan van aanbesteding naar subsidie. Uit het dossier volgt dat er één subsidieaanvraag is ingediend voor de organisatie van de DDD in 2012. Deze aanvraag is ingediend door kunststichting R; de stichting die het jaar daarvoor het evenement ook had georganiseerd c.q. aan wie de organisatie was gegund.

Een bij het proces betrokken ambtenaar weet niet of kunststichting R mogelijk getipt is over de subsidie. Een bestuurder van kunststichting R verklaart dat hij door voornoemde ambtenaar van de deelgemeente persoonlijk op de hoogte is gebracht dat de organisatie van de DDD in 2012 zou verlopen via een subsidie.

Dit is hem via de e-mail medegedeeld. In deze e-mail, d.d. 20 juni 2012, schrijft de ambtenaar:

'(...) Zoals je wellicht weet zijn we dit jaar voornemens de Dialoog Drie Daagse niet aan te besteden. We willen de uitvoering via een subsidieaanvraag afhandelen. Omdat wij tevreden waren over de organisatie van de Dialoog Drie Daagse 2011 door [naam kunststichting R], vragen wij of jullie een subsidieaanvraag kunnen indienen voor de organisatie en uitvoering van de Dialoog Drie Daagse 2012. De uitgangspunten voor de Dialoog Drie Daagse zijn hetzelfde als voorgaande jaar. Het formulier is te downloaden via bijgaande link ['](http://www.rotterdam.nl/subsidiefeijenoord)

De subsidieaanvraag is na de gestelde termijn binnengekomen, te weten op 24 juli 2012. Door het DB is hierover op 21 augustus 2012 een besluit genomen. Het evenement vond plaats op 27, 28 en 29 september 2012. Drie dagen na het DB-besluit heeft kunststichting R een bezwaar ingediend tegen de verleende subsidie en heeft zij een extra subsidie aangevraagd, ter compensatie van de btw waar eerder geen rekening mee was gehouden. Op 2 oktober 2012 heeft het DB daarom besloten tot de verstrekking van een extra subsidie van € 8.000.

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen is ten aanzien van het indienen van de subsidieaanvraag gesteld:

“In de SvR 2005 is opgenomen dat een aanvraag minimaal 12 weken voor aanvang van een activiteit moet zijn ingediend. In casu gaat het hier om een periode van negen weken en twee dagen. Die periode is voldoende om een aanvraag van deze omvang en aard te kunnen beoordelen.”

6.3.4 Ontkoppeling ramadan

In 2012 is de koppeling met de ramadan losgelaten. In de agendapost (d.d. 6 maart 2012) met het evaluatieverslag van de DDD van 2011, staat de volgende aanbeveling over de ontkoppeling met de ramadan:

‘De cocreatieve werkwijze is bij betrokken partijen erg goed bevallen. In dat kader is het aan te bevelen om deze werkwijze voort te zetten in 2012. Het opsplitsen van een Iftar en een dialoog zou wellicht meer inspelen op de behoeften: meer ruimte voor dialoog. Het voorstel is daarom om de Dialoog Drie Daagse 2012 te ontkoppelen van de Ramadan en deze bijeenkomsten bijvoorbeeld in een andere maand dan de maand van de Ramadan te organiseren.’

Over de reden om de DDD te ontkoppelen van de ramadan zijn verschillende verklaringen afgelegd. Volgens een aantal geïnterviewden was de reden voor de ontkoppeling dat daarmee duidelijk zou worden dat het evenement geen religieus karakter zou hebben. Een ambtenaar verklaart dat in het verleden al eens eerder ambtelijk was voorgesteld om de koppeling met de ramadan los te laten, maar dat dit werd afgewezen door het DB.

Een andere ambtenaar verklaart dat het loslaten van de koppeling puur een pragmatische reden had. Aangezien de ramadan steeds verder naar voren schuift in het jaar, zou het evenement steeds later op de dag plaatsvinden. Dit zou om organisatorische redenen niet wenselijk zijn en daarom is volgens hem besloten om de koppeling tussen de ramadan en de DDD los te laten. Deze verklaring vindt steun in de betreffende agendapost (d.d. 21 augustus 2012), waarin het besluit ten aanzien van de DDD 2012 wordt toegelicht. In de agendapost wordt verwezen naar de aanbevelingen van het jaar daarvoor, waarbij de volgende reden voor ontkoppeling wordt genoemd.

‘(...) De Dialoog Driedaags ontkoppelen van de Ramadan omdat deze dit jaar eerder valt, zodat de maaltijden op de gebruikelijke tijden geserveerd kunnen worden, waardoor er in het programma meer tijd is voor dialoog.’

Uit de agendapost blijkt niet dat de koppeling met de ramadan mogelijk is losgelaten in verband met religieuze aspecten.

6.3.5 Beraadslaging in deelraad

In interviews is aandacht geschonken aan de wijze waarop de DDD binnen de deelraad werd besproken. In zijn algemeenheid stelt de deelgemeentesecretaris over het DDD-dossier dat dit in zijn optiek ‘democratie ten top’ is en dat dit dossier is verlopen via het normale systeem van ‘checks and balances’. Voor- en tegenstanders van het evenement konden volgens hem beide legitieme argumenten aandragen voor het al dan niet organiseren van de DDD.

De huidig DB-voorzitter verklaart over de DDD:

“Toen ik bestuurder werd, kreeg ik dit dossier in mijn portefeuille. Bij de evaluatie van het eerste evenement kwam ik erachter dat het een ontzettend gevoelig dossier was. In alle eerlijkheid vond ik dat erg verrassend. Er was duidelijk discussie binnen de deelraad over het karakter en de inhoud van de DDD. Als DB hebben wij dit opgepakt door veranderingen door te voeren. Allereerst is ervoor gekozen om het budget te verminderen, mede gelet op de bezuinigingen. Daarnaast is de keuze gemaakt om het initiatief voor de organisatie niet meer bij de deelgemeente neer te leggen, maar deze rol bij de gemeenschap zelf neer te leggen. Daarnaast is bij de laatste editie van de DDD de keuze gemaakt om het evenement los te koppelen van de ramadan.”

Tevens verklaart hij over de discussie in de deelraad:

“Ik vind de DDD op zichzelf een mooi project. U vraagt mij of ik de toon hierover in de deelraad allicht ongepast vind. Nee, dat vind ik niet. Het is simpelweg een discussie tussen voor- en tegenstanders. Wat ik wel vind, is dat de inhoud van het gesprek soms deelraadonwaardig is. Zo wordt bij de evaluatie van de DDD in de commissies bijvoorbeeld gediscussieerd of het eten wel lekker was.”

Deelraadslid B, dat een ‘voorstander’ is van de DDD, zegt dat de opzet van de DDD goed is en dat de bewoners van Feijenoord tevreden zijn met de uitvoering:

“De deur stond voor iedereen open. Ik ben er zelf de laatste jaren niet bij geweest, maar ik vind het een mooi initiatief dat goed aansluit bij de wensen van de wijkbewoners. De beschuldiging van een VVD-deelraadslid – [naam VVD-deelraadslid] – dat het is verworden tot een evenement voor alleen de Turkse bewoners, vind ik onzin. Dat is echt ‘moddergooien’. Iedereen mag juist komen, je moet die dialoog aangaan, maar dat kan alleen als de mensen komen. Wij Turken bijten niet. Het doet me echt wat dat ze zo denken. Overigens ben ik het er helemaal mee eens dat het evenement voortaan los wordt getrokken van de ramadan.”

Volgens de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) heeft het DDD-dossier in zijn tijd voor flinke verdeeldheid binnen zijn fractie geleid:

“Vanuit de fractie is op enig moment aan [naam deelraadslid] en [naam deelraadslid C] gevraagd de scherpe kantjes van het idee af te halen alvorens het naar de deelraad te sturen. Degenen die bedenkingen tegen de DDD hadden – waaronder [naam deelraadslid] – stelden daarbij als voorwaarde dat het evenement na afloop geëvalueerd zou worden. Dat werd met name [naam deelraadslid] niet in dank afgenomen door het andere deel van de fractie, zeker niet toen hij er na afloop ook nog op terugkwam. Ik weet dat er voor de DDD een uitvoeringscomité is ingesteld, dat [naam deelraadslid C] hierbij betrokken was en dat dit onder leiding van [naam huidig portefeuillehouder Financiën] is uitgevoerd.”

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) verklaart desgevraagd dat er in 2009 discussie ontstond binnen de deelraad over de verlenging van het project. Deze discussie had met name betrekking op de inhoud, want volgens enkele deelraadsleden kwam de dialoog niet echt op gang. Tevens meldt hij dat een fractielid van zijn partij een amendement heeft ingediend met het idee om verschillende organisaties uit de wijk samen te laten werken voor de DDD. Per organisatie zou dan € 250 beschikbaar moeten worden gesteld. Dit deelraadslid had dit idee noch bij de evaluatie, noch in de fractie, noch bij de commissievergadering ingebracht, maar kwam hiermee onverwacht tijdens de bespreking van de najaarsnota in de deelraad.

Uit de dossierstukken volgt dat er inderdaad een amendement is ingediend, dat heeft geleid tot het beschikbaar stellen van extra geld ‘ter stimulering van de deelname van vrijwilligersorganisaties’.

De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening verklaart:

“U vraagt mij of er relaties zijn tussen bestuurders en de organisatoren van de DDD. Voor zover ik weet, zijn die er niet. U legt mij voor dat er gesteld is dat tijdens de DDD alleen in het Turks wordt gesproken. Ik herken dat beeld absoluut niet. Ikzelf ben in het verleden ook actief aanwezig geweest bij de DDD, als gastspreker. In die hoedanigheid heb ik ook deelgenomen aan dialoogtafels, waar burgers met verschillende etnische achtergronden aan deelnamen. Dat alleen al maakt dat het onmogelijk is dat er slechts Turks werd gesproken.”

6.4 Overige zaken

In januari 2012 zijn er schriftelijk door enkele oppositiepartijen binnen de deelraad vragen gesteld aan het DB naar aanleiding van het besluit van het DB d.d. 20 december 2011 inzake het voornemen om subsidie aan S-P Kinderclub stop te zetten. Blijkens voornoemde vragen uit de deelraad en het antwoord hierop van

het DB, zou deze subsidie worden stopgezet, onder meer in verband met bezuinigingen. Daarnaast wordt als reden gegeven dat groepen met een religieuze inslag niet in aanmerking komen voor subsidie. Daarbij wordt verwezen naar artikel 6.3 van de Uitvoeringsregel Subsidie Vrijwilligersorganisatie deelgemeente Feijenoord.

Dit artikel luidt als volgt:

'Artikel 6.3. Religie en Politiek: activiteiten met doel deelnemers te werven, scholen, trainen, of voor te lichten over een religieuze dan wel politieke beweging, zijn niet subsidiabel.'

Door enkele deelraadsleden is gesteld dat als het DB dit artikel zo ruim uitlegt, dit mogelijk dan ook gevolgen zou kunnen hebben voor subsidies voor andere activiteiten, waaronder de DDD, omdat deze volgens hen sterk op de islam zijn georiënteerd.

In de beantwoording van deze vragen (op 6 maart 2012) stelt het DB dat de activiteit DDD geen religieus dan wel politiek doel heeft, zoals bedoeld in voornoemd artikel 6.3. Daarnaast stelt het DB dat het hier niet gaat om een subsidie, maar om een aanbesteding en dat daarom onderhavige regeling niet van belang is. Opgemerkt kan worden dat enkele maanden na deze beantwoording de organisatie van de DDD in 2012 middels een subsidie is vormgegeven.

7. Vereniging D

Het dossier 'vereniging D' heeft betrekking op de subsidieverstrekking aan vereniging D, waarbij door enkele raadsleden vraagtekens zijn geplaatst. Daarnaast hebben er rondom vereniging D huisvestigingsperikelen gespeeld, waarbij druk zou zijn uitgeoefend op leden van het DB van Feijenoord. Tevens zou vereniging D in het verleden een vrijwilligersprijs hebben gewonnen, waarbij over de wijze van totstandkoming vragen zijn gerezen.

7.1 Resumé

In 2011 heeft vereniging D op verzoek van de deelgemeente een aanvraag gedaan voor een exploitatie-subsidie. Deze aanvraag is door het DB gehonoreerd, zij het voor een veel lager bedrag dan is aangevraagd. In het begin was er scepsis bij een aantal deelraadsleden over deze subsidieverstrekking. Vereniging D heeft tot op dat moment geen substantiële rol in het welzijnswerk gespeeld. In het begin was er tevens onvrede over de wijze waarop vereniging D verantwoording aflegde. Dit verbeterde nadat vereniging D hierop werd aangesproken. Daarnaast groeide ook steeds meer tevredenheid bij deelraadsleden over de activiteiten die door vereniging D werden georganiseerd.

Vereniging D is momenteel gevestigd in Plein 3, een multifunctionele accommodatie. Door diverse geïnterviewden is geuit dat vereniging D het pand, dat in principe zou moeten worden gedeeld met meerdere organisaties, voor zichzelf heeft opgeëist. Daarbij zou druk zijn uitgeoefend om aan deze eisen tegemoet te komen.

In het verleden heeft vereniging D ook al eens huisvestigingsperikelen gehad. Wegens een huurachterstand is toen door de eigenaar van het pand, woningcorporatie V, de huurovereenkomst beëindigd. Door meerdere geïnterviewden is geuit dat vereniging D dit het DB van de deelgemeente Feijenoord kwalijk heeft genomen.

7.2 Vereniging D

Vereniging D is een vereniging die blijkens de informatie op haar website is opgericht in 1983 door vooruitstrevende en democratisch denkende Turkse arbeiders en onderwijzers om oplossingen te vinden voor de dagelijkse problemen van Turkse nieuwkomers'. Volgens de website van vereniging D is de aandacht van haar gevestigd op 'bewonersgroepen, die extra aandacht, ondersteuning en begeleiding behoeven zoals jongeren, vrouwen en ouderen van alle culturele achtergronden'.

Vereniging D staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel is onderdeel van de overkoepelende federatie vereniging DF, waarbij alle Turkse 'Democratische Sociale Verenigingen' in heel Nederland zijn aangesloten.

In het huidige bestuur van vereniging D zitten geen leden van de deelgemeenteraad van Feijenoord. In het verleden hebben blijkens gegevens van de Kamer van Koophandel twee leden van de huidige PvdA-fractie in het bestuur van vereniging D gezeten: deelraadslid A (1986-1987) en deelraadslid B (1994-1997). Tevens was de voormalig fractievoorzitter van GroenLinks (2006-2010) bestuurder van vereniging D (voorzitter van 1989-1998). Deelraadslid B is in het verleden ook voorzitter geweest van vereniging DF. Een PvdA-fractielid van de gemeenteraad van Rotterdam is momenteel voorzitter van vereniging DF. Hij verklaart dat vereniging D sinds 2011 geen lid meer is van vereniging DF.

Volgens een woordvoerder van vereniging D zijn er op dit moment geen deelraadsleden dan wel gemeenteraadsleden lid van vereniging D.

7.3 Subsidies

7.3.1 'Aantijgingen'

Vereniging D ontvangt voor haar activiteiten subsidies van de deelgemeente Feijenoord. Tot 2011 ontving zij daarvoor incidentele subsidies. Volgens een woordvoerder van vereniging D dateert die subsidierelatie al vanaf de oprichting van vereniging D, 25 jaar geleden. Sinds 2011 ontvangt vereniging D een exploitatiesubsidie.

Door een aantal geïnterviewde deelraadsleden is verklaard dat deze exploitatiesubsidie van vereniging D nogal 'uit de lucht kwam vallen'. Voor 2011 vervulde vereniging D volgens hen slechts een marginale rol in het welzijnswerk. Dat veranderde met de subsidie d.d. 7 december 2010, toen vereniging D een bedrag van € 65.000 kreeg toegekend.

Een deelraadslid merkt hierover op dat voorheen niet bekend was dat vereniging D iets ten goede had gedaan voor het welzijnswerk in de wijk en dat hij het daardoor opmerkelijk vond dat vereniging D een dergelijk hoog bedrag kreeg toegekend. Dit terwijl volgens hem tegelijkertijd andere bewonersorganisaties flink werden gekort, omdat er bezuinigd moest worden op het welzijnswerk. Het deelraadslid vermoedt dat, gelet op de relatie tussen vereniging D en een aantal fractieleden van de PvdA dat lid was van vereniging D, de subsidie mogelijk tot stand is gekomen vanwege partijpolitieke redenen. Ook zijn geluiden geuit door onder meer deelraadsleden dat de activiteiten van vereniging D voornamelijk gericht waren op de Turkse bevolkingsgroep van Feijenoord.

Voornoemd deelraadslid verklaart tevens dat vereniging D in het begin tekortschoot in het bekendmaken van de activiteiten naar de deelgemeente. Dit was volgens hem onder de maat. Dit heeft hij naar eigen zeggen meerdere keren besproken tijdens een commissievergadering, hetgeen resulteerde in een ruzie met enkele deelraadsleden van de PvdA. Het deelraadslid merkt op dat de bekendmaking van activiteiten de laatste periode wel verbeterd is en dat hij vindt dat vereniging D momenteel goed werk verricht in de wijk. Dit laatste wordt gedeeld door het merendeel van de geïnterviewden.

Een oud-bestuurder, de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010), verklaart dat zij zich nog kan herinneren dat de bewonersorganisaties het destijds oneerlijk vonden dat zij ineens geen geld meer kregen vanuit de deelgemeente. Zij verklaart dat over dit onderwerp in de PvdA-fractie een discussie heeft plaatsgevonden:

"Vlak voor de verkiezingen in 2010 had een uitermate vervelende discussie plaatsgevonden binnen de fractie. Een deel was voornemens een motie in te dienen om de bewonersorganisaties financieel te korten met als uiteindelijk doel ze de nek om te draaien. Uiteindelijk is deze motie in 2010 aangenomen en kregen de bewonersorganisaties minder geld, zodat dit naar andere organisaties kon gaan. De achtergrond daarvan was dat in mijn bestuursperiode een deel van de allochtone deelraadsleden

ontevreden was over het feit dat de bewonersorganisaties – blank en vijftig plus – wel subsidie kregen en allochtone partijen niet. Het ging niet alleen over [naam vereniging D]. (...)

In een van die overleggen kwam aan de orde dat [naam vereniging D] – terwijl er geld weg werd gehaald bij de bewonersorganisaties – een bedrag van € 100.000 en de beschikking over een pand had gekregen via de deelgemeente. Het pand was bovendien ook nog verbouwd. Dit zette kwaad bloed bij partijgenoten en in de wijken c.q. bij de bewonersorganisaties, met name omdat [naam huidig DB-voorzitter], [naam deelraadslid A] en [naam gemeenteraadslid] actief waren bij [naam vereniging D]. Ik ben toen zowel naar [naam deelraadslid PvdA] als [naam fractievoorzitter PvdA stedelijk] gestapt om aan te geven dat er volgens mij iets niet klopte en of ze er alsjeblieft iets aan konden doen. Daarnaast heb ik [naam gemeenteraadslid] ingelicht over de negatieve verhalen die in de wijken rondgingen over dit onderwerp. Ikzelf vond dit alles een nare gang van zaken. Men noemde het ‘payback time’ van [naam huidig portefeuillehouder Financiën] voor het Turkse deel van de fractie. Er werden ook grappen over gemaakt, bijvoorbeeld: ‘We zijn benieuwd wat de Marokkanen nu krijgen.’”

7.3.2 Exploitatiesubsidie

Ambtenaren die betrokken waren bij de totstandkoming van de eerste exploitatiesubsidie aan vereniging D, verklaren dat de deelgemeente al langer bezig was met de professionalisering van het welzijnswerk. Hierbij was men onder andere op zoek naar andere vormen van welzijnswerk. Daarbij werd budget vrijgemaakt voor nieuwe vormen van welzijnswerk. Dit blijkt ook uit agendaposten met betrekking tot dit onderwerp. Een geïnterviewde ambtenaar verklaart dat vereniging D vanuit een vrijwilligersorganisatie een professionele organisatie wilde worden en hiervoor subsidie heeft aangevraagd (voor personele professionele ondersteuning).

Voor het jaar 2011 vroeg vereniging D een subsidie aan van € 144.500. Uiteindelijk is voor de exploitatie een bedrag van € 65.000 toegekend, later vastgesteld op € 63.885. Hierin waren tevens een bedrag voor het organiseren van activiteiten (€ 15.000) en een bedrag voor organisatiekosten (€ 5.000) opgenomen.

Volgens de huidig portefeuillehouder Financiën kwam de eerste aanvraag voor een exploitatiesubsidie van vereniging D mede op verzoek van het DB:

“U vraagt mij waarom de deelgemeente aan [naam vereniging D] vroeg een voorstel te doen. In 2010 hadden ze vanuit de deelgemeente subsidie gekregen voor bepaalde activiteiten. In het laatste half jaar hadden ze dat leuk gedaan, ik noem in dit kader bijvoorbeeld de activiteit ‘Anne Frank spreekt Turks’. De deelgemeente vond het goed dat [naam vereniging D] zich in Plein 3 zou gaan vestigen, maar er moesten ook andere organisaties bij in. Vanuit de deelgemeente is zodoende onder andere aan [naam vereniging D] gevraagd, maar ook aan andere organisaties, om een jaarplan te maken waarin alle plannen werden uitgeschreven. Als dit jaarplan door de deelgemeente goed werd beoordeeld, zou er een exploitatiesubsidie kunnen worden afgegeven.”

De huidig portefeuillehouder Financiën verklaart tevens over voornoemde subsidie aan vereniging D:

“(…) [Naam vereniging D] heeft Plein 3 opgeknapt en ze kwamen met een jaarplan [BING: waarvan de uitvoering] € 156.000 zou moeten gaan kosten, exclusief huur. Dit bedrag lag onzes inziens te hoog, maar we vonden het plan wel de moeite waard, dus we vonden dat ze met een kleiner bedrag konden beginnen. Er werd hen een budget van ongeveer € 60.000 beschikbaar gesteld voor het organiseren van activiteiten (inclusief een betaalde activiteitenbegeleider, zodat niet alles op vrijwillige basis plaatsvond) en overheadkosten. Naar aanleiding van deze subsidie aan [naam vereniging D] zijn vanuit de deelraad en in de media vragen gesteld. Die zijn allemaal besproken en daarna was iedereen tevreden. (...)”

De huidig portefeuillehouder Financiën ontkent dat hij aan vereniging D een subsidie heeft verstrekt in ruil voor het ontvangen van steun tijdens de zogenaamde ‘Turkse coup’ binnen de PvdA van 2010, zoals gesuggereerd door een aantal personen.

Door geïnterviewde ambtenaren wordt bevestigd dat er in het begin onvrede was bij een aantal deelraadsleden over de wijze van verantwoording door vereniging D. Dit blijkt ook uit agendaposten. Na gesprekken met vereniging D is dit verbeterd, zo volgt uit het onderzoek. Blijkens dossierstukken zijn meerdere keren aan de deelraad verantwoordingsrapportages inzake vereniging D toegezonden.

De secretaris zegt over de subsidieverstrekking aan vereniging D:

“(...) [Naam vereniging D] is in beide bestuursperiodes weleens aan de orde geweest. Het DB in de vorige bestuursperiode stelde de positie van de bewonersorganisaties nadrukkelijk ter discussie. In de vorige bestuursperiode werd ook door de fractie van de PvdA een motie ingediend om een onderzoek te doen naar onder andere het bereik van de bewonersorganisaties. Dit onderzoek is uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers. De uitkomst hiervan was onder andere dat het bereik van de bewonersorganisaties niet zo groot was en dat de besturen en de achterban van de bewonersorganisaties vooral bestonden uit autochtonen. Het onderzoek was beladen omdat de bewonersorganisaties al heel lang subsidie kregen en ook ondersteuning kregen vanuit het opbouwwerk. Het was ook beladen omdat je hierbij in de deelraad ook een discussie zag ontstaan tussen raadsleden die veel belang hechtten aan de bestaande bewonersorganisaties en het bestaande welzijnswerk, en raadsleden die meer pleitten voor nieuwe vormen van welzijn en meer kansen voor andere organisaties van bewoners. Vooral raadsleden van allochtone afkomst waren voorstander van deze laatste lijn. Zover ik me uit de vorige bestuursperiode kan herinneren uit discussies in het DB, lag deze discussie erg gevoelig binnen de PvdA. In de huidige bestuursperiode is gekozen voor het afbouwen van de subsidies van de bewonersorganisaties en is er daarnaast voor gekozen om te experimenteren met nieuwe vormen van welzijn. [Naam vereniging D] was de eerste die in dit kader subsidie kreeg.”

Ook in 2012 en 2013 is (onder aanvullende voorwaarden) aan vereniging D een exploitatiesubsidie toegekend voor eenzelfde bedrag als in 2011.

7.3.3 Verwevenheid

Ten aanzien van de vermeende verwevenheid tussen enkele deelraadsleden en vereniging D/vereniging DF en mogelijke partijpolitieke belangen, bevestigt de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) desgevraagd dat er banden waren tussen een aantal van zijn fractiegenoten en vereniging D/vereniging DF. Hij verklaart hierover:

“(...) U vraagt mij of dit is benoemd in de fractie. Nee, er zijn wel gesprekken gevoerd met [naam deelraadslid A] en [naam gemeenteraadslid] over hun (voormalige) rol bij [naam vereniging D] en hoe deze in te passen in het raadslidmaatschap.”

Het voornoemde gemeenteraadslid stelt in een reactie in het kader van wederhoor hierover het volgende:

“Feit is dat ik geen lid van [naam vereniging D] ben en ook in het verleden nooit lid van [naam vereniging D] ben geweest. Blijkbaar bestaat bij [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] wel die indruk, maar die indruk is feitelijk onjuist. [Naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] heeft zijn indruk nooit aan mij kenbaar gemaakt en heeft mij hierover niet aangesproken. Ik weet dan ook niet op welke gesprekken [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] doelt. Noch heeft [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] mij aangesproken op mijn functie bij [naam vereniging DF]. [Naam vereniging DF] is een landelijke federatie waar [naam vereniging D] enige tijd bij is aangesloten. [Naam vereniging DF] staat in verhouding tot [naam vereniging D] als [naam Nederlandse voetbalbond] tot [naam Rotterdamse amateurvoetbalvereniging]. Overigens is [naam vereniging D] al sinds 2011 geen lid meer van de federatie. Mijn nevenfunctie als voorzitter van [naam vereniging DF] is bekend en als zodanig ook gemeld aan de griffie van de gemeente Rotterdam.”

Wat betreft de subsidierelatie tussen de deelgemeente Feijenoord en vereniging D verklaart de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) het volgende:

“Ik weet dat ze [BING: vereniging D] wel één of twee keer een activiteitsubsidie hebben gekregen. Op dat moment zaten er geen deelraadsleden meer in het bestuur van [naam vereniging D]. In mijn periode weet ik dat één subsidieaanvraag ook is afgewezen. Ik was daar zelf bij betrokken. Op enig moment zou [naam gemeenteraadslid] een gesprek voeren over de subsidieaanvraag met de behandelend ambtenaar. Ik heb ervoor gekozen om bij dat gesprek aanwezig te zijn. Dat voelde best ongemakkelijk en ik kan mij voorstellen dat [naam ambtenaar] dat ook zo heeft ervaren. U vraagt mij waarom ik aanwezig was bij dit gesprek. Ik wilde voorkomen dat het terecht zou komen bij [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] en [naam huidig deelraadslid A] en het een ‘stampvoetgesprek’ zou worden, omdat ik voorzag dat er spanning op het gesprek stond. Als fractievoorzitter kon ik wellicht dit contact stroomlijnen. Overigens is het in algemene zin niet gebruikelijk dat een gemeenteraadslid ([naam gemeenteraadslid]) met een deelgemeenteambtenaar een gesprek voert over een subsidieaanvraag.”

Het voornoemde gemeenteraadslid stelt in een reactie in het kader van wederhoor hierover het volgende:

“Ik ben nooit lid van [naam vereniging D] geweest. Ik heb dus ook nooit namens [naam vereniging D] gesprekken gevoerd met ambtenaren van de deelgemeente. Ik ben niet aanwezig geweest bij gesprekken tussen [naam vereniging D] en de deelgemeente.

Ik ben enkel betrokken geweest bij subsidieaanvragen van [naam vereniging D] vanuit mijn functie als welzijnswerker bij [naam welzijnsorganisatie S]. Vanuit deze functie is het mijn werk om partijen in de deelgemeente met elkaar aan tafel te krijgen en hen aan te geven hoe een subsidieaanvraag kan worden ingediend. Vanuit deze rol heb ik vele bewonersgroepen de weg gewezen, zo ook [naam vereniging D]. Vervolgens is het aan de partijen zelf om het gesprek te voeren.

Ik heb deze werkwijze ook bij de subsidieaanvraag van [naam vereniging D] gevolgd. Ik heb [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] in contact gebracht met [naam vereniging D]. En daarmee eindigde mijn betrokkenheid. Ik heb vervolgens vernomen dat [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] de voorzitter van [naam vereniging D] heeft geholpen om een subsidieaanvraag in te dienen. Ook heb ik vernomen dat [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] aanwezig was bij gesprekken tussen [naam vereniging D] en de deelgemeente. Ikzelf was niet bij deze gesprekken aanwezig.”

Wij merken hier op dat op een van de stukken uit het vereniging D-dossier, de handtekening van voornoemd gemeenteraadslid is geplaatst. Blijkens dit document heeft het gemeenteraadslid getekend voor het indienen van een subsidieaanvraag voor 2012.

Een woordvoerder van vereniging D verklaart dat (deel)gemeenteraadsleden vereniging D niet ondersteunen bij het aanvragen van subsidies.

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen is hierover gesteld:

“Het gemeenteraadslid heeft getekend voor het op het deelgemeentekantoor aanleveren van het werkplan, dat behoort bij de subsidieaanvraag. De subsidieaanvraag zelf is getekend door een van de leden van het bestuur van [naam vereniging D]. (...)”

Huidig deelraadslid B, voormalig bestuurder van vereniging D en vereniging DF, verklaart dat er in de deelraad een lobby heeft plaatsgevonden vanuit de bewonersorganisaties. De bewonersorganisaties waren het er niet mee eens dat vereniging D geld kreeg, terwijl zij werden gekort. Hij zegt hierover:

“Onder andere [naam oud-DB-voorzitter (<2006)] voerde de lobby namens de bewonersorganisaties aan. Ik vond dat raar, want hij kent [naam vereniging D] heel goed en weet dat dit soort organisaties zo hard nodig zijn in de deelgemeente. [Naam vereniging D] is een unieke organisatie die door velen wordt omarmd. Bestaande organisaties lukt het niet om zich sterk te maken voor alle burgers binnen Feijenoord, iets wat [naam vereniging D] wel kan. [Naam oud-DB-voorzitter (<2006)] moet [naam vereniging D] niet zien als een concurrent van de bewonersorganisaties, iets wat hij wel doet.”

Een ander deelraadslid, huidig deelraadslid A, zegt hierover:

"(...) Ik vind het goed om naar de feiten te blijven kijken en het feit is dat [naam vereniging D] een subsidie krijgt voor 1 fte ondersteuning en € 15.000 voor activiteiten. Dat is al jaren het geval en meer is het niet. In het coalitieakkoord is bovendien opgenomen dat zelforganisaties opgeschaald zouden worden tot het niveau van de bewonersorganisaties."

Tevens verklaart hij dat de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) uit rancune vereniging D in een negatief daglicht stelt:

"Alles is in het [naam vereniging D]-dossier onder een vergrootglas gelegd, ook in de commissie Maatschappelijke Zaken. Naar mijn mening wilde alleen Feijenoord in Actie dit. U vraagt mij de reden hiervoor. Ik denk dat [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] hierachter zit. Als ik de stukken van Feijenoord in Actie lees, dan weet ik bijna zeker dat ze van [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] afkomstig zijn. Hij doet dit uit rancune."

In een reactie in het kader van wederhoor verklaart de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) het volgende:

"Ik vind [naam vereniging D] zelf een organisatie die op onderdelen zeker ondersteuning verdient. Wel heb ik vraagtekens gezet bij de wijze waarop een aantal raadsleden vanuit hun vroegere betrokkenheid bij [naam vereniging D] geopereerd heeft en hoe dit onder andere tot subsidietoekenning in de huidige periode heeft geleid. Mijns inziens is hierdoor geen sprake geweest van een gelijk speelveld tussen [naam vereniging D] en andere soortgelijke organisaties. Zo'n gelijk speelveld zou juist de aandacht van de politiek en de raad in het bijzonder moeten hebben. Als [naam huidig deelraadslid A] dit rancune wenst te noemen, is dat zijn keuze.

Volgens mij is de (politieke) aandacht voor [naam vereniging D] breder dan alleen FIA. Daarbij stamt de aandacht voor [naam vereniging D] van FIA al uit de periode dat ik nog niet bij FIA betrokken was. Het doet afbreuk aan de politicus [naam huidig fractievoorzitter FIA] en hetgeen waarvoor hij staat, te insinueren dat hij blindelings aan mij een platform biedt."

Desgevraagd verklaart huidig deelraadslid B dat vereniging D al voor 2010 een subsidierelatie had met de deelgemeente Feijenoord. Volgens hem was er alleen in de periode 2006-2008 geen sprake van subsidieverlening aan vereniging D. Als reden hiervoor geeft hij aan dat er destijds wat conflicten speelden tussen vereniging D en de deelgemeente:

"Door [naam vereniging D] was een aantal keer aanvragen en verzoeken ingediend bij de deelgemeente, maar de ambtenaren zeiden dat er niets binnen was gekomen. Toen stukken werden nageleverd door [naam vereniging D], werd vervolgens aangegeven dat deze niet tijdig waren ingediend. Overigens zijn mij vaker geluiden ter ore gekomen over de onprofessionaliteit van het ambtelijk apparaat. U vraagt mij of dat weleens is aangegeven bij het management. Het melden van dit soort vermoedens gebeurt op een informele manier. Ik heb het zelf weleens bij de voorzitter van het DB aangekaart."

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen is gewezen op drie subsidieaanvragen in de periode juni 2006-augustus 2009 en de wijze waarop deze ambtelijk zijn behandeld. Ten aanzien van de aangeleverde documentatie, in relatie tot de verklaring van deelraadslid B, is gesteld:

"Hiermee is aangetoond dat alle aanvragen in behandeling zijn genomen en via besluitvorming conform het (interne) subsidieproces zijn afgedaan. (...) Voor de volledigheid melden wij dat ambtelijk nooit kennis is genomen van de meldingen van het desbetreffende deelraadslid. Ook het huidige DB heeft hier geen kennis van."

Ook huidig deelraadslid A verklaart hierover:

"[Naam vereniging D] heeft tot twee keer toe een verzoek ingediend bij de balie. Deze stukken bleken vervolgens niet in behandeling te zijn genomen, waarna [naam vereniging D] werd verzocht ze aan te

vullen. Deze aanvulling kwam beide keren te laat binnen, waardoor [naam vereniging D] twee jaar lang subsidie mis is gelopen.”

Volgens de huidig portefeuillehouder Financiën heeft er ten aanzien van vereniging D ook een lobby plaatsgevonden om huidig deelraadslid B aan een baantje te helpen.

“Op een gegeven moment speelde er het volgende. [Naam deelraadslid B] moest nu ook maar eens een baantje krijgen, zo vonden de Turken. Zij hadden het idee opgevat om [naam deelraadslid B] de activiteitenbegeleider te laten worden van [naam vereniging D]. Het is echter nooit zo geweest dat dit vooraf is bedacht en dat de functie van activiteitenbegeleider als het ware is gecreëerd om [naam deelraadslid B] te voorzien van werk. Ik was er zelf dan ook op tegen om [naam deelraadslid B] als activiteitenbegeleider aan de slag te laten gaan. Dat kun je nooit verkopen naar de buitenwereld. De beeldvorming was al lastig door dat hele gebeuren rondom die subsidie. Deze situatie is pittig gespeeld, met name door [naam deelraadslid A], die soms over de grens van het toelaatbare gaat. [Naam huidig DB-voorzitter] vond dat we niet zo moeilijk moesten doen, maar ik heb hem toen gezegd dat hij aan mijn kant moest staan, omdat ik niet in mijn eentje deze druk ging volhouden. Degene die wel begrip kreeg voor mijn standpunt was [naam gemeenteraadslid]. Ik heb [naam huidig DB-voorzitter] toen een paar keer gesproken en uiteindelijk volgde hieruit de toezegging aan [naam deelraadslid B] dat we ons eigen netwerk aan zouden spreken om te zien of er iets voor hem te regelen viel.”

In hoofdstuk 14 komt voornoemd onderwerp eveneens aan de orde.

Deelraadslid B zegt in een reactie in het kader van wederhoor hierover het volgende:

“Ik ben het niet eens met het beeld dat geschetst wordt en dat in het onderzoek naar voren komt, en betreur dit ten zeerste. Sinds 2011 ben ik vanwege de bezuinigingen werkloos en wilde ik slechts zo snel mogelijk weer aan de slag. Ik dacht er daarom goed aan te doen om een beroep te doen op mijn netwerk. Hiermee bedoel ik vrienden, kennissen, partijgenoten, oud-collega's etc. Ook heb ik mijn deelraadgenoten gevraagd mij op de hoogte te houden van vacatures, die interessant voor mij kunnen zijn. Enkele DB-leden opperden mij zelfs te helpen met mijn curriculum vitae. Deze hulp heb ik met beide handen aangegrepen. De interne discussie, die binnen het DB is ontstaan, is volledig aan mij voorbijgegaan. Ook herken ik mij niet in wat [naam huidig portefeuillehouder Financiën] vertelt. Bovendien ben ik verbaasd dat dit gekenmerkt wordt als 'baantjeslobby'. Ik zag dit als het activeren van mijn netwerk om een passende baan te vinden.”

In relatie tot dit onderwerp verklaart een geïnterviewde ambtenaar daarnaast dat huidig deelraadslid A op enig moment aan een ambtenaar heeft gevraagd of hij beheerder kon worden van Plein 3, het pand waarin vereniging D is gevestigd.

Deelraadslid A ontkent dat hij dit heeft gevraagd. Hij zegt hierover in het kader van een wederhoorreactie:

“Ik heb dit nooit persoonlijk aan één ambtenaar gevraagd. De situatie over het beheer heb ik overlegd met de portefeuillehouder Financiën. Er waren namelijk middelen gereserveerd voor een beheerder voor Plein 3, terwijl ik van mening was dat deze plek ingevuld kon worden door een van de boventallige werknemers van S&R.”

7.3.4 Overige subsidies

In de aanloop van de Tweede Kamerverkiezingen is door vereniging D een debatavond georganiseerd. Hierover zegt een deelraadslid dat hiervoor ten onrechte een subsidie is toegekend aan vereniging D:

“Bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2012 werd er door [naam vereniging D] een debat georganiseerd. Hiervoor werden alle landelijke partijen gevraagd hun Turkse kandidaat te sturen. Op die avond werd alleen Turks gesproken, waardoor ik het debat niet kon volgen. Voor deze activiteit is subsidie gevraagd en gekregen, waar achteraf vragen over zijn gesteld. Deze werden gepareerd met argumenten als dat het toch goed bezocht was.”

Volgens de secretaris is de betreffende activiteit echter niet door de deelgemeente gesubsidieerd. Er bestaat dan ook geen dossier van. Het niet subsidiabel zijn van activiteiten van politieke aard, is expliciet gemeld, zo volgt uit het onderzoek. In een brief van de deelgemeente aan vereniging D (d.d. 17 februari 2011) wordt hiernaar verwezen:

‘U heeft inmiddels diverse activiteiten georganiseerd en u bent voornemens op korte termijn ook een aantal politieke bijeenkomsten te beleggen in Plein 3. Wij willen het bestuurlijk overleg van maandag a.s. tevens gebruiken om met u te bespreken welke activiteiten conform de beschikking al dan niet toelaatbaar zijn in deze MFA, die wij exploiteren voor nieuwe vormen van welzijnswerk.’

Uit dossieronderzoek blijkt dat in 2012 ook een subsidie is verleend aan vereniging D voor de organisatie van de Afri Olympische spelen. Uit het betreffende dossier volgt dat door de subsidieontvanger een aantal stukken niet tijdig is ingediend.

7.4 Huisvestingsperikelen

7.4.1 Multifunctionele Accommodatie (MFA)

Op dit moment is vereniging D gevestigd in Plein 3, een multifunctionele accommodatie aan het Afrikaanderplein. De huur van dit pand, dat wordt gehuurd van het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (hierna: OBR), wordt betaald door de deelgemeente. Uit agendaposten volgt dat hiervoor jaarlijks een bedrag van zo'n € 73.000 moet worden betaald.

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen is hierover gesteld:

“De gemeentelijke dienst Sport en Recreatie huurt het pand van de voormalige dienst OBR (nu cluster SO); deze dienst heeft het pand in eigendom. De deelgemeente financiert deze accommodatie via de jaarlijkse jaaropdrachten aan de dienst Sport en Recreatie.”

Een van de voorwaarden van de toegekende exploitatiesubsidie aan vereniging D is dat de beschikbare ruimte in Plein 3 wordt gedeeld met andere organisaties en dat vereniging D hierover verantwoording aflegt. Door een aantal geïnterviewden wordt gesteld dat vereniging D de locatie voor zichzelf heeft ‘opgeëist’.

De huidig portefeuillehouder Financiën verklaart dat vereniging D een van de organisaties was die in het kader van het nieuwe welzijn, zich zou mogen vestigen in Plein 3. Hij verklaart hierover:

“In de periode van de zomer tot eind 2010 is [naam gemeenteraadslid] bezig geweest met kwartier maken om [naam vereniging D] in Plein 3 te krijgen. Hier vind ik overigens niks mis mee. Hij heeft dat toen geregeld met [naam directeur welzijnsorganisatie S]. Het pand waarin Plein 3 is gevestigd, is de multifunctionele accommodatie Afrikaanderplein (mfa). Dit is eigendom van de gemeentelijke dienst Sport en Recreatie. In dit pand zijn onder andere [naam cultuurcentrum K], [naam school G] en een vestiging van [naam arbeidsparticipatiebureau P] gevestigd. Plein 3 stond leeg, maar [naam gemeenteraadslid] heeft zoals gezegd via [naam directeur welzijnsorganisatie S] geregeld dat [naam vereniging D] erin kon vanaf het najaar van 2010. Aan [naam vereniging D] is toen gevraagd met een voorstel voor een jaarplan te komen wat ze zouden willen gaan doen op deze locatie. Dit is een verzoek dat we aan meerdere organisaties in de deelgemeente weleens hebben gedaan. Er was enerzijds ruimte voor activiteiten en anderzijds voor kantoor. (...)”

De huidig portefeuillehouder Financiën verklaart dat er ‘stevige’ druk op hem is uitgeoefend door huidig deelraadslid A om te bewerkstelligen dat vereniging D het pand alleen voor zichzelf zou hebben. De portefeuillehouder Financiën voegt daaraan toe dat hij nooit door vereniging D onder druk is gezet om een eigen plek te krijgen. De uitkomst van het contact was dat vereniging D geen alleenrecht heeft op Plein 3. Op de vraag naar het belang van vereniging D om Plein 3 voor zichzelf te hebben, verklaart de huidig portefeuillehouder Financiën dat hij alleen weet dat ze per se een eigen plek wilden en niet wilden delen. Op de vraag hoe door vereniging D kenbaar is gemaakt dat ze graag alleen wilden zitten in Plein 3, antwoordt hij:

“Dit is niet via de officiële weg in de subsidieaanvraag gegaan. Als dat wel zo was geweest, dan was het gewoon afgewezen. Met zulke onnozele zaken gaan wij ons als DB namelijk niet bezighouden.”

Vornoemde gang van zaken wordt ook bevestigd door de huidige fractievoorzitter PvdA. Een en ander volgt ook uit e-mailcorrespondentie tussen de portefeuillehouder Financiën en deelraadsleden.

Deelraadslid A zegt hierover in een wederhoorreactie:

“Er is geen druk uitgevoerd op de portefeuillehouder om [naam vereniging D] het alleenrecht op het pand te geven. Er zijn gesprekken geweest om [naam vereniging D] hoofdgebruik van het gebouw te geven, maar niet om hen het alleenrecht te geven.”

Een woordvoerder van vereniging D verklaart dat vereniging D nooit het alleenrecht op Plein 3 heeft opgeëist. In een schriftelijke reactie laat hij weten:

“(…) De huidige locatie, Plein 3, wordt gebruikt naast de activiteiten van [naam vereniging D] door [naam lokale mediaomroep A], [naam theatergroep D] onder het toezicht van [naam vereniging D]. Dat zijn organisaties die elkaar kennen en hierdoor is de veiligheid van de gebruikte spullen gewaarborgd. Het gebouw is momenteel niet geschikt voor meerdere organisaties die elkaar niet kennen en tussen wie het vertrouwen nog niet is opgebouwd. Het dient onderhouden te worden en gebruiksklaar gemaakt te worden voor meerdere partijen, zoals onder andere een nieuw sleutelplan, betere beveiliging van de individuele ruimtes en een beheerder. Vooral de beheerder is onontbeerlijk om eventuele conflicten tussen gebruikers te voorkomen. En die is er niet. Dit is noodzakelijk. De opknopwerkzaamheden zijn al begonnen in samenwerking van [naam vereniging D] met [naam cultuurcentrum K] en de deelgemeente. We verlenen onze volledige medewerking hiervoor.”

7.4.2 Voormalige locatie vereniging D

De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) verklaart dat er in haar bestuursperiode eveneens een huisvestingskwestie speelde met vereniging D:

“[Naam vereniging D] huurde een pand van [naam woningcorporatie V]. Op een gegeven moment bleek dat ze de huur niet betaalden, ondanks dat ze door [naam woningcorporatie V] ook nog voor een deel werden ‘gesubsidieerd’. Hierop zette [naam woningcorporatie V] hen uit het pand. Als deelgemeente speelden wij daar geen enkele rol in; dit betrof een aangelegenheid tussen de corporatie en de huurder. Op enig moment kwam er een nieuwe huurder in het pand; dat was een soort goeddoelenwinkel. Als afgevaardigde vanuit de deelgemeente werd ik toen gevraagd om die winkel te komen openen. Ik kon niet, waarop mijn collega [naam voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] erheen ging. Dit deed [naam vereniging D] vermoeden dat de deelgemeente een rol had gespeeld bij hun uitzetting en de nieuwe huurders van het pand. Vervolgens eiste [naam vereniging D] dat ze een pand zouden krijgen van de deelgemeente. Dit liep allemaal via met name Turkse raadsleden – gelieerd aan [naam vereniging D] – die op hun beurt het DB onder druk zetten. U vraagt mij of dit in de openbaarheid – bijvoorbeeld tijdens deelraadsvergaderingen – plaatsvond. Nee, dat gebeurde allemaal in de wandelgangen, in directe contacten en bijvoorbeeld bij fractievergaderingen. De druk die vanuit de achterban werd uitgeoefend, was derhalve erg ondoorzichtig, temeer het zowel over de partijpolitieke lijnen ging, alsmede de achterbanlijnen. De druk richting het DB liep daarbij erg hoog op. Zo hoog dat [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] nog tegen mij heeft gezegd dat ik beter even een tijdje niet kon komen bij de fractie omdat ze zo kwaad waren. De druk heeft uiteindelijk geen effect gehad; ik heb het kunnen afhouden. In mijn bestuursperiode heeft [naam vereniging D] geen pand gekregen van de deelgemeente. Ondertussen bleef [naam vereniging D] wel gewoon subsidie ontvangen voor activiteiten die ze organiseerden etc., net als alle andere organisaties die daar recht op hadden. Als ze voldeden aan de eisen, was daar ook niks mis mee.”

Betreffende deze huisvestingskwestie van vereniging D heeft de voormalig DB-voorzitter (2006-2010) verklaard destijds ook vragen te hebben gekregen vanuit de stad. Zowel de wethouder Ruimtelijke Ordening als de wethouder Welzijn heeft hierover met haar contact opgenomen, zo stelt de voormalig DB-

voorzitter (2006-2010). De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) zoekt de verklaring hiervoor bij de rol van het gemeenteraadslid van de PvdA, de huidige voorzitter van vereniging DF. Hij zou volgens haar hebben doorgespeeld wat er speelde en de wethouders tegen haar hebben willen opzetten. Het betreffende gemeenteraadslid stelt hierover:

“Ik heb nooit contact gehad met het stadsbestuur over de huisvestingskwestie van [naam vereniging D]. [Naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] stelt dat [naam wethouder Ruimtelijke Ordening] en [naam voormalig wethouder Welzijn (2006-2010)] contact met haar hebben opgenomen. Ik ben niet bekend met dit contact.”

De voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) verklaart over deze kwestie het volgende:

“(...) Op een gegeven moment raakte [naam vereniging D] hun eigen ‘clubhuis’ kwijt. Dit was al gebeurd voor ik aantrad en kwam volgens mij doordat iemand binnen het bestuur ervandoor was gegaan met een boel geld en ze daardoor de huur niet meer konden betalen. Ik ben toen samen met [naam gemeenteraadslid] in gesprek gegaan met [naam medewerker] van [naam woningcorporatie V], de verhuurder van het pand. Ik had goede contacten met [naam woningcorporatie V] en ik kon het goed vinden met [naam gemeenteraadslid], dus ik wilde [naam vereniging D] best helpen om beide partijen met elkaar in contact te brengen. U vraagt mij of ik hiermee mogelijk een signaal heb afgegeven dat het DB zich hardmaakte voor een nieuw pand voor [naam vereniging D]. Nee, dat lijkt mij niet. Als de indruk is ontstaan dat ik hiervoor heb geobbyd, dan zou ik dat erg vervelend vinden.”

Tijdens het gesprek met woningcorporatie V had vereniging D volgens de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening een pand op het oog. Dit was echter al toegezegd aan een andere organisatie. Gevraagd naar de afloop van het huisvestingsprobleem van vereniging D verklaart zij dat vereniging D nog geen nieuw pand had op het moment dat zij wegging uit de deelgemeente. Tevens verklaart zij desgevraagd:

“U vraagt mij of [naam gemeenteraadslid] mij heeft gewezen op eerder contact met het DB over mogelijke ondersteuning in een zoektocht naar een nieuw pand. Nee, dat is mij niet bekend. Het enige dat ik weet, is dat [naam gemeenteraadslid] mij informeerde dat hij iets niet voor elkaar kreeg, waarbij ik hem heb laten weten dat ik hem in contact kon brengen met [naam woningcorporatie V].”

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) verklaart als volgt over deze kwestie:

“Op enig moment speelde er een probleem wat betreft de huisvesting van [naam vereniging D]. Ze bleken hun huur niet te hebben betaald en werden uit het pand gezet. Het pand werd vervolgens betrokken door nieuwe huurders en bij de opening was [naam voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] aanwezig. Dit werd door [naam vereniging D] gezien als een grote samenzwering en een belediging. Ze zaten bovendien ook nog met een grote schuld in hun maag en moesten op zoek naar een nieuwe locatie. Voor deze nieuwe locatie heeft men twee concrete opties in gedachten gehad. Ten eerste was er een speeltuin in Feijenoord die een nieuw bestuur zocht. [Naam huidig deelraadslid A] kwam met een nieuw bestuur, volledig bestaand uit [naam vereniging D]’ers, in feite om daarmee een nieuwe werkplek voor [naam vereniging D] te creëren. Ik heb dat toentertijd vernomen van [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)]. Dit is echter op niets uitgelopen, maar hier speelde de druk wel een grote rol. Ten tweede heeft men geprobeerd in [naam ouderenvereniging A] in de Slaghekuurt terecht te komen. U vraagt mij hoe de huisvestingskwestie uiteindelijk is opgelost. Toen [naam voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010)] aantrad als DB’er, werd zij benaderd om een goed woordje te doen voor [naam vereniging D] bij de woningbouwcorporaties. (...) Het pand dat later betrokken is, na maart 2010, is een gemeentelijk pand en zonder zeggenschap van corporaties. Daarvoor wist [naam vereniging D] geen pand te verkrijgen. (...)”

Huidig deelraadslid B, tevens oud-bestuurslid van vereniging D, verklaart dat hij sterke vermoedens heeft dat de voormalig DB-voorzitter (2006-2010) een grote rol heeft gespeeld bij de huisvestingskwestie rondom

vereniging D. Huidig deelraadslid B laat weten dat dit een conflict betrof tussen woningcorporatie V en vereniging D, maar dat de deelgemeente hierin een mediërende rol had kunnen spelen.

Huidig deelraadslid A zegt hierover:

“(...) U vraagt mij of het DB een rol heeft gespeeld bij de uitzetting van [naam vereniging D] uit hun pand. Dat zou ik niet durven zeggen. Ik heb de situatie destijds wel aangekaart bij [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)], maar ze negeerde het. Het was wel duidelijk dat haar prioriteit daar niet lag.”

Het eerdergenoemde gemeenteraadslid verklaart dat hij zich vanuit zijn functie als welzijnswerker bij welzijnsorganisatie S heeft ingespannen om vereniging D en woningcorporatie V aan tafel te krijgen. Daarmee eindigde naar zijn zeggen zijn betrokkenheid. Dit wordt bevestigd door een woordvoerder van vereniging D. Voorts verklaart het gemeenteraadslid:

“Vervolgens is het aan de partijen zelf om het gesprek te voeren. Vanuit mijn werk speel ik enkel een bemiddelende rol. Vanuit mijn werk is het totaal ongepast om druk uit te oefenen. Dit heb ik dan ook nooit gedaan. (...)”

Een woordvoerder van vereniging D verklaart over onderhavige kwestie:

“Vanaf eind 2010 heeft [naam vereniging D] een nieuw bestuur. De oud-voorzitter van [naam vereniging D] herkent zich niet in het beeld. [Naam vereniging D] betreurt het feit dat ze een huurachterstand opliepen vanwege de administratieve zaken rond de subsidieaanvraag en -verlening. De aanvraag is destijds afgewezen vanwege administratieve redenen. Dat heeft geleid tot huurachterstand en de daaropvolgende uitzetting. Wat er in eventuele wandelgangen is besproken en ervaren, daar heeft [naam vereniging D] geen weet van.”

7.5 Vrijwilligersprijs

In 2007 heeft vereniging D een vrijwilligersprijs van de deelgemeente gewonnen, genaamd de ‘Ring van Feijenoord’. Bij de gang van zaken worden door meerdere betrokkenen vraagtekens gezet.

7.5.1 Ring van Feijenoord

In een agendapost d.d. 11 december 2007 staat het doel van de vrijwilligersprijs beschreven en wordt de procedure uiteengezet:

‘De Ring van Feijenoord is in het leven geroepen om waardering te geven aan vrijwilligersorganisaties, vrijwilligers en bewonersinitiatieven, die tot doel of gevolg hebben het ‘met elkaar samenleven’ te bevorderen. En het afgelopen jaar met vrijwilligerswerk een werkelijke bijdrage hebben geleverd aan de doelstelling, om van de deelgemeente een kansrijke en krachtige deelgemeente Feijenoord te maken.

Prijzen

Een eerste prijs van € 6.666 en een tweede prijs van € 3.334.

inZ Vrijwilligersstad

Vanwege het gering aantal aanmeldingen vorig jaar voor de Ring van Feijenoord, heeft de oproep richting de bewoners om hun favoriete vrijwilligersorganisatie, vrijwilliger of bewonersinitiatief op te geven voor een nominatie voor de Ring van Feijenoord niet plaatsgevonden. In plaats daarvan zijn de vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties in gelegenheid gesteld om zichzelf aan de commissie Ring van Feijenoord te presenteren. Dit gebeurt tijdens de inZ Vrijwilligerstad week (28 november tot en met 6 december) door een tweetal activiteiten:

- *‘Op viZite bij inZ’: vrijwilligers(organisaties) stellen hun deuren open voor publiek en houden een ‘opendag’. De organisaties krijgen hiervoor een vlag die zij kunnen uithangen om aan te geven dat zij deelnemen. Ook de commissie van de Ring van Feijenoord brengt tijdens ‘Op viZite’ de organisaties en vrijwilligers een bezoek.*

- *Vrijwilligerscafé: vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties presenteren zichzelf. Zij doen dit door 'op de zeepkist' in maximaal 5 minuten te vertellen bij welke organisatie zij vrijwilliger zijn. Uit de presentaties en de deelnemers aan de opendag selecteert de commissie de Ring van Feijenoord, kandidaten voor de Feijenoordse vrijwilligersprijs.*

Commissie Ring van Feijenoord

De commissie van de Ring van Feijenoord is samengesteld uit raadsleden en onafhankelijke deskundigen. Deze commissie is verantwoordelijk voor de nominatie, beoordeling, samenstellen van criteria en selectie van de aanmeldingen en de toekenning van de prijs.

Algemene boodschap

Het dagelijks bestuur van de deelgemeente Feijenoord waardeert, steunt en stimuleert initiatieven van vrijwilligersorganisaties, vrijwilligers en bewonersinitiatieven die een werkelijke bijdrage leveren aan het samenleven en samenzijn in de deelgemeente. Daarnaast heeft de deelgemeente de inzet en hulp van deze organisaties, vrijwilligers en actieve bewoners hard nodig om van Feijenoord een leuke en kansrijke deelgemeente te maken.'

In de agendapost staat vermeld dat de prijs zal worden uitgereikt tijdens de nieuwsjaarreceptie van de deelgemeente op 8 januari 2008. De commissie die de prijs moest toekennen, bestond uit de toenmalig deelraadslid fractie LR (thans fractievoorzitter LvR) en het deelraadslid A.

7.5.2 Feitelijk verloop

In een agendapost d.d. 22 januari 2008 wordt het proces op hoofdlijnen beschreven. Uit deze agendapost volgt dat zeven organisaties zich hebben gepresenteerd tijdens het vrijwilligerscafé en tien organisaties hebben meegedaan aan de open dag.

Blijkens de agendapost is de jury/commissie op 20 december 2007 bij elkaar gekomen en zijn de eerste en tweede prijswinnaar vastgesteld. De commissieleden waren bij het vrijwilligerscafé aanwezig en de commissie had naar aanleiding daarvan een aantal bezoeken afgelegd, zo volgt uit de agendapost.

Uit de agendaposten en uit interviews is gebleken dat vereniging D zich niet had aangemeld en ook geen presentatie had gegeven. Door een van de juryleden, deelraadslid A, werd vereniging D echter wel naar voren geschoven als een van de kandidaten voor de prijs en heeft ze uiteindelijk samen met een andere organisatie (sportvereniging H) de prijs ontvangen. Uit interviews volgt dat deze bijeenkomst op 20 december 2007 binnen 20 minuten was afgelopen en dat de reden om vereniging D te nomineren zou afwijken van de reden die later is gepresenteerd naar buiten toe. De prijs voor vereniging D bedroeg een geldbedrag ter hoogte van € 3.334. Over de reden om de prijs aan deze twee organisaties toe te kennen, staat in de voornoemde agendapost het volgende:

'De commissie heeft besloten een voordracht te doen voor de eerste prijs voor "[naam sportvereniging H]". Dit wordt als volgt gemotiveerd:

Deze sportschool voor gehandicapten, met een stedelijk bereik, vond bij de commissieleden veel sympathie.

(...)

Voor de tweede prijs besluit de commissie [naam vereniging D] voor te dragen. Deze organisatie heeft zich weliswaar niet gepresenteerd op de open dag of op de zeepkist tijdens het vrijwilligerscafé, maar onderscheidt zich naar het oordeel van de commissie in positieve zin van de andere organisaties. Dit wordt als volgt gemotiveerd:

[Naam vereniging D] heeft zich het afgelopen jaar ingezet voor de buurt en met name voor de verbetering van de maatschappelijke participatie van vrouwen in de Afrikaanderwijk. In het bijzonder worden de inspanningen van de voorzitter, [naam voorzitter] gewaardeerd.

[Naam vereniging D] heeft in haar activiteiten met name voor de vrouwen, een goede balans gevonden in ontmoeting en ontspanning, debat, discussie en meningsvorming, leren en actieve inzet voor de buurt.

Zij gaat daarbij de belangrijke maatschappelijke thema's als geweld achter de voordeur niet uit de weg.

Door activiteiten gericht op het helpen van bewoners met het invullen van formulieren en een actieve bijdrage bij de activiteiten in het kader van Mensen Maken de Stad laat [naam vereniging D] zien dat zij er zijn voor de hele buurt.

Door specifieke aandacht voor opvoedingsondersteuning, dialoog en discussie over integratie, over politiek en bijvoorbeeld huiselijk geweld, laat [naam vereniging D] zien dat zij er zijn om de vrouwen uit de buurt op deze belangrijke maatschappelijke thema's te informeren en van gedachten te laten wisselen.

[Naam vereniging D] werkt in de wijk samen met andere vrouwengroepen en met instellingen als [naam stichting M], [naam stichting L], het opbouwwerk en [naam inspraakorgaan].'

De toekenning aan vereniging D heeft tot veel ophef geleid, zowel intern als extern. Onder meer is door een andere vrijwilligersorganisatie een 'boze' e-mail gestuurd naar de deelgemeente. De commotie heeft er onder meer toe geleid dat er een agendapost is geformuleerd met aanbevelingen tot wijziging van de structuur van de 'jurycommissie' en aanpassing van het proces.

Volgens de voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) betrof de gang van zaken een klucht:

"In de jury zaten de deelraadsleden [naam huidig fractievoorzitter LvR] en [naam huidig deelraadslid A]. De eerste prijs werd uitgereikt aan de gehandicaptenspeeltuin, de tweede prijs aan [naam vereniging D]. [Naam huidig fractievoorzitter LvR] had goede banden met de gehandicaptenspeeltuin, [naam huidig deelraadslid A] met [naam vereniging D]. Vanuit het DB heb ik de prijs uitgereikt, omdat [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] ziek was. Dat was natuurlijk een farce. Het klopte van geen kant, maar als DB hebben we het laten gaan, ook omdat de prijs door een jury was toegekend die onafhankelijk was van het DB. In die periode kon de kleinste discussie in feite al leiden tot een motie van wantrouwen en dat maakte dat we sommige zaken accepteerden waar je in feite niet achter stond. Een foto van de uitreiking waarop [naam huidig deelraadslid A] en ik te zien zijn, heb ik als aandenken op mijn blog geplaatst."

Volgens de voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) was in die periode (vrijwilligersprijs) de relatie tussen vereniging D en de deelgemeente/het DB bekoeld als gevolg van de huisvestingskwestie (zie vorige paragraaf). De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) zegt dat de ambtenaar die hierbij betrokken was, zich erg vervelend hierover heeft gevoeld.

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) bevestigt de voornoemde gang van zaken:

"Op enig moment is de vrijwilligersprijs in het leven geroepen. [Naam huidig deelraadslid A] nam zitting in de jury. Hij brengt als kandidaat voor de prijs [naam vereniging D] in op basis van een handgeschreven verslag waarvan niemand eigenlijk wist of het ook daadwerkelijk was uitgevoerd. [Naam huidig deelraadslid A] wist [naam huidig fractievoorzitter LvR] – die tevens zitting nam in de jury – mee te krijgen en de prijs werd uiteindelijk uitgereikt aan [naam vereniging D]. Later heeft [naam huidig fractievoorzitter LvR] hier nog wel vragen over gesteld in de deelraad, dat vond ik wel raar. U vraagt mij wat mijn gevoel was bij dit voorval. Ik vond het ongemakkelijk, maar ik had niet genoeg draagvlak om het aan te pakken. [Naam voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] sprak destijds schande van deze gang van zaken, maar de DB'ers waren niet echt geschikt om een gesprek hierover op te starten. Er stond op dat moment te veel spanning op de relatie tussen het DB en de deelraad, waardoor zij feitelijk niet in de positie waren om hier tegenin te gaan."

De huidig fractievoorzitter LvR (toenmalig fractielid LR) stelt hierover:

"Twee weken voor het kerstreces van 2007 vroeg een ambtenaar (via de griffie) of wij een besluit wilden nemen over de vrijwilligersprijs. De ambtenaar, [naam deelraadslid A] en ik zijn toen bij elkaar geweest. Het werd al snel duidelijk dat er geen duidelijke richtlijnen waren. De kwaliteit van de inzendingen was zeer slecht. Geen van de aanvragen voldeed aan de eisen die de ambtenaar stelde. Om een langdurige procedure te voorkomen stelde [naam deelraadslid A] voor dat ik de eerste prijs koos en hij de tweede. Er is door ons geen voorselectie gemaakt. We hebben alleen tegen de ambtenaar gezegd: 'Dit is

nummer één en dit is nummer twee.' Hij heeft er daarna een verslag bij geschreven(/verzonden). Dit verslag heb ik nooit gezien. Ik had geen relaties/banden met [naam sportvereniging H] zoals [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] heeft beweerd. Wel kende ik de club van een werkbezoek van de raad. Ik heb mijn keuze serieus en onafhankelijk genomen. Na de uitreiking van de prijs werd al snel duidelijk dat de keuze van [naam deelraadslid A] niet onafhankelijk was. Ik heb [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] direct daarvan op de hoogte gebracht met het verzoek om het terug te draaien. Zij was niet echt gemotiveerd en vond dat het een besluit van de commissie en gaf aan dat het dan maar in de raad moest worden besproken. Dat heb ik ook gedaan met een agendapunt [BING: deelraadsvergadering d.d. 31 januari 2008]. Ik geef toe dat ik het niet goed had gedaan in de commissie, maar direct na mijn fout duidelijk werd heb ik wel geprobeerd deze terug te draaien. Maar in de raad kreeg ik geen steun. Dit terwijl [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] de mogelijkheden had, hij was de fractievoorzitter van de PvdA met een absolute meerderheid. Hij heeft het ook niet geprobeerd, terwijl hij wel degelijk in de positie was hier wat aan te doen, in tegenstelling tot wat hij beweert. (...)

Na dit incident heb ik er wel op aangestuurd om de procedures beter te omschrijven. Dit is naar mijn weten ook gebeurd."

Deelraadslid A zegt hierover in een wederhoorreactie:

"Ook over de vraag waarom ik zou hebben afgeweken van de procedure in het bepalen van de vrijwilligersprijs kan ik heel kort zijn. Ik heb niet afgeweken van de procedure (hiervoor kunnen tevens de juryverslagen nagekeken worden). (...)

Ik ben geen lid van [naam vereniging D] en heb ook geen enkel belang in de organisatie. (...) De reden om [naam vereniging D] te nomineren, was voor hun werk op de volgende vlakken (deze redenen zijn ook terug te vinden in de relevante raadsvergaderingsnotulen en juryverslagen): 1) tegengaan radicalisering, 2) eerderelateerd geweld tegengaan, 3) huiselijk geweld tegengaan en 4) stimuleren vrouwenparticipatie."

Wij merken hierbij op dat de juryverslagen geen onderdeel uitmaken van het dossier dat ter beschikking is gesteld aan BING.

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen is over de Commissie Ring van Feijenoord gesteld:

"De rol van het DB inzake de vrijwilligersprijs is beperkt. Dit blijkt onvoldoende uit de rapportage. Ambtelijk is onze rol beperkt tot de formele subsidieverlening. (...)

In het kader van de vrijwilligersorganisaties 2005 is een hoofdstuk opgenomen over de vrijwilligersprijs. Daarin staat dat er een commissie wordt gevormd uit deelraadsleden en een onafhankelijke voorzitter. Deze commissie doet een 'bindende voordracht' (zo is dat letterlijk opgenomen) aan het DB voor de prijswinnaars. Het is een commissie van de deelraad en zij stelt aan het DB de winnaars voor. 'Bindend' wil zeggen dat het DB de voordracht overneemt door middel van subsidieverlening."

8. Re-integratiebureau C

8.1 Algemeen

Het dossier 're-integratiebureau C', dat is opgenomen in onderhavig onderzoek, heeft betrekking op 1) het aanbestedingsproces in 2011 dat heeft geleid tot de pilotopdracht voor het project 'Feijenoord Werkt', uitgevoerd door re-integratiebureau C, en 2) het besluitvormingsproces omtrent de subsidie aan re-integratiebureau C voor de uitvoering van het project Feijenoord Werkt in 2013.

In dit bevindingenhoofdstuk zal eerst worden ingegaan op de betrokken instelling in relatie met deelgemeentebestuurders, waarna een resumé wordt gegeven van beide besluitvormingsprocessen. Vervolgens wordt aandacht besteed aan bijzonderheden die uit het dossier blijken.

8.2 Re-integratiebureau C

De betrokken organisatie in onderhavig dossier betreft re-integratiebureau C, een vennootschap (opgericht in 2004) die zich bezighoudt met 'het bemiddelen en begeleiden van langdurig werklozen (WW, WAO en uitkeringsgerechtigden) naar regulier werk'.

Ten aanzien van relaties tussen deelgemeentelijke bestuurders en de vennootschap, volgt uit het onderzoek dat een PvdA-deelraadslid (hierna te noemen: huidig deelraadslid B) sinds mei 2012 werkzaam is voor re-integratiebureau C als 'jobhunter'. Ten aanzien van werkzaamheden voor het project Feijenoord Werkt (zie paragrafen hierna), verklaart hij:

"[Naam re-integratiebureau C] had de opdracht voor Feijenoord Werkt al gekregen voordat ik daar kwam werken. Op het moment dat ik in dienst kwam, was de pilot al bezig (2012). Ik ben dus niet aangenomen om me in te zetten voor Feijenoord Werkt en ik hield me hier in het begin ook niet mee bezig. Ik vervul binnen [naam re-integratiebureau C] de functie van 'jobhunter'. Dit houdt in dat ik op zoek ga naar werkplekken voor het hele klantenbestand van [naam re-integratiebureau C]. Onder dit klantenbestand vallen ook de kandidaten van Feijenoord Werkt, dus zodoende houd ik me inmiddels wel af en toe bezig met Feijenoord Werkt."

Over de rol die deelraadslid B vervult binnen re-integratiebureau C, verklaart de directeur van re-integratiebureau C:

"(...) Omdat [naam deelraadslid B] een achtergrond heeft in het jongerenwerk, de sociale kaart van de deelgemeente goed kent alsmede veel bewoners, is hem een dienstverband aangeboden, omdat hij voor [naam re-integratiebureau C] van waarde voor het project Feijenoord Werkt kon zijn."

Van overige directe relaties tussen bestuurders en re-integratiebureau C blijkt uit het onderzoek (open bronnen en interviews) niet.

In relatie tot de functie van deelraadslid B bij re-integratiebureau C, zijn in de media diverse artikelen verschenen over (de werkzaamheden van) re-integratiebureau C. De directeur van re-integratiebureau C stelt hierover:

"Feijenoord Werkt is in de media altijd ongenueanceerd, feitelijk onjuist en foutief in verband gebracht met overige aangelegenheden in de deelgemeente. Het imago van Feijenoord Werkt is onterecht beschadigd. Het bovenstaande geldt ook voor [naam re-integratiebureau C]. Een organisatie met een goede reputatie in de re-integratie/arbeidsbemiddeling is onterecht schade aangedaan. [Naam re-integratiebureau C] is publicitair misbruikt door anderen voor hun eigen belang, waarbij de waarheid geweld is aangedaan."

8.3 Resumé

In het kader van 'armoedebestrijding – arbeidsparticipatie' is in 2011 bepaald dat een werkgelegenheidsproject zou worden gestart, voortkomend uit het 'Aanvalsplan armoede 2011-2014'. Het idee betrof de ontwikkeling van een tweetal laagdrempelige inloopcentra voor werkzoekende Feijenoorders. Om de werkbaarheid/effectiviteit hiervan te onderzoeken, is een pilotproject voor een jaar gestart, waarbij één wijkwerkcentrum zou worden geopend. Dit heeft geresulteerd in een onderhandse aanbesteding met lokale aanbieders, waarna re-integratiebureau C de beste beoordeling kreeg en aan hen de opdracht werd gegund.

Na de start van het project Feijenoord Werkt, in november 2011, kost het re-integratiebureau C aanvankelijk moeite om het project succesvol te laten verlopen. Uit interviews en voortgangsrapportages blijkt dat dit met name komt door de stroeve samenwerking met partnerbedrijven. Nadat hieraan gewerkt is, gaat het project na het eerste half jaar beter lopen. Desalniettemin blijkt bij de eindevaluatie dat het beoogde resultaat (250 werkzoekenden aan een baan helpen) niet is behaald. Het uiteindelijke resultaat betreft een score van 121 werkzoekenden die aan een baan zijn geholpen. Dit heeft tot effect gehad dat

re-integratiebureau C is gekort op haar uiteindelijke bijdrage over de pilotperiode: € 105.000 in plaats van € 150.000. Het DB heeft de korting lager vastgesteld dan op grond van de raamovereenkomst zou hebben te gelden.

Synchroon aan de vaststelling van de definitieve bijdrage vanuit de deelgemeente aan de pilotopdracht (op 4 december 2012), wordt besloten om re-integratiebureau C een subsidie te verstrekken van € 435.000 voor de voortzetting van het project Feijenoord Werkt in 2013. De achtergrond betreft het initiële plan van twee inloopcentra, waarvan er tot dan toe één was gerealiseerd. Daarnaast zou re-integratiebureau C meer investeren in opleidingen van werkzoekenden; een van de aandachtspunten die uit de pilot waren gebleken.

In de periode voorafgaand aan beide DB-besluiten (vaststelling afrekening opdracht 2012 en subsidie 2013), is in de deelraad een amendement aangenomen om extra geld vrij te maken voor werkgelegenheidsprojecten, hetgeen verband houdt met het project Feijenoord Werkt (op 16 oktober 2012). Tot dat moment was de deelraad over de voortgang van het pilotproject schriftelijk en mondeling geïnformeerd door de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening.

Na de subsidieverstrekking 2013/afrekening opdracht 2012, wordt de deelraad geconfronteerd met het signaal dat uit de eindevaluatie over het pilotproject zou blijken dat re-integratiebureau C in het pilotjaar de toegezegde resultaten niet had gehaald. Door enkele deelraadsleden is kritiek geuit op de gang van zaken, gegeven de besluiten die door het DB zijn genomen, gekoppeld aan de informatie uit de eindevaluatie. Hieropvolgend is door de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening de eindevaluatie toegezonden aan de deelraad.

Ten aanzien van het amendement dat door de deelraad is aangenomen (vrij maken van extra middelen), moet opgemerkt worden dat een deelraadslid (deelraadslid B) ten tijde van dit amendement werkzaam was voor re-integratiebureau C. Bij de behandeling van het amendement heeft deelraadslid B meegestemd (niet de doorslaggevende stem). Later is hij hier door collega's over aangesproken. Toen het onderwerp in februari 2013 andermaal in de deelraad werd behandeld, heeft deelraadslid B de vergadering verlaten alvorens het onderwerp aan bod kwam. Hiermee heeft hij zich onthouden van beraadslaging.

8.4 Bijzonderheden

8.4.1 Aanbestedingsproces 2011 (pilotopdracht 2012)

Voor de gunning van de pilotopdracht is een aanbestedingstraject doorlopen (meervoudig onderhandse aanbesteding). Over de opzet van dit aanbestedingstraject heeft het DB conform ambtelijk advies besloten (op 28 juni 2011), waarna partijen zijn benaderd te offren. De offertes zijn beoordeeld en uiteindelijk is gekomen tot een gunning (op 13 september 2011).

Ten aanzien van dit traject is in diverse interviews met ambtenaren benoemd dat de betrokken portefeuillehouder (portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening) zich bemoeide met het proces, waarbij is aangegeven dat hij 'bovenop het proces zat'. Uit interviews met ambtenaren volgt niet dat deze opstelling ongepast c.q. ongewenst was.

De bemoeienis volgt uit het feit dat van de zeven partijen die zijn benaderd om te offren, twee waren aangedragen door de portefeuillehouder. Een van deze partijen betrof re-integratiebureau C. Nadat de uitgebrachte offertes (van vijf partijen) ambtelijk waren beoordeeld, zijn volgens geïnterviewde ambtenaren op voordracht van de portefeuillehouder de twee bureaus met de hoogste scores uitgenodigd voor een toelichtingsgesprek. Bij deze gesprekken waren naast de portefeuillehouder, tevens twee betrokken ambtenaren aanwezig.

Over deze toelichtingsgesprekken blijkt niet uit het dossier; uit de agendapost van de gunning volgt dat uit de beoordeling van de vijf offertes re-integratiebureau C naar voren kwam als beste partij. Hoe de samenstelling was van de beoordelingscommissie, blijkt niet uit de betrokken agendaposten (d.d. 28 juni 2011 en 13 september 2011). Ambtelijk is hierover verklaard dat de beoordeling sec door ambtenaren

is uitgevoerd en dat tijdens het aanbestedingstraject verder inhoudelijk niet met de portefeuillehouder gesproken is over dit dossier.

Gevraagd om een reactie op zijn betrokkenheid bij het aanbestedingstraject in 2011, stelt de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening:

“De ambtelijke bevindingen en verklaringen onderstreep ik. Het proces is gelopen zoals de ambtenaren dit beschrijven. (...)”

Met betrekking tot de beoordeling van offertes tijdens het aanbestedingstraject, blijkt dat re-integratiebureau C een totaalscore van 7.9 had, ten opzichte van 7.6 voor de nummer twee en 7.5 voor de nummer drie (op basis van 8 beoordelingscriteria). Met name op het criterium ‘resultaat’ scoorde re-integratiebureau C hoger dan de concurrenten (een score 9 ten opzichte van scores 7). Bij de beoordeling staat ten aanzien van de score voor re-integratiebureau C bij resultaat het volgende vermeld:

[Naam re-integratiebureau C] biedt het dubbele t.o.v. alle andere inschrijvers. Uit referenties blijkt dat ze ook daadwerkelijk resultaat waarmaken als je maar strakke afspraken maakt.’

8.4.2 Voortgang pilotopdracht – communicatie richting betrokkenen

Nadat de pilotopdracht startte (periode 1 november 2011 tot en met 31 oktober 2012), is vanuit re-integratiebureau C elk kwartaal een evaluatie opgesteld, zo blijkt uit aangeleverde documentatie. Daarnaast zijn er, zo blijkt onder meer uit informatie verstrekt door re-integratiebureau C, voortgangsgesprekken met ambtenaren gevoerd, soms in aanwezigheid van de betrokken portefeuillehouder (Ruimtelijke Ordening). De betrokken portefeuillehouder stelt over de eerste maanden van het project Feijenoord Werkt:

“(...) Het eerste half jaar verliep moeizaam. Feijenoord Werkt moest haar plek vinden binnen het werkgebied ‘arbeidsparticipatie’. Een van de punten daarbij was dat de samenwerking met SoZaWe niet optimaal verliep. SoZaWe zou kandidaten aandragen bij Feijenoord Werkt, maar dat contact verliep stroef. De indruk daarbij was dat Feijenoord Werkt als een bedreiging werd gezien door SoZaWe. Gelet op het stroeve contact, heb ik samen met [naam DB-voorzitter] meerdere gesprekken gevoerd met [naam wethouder Sociale Zaken]. Naar aanleiding van deze acties om Feijenoord Werkt meer ruimte te geven, ging het project steeds beter lopen.”

De huidig DB-voorzitter stelt hierover:

“Nadat in februari 2012 het eerste inlooppunt officieel was geopend, is er elke drie maanden geëvalueerd. Het bleek dat de afstemming met maatschappelijke instanties, zoals SoZaWe en het Jongerenloket, cruciaal was voor het slagen van Feijenoord Werkt. In de beginperiode verliep dat niet optimaal. Nadat hierover een gesprek was gevoerd met [naam wethouder Sociale Zaken], bleek na de tussenevaluatie van juni 2012 dat het project beter ging draaien.”

De huidig DB-voorzitter laat weten dat de kwartaalevaluaties door re-integratiebureau C werden opgesteld en vervolgens werden gedeeld met de deelgemeente.

Uit de evaluaties, aangeleverd door re-integratiebureau C, volgt dat het concrete resultaat van het project (aantal werkzoekenden geplaatst) inderdaad gaandeweg het jaar beter ging verlopen (eerste evaluatie, d.d. 23 februari 2012: resultaat 0; tweede evaluatie, datum onbekend: resultaat 53; derde evaluatie, d.d. 3 juli 2012: resultaat 80; eindevaluatie, 5 november 2012: resultaat 121).

Richting de deelraad is de voortgang van de pilotopdracht op enkele momenten benoemd. In een brief van het DB aan de deelraad met als onderwerp ‘Stand van zaken aanpak armoede’ (d.d. 26 juni 2012), wordt de voortgang van het project Feijenoord Werkt benoemd. Daarbij wordt – in lijn met de verklaringen van de portefeuillehouders hieromtrent – ingegaan op de contacten met SoZaWe. Vervolgens wordt gesteld:

'De verwachting was dat er meer bewoners vanuit de uitkerende organisaties aangemeld zouden worden bij Feijenoord Werkt, zowel voor een betaalde baan als voor vrijwilligerswerk. De samenwerking met de dienst Sozawe is op dit moment nog onvoldoende. Wij zijn hierover in gesprek met [naam wethouder Sociale Zaken].'

Tijdens de commissievergadering Maatschappelijke Zaken (hierna: MZ) d.d. 25 september 2012 is onder het punt 'Nota Werkgelegenheid + Aanvalsplan Armoede' het project Feijenoord Werkt behandeld. Als onderliggend document is de 'Nota Werkgelegenheid Feijenoord 2012' (derde kwartaal 2012) verstuurd aan de commissie. Over de resultaten van het project Feijenoord Werkt wordt hier gesteld dat er 'tot op heden' 17 bewoners zijn geplaatst in vrijwilligerswerk en 73 bewoners in betaald werk. De samenwerking met SoZaWe blijkt – op basis van de nota – te zijn verbeterd. Zo wordt gesteld dat 'Sozawe op 12 juni 2012 heeft besloten ruim 100 bewoners bij Feijenoord Werkt aan te melden.'

Bij de behandeling van dit punt tijdens de commissievergadering MZ d.d. 25 september 2012, wordt door een deelraadslid (deelraadslid A) gevraagd naar de meest recente cijfers betreffende Feijenoord Werkt. Door de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening is bij de behandeling van dit punt onder meer gesteld:

'In het document kunt u lezen dat er inmiddels een behoorlijk aantal mensen aan het werk zijn geholpen. Dat vinden wij als DB ontzettend gunstig en positief. Tot nu zijn er volgens de derde rapportage 73 bewoners geplaatst. Wat in dit document is opgenomen, zijn de cijfers tot en met 1 juli 2012. Vanaf 1 juli tot vandaag hebben wij de officiële cijfers nog niet binnen gekregen. Uit de wandelgangen heb ik gehoord dat er inmiddels nu meer dan 100 mensen aan het werk zijn geholpen. In dat opzicht loopt het goed en wij vinden dat ook een goede ontwikkeling. Als het gaat om het toekomstperspectief hebben wij als DB gezegd dat we aan de hand van de resultaten zullen kijken hoe we hier verder mee omgaan als het pilotproject is afgelopen. Tot nu toe zijn wij hier in ieder geval erg blij mee, dat kan ik u alvast melden.'

Het beeld bij het merendeel van de deelraadsleden over het project was in deze periode positief, zo volgt uit diverse interviews. De achtergrond volgens diverse geïnterviewden betrof de positieve berichtgeving vanuit het DB over de pilot Feijenoord Werkt. Hierop is bij de begrotingsbehandeling in de deelraad (op 16 oktober 2012) door het CDA een amendement ingediend, waarbij de volgende inzet wordt gesteld: 'Er wordt in 2013 € 75.000 aan extra middelen ingezet om werkgelegenheidsprojecten te stimuleren.' Als toelichting wordt beschreven:

'Het hebben van een baan voorkomt dat aanspraak wordt gedaan op een uitkering en de stijging van de koopkracht in de wijken wordt bevorderd. het werkgelegenheidsproject Feijenoord Werkt is met ca. 100 plaatsingen in het eerste halfjaar erg succesvol gebleken. Dit verdient een extra stimulans.'

Het amendement wordt met 23 stemmen voor en 2 tegen, aangenomen.

Ten aanzien van communicatie richting de deelraad en de teneur bij een aanzienlijk deel van de deelraad over het project, stelt de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening:

"Ik heb op gezette tijden de deelraadsleden geïnformeerd. Het was duidelijk dat iedereen meekeek, mede omdat het ook voor de deelraad een van de belangrijkste aandachtspunten was. Zo is er een taskforce armoedebestrijding opgericht, waar ook twee deelraadsleden zitting in nemen. Toen duidelijk was dat het project steeds beter ging draaien, kregen we veel positieve signalen vanuit de deelraad. Dit had tot gevolg dat de deelraad bij de begrotingsraad in het najaar van 2012 middels een amendement een voorstel heeft ingediend, genaamd 'Intensiveren project Feijenoord Werkt'."

Ook de huidige DB-voorzitter wijst op positieve geluiden vanuit het merendeel van de deelraadsleden. Toen duidelijk was dat het project zijn vruchten ging afwerpen, bleek ook de deelraad over het algemeen positief over het project, zo verklaart hij aan BING. Dit resulteerde bij de begrotingsbehandeling in oktober 2012 in het hiervoor besproken amendement voor uitbreiding van het budget voor werkgelegenheid, de post van waaruit op dat moment alleen Feijenoord Werkt werd gefinancierd.

8.4.3 Afrekening pilotopdracht – toekennen budgetsubsidie

Nadat de pilotperiode tot een einde was gekomen, is op basis van data van re-integratiebureau C-voortgangsrapportages, ambtelijk een eindevaluatie opgesteld over het pilotjaar. In deze evaluatie (gevoegd bij agendapost d.d. 4 december 2012) is onder meer opgenomen:

'Resultaten Wijkcentrum zoals benoemd in de offerte van opdrachtnemer:

Doelgroep	Aantal naar werk	Aantal naar vrijwilligerswerk	Aantal naar opleiding	Aantal naar zelfstandig ondernemerschap	Aantal naar leer- werkplek/ participatie-plek	Aantal naar overige trajecten	Totaal
Jongeren (tot 23 jaar)	40	10	20	5	20	5	100
Uitkeringsgerechtigden	150	65	35	5	35	10	300
Niet-uitkeringsgerechtigden	25	45	20	2	8	20	100

Uitstroom

Vanaf de start tot op heden zijn er 121 bewoners uitgeplaatst. Hiervan zijn er 90 in betaald werk gestart. (...) De oorspronkelijke resultaten (250 mensen uitgestroomd naar werk) lijken hiermee niet te worden behaald. Gezien de doelgroep, hun kansen op de arbeidsmarkt, de economische situatie en de tijd die het Feijenoord Werkt heeft gekost om een netwerk van werkgevers op te bouwen is deze doelstelling achteraf gezien niet realistisch geweest.

(...)

Conclusies

(...)

- Feijenoord Werkt is sterk in uitvoering en het netwerk m.b.t. werkgevers, maar niet in de communicatie en het netwerk naar gemeentelijke organisaties. DE deelgemeente heeft in afspraken met stedelijke partners voortdurend moeten 'bemiddelen'. Dit is, mede naar aanleiding van de bespreking van kwartaalrapportages, aan de orde geweest. Rapportage (zowel mondeling als schriftelijk) over ingezette acties en resultaten van Feijenoord Werkt werd niet vanzelfsprekend op niveau aangeleverd.*
- Er is vanuit het veld kritiek dat de jobhunters niet of nauwelijks Nederlands spreken.*
- In de raamovereenkomst is vastgelegd dat er, in geval van achterblijvende resultaten, een deel van het gefinancierde bedrag zal worden teruggevorderd. Daarbij zijn de resultaten van toeleiding naar (vrijwilligers)werk als afrekenbare factor opgenomen.*

Geleverd resultaat	Terugvordering
>250	Geen terugvordering
225-250	10% terugvordering
200-225	20% terugvordering
175-200	30% terugvordering
150-175	40% terugvordering
125-150	50% terugvordering
100-125	60% terugvordering
75-100	70% terugvordering
50-75	80% terugvordering
1-50	90% terugvordering
0	100 % terugvordering

Aangezien Feijenoord Werkt in totaal 121 mensen heeft bemiddeld naar (vrijwilligers)werk, dient de deelgemeente over te gaan tot gedeeltelijke terugvordering.'

Op basis van de ambtelijke eindevaluatie, is de afrekening van de pilotopdracht bepaald. Uiteindelijk is gekozen voor een vaststelling op € 105.000, hetgeen is beschreven in een agendapost die op 4 december 2012 in het DB is behandeld, alwaar 'in meerderheid' voor akkoord is besloten. In de onderliggende agendapost staat over de vaststelling:

'Definitieve vaststelling 2012

De uitstroom naar werk is merendeels behaald met niet-uitkeringsgerechtigden. Gezien de doelgroep, hun kansen op de arbeidsmarkt, de economische situatie en de tijd die het Feijenoord Werkt heeft gekost om een netwerk van werkgevers op te bouwen is de doelstelling van 250 mensen uitgestroomd naar werk achteraf gezien niet realistisch geweest. Door enkele factoren – zoals slechte terugkoppeling door de klant en slechte bereikbaarheid, ontbreken van een opleidingsbudget om de kloof tussen benodigde certificaten en beschikbare vacatures te overbruggen – is het afgesproken resultaat niet gehaald. (...)

In de raamovereenkomst is vastgelegd dat er, in geval van achterblijvende resultaten, een deel van het gefinancierde bedrag zal worden teruggevorderd. Daarbij zijn de resultaten van toeleiding naar (vrijwilligers)werk als afrekenbare factor opgenomen. Op basis van de terugvorderingstabel zou 60% dienen te worden teruggevorderd. Erkend moet worden dat het veel tijd kost om een noodzakelijk netwerk op te bouwen (werkgevers, SoZaWe, [organisatie D], [naam havenorganisatie D], wijkpartijen) alvorens resultaten te kunnen boeken. Dit en de slechte economische situatie in overweging nemend wordt voorgesteld om het terug te vorderen percentage terug te brengen naar 30%. Dit komt neer op een bedrag van € 45.000.'

Door betrokken ambtenaren is verklaard dat ten aanzien van onderhavig punt, discussie is gevoerd met de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening. Zo verklaart de betrokken manager Expertiseteam dat volgens haar de portefeuillehouder zich afvroeg of er wel teruggevorderd moest worden, omdat 'Feijenoord Werkt' een lastige start had doorgemaakt en daarbij werd tegengewerkt door andere instanties, zoals SoZaWe. Volgens de manager Expertiseteam is ambtelijk geadviseerd om wel terug te vorderen, omdat het anders niet zorgvuldig en correct zou zijn ten opzichte van andere bureaus die hadden geoffreerd (re-integratiebureau C scoorde bij haar offerte in 2011 ten opzichte van andere bureaus met name op resultaat). Uiteindelijk is er volgens de manager Expertiseteam in de agendapost gekozen voor een compromisvorm (korting van 30% op opdrachtbijdrage).

De portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening verklaart hierover:

"De bevindingen van de manager Expertiseteam zijn juist. Wat ik er nog aan wil toevoegen, is dat ik vanuit de ambtelijke hoek meekreeg dat dit juridisch verdedigbaar is. Tijdens de DB-vergadering is dit ook onderdeel van discussie geweest, op basis waarvan ook uiteindelijk een democratisch besluit is genomen."

In dezelfde agendapost (d.d. 4 december 2012) waarin een voorstel wordt gedaan voor de definitieve vaststelling van de afrekening van de pilotopdracht, wordt tevens voorgesteld in te stemmen met verstrekking van een budgetsubsidie *'ten behoeve van het adviseren en ondersteunen bij de toeleiding naar werk(ervaringsplaatsen) voor een bedrag van maximaal € 435.000, voor de periode december 2012 tot december 2013, waarbij de intentie is uitgesproken de subsidierelatie tevens in 2014 te continueren.'*

Zowel uit onderhavige agendapost als uit informatie verstrekt door re-integratiebureau C, blijkt dat door de deelgemeente, na de eindevaluatie van het pilotjaar, werd geconstateerd dat op sommige onderdelen verbetering plaats kon vinden. Dit zou door re-integratiebureau C goed realiseerbaar zijn. De deelgemeente heeft daarop re-integratiebureau C gevraagd een subsidieaanvraag te doen voor het jaar 2013, zo blijkt uit het dossier.

In de agendapost wordt hierover gesteld:

'In 2011 is bij het opzetten van het wijkwerkcentrum in eerste aanleg gekozen voor een meervoudig onderhandse aanbesteding van een pilot van 1 jaar, waarbij bewust niet is gekozen voor een contractuele verlengingsmogelijkheid. De reden was dat het een nieuwe activiteit/voorziening betrof, waarbij het enerzijds wenselijk was in de markt op zoek te gaan naar partijen die hier op creatieve en vernieuwende wijze invulling zouden kunnen geven, maar anderzijds het dagelijks bestuur nog geen verplichtingen met betrekking tot grotere Europese aanbestedingen wilde aangaan en zowel inhoudelijk als inkoop-technisch na de pilotfase besluiten wilde nemen over een vervolg. Dit betekent dat in principe bij de voortgang van het project een nieuwe aanbestedingsprocedure opgestart zou moeten worden. De reden dat hiervan wordt afgeweken is omdat:

- 1. Gebleken is dat, gezien de dienstverlening van Feijenoord Werkt, het belang van goede samenwerkingsrelaties met diverse stedelijke (overheids)partners, de noodzaak en behoefte om als deelgemeente hierin regelmatig af te stemmen en tussentijds resultaten te evalueren en/of bij te sturen, een subsidierelatie te verkiezen is boven een inkooprelatie. Mede daarom heeft ter realisatie van de gewenste activiteit/Feijenoord Werkt een subsidierelatie de voorkeur.*
- 2. Door middel van een subsidierelatie wordt, anders dan in de pilotfase, aan de uitvoerder meer vrijheid geboden om haar organisatie hierop in te richten en middelen (ook) daarvoor aan te wenden.*
- 3. De te verstrekken middelen kunnen – meer dan voorheen – worden ingezet ter stimulering van het beoogde doel, namelijk de inwoners van Feijenoord aan het werk te helpen of helpen zichzelf te ontwikkelen richting economische zelfredzaamheid, zonder hierbij een winstoogmerk zijnde de voormalige opdrachtnemer te dienen (uitsluitend de kosten van de activiteit worden gefinancierd).*

Risico

Geconstateerd wordt dat het hier om een commerciële BV betreft. [Naam re-integratiebureau C] re-integratie is een onafhankelijk Rotterdam re-integratiebedrijf met een groot netwerk in heel Zuid-Holland. De BV heeft als hoofddoel uitvoeren van re-integratietrajecten voor Sociale Diensten, publieke organisaties, UWV en IRO (Individuele Re-IntegratieOvereenkomst). Het betreft hier derhalve een BV met oogwinst merk met ultimo 2011 een Eigen vermogen ruim € 788.000

- 1. In dit kader is het niet mogelijk om conform artikel 5 lid 1 (Winstoogmerk) SVR 2005 een subsidie te verstrekken aan subsidieontvangers die zonder winstoogmerk werkzaam zijn. Het dagelijks bestuur kan hiervan, conform lid 2, in bijzondere gevallen afwijken.*
- 2. Uit onderzoek is niet gebleken dat het overgaan van een opdrachtrelatie naar een subsidierelatie niet in rechte is.*
- 3. Aan de nu te verstrekken budgetsubsidie expliciete voorwaarden te stellen zodat winstoogmerk wordt uitgesloten.*

Gezien de bovenstaande argumenten wordt ingeschat dat het risico voor het aangaan van een subsidierelatie, oftewel het niet opnieuw aanbesteden, nihil is.

Subsidieaanvraag 2012

In dit kader is aan de opdrachtnemer verzocht een subsidieaanvraag in te dienen. In de subsidieaanvraag voor de periode 1 december 2012 tot 1 december 2013 wordt om een totaalbedrag van € 435.000 verzocht. Voornaamste aandeel betreft de personeelskosten die gemoeid zijn met het betrekken van een tweede locatie aan de Hilledijk, betere administratieve ondersteuning en intensievere jobhunting. Vanuit de verbeterpunten die in de pilotperiode zijn geleerd en de behaalde resultaten, wordt nu op een aantal zaken gefocust. Zo wordt primair ingezet op de uitstroom naar werk, een nauwere samenwerking met werkgevers en het ontsluiten van vacatures middels het stedelijke netwerk. De intentie is uitgesproken de subsidierelatie tevens in 2014 te continueren.'

Bij de agendapost is een ingevuld subsidieaanvraagformulier gevoegd, ingevuld door de directeur van re-integratiebureau C en gedateerd van 13 november 2012. In de onderliggende bescheiden is een exploitatiebegroting opgenomen, waarin de € 435.000 als gewenste inkomsten vanuit de deelgemeente wordt benoemd. De lasten van re-integratiebureau C betreffen voornamelijk de personeelskosten (€ 326.000 voor 7,4 fte). Verder is onder meer € 50.000 opgenomen voor opleidingskosten en € 10.000 voor huisvestingskosten (Hilledijk).

Conform ambtelijk advies besluit het DB op 4 december 2012 om in te stemmen met de budgetsubsidie van maximaal € 435.000.

In de verleningsbeschikking (d.d. 4 december 2012) zijn de subsidievoorwaarden benoemd. De voorwaarden betreffen:

- Het bemannen van twee fysieke inlooplekken in Feijenoord (Kamelia en Hilledijk) waar bewoners dagelijks van 09.00 tot 12.00 uur terecht kunnen voor vragen op het gebied van (werk)ervaring en opleiding;
- Het toeleiden van minimaal 150 mensen naar werk of werkervaringsplaats;
- Het begeleiden van minimaal 50 mensen bij het behalen van de vereiste certificering (VCA Basis, Sociale Hygiëne, Steigerbouw A, Heftruck);
- Het organiseren van minimaal vier netwerkbijeenkomsten (inclusief één grote werkconferentie) met samenwerkende organisaties (stedelijk en in Feijenoord);
- 350 doorverwijzingen naar andere partners in de deelgemeente.

De betrokken portefeuillehouder (portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening), stelt over de continuering van het project, middels een subsidie, aan re-integratiebureau C:

“Toen in het tweede deel van het pilotjaar bleek dat de uitvoering voorspoedig ging, was duidelijk dat we het project een vervolg zouden geven. Ik heb hierop aan de ambtenaren gevraagd wat de beste manier was om dit vorm te geven. Vanuit het ambtelijk apparaat heb ik toen vernomen dat een subsidie de beste manier was. [Naam re-integratiebureau C] had veel contacten en ervaring opgedaan, waardoor een nieuw aanbestedingsproces niet wenselijk was. Daarbij zijn de aandachtspunten die tijdens het pilotjaar werden geconstateerd, opgepakt in de subsidieafspraken die met [naam re-integratiebureau C] zijn gemaakt.”

De DB-voorzitter stelt over ditzelfde onderwerp:

“Het project verliep goed en het was duidelijk dat de deelraad ook positief tegenover het project stond, gelet op het amendement in oktober 2012. Dit maakte dat de portefeuillehouder het project voort wilde zetten, waarbij ervoor is gekozen om dit in een subsidievorm te doen. Om het in subsidievorm te doen was het ambtelijk voorstel.”

Ten aanzien van de keuze om het project Feijenoord Werk voort te zetten in 2013, in de vorm van een subsidie aan re-integratiebureau C, is door diverse geïnterviewde ambtenaren/bestuurders aangegeven dat zij hierover verbaasd waren.

Een – bij het dossier betrokken – ambtenaar verklaart dat bestuurlijk werd bepleit om verder te gaan en het budget te verhogen, hetgeen de ambtenaar verbaasde. Re-integratiebureau C had de resultaten niet gehaald en er werd dan ook een bepaald bedrag teruggevorderd. Volgens de ambtenaar was dit zowel de schuld van re-integratiebureau C als de omstandigheden die dit begrijpelijk maakten. Dat het DB verder wilde gaan, was volgens de ambtenaar begrijpelijk, gelet op het feit dat hoog werd ingezet op de resultaten. Echter, zo stelt de ambtenaar, de vraag kan worden gesteld of daar zo veel meer geld voor nodig was, in vergelijking met de opdrachtomvang in 2012.

In het verlengde hiervan is door de geïnterviewde ambtenaar verklaard dat het ambtelijk advies betreffende de subsidieverlening achteraf gezien beter negatief had kunnen luiden. Volgens de ambtenaar had men beter kunnen aangeven dat men wel wilde verlengen, maar dat een verdriedubbeling van het budget hiervoor niet nodig was. De ambtenaar stelt hierover dat in die zin het bestuur te veel is gevolgd. Volgens de ambtenaar hadden de betrokken ambtenaren meer achter hun beleid moeten gaan staan.

De betreffende ambtenaar merkt over het volgen van de wil van een bestuurder op dat een ambtenaar bij een bestuurlijke wens twee mogelijkheden heeft: ofwel een ambtenaar stelt: ‘Oké, doen we’, ofwel een ambtenaar stelt: ‘Oké, maar dit is ons advies.’ Volgens de ambtenaar is in onderhavig dossier het eerste gebeurd, hetgeen resulteerde in een positief ambtelijk advies. De ambtenaar merkt op dat deze casus en

alle commotie hieromtrent er wel voor heeft gezorgd dat er een kentering heeft plaatsgevonden in het ambtelijk handelen. In agendaposten wordt sindsdien vaker, als een ambtelijk standpunt afwijkt van het bestuurlijk standpunt, het eigen ambtelijk advies in de agendapost opgenomen.

De manager Bedrijfsvoering merkt over het opstellen van de betreffende agendapost (d.d. 4 december 2012), het volgende op:

“Een agendapost wordt integraal samengesteld. Over de bijdrage die vanuit mijn team aan een agendapost wordt geleverd, wordt overlegd met de behandelend ambtenaar. In het geval van [naam re-integratiebureau C] werd wel meegegeven dat de portefeuillehouder het graag op een bepaalde manier wilde voortzetten. Naar aanleiding van de agendapost die toen werd opgesteld, ontstond discussie binnen het MT over de vraag hoe ver je ambtelijk mee moet gaan in jouw advies indien dit afwijkt van de wil van een bestuurder. U vraagt mij wat ik hiervan vond. Er had bijvoorbeeld vanuit controloogpunt over de vormverandering (opdracht naar subsidie) ambtelijk een uitgebreidere passage opgenomen kunnen worden.”

De manager Bedrijfsvoering voegt hieraan toe dat dit in haar optiek voldoende duidelijk in de betreffende agendapost staat.

In het verlengde hiervan, stelt de manager Bedrijfsvoering in algemene zin over onderhavig dossier:

“(...) De dingen die in dit dossier zijn gedaan, konden allemaal volgens de regels. Dat ze bijzonder worden gevonden, dat is een tweede. (...) Ik merk hierbij op dat ambtelijk wel alles paste binnen de inhoudelijke, juridische en financiële kaders op de manier zoals het ging.”

Ten aanzien van de keuze voor een subsidierelatie, is door enkelen gewezen op de (on)mogelijkheid van een subsidie aan een commerciële partij. De SvR 2005 stelt hierover:

‘Artikel 5 Winstoogmerk

- 1. Subsidie wordt verstrekt aan subsidieontvangers die zonder winstoogmerk werkzaam zijn.*
- 2. In bijzondere gevallen kan het college van het in het eerste lid bepaalde afwijken.’*

In de toelichting op dit artikel, wordt gesteld:

‘Artikel 5

Als algemene regel geldt dat subsidies slechts worden verstrekt aan rechtspersonen die zonder winstoogmerk werkzaam zijn.

Slechts in bijzondere gevallen kan van die algemene regel worden afgeweken. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan subsidies, die ten laste van de begroting van het OntwikkelingsBedrijf Rotterdam of van de dienst Sport en Recreatie komen.’

Door betrokken ambtenaren is gesteld dat de keuze voor een subsidie is getoetst (en goed bevonden) door een ambtelijk jurist. De betrokken jurist wijst op de ‘bijzondere gevallen’-mogelijkheid, die de SvR 2005 biedt. De betrokken jurist geeft daarbij aan dat aan de voorkant van het traject volgens hem diverse argumenten waren om hetzij voor een subsidie, hetzij voor een opdracht te kiezen, waarbij de argumenten voor een subsidie zwaarder wogen. Een belangrijk argument voor de mogelijkheid van een subsidie, betrof de kostendekkende prijs die werd gevraagd voor diensten. De betrokken jurist stelt hierover dat er ruimte is om aan een BV een subsidie te verstrekken, als blijkt dat de prijs die wordt gevraagd voor diensten overeenkomt met de prijs die een stichting voor dergelijke werkzaamheden zou vragen (waaruit dus geen winstoogmerk spreekt).

Ten aanzien van de juridische toetsing van de agendapost, merkt de betrokken jurist op dat hij inhoudelijk geen bedenkingen had bij de agendapost (d.d. 4 december 2012). Als dat wel het geval was geweest, had

dit geleid tot 1) een 'niet-akkoord'-verklaring vanuit Juridische Zaken of 2) een inhoudelijke toevoeging aan de agendapost vanuit de dienst Juridische Zaken. Van beide is geen sprake in onderhavige agendapost.

Een ander aspect van de subsidiebehandeling betreft het moment van indienen in relatie tot de beschikking. Gelet op het feit dat het een budgetsubsidie betreft voor activiteiten in 2013, dient een aanvraag normaliter voor 1 juni 2012 te worden ingediend (artikel 8 SvR 2005). In onderhavig geval is het verzoek ingediend op 13 november 2012, waarna de beschikking is verleend op 4 december 2012.

Vanuit de ambtelijke organisatie is hierover gesteld:

'Afwijking van de niet fatale datum van 1 juni is mogelijk in bijzondere gevallen. In het geval van [naam re-integratiebureau C] was sprake van een bijzonder geval: De termijn van 1 juni is in de SvR 2005 opgenomen in het geval er sprake is van een structurele subsidieaanvraag. In het geval van [naam re-integratiebureau C] was er in 2012 nog geen sprake van een subsidierelatie. Immers, er was aan [naam re-integratiebureau C] voor de duur van de pilot een opdracht verstrekt. Ook kon er toen niet van worden uitgegaan dat er een structurele subsidierelatie zou worden opgebouwd. Er was dus op 1 juni 2012 (halverwege de pilotperiode) nog geen zicht op voortzetting, want dat zou afhangen van de evaluatie van de pilot (later in 2012). Tevens was er nog geen besluit genomen op welke basis een eventuele voortzetting van het wijkwerkcentrum zou plaatsvinden, noch was het op dat moment duidelijk of [naam re-integratiebureau C] de partij zou zijn, die ook in 2013 na afloop van de pilot het wijkwerkcentrum zou exploiteren.'

Gevraagd naar het tijdstip van indiening van de subsidieaanvraag, geeft de fractievoorzitter PvdA aan dat dit op zichzelf niet ongebruikelijk is. Het zou wel vaker voorkomen dat subsidieaanvragen tussendoor worden ingediend en behandeld. De snelheid waarmee deze is afgehandeld, is echter wel opmerkelijk geeft de fractievoorzitter PvdA aan:

"Het ging om een groot bedrag. Normaal gesproken duurt de behandeling van een aanvraag maximaal twee maanden, met een dergelijk groot bedrag was dat ook een normale termijn geweest. Dat deze aanvraag binnen drie weken is afgehandeld, is echt heel snel, dat is niet gebruikelijk."

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen is hierover gesteld:

"Wellicht is het goed om te weten, dat het voor het subsidieproces van groot belang is dat er een besluit genomen wordt vóór aanvang van de periode waarin de activiteiten worden uitgevoerd. Dit verklaart de snelheid van het beoordelings- en afhandelingsproces van deze subsidieaanvraag. Hieraan is toe te voegen dat wij nagenoeg alle subsidieaanvragen 2013 vóór aanvang van het kalenderjaar aan het DB ter besluitvorming hebben aangeboden."

Bij de behandeling van onderhavig punt in de DB-vergadering d.d. 4 december 2012, bleek dat er sprake was van verdeeldheid binnen het DB. De portefeuillehouder Financiën en de portefeuillehouder Participatie stemden tegen het plan.

De portefeuillehouder Financiën verklaart hierover:

"Ik heb ertegen gestemd om verschillende redenen. Er waren bijvoorbeeld meerdere versies van evaluaties, begreep ik, die in eerste instantie veel negatiever waren, waardoor er geen eerlijk beeld werd geschapen over hoe het project daadwerkelijk liep. In dit dossier was het wel duidelijk dat [naam portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] zat te drukken in een bepaalde richting. In de agendapost stonden vier belangrijke punten genoemd. Allereerst was de opdracht aanvankelijk verleend voor een bedrag van € 150.000, maar deze opdracht was niet goed uitgevoerd. Gevolg was dus dat er ingevorderd zou worden. Uiteindelijk is niet 60% ingevorderd, maar veel minder. Overigens was ik hierbij nog niet betrokken, want toen betrof het nog een opdrachtrelatie. Het tweede punt was dat er geen toeleiding naar vrijwilligerswerk meer zou plaatsvinden bij de voortzetting van Feijenoord Werkt. In mijn ogen krijgt [naam re-integratiebureau C] dan een andere opdracht die veel makkelijker is dan in het

begin was beoogd (overigens kregen ze nu ook extra huisvestingsvergoeding). Het derde punt was de 'verdriedubbelaar' van het budget. Dit is duidelijk door [naam portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] zo geregeld. Ik vond het prima dat Feijenoord Werkt werd voortgezet, maar dan niet voor een bedrag dat in één klap drie keer zo hoog was. Het vierde was de overgang van opdracht naar subsidie. (...)"

Wat betreft de manier waarop de overgang van opdracht naar subsidie is vormgegeven, meldt de portefeuillehouder Financiën:

"Het is een handigheidje, maar daar moet je wel als DB achter staan. In dit geval deed ik dat niet, dus heb ik ook op dat punt tegen gestemd. Ik had veel kritiek op de agendapost. (...)"

De portefeuillehouder Participatie verklaart over het 'tegen stemmen' dat zij het niet terecht vond dat extra budget werd vrijgemaakt, omdat uit de evalueatie bleek dat re-integratiebureau C niet voldoende prestaties had geleverd. Volgens de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening zou dit te maken hebben met opstartproblemen. De portefeuillehouder Participatie heeft de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening naar eigen zeggen toen gevraagd of hij van mening was dat andere organisaties geen opstartproblemen zouden hebben. De portefeuillehouder Participatie heeft uiteindelijk tegengestemd om twee redenen: een bedrijf dat de targets/prestaties niet haalt, dient geen verdubbeling van het budget te krijgen en de opdracht ging over in een subsidie.

De portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt over de agendapost en de behandeling in het DB op 4 december 2012:

"Tijdens de voorbereiding van de agendapost over de voortzetting van Feijenoord Werkt, heb ik [naam portefeuillehouder Financiën] ingelicht. Hij gaf mij toen duidelijk aan dat hij het zou steunen. (...) De voortgang van het project Feijenoord Werkt is een duidelijk discussieonderwerp geweest in het DB. [Naam portefeuillehouder Participatie] was vanuit haar politieke achtergrond sowieso tegen een dergelijk project, maar bij de vergadering bleek ook dat [naam portefeuillehouder Financiën] tegen continuering was. Ik was daar eigenlijk wel verrast over, omdat hij in eerder stadium had aangegeven de agendapost te steunen. Op een bepaald moment heeft een journalist alle vier de DB'ers gebeld. Klaarblijkelijk heeft iedereen deze persoon te woord gestaan over de wijze waarop de discussie in het DB heeft plaatsgevonden."

De portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening laat weten dat hij het niet kies vindt, dat 'uit de school is geklapt' over de beraadslaging in het DB, aangezien er sprake moet zijn van collegiaal bestuur en de beraadslaging vertrouwelijk is.

In een reactie op de verklaring van de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt de huidige portefeuillehouder Financiën:

"(...) Ik heb vooraf aan het besluit d.d. 4 december 2012 [naam portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] laten weten moeite te hebben met het voorgestelde besluit, wat ik hem zowel mondeling op 4 december vooraf aan de vergadering heb gezegd als op 3 december 2012 per e-mail heb laten weten."

De DB-voorzitter stelt over de beraadslaging in het DB:

"(...) Voor de behandeling van onderhavig punt was het al duidelijk dat [naam portefeuillehouder Participatie] continuering niet zag zitten. Zij had een andere visie op werkgelegenheidsprojecten. Waarom [naam portefeuillehouder Financiën] tegen het voorstel was, is mij nog steeds niet duidelijk. [Naam portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] was als portefeuillehouder voorstander van het voorstel. Ik heb besloten om ook voor te stemmen. Er was reeds veel geïnvesteerd in het project waarbij uit de pilot bleek dat het succesvol was. Mede gelet op de behandeling in raad en de tijdsdruk – het was onwenselijk om het project een tijd stil te leggen – zag ik geen reden om tegen het voorstel te stemmen."

Ten aanzien van het contact van DB'ers met de media, stelt de DB-voorzitter:

“Het is onacceptabel dat de inhoudelijke discussie in het DB en de stemverhoudingen over dit dossier door bestuurders naar de media zijn gelekt.”

In reactie op de conceptbevindingen stelt het DB over het dossier:

“Ten aanzien van dossier [naam re-integratiebureau C] wil het DB benadrukken dat er een uitgebreide discussie is geweest in het DB. Er is stevig gediscussieerd op basis van argumenten voor en tegen. Uiteindelijk is er een democratisch besluit gevallen.

(...)

Er staat dat er gelekt is uit DB-vergaderingen. De suggestie dat er gelekt is, had meestal betrekking op vragen van de onderzoekers zelf. Er moet feitelijk staan dat alle DB-leden de media te woord hebben gestaan. Het DB heeft over deze kwestie gesproken en vond dit een ongelukkige gang van zaken. Men heeft vervolgens hierover afspraken herbevestigd en aangescherpt ten aanzien van de omgang met de media. Uitkomst is dat onderwerpen alleen worden gecommuniceerd via de verantwoordelijk inhoudelijk bestuurder, na tussenkomst van de bestuursvoorlichter.”

8.4.4 Communicatie-evaluatie richting deelraad

Nadat het DB op 4 december 2012 het besluit heeft genomen over de definitieve vaststelling 2012 en de budgetsubsidie 2013, vernam de deelraad over (de strekking van de inhoud van) de eindevaluatie.

Door diverse deelraadsleden is verklaard dat zij van mening zijn dat ze onvoldoende zijn geïnformeerd vanuit het DB, waarbij wordt gewezen op de inhoud van de eindevaluatie, gekoppeld aan de besluiten die op 4 december 2012 zijn genomen.

Zo stelt de fractievoorzitter van FIA dat hij pas in december 2012 heeft vernomen dat een aantal prestaties niet gehaald was. Hij zet vraagtekens bij de kwaliteit van het toeleiden van mensen naar de arbeidsmarkt. Volgens hem sprak het bestuur over aanloopproblemen. In de optiek van de fractievoorzitter van FIA heeft het DB in oktober 2012 een te rooskleurig beeld gegeven.

Beschouwend over het dossier merkt de fractievoorzitter van FIA op dat hij het buiten proporties vindt dat het DB heeft besloten dat een organisatie die een aantal prestaties niet heeft gehaald, slechts een klein deel van het opdrachtbedrag hoeft terug te betalen. Tegelijkertijd wordt de organisatie een drie keer zo hoog subsidiebedrag toegezegd en wordt haar tevens in het vooruitzicht gesteld dat zij in 2014 het werk mag voortzetten. Daarbij wijst de fractievoorzitter van FIA tevens op het feit dat de opdracht werd omgezet in een subsidie. Dit is volgens hem niet vergelijkbaar met hoe er met andere welzijnsorganisaties en subsidieontvangende partijen wordt omgegaan.

De fractievoorzitter PvdA laat over de informatieverstrekking weten:

“Aan de verdrievoudiging van de subsidie ging een amendement van het CDA vooraf, ingediend door [naam deelraadslid CDA]. Iedereen was positief over Feijenoord Werkt, totdat het evaluatieverslag kwam. De motie voor de verdrievoudiging van de subsidie kwam overigens vóór het evaluatieverslag en was niet specifiek gericht op [naam re-integratiebureau C], maar op het doel op zich, ongeacht welke partij het zou uitvoeren. Toen de evaluatie kwam, bleken doelstellingen niet te zijn gehaald. Ikzelf kreeg ook weleens klachten van mensen, over het feit dat de re-integratiemedewerkers geen Nederlands spraken en over het Turkse karakter van [naam re-integratiebureau C]. Er zijn vragen gesteld aan het DB hierover, maar zij weten het aan ‘opstartproblemen’. (...)”

De portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt over de gang van zaken met betrekking tot de eindevaluatie:

“Wat ik erg vervelend vind, is dat het beeld is ontstaan dat ik een evaluatierapport over het project Feijenoord Werkt bewust heb achtergehouden. Dat beeld klopt pertinent niet. Zoals ik al zei, keek iedereen mee. Het is mij (...) totaal ontgaan om het evaluatierapport toe te sturen. Toen ik ervan

vernám, heb ik het de volgende dag gelijk opgestuurd naar de deelraad. Overigens maakte met name de oppositie hier een punt van.”

Volgens de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening is onterecht het beeld ontstaan door berichten in de media dat hij informatie heeft willen achterhouden:

“In het evaluatierapport staat ook nergens dat het goed zou zijn om de relatie met [naam re-integratiebureau C] te beëindigen. Er waren enkele verbeterpunten, die door ons zijn verwerkt in de huidige subsidierelatie met [naam re-integratiebureau C]. Puur objectief kon het evaluatierapport een logische aanleiding zijn voor een vervolgopdracht.”

Naast kritiek op (de communicatie vanuit het DB over) de besluiten over Feijenoord Werkt, is door diverse geïnterviewde deelraadsleden ook gesteld dat de zaken goed verliepen. Zo antwoordt de fractievoorzitter LvR, op de vraag of de deelraad kennis had van de subsidie vanaf 2013:

“Als de pilot aan het verwachtingspatroon zou voldoen, kon wat ons betreft het project doorgaan. Het zou netjes zijn als het DB hierover eerst de deelraad om advies had gevraagd, maar in zekere zin lag die verantwoordelijkheid ook bij de deelraad zelf. De deelraad heeft zelf geen toelichting gevraagd. Recentelijk heeft [naam portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] goed uitleg gegeven over de werkzaamheden c.q. opdracht van [naam re-integratiebureau C], richting de deelraad. Hij vertelde dat – na de pilotopdracht – het DB de keuze had om te stoppen c.q. te sturen aan de opdracht. Gelet op de huidige crisissituatie is het werk dat wordt uitgevoerd door [naam re-integratiebureau C] erg wenselijk. Het DB vond daarom dat er extra geld nodig was voor [naam re-integratiebureau C]. U vraagt mij naar de resultaten van de pilot, in relatie tot de omvang van de subsidie die aan [naam re-integratiebureau C] is verstrekt. De resultaten waren weliswaar lager dan zij zelf hadden gehoopt, maar het heeft wel veel opgeleverd. Omgerekend heeft de deelgemeente [naam re-integratiebureau C] zo'n € 1.000 betaald per burger die aan een baan is geholpen. Dat is aanzienlijk minder dan de bedragen die bij re-integratiebureaus worden gevraagd (circa € 5.000). Ik vind het niet vreemd dat deze opdracht voor [naam re-integratiebureau C] is uitgebreid.”

8.4.5 Rol huidig deelraadslid B

Zoals eerder in dit hoofdstuk is benoemd, is een van de deelraadsleden werkzaam bij re-integratiebureau C (deelraadslid B). Bij de begrotingsbehandeling van 16 oktober 2012, heeft dit deelraadslid meegestemd met het amendement dat door het CDA was ingediend. Hierover zijn in de media diverse berichten verschenen. Het betreffende deelraadslid stelt hier over:

“(…) Ik was zelf binnen [naam re-integratiebureau C] ook niet betrokken bij de subsidieaanvraag na afloop van de pilotperiode, want dat is niet mijn taak. Daarnaast heb ik een tijdje geleden een foutje gemaakt, wat ik zelf vervelend vond. Bij de stemming over een amendement van het CDA dat gedeeltelijk betrekking had op Feijenoord Werkt heb ik meegestemd. Ondanks dat mijn stem geen doorslaggevende stem was – het werd met een ruime meerderheid aangenomen – had ik dit niet moeten doen. Ik vond het niet echt ethisch, qua normen was het gepast geweest om mijn stem niet te gebruiken. Het was beter geweest om mij afzijdig te houden hiervan, aangezien ik zelf bij [naam re-integratiebureau C] werk. Ik merk hierbij wel op dat ik destijds ook door niemand ben gewaarschuwd – bijvoorbeeld vanuit de griffie – dat ik niet mee mocht stemmen. Na afloop van de stemming belde [naam fractievoorzitter FIA] mij om te zeggen dat het niet handig was wat ik had gedaan, maar dat is toen gewoon op een vriendelijke manier afgedaan. Dat er door Leefbaar Rotterdam nu weer zo'n ophef over is gemaakt, vind ik jammer.”

Gevraagd naar het melden van nevenfuncties door raadsleden, verklaart de fractievoorzitter PvdA als volgt:

“Ik ben er wel actief achteraan gegaan bij [naam re-integratiebureau C], maar ben er niet altijd even strikt in geweest. Ik vraag me af of het wel bij mij moet liggen of dat de griffier dit structureel moet doen. Er zijn geen goede afspraken over gemaakt, het wordt nu alleen gedaan bij de start van een nieuwe raadsperiode. Wat mij betreft was [naam deelraadslid B] een uniek geval.”

Bij de deelraadsvergadering op 21 februari 2013 kwam het onderwerp Feijenoord Werkt/re-integratiebureau C andermaal aan bod, middels een motie van FIA ('Gedeeltelijke terugvordering gefinancierde bedrag 'Feijenoord Werkt' vanwege onvoldoende presteren'). Deelraadslid B – aanwezig bij de vergadering – heeft de vergadering verlaten alvorens het onderwerp aan bod kwam. Tijdens het debat en tijdens de stemming over deze motie was hij niet aanwezig.

Ten aanzien van de functie van deelraadslid B bij re-integratiebureau C, is in het onderzoek door een geïnterviewde het signaal geuit dat mogelijk 'gezocht is voor baantjes' door politici, hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot de functie van deelraadslid B bij re-integratiebureau C. Dergelijk lobbygedrag zou voor rekening komen van deelraadslid A, de DB-voorzitter en een deelraadslid uit een andere Rotterdamse deelgemeente.

Door een geïnterviewde is benoemd dat er bestuurders zijn bij externe (welzijns)organisaties die hier mogelijk meer over zouden kunnen verklaren; deze geïnterviewde zelf beschikte niet uit eerste hand over dergelijke informatie. Op basis van deze informatie zijn aanvullende onderzoekshandelingen verricht, waarbij onder meer contact is gelegd met aangereikte 'bronnen'. Uit interviews met deze externen, volgt niet dat dergelijke lobbyactiviteiten hebben plaatsgevonden, waaraan deelraadslid B zijn functie bij re-integratiebureau C 'te danken heeft'. In interviews met bestuurders/ambtenaren zijn geen verdere signalen geuit die in deze richting wijzen. Ook de directeur van re-integratiebureau C verwerpt de suggestie dat zou zijn gelobbyd voor een baantje voor deelraadslid B:

"[Naam deelraadslid B] heeft zelf het initiatief genomen en contact gezocht met [naam re-integratiebureau C] omdat hij op zoek was naar een baan. [Naam re-integratiebureau C] had op dat moment iemand nodig met zijn achtergrond. [Naam deelraadslid B] is puur aangenomen vanwege zijn kennis en kunde. Geen enkele politicus, bestuurder of ambtenaar heeft voorafgaand aan het aanbieden van een dienstverband aan [naam deelraadslid B] met [naam re-integratiebureau C] contact gehad."

Het gerucht geuit door een geïnterviewde dat ten behoeve van de functie van deelraadslid B bij re-integratiebureau C lobbyactiviteiten zouden zijn verricht door bestuurders, vindt derhalve geen steun in de onderzoeksbevindingen.

9. Bedrijf S

9.1 Algemeen

Het dossier 'bedrijf S', dat is opgenomen in onderhavig onderzoek, heeft betrekking op de besluitvorming omtrent opdrachtverstrekking aan stichting S en BV S-Zuid. Daarbij wordt aandacht besteed aan 1) (de uitkomsten van) het aanbestedingsproces in 2008 voor opbouwwerk vanaf 2009 en 2) het aanbestedingsproces in 2012 voor opbouwwerk in de periode januari tot en met september 2013. In deze bevindingen wordt eerst kort ingegaan op de betrokken organisaties, waarna een resumé wordt gegeven van beide besluitvormingsprocessen. Vervolgens wordt aandacht besteed aan zaken betreffende dit dossier die in het licht van onderhavige onderzoeksopdracht vermeldenswaard zijn.

9.2 Stichting S – BV S-Zuid

Betrokken organisaties bij onderhavig dossier betreffen stichting S en BV S-Zuid; beide zijn instanties die zich in (de regio) Rotterdam bezighouden met opbouwwerk. Uit openbronnsonderzoek blijkt niet dat de huidig of oud-bestuurders van deze instellingen deel uitmaakten of -maken van het deelgemeentelijk bestuur (DB en/of deelraad).

In een van de interviews met een huidig deelraadslid is aangegeven dat de huidig portefeuillehouder Participatie in het verleden bestuurder zou zijn geweest van bedrijf S. In het verlengde van hetgeen hierboven is gesteld, blijkt deze stelling niet correct. Wel was de huidig portefeuillehouder Participatie in het verleden bestuurder bij de welzijnsorganisatie die het opbouwwerk voor de deelgemeente verrichtte, vóórdat bedrijf S dit vanaf 2009 ging uitvoeren.

9.3 Resumé

In 2008 vindt een aanbestedingsproces plaats voor het opbouwwerk, nadat in de jaren daarvoor het opbouwwerk steevast werd uitgevoerd door één partij. In het aanbestedingsproces, waarbij de deelgemeente werd ondersteund door het gemeentelijk Inkoopbureau, blijkt dat door bedrijf S de hoogste score werd behaald van de vier aanbiedende partijen, wat leidde tot gunning aan bedrijf S (nota van gunning d.d. 18 augustus 2008). Na de gunning blijkt dat bedrijf S de uitvoering van het opbouwwerk laat verrichten door een aparte businessunit: BV S-Zuid, hetgeen leidt tot een discussie tussen betrokkenen (zie 9.4.1). Desondanks wordt vanaf januari 2009 de uitvoering van het opbouwwerk in Feijenoord verricht door BV S-Zuid.

Nadat een eerste overeenkomst was afgesloten voor een periode van twee jaar (tot en met 31 december 2010), wordt vervolgens deze overeenkomst twee maal verlengd met een jaar, waarna de overeenkomst uiteindelijk per 31 december 2012 van rechtswege eindigt.

Per oktober 2013 zal het totale welzijnswerk (waar opbouwwerk onderdeel van uitmaakt) opnieuw worden aanbesteed. Voor de overgangperiode (januari/september 2013) is een opdracht uitgeschreven voor het opbouwwerk, opgesplitst in vijf deelopdrachten (wijken). Voor deze 'meervoudige onderhandse aanbesteding' zijn vijf lokale aanbieders gevraagd te offeren, waaronder BV S-Zuid en stichting S.

Nadat van vier aanbieders offertes worden ontvangen en een ambtelijke commissie deze offertes heeft beoordeeld, vindt er een voorlopige gunning plaats. Er worden vier deelopdrachten voorlopig gegund aan stichting S en één opdracht aan BV S-Zuid (DB-besluit d.d. 20 november 2012). Nadat de partijen voldoen aan de voorwaarden om over te gaan tot definitieve gunning (onder andere bankgarantie), wordt op 18 december 2012 besloten door het DB om één deelopdracht niet te gunnen (zie 9.4.2). Nadat de betrokken partij (BV S-Zuid) daarover is ingelicht (respectievelijk op 18 december 2012 en 29 januari 2013), komen partijen uiteindelijk tot een schikking (op 19 februari 2013).

9.4 Bijzonderheden

9.4.1 Aanbesteding 2008

In het onderzoek is aandacht besteed aan de gang van zaken rond de aanbesteding in 2008 (gunning aan bedrijf S) en de nasleep hiervan met betrekking tot de inzet van BV S-Zuid. Ten aanzien van dit proces, is in algemene zin door diverse geïnterviewden (bestuurders en ambtenaren) verklaard dat de gevoeligheid van het dossier toentertijd deels voortkwam uit de vernieuwingswens van de portefeuillehouder, die weerstand ondervond van een oude uitvoerder van het opbouwwerk (stichting B). Deze organisatie had goede contacten met bewonersorganisaties en de lokale politiek, zo is door geïnterviewden gesteld.

Daarbij bleek vervolgens onduidelijkheid omtrent de daadwerkelijke uitvoering van werkzaamheden (gunning aan stichting S, uitvoering door BV S-Zuid), voeding voor ontevredenheid in de deelraad, hetgeen aanleiding vormde voor moties van wantrouwen aan het adres van de voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) en de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2006-2008) en het daaropvolgend vertrek van beide bestuurders.

Uit het dossier blijkt dat op 7 november 2008 een brief van het DB aan bedrijf S is gestuurd waarin aan bedrijf S wordt gevraagd een toelichting te geven over de onduidelijkheid die is ontstaan over de bereidheid van bedrijf S om als (enige) opdrachtnemer de overeenkomst te ondertekenen. Dit naar aanleiding van een passage in de aanbieding van bedrijf S d.d. 1 augustus 2008 waarin het aangeeft dat er een aparte businessunit (te weten: BV S-Zuid) zal worden opgericht om de opdracht uit te voeren.

Ten aanzien van mogelijke opmerkelijkheden in het licht van onderhavig onderzoek (vermoedens van oneigenlijke druk, vriendjespolitiek) is in interviews met de voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) en de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010), uit eigener beweging verklaard over een contactmoment tijdens het aanbestedingsproces.

De voormalig portefeuillehouder Financiën – kartrekker in dit aanbestedingstraject – verklaart hierover als volgt:

“(...) Nadat de offertes waren binnengekomen, werden deze beoordeeld in de openbaarheid. Op de publieke tribune zaten diverse deelraadsleden, waaronder [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)]. Ik kan mij nog scherp herinneren dat tijdens de ‘plaspauze’ [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] naar mij toe kwam op het toilet en mij aansprak over de biedingen. De exacte inhoud daarvan weet ik niet meer. (...)”

De voormalig fractievoorzitter PvdA stelt over dit aanbestedingstraject en zijn contact met de portefeuillehouder Financiën:

“Ik was aanwezig bij het publiekelijk openen van de enveloppen van offererende partijen in augustus 2008. Tijdens de pauze sprak trof ik [naam voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] bij het toilet. Hij vroeg mij toen of ik mijn voorkeur wilde aangeven. Op grond van eerdere ervaringen had ik [naam bedrijf S] op de derde plaats gezet. Ik merk hierbij op dat dit aangeven van een voorkeur geen invloed had op de gunning, dat gebeurde namelijk door een ambtelijke commissie. Daar heb ik mij verder niet mee beziggehouden. Mijn voorkeur was slechts gebaseerd op de kennis die ik als deelraadslid had over de biedende partijen.”

Anders dan deze verklaringen – waarvan de informatie verder niet gerelateerd lijkt te zijn aan het (mogelijk gestuurde) besluitvormingsproces – zijn er over bestuurlijke contacten in het aanbestedingstraject voor het opbouwwerk in 2008 geen bijzonderheden te benoemen.

Ten aanzien van het aanbestedingstraject zelf, kan worden opgemerkt dat bij het beoordelen van de offertes zowel het gemeentelijk Inkoopbureau (beoordeling commerciële gunningscriteria), als de deelgemeente (beoordeling overige gunningscriteria) een rol speelde. De beoordelingscommissie vanuit de deelgemeente bestond uit drie ambtenaren en de portefeuillehouder Financiën. In algemene zin is in interviews aandacht besteed aan de samenstelling van dergelijke beoordelingscommissies bij aanbestedingstrajecten. Daarbij is benoemd dat het soms voorkomt dat in een beoordelingscommissie ook een bestuurder zitting neemt. Ambtelijk is daarbij door enkele geïnterviewden verklaard dat een dergelijke constructie niet wenselijk is, omdat de ambtenaar dan niet vrij aan het DB kan adviseren. Een ander argument dat is benoemd, is dat bestuurders in de optiek van een geïnterviewde ambtenaar zich niet zouden moeten bemoeien met de beoordeling van partijen die zich inschrijven, maar dat zij zouden moeten vertrouwen op de advisering van de betrokken ambtenaren.

De voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) verklaart hier desgevraagd over:

“Ik kan me niet herinneren dat ik het advies heb gekregen om alleen ambtelijk de inschrijvingen op de aanbesteding te laten beoordelen. Dat zou wel meer correct zijn. Ik meen dat bij aanvang van de procedure gemeld is dat een gemengde commissie gebruikelijk was.”

9.4.2 Aanbestedingstraject 2012 – niet gunnen opdracht aan BV S-Zuid

Uit het onderzoek volgt dat er onduidelijkheid en ontevredenheid bestaat over de besluitvorming in het aanbestedingstraject voor het opbouwwerk in 2013. In onderstaande paragrafen worden de gevoeligheden uitgelicht, waarbij eerst het aanbestedingstraject in zijn geheel zal worden beschreven en vervolgens deelaspecten worden benoemd.

9.4.2.1 Aanbestedingstraject opbouwwerk 2013

Het opbouwwerk dat in Rotterdam Feijenoord werd uitgevoerd door bedrijf S, liep contractueel af op 31 december 2012. Aangezien de deelgemeente het voornemen heeft om per 1 oktober 2013 een opdracht te verstrekken voor het algehele welzijnswerk (inclusief opbouwwerk), zag de deelgemeente zich geconfronteerd met een overbruggingsperiode (januari tot en met september 2013) waarbinnen geen opbouwwerk zou worden verricht. Om deze periode te ondervangen, is besloten om een opdracht te

verstrekken middels een meervoudige onderhandse aanbesteding. Nadat hiervoor een agendapost was opgesteld (opdrachtverstrekking opbouwwerk 2013) die is behandeld in het DB (DB-besluit: akkoord, d.d. 2 oktober 2012), is gestart met een aanbestedingstraject.

Ten behoeve van het aanbestedingstraject was ambtelijk, voor het opstellen van de agendapost, juridisch extern advies (advocatenkantoor H) ingewonnen om de inrichting van het beoogde aanbestedingstraject te toetsen. Uit interviews met ambtenaren en bestuurders volgt dat het gemeentelijk Inkoopbureau niet voor het traject was benaderd, gelet op het feit dat het volgens hen een relatief kleine aanbesteding (duur opdracht, omvang en kosten) betrof.

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen is ten aanzien hiervan de volgende toevoeging gedaan:

“Er is voor gekozen om een extern juridisch bureau met veel expertise op het gebied van aanbesteding in te huren. Dit heeft het Rotterdamse inkoop- en aanbestedingsbeleid als leidraad gehanteerd. Er is dus materieel voldaan aan de uitgangspunten van de regelgeving. Overigens heeft de accountant de aanbestedingen 2012 gecontroleerd en heeft hij hierbij geen onrechtmatigheden geconstateerd.”

Conform hetgeen staat beschreven in de agendapost, werd de opdracht voor het opbouwwerk in de deelgemeente verdeeld in vijf deelopdrachten (1. Afrikaanderwijk, 2. Bloemhof, 3. Hillesluis, 4. Feijenoord/Kop van Zuid en 5. Vreewijk), waarbij vijf partijen zouden worden gevraagd om te offeren. Na ontvangst van offertes en beoordeling hiervan door een ambtelijke commissie, werd een agendapost in het DB gebracht voor de ‘voorlopige gunning opbouwwerk 2013’ (d.d. 20 november 2012). Uit het DB-besluit conform ambtelijk advies volgt dat vier van de vijf deelopdrachten voorlopig worden gegund aan stichting S (deelopdrachten Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis en Vreewijk) en één opdracht voorlopig wordt gegund aan BV S-Zuid. Betrokken partijen worden vervolgens schriftelijk op de hoogte gebracht van de voorlopige gunning.

Nadat in de periode daarna de partijen hun vereiste bankgarantie overlegden (op 26 november 2012) en geen kort geding werd aangespannen door derden naar aanleiding van de voorlopige gunning, kon worden overgaan tot definitieve gunning van de opdracht.

Op 18 december 2012 wordt de agendapost ‘offertetraject opbouwwerk 2013’ behandeld in het DB, waarbij de ‘gevraagde beslissing’ luidt:

- 1. ‘In het kader van het offertetraject opbouwwerk 2013 akkoord te gaan met het verlenen van de definitieve gunning en het ondertekenen van de overeenkomsten met:
- [Naam stichting S] voor de deelopdrachten Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis en Vreewijk;*
- 2. In het kader van het offertetraject opbouwwerk 2013 af te zien van opdrachtverlening voor de deelopdracht Feijenoord/Kop van Zuid.’*

Het DB besluit conform bovenstaand advies, met als aanvulling ‘dat dit tot uiterlijk 1 oktober 2013 geldt zonder verlenging en een brief naar de deelraad te sturen over dit besluit.’

In de onderhavige agendapost staat hierover opgenomen:

‘Definitieve gunning:

(...)

Dit betekent dat (...) op basis van de uitkomsten van het door het DB vastgestelde traject overgegaan zou kunnen worden tot definitieve gunning van de deelopdrachten. Ambtelijk worden geen procedurele belemmeringen gezien om de voorlopige gunning om te zetten in een definitieve gunning aan de hoogst scorende inschrijvers per deelopdracht.

Verzoek Dagelijks Bestuur

Het DB heeft echter verzocht om te onderzoeken of het mogelijk is om in deze fase van het offertetraject (i.c. na de voorlopige gunning) nog af te zien van de definitieve gunning voor 1 of meerdere opdrachten.

En om daarbij ook in kaart te brengen welke risico's daar mogelijk aan verbonden zijn. Over deze zaken is in eerste instantie juridisch advies gevraagd aan [naam advocatenkantoor H].

(...)

Het juridisch advies van [naam advocatenkantoor H] is op 4 december jl. in het afstemmend DB besproken. Daarbij heeft het DB aangegeven een second opinion over bovenstaande zaken wenselijk te achten. Deze second opinion is gevraagd aan [naam advocatenkantoor P]. (...)

Op basis van de juridische advies zijn er 3 opties te onderscheiden:

1. Overgaan tot definitieve gunning van 5 deelopdrachten aan de hoogst scorende partijen;
2. Overgaan tot definitieve gunning van 4 (of minder) deelopdrachten aan de hoogst scorende partijen en niet-gunnen van 1 (of meer) deelopdracht(en);
3. Besluiten om geen van de 5 deelopdrachten te gunnen.

Ambtelijk advies

Ambtelijk wordt geadviseerd om te kiezen voor optie 1. (...) Belangrijkste reden voor dit advies zijn:

- definitieve gunning is in lijn met de uitkomsten van het offertetraject die eerder hebben geleid tot de voorlopige gunning; (...)
- indien het DB wenst om 1 of meerdere deelopdrachten niet te gunnen, dan betekent dit dat per 1 januari a.s. in 1 of meerdere wijken de ondersteuning van bewoners(groepen) door het opbouwwerk volledig weg zal vallen zonder dat hiervoor op korte termijn en alternatief te vinden is.

Indien het DB wenst om 1 of meerdere deelopdrachten niet gunnen, dan wordt geadviseerd om de opdracht voor perceel Feijenoord/Kop van Zuid niet te gunnen en dit te motiveren met inhoudelijke argumenten. Ontraden wordt om de totale opdracht niet te gunnen. (...)

Standpunt portefeuillehouder

Tijdens het afstemmend DB op 4 december jl. is gesproken over de stand van zaken van het offertetraject. Tijdens die bespreking is duidelijk geworden dat een meerderheid binnen het DB met name bezwaren heeft tegen het overgaan tot definitieve gunning van de deelopdracht Feijenoord/Kop van Zuid. Deze bezwaren komen voort uit voortschrijdend inzicht over de gewenste inzet in Feijenoord/Kop van Zuid en het bijbehorende profiel van de uitvoerenden.

Uit de juridische second opinion van [naam advocatenkantoor P] komt naar voren dat er mogelijkheden zijn om deze deelopdracht niet te gunnen, maar dat daarvoor een uitgebreide nadere onderbouwing een vereiste is. (...) Op basis van voorgaande is het standpunt van de portefeuillehouder als volgt:

- overwogen kan worden om af te zien van definitieve gunning voor de deelopdracht Feijenoord/Kop van Zuid onder verwijzing naar bovenstaande motivering die verder uitgewerkt zal dienen te worden;
- gezien de inhoud van de juridische advisering dient daarbij wel rekening te worden gehouden met het risico dat het DB door de rechter alsnog direct/indirect zal worden verplicht om de opdracht aan de inschrijver te gunnen of om bepaalde kosten aan inschrijver te vergoeden;
- gezien de zorgvuldigheid van de procedure en de eerdere bestuurlijke besluiten tijdens dit offertetraject ziet de portefeuillehouder geen reden om af te zien van definitieve gunning voor de overige deelopdrachten.

Verdere proces

(...)

Indien het DB besluit om 1 of meerdere deelopdrachten niet te gunnen en daarbij de lijn wordt gekozen dat gewijzigde omstandigheden een andere vorm van inzet nodig maken, dan ligt het voor het de hand dat voor de desbetreffende deelopdracht(en) een nieuw offerte/aanbestedingstraject zal worden opgezet om alsnog de gewenste inzet in te kopen. Als de gewenste 'andere inzet' niet wordt vertaald in een nieuw traject, dan zal de rechter naar verwachting bij deze motivering vraagtekens plaatsen.'

Na het DB-besluit worden stichting S en BV S-Zuid geïnformeerd over het besluit, waarbij richting BV S-Zuid wordt medegedeeld:

'Bij deze deel ik u mee dat wij op 18 december 2012 hebben besloten af te zien van definitieve gunning van deze deelopdracht. Wij streven ernaar u in januari schriftelijk op de hoogte te stellen van de redenen die tot deze beslissing aanleiding hebben gegeven. (...)

Op 20 december 2012 informeert het DB de deelraad over de uitkomsten van het offertetraject. Naar aanleiding hiervan worden door de fractie van FIA (Feijenoord in Actie) op 14 januari 2013 schriftelijke vragen gesteld, waarbij onder meer wordt ingegaan op de keuze om niet over te gaan tot gunning aan BV S-Zuid. Tevens maakt een woningcorporatie (woningcorporatie V) per brief (d.d. 2 januari 2013) kenbaar dat zij het 'niet gunnen' van opbouwwerk op het perceel Feijenoord/Kop van Zuid (aan BV S-Zuid) voor de overgangperiode ongewenst acht.

Op 29 januari 2013 wordt de agendapost behandeld in het DB over de 'nadere motivering besluit opbouwwerk Feijenoord/Kop van Zuid'. In de onderhavige agendapost, waarin wordt ingegaan op de schriftelijke motivering die ambtelijk is opgesteld, staat onder meer vermeld:

'In het voorgestelde schrijven worden twee belangrijke ontwikkelingen genoemd om uw eerdere besluit van 18 december jl. nader te motiveren. Het gaat om de ontwikkeling van de Persoonshal/de Dam als 'proeftuin' voor de business-case MFA Rosepark en het stimuleren van de ontwikkeling van de coöperatie [naam stichting VF]. Bij deze beide ontwikkelingen kunnen we ons inziens aannemelijk maken dat er zich eerst na het uitzetten van de vraag voor opbouwwerk ontwikkelingen hebben voorgedaan, die het dagelijks bestuur ertoe hebben aangezet om af te zien van de gunning van het perceel aan [naam BV S-Zuid]. (...)

Dit voortschrijdend inzicht leidt ertoe dat het dagelijks bestuur besluit om prioriteit aan deze ontwikkelingen te geven en daarvoor de middelen wenst in te zetten die in eerste aanleg bedoeld waren voor het opbouwwerk. Er wordt, met andere woorden, volledig afgezien van het inkopen van opbouwwerk in de wijken Feijenoord/Kop van Zuid, omdat de ontwikkeling van de Persoonshal en de Vakwerf prioriteit krijgen.

Risico-inschatting van het verdere proces

Het besluit om de opdracht eerst voorlopig te gunnen en vervolgens niet over te gaan op definitieve gunning, kent vooral een politieke argumentatie en niet zozeer een inhoudelijke. Het gebiedsteam Noord-Zuid is gevraagd om achteraf een argumentatie op te zetten. Gesteld kan dan ook worden dat de voorgestelde argumentatie niet waterdicht is en enigszins gezocht.

(...) Uit het ingewonnen advies bij de landsadvocaat (...) komt naar voren, dat indien het besluit wordt aangevochten door [naam BV S-Zuid] er een reële kans bestaat dat het dagelijks bestuur in onvoldoende mate in staat is om aan te tonen dat er daadwerkelijk sprake is van ontwikkelingen die tot dit voortschrijdend inzicht hebben geleid en daarmee rechtvaardigheden op dit laatste moment af te zien van definitieve gunning.'

Na de schriftelijke motivering reageert BV S-Zuid richting de deelgemeente over het proces, waarna partijen komen tot een schikking (op 19 februari 2013).

9.4.2.2 Keuzes in besluitvormingsproces – druk op portefeuillehouder

Nadat het DB op 2 oktober 2012 en 20 november 2012 had besloten over respectievelijk de partijen die offertes mochten indienen en de partijen aan wie voorlopig zou worden gegund, is in de weken daarna discussie ontstaan.

Eind november 2012 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de betrokken portefeuillehouder (Participatie), de portefeuillehouder Financiën en de fractievoorzitter PvdA. In dat gesprek – zo volgt uit interviews met betrokkenen – is door de fractievoorzitter PvdA kenbaar gemaakt aan de portefeuillehouder Participatie dat gunning aan bedrijf S niet gewenst was, waarbij specifiek werd gewezen op opbouwwerkers van BV S-Zuid, die de opdracht in Feijenoord/Kop van Zuid zouden gaan verrichten. De fractievoorzitter PvdA stelt dat hij veel waarde hecht aan de kwaliteit van het geleverde werk, wat maakte dat hij dit gesprek

voerde omdat zijns inziens noch stichting S, noch BV S-Zuid kwalitatief goed werk leverde. Hij stelt hierover:

“Het fractiestandpunt in dit dossier was heel duidelijk, namelijk dat [naam bedrijf S] het werk absoluut niet zou krijgen. Dit was vooral de lijn van [naam huidig deelraadslid A], maar ik heb geen idee waarom hij dit zo belangrijk vond. Ikzelf was zoals gezegd tegen vanwege de geboden kwaliteit.”

De portefeuillehouder Financiën stelt over het gesprek dat plaatsvond tussen hem, de portefeuillehouder Participatie en de fractievoorzitter PvdA:

“Ik vond dat [naam portefeuillehouder Participatie] zelf aan [naam fractievoorzitter PvdA] moest uitleggen hoe het was gegaan, nadat ik dat zelf ook had gedaan. Wanneer [naam portefeuillehouder Participatie] dit ervoer als politieke druk, dan vind ik dat je daar tegen moet kunnen. Ik ben van mening dat [naam fractievoorzitter PvdA] hier niets verkeerd heeft gedaan en uiteindelijk heeft [naam portefeuillehouder Participatie] zich er ook maar bij neergelegd. U vraagt mij naar de reden dat ik bij het gesprek tussen [naam fractievoorzitter PvdA] en [naam portefeuillehouder Participatie] aanwezig was. Ik wilde ook aan [naam portefeuillehouder Participatie] laten weten dat ik mijn best deed om alles rustig te houden. Ik fungeerde als een soort intermediair. Wellicht zal [naam huidig DB-voorzitter] zich ook wel bij haar hebben beklaagd. Dat is een vermoeden, dat weet ik niet zeker. (...)”

Uit interviews volgt dat ook deelraadslid A in deze periode een gesprek heeft gevoerd met de portefeuillehouder Participatie. Zij verklaart over contact met deelraadslid A:

“[Naam deelraadslid A] loopt regelmatig binnen en dan wordt er gesproken. In de maanden oktober en november en in de eerste week van december betrof het geen gepland overleg. Ook andere deelraadsleden lopen bij gelegenheid mijn kamer binnen of maken een afspraak. Ik heb met [naam deelraadslid A] diverse malen over opbouwwerk gesproken, al dan niet in het bijzijn van [naam deelraadslid C] en/of [naam manager Expertiseteam] en/of [naam behandelend ambtenaar]. Mijn conversaties met [naam deelraadslid A] over opbouwwerk gaan meestal over of we elkaar begrijpen. Ik leg uit wat ik vind wat opbouwwerk is, hij wat hij vindt, we komen niet helemaal samen. [Naam deelraadslid A] moppert inderdaad regelmatig over [naam bedrijf S], evenals vroeger over [naam stichting B], maar ik heb hem ook in die gesprekken nooit horen uitspreken dat [naam bedrijf S] voor hem onbespreekbaar zou zijn. Overigens zou dat voor mijn handelen geen verschil hebben uitgemaakt, hoewel ik hem dan wel had gevraagd een uitspraak van de raad daarover te vragen. Daar kan ik mee aan de slag.”

Deelraadslid A stelt hierover:

“(...) Dit gesprek heeft inderdaad plaatsgevonden en de inhoud ging voornamelijk over het slecht functioneren van [naam bedrijf S], niet over de gunning van het opbouwwerk aan [naam bedrijf S].”

Door de portefeuillehouder Financiën is over de rol van de portefeuillehouder Participatie tijdens het aanbestedingstraject zelf een opmerking gemaakt. Hij verklaart hierover:

“Ik weet dat [naam portefeuillehouder Participatie] (...) voor het aanbestedingsproces ook eens de directeurs van [naam BV S-Zuid] thuis op bezoek heeft gehad. De betrokken ambtenaren, waaronder [naam manager Expertiseteam] en [naam behandelend ambtenaar], hebben haar toen aangegeven dat dit niet handig was. U vraagt mij waarom ik denk dat zij dit deed. Dit komt voort uit haar menselijke/persoonlijke manier van besturen.”

In reactie op deze verklaring stelt de portefeuillehouder Participatie:

“Ja, dat gesprek heeft op 16 augustus 2012 plaatsgevonden. [Namen directeurs stichting S/BV S-Zuid] hadden bij mij aangegeven dat zij om een algemeen gesprek over opbouwwerk en hoe deze werksort al filosoferend verder gebracht kon worden, hadden gevraagd. Ik praat graag over het grote plaatje

omdat ik dan mijn handelingen beter kan plaatsen. In overleg met [naam manager Expertiseteam] en [naam behandelend ambtenaar] is dat toen met mij alleen gepland, en toen heb ik het ook maar thuis gedaan, hetgeen logistiek gezien handiger was. Het gesprek ging uiteindelijk meer over voorwaarden, waaronder of het contract wel verlengd zou kunnen worden. Ik was daarover wat overvallen en heb dit de volgende dag aan [naam manager Expertiseteam] en [naam behandelend ambtenaar] gemeld.”

Desgevraagd stelt de directeur van stichting S en BV S-Zuid over dit contact:

“Dat klopt; dit gesprek had plaats op donderdag 16 augustus 2012 om 16.00 uur. Ik was daar samen met [naam directeur-bestuurder stichting S]. Het gesprek was op ons verzoek. De afspraak was op het kantoor van de deelgemeente. De daaraan voorafgaande e-mailwisseling met [naam portefeuillehouder Participatie] (25 juli tot en met 13 augustus, ook verstuurd in kopie naar [naam behandelend ambtenaar]) stuur ik u per separate e-mail. Telefonisch verzocht [naam portefeuillehouder Participatie] op 16 augustus of wij er bezwaar tegen hadden dat het gesprek bij haar thuis (...) plaatsvond. Wij hadden geen bezwaar.

Aanleiding voor het gesprek: [naam BV S-Zuid] voerde opbouwwerk en buurtmanagement uit in de deelgemeente Feijenoord. In het verlengingsbesluit voor het opbouwwerk – datum 6 maart 2012 – gaf het DB van de deelgemeente aan dat men verwachtte in april duidelijkheid te kunnen geven over de situatie voor het opbouwwerk in 2013. Duidelijkheid was voor [naam BV S-Zuid] van groot belang, omdat we tijdig over zouden moeten gaan tot reorganisatie, UWV-procedure en ontslag van personeel, indien het werk na 31 december 2012 zou stoppen. Telkenmale verzocht [naam BV S-Zuid] om helderheid over de aanpak voor 2013, maar kreeg die niet. In mijn archief lees ik dat we daarover onder andere ook contact hadden op 4 juli 2012 (met [naam portefeuillehouder Participatie]) en op 11 juli 2012 (met [naam behandelend ambtenaar]).

Op 16 augustus 2012 kon [naam portefeuillehouder Participatie] opnieuw niets nieuws vertellen. Het bleef bij een kort gesprek en een glas water.”

Na deze contacten heeft op 4 december 2012 een afstemmende DB-vergadering plaatsgevonden, waarin de opdrachtverstrekking werd besproken. Namens het ambtelijk apparaat waren naast de deelgemeentesecretaris, ook de manager Bedrijfsvoering en de manager Expertiseteam bij deze bespreking aanwezig.

In dat gesprek is besloten dat een juridische ‘second opinion’ moest worden verricht, ten aanzien van onderhavig aanbestedingsproces. De portefeuillehouder Participatie stelt hierover:

“Ik ben toen boos geworden. (...) Door achteraf een juridische check te willen, stel je het vertrouwen in je mensen en in het proces ter discussie. Dit vond ik niet terecht en niet kunnen.”

Volgens de portefeuillehouder Participatie wilde de DB-voorzitter een juridische check doen om het gevolgde proces te controleren, maar de achtergrond hiervan was dat hij wilde afwijken van het resultaat en dat hij daarvoor een rechtvaardigingsgrond zocht. De portefeuillehouder Participatie vervolgt:

“Het was voor mij helder dat [naam portefeuillehouder Financiën] en [naam DB-voorzitter] onder druk stonden vanuit de fractie. [Naam DB-voorzitter] had er eigenlijk nooit zo’n mening over. [Naam manager Expertiseteam] zat ook bij het gesprek. Zij wist dat het proces goed verlopen was. [Naam DB-voorzitter] zei dat zij genept waren omdat [naam stichting S] en [naam BV S-Zuid] feitelijk één bedrijf waren en dus niet alle twee hadden mogen offrenen, maar het was bekend bij het DB dat het wel twee aparte bedrijven waren.”

De portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt over het besluit tot een second opinion:

“De opdrachten zouden naar [naam stichting S] en [naam BV S-Zuid] gaan. Omdat in het verleden veel discussie over de uitvoering door [naam bedrijf S] was geweest, vonden wij deze gunning opmerkelijk. Daarbij ontstond bij ons de vraag of een gunning aan een stichting en een BV met feitelijk dezelfde mensen wel zuiver kon zijn. Dit vormde voor ons de aanleiding om een juridische ‘second opinion’ aan te vragen. Dit betrof een brede juridische vraag wat de relatie was tussen [naam stichting S] en [naam

BV S-Zuid] en of het juridisch kon dat deze opdrachten aan hen werden verstrekt. Het vervelende is dat door [naam portefeuillehouder Participatie] dit verzoek om een second opinion is opgevat als pressiemiddel vanuit de PvdA om niet met [naam bedrijf S] in zee te gaan.”

De DB-voorzitter stelt hierover:

“Ik stelde mezelf de vraag of dat juridisch wel kon, aangezien het in feite één grote organisatie is die onderling ook personeel uitwisselt. Daar kwam bij dat ik vraagtekens zette bij de keuze voor [naam BV S-Zuid], gegeven het feit dat er dikwijls in de deelraad discussies waren gevoerd over hun werkzaamheden. Dit tezamen maakte dat wij als DB – tot ongenoegen van [naam portefeuillehouder Participatie] – om een second opinion hebben gevraagd. Die second opinion had tot doel om zekerheid te hebben dat het aanbestedingsproces goed was verlopen en daarmee dus ook juridisch waterdicht was.”

Bij de second opinion zijn volgens de DB-voorzitter twee vragen gesteld. Naast de vraag of het juridisch bezien mogelijk is dat deelopdrachten aan de BV en de stichting worden verstrekt, was tevens de vraag wat de consequenties zouden zijn als het DB zou besluiten om de overeenkomst te ontbinden c.q. de gunning niet door te laten gaan.

Op 17 december 2012 is door advocatenkantoor P de second opinion aangeleverd, waarin acht vragen worden beantwoord. Zeven van de acht vragen hebben rechtstreeks betrekking op mogelijk niet-gunnen van een (deel)opdracht (onder andere: *‘Kan het dagelijks bestuur in de fase na voorlopige gunning nog afzien van opdrachtverstrekking op 1 perceel of het gehele bestek?’*, *‘Is er op basis van de gevolgde procedure een inschatting te maken van een succesvol bezwaar door de hoogst scorende inschrijver indien besloten wordt op 1 perceel geen opdracht te verstrekken?’* en *‘In het geval mag worden afgezien van definitieve gunning, wat is dan mogelijk om uitvoering van de werkzaamheden tot stand te brengen (...)?’*). Eén vraag kan worden gerelateerd aan het vraagstuk over de juridische mogelijkheid van gunning aan zowel de stichting als de BV. Deze vraag luidt: *‘Kunnen [naam stichting S] en [naam BV S-Zuid] (alsnog) worden uitgesloten van deelname aan de aanbestedingsprocedure in verband met het indienen van vrijwel identieke inschrijvingen (afgezien van de ingediende cv’s van in te zetten personeel)?’*

Op 18 december 2012 wordt de agendapost in het DB gebracht, zie inhoud hierboven, waarna het DB besluit om één deelopdracht niet te gunnen. Ten aanzien van dit besluit verklaart de portefeuillehouder Participatie dat de betreffende bestuurders die volgens haar niet wilden dat aan BV S-Zuid het opbouwwerk zou worden gegund, daarbij ogenschijnlijk niet hebben nagedacht over het scenario dat er mogelijk geen opbouwwerk zou plaatsvinden vanaf 1 januari 2013 als zij hun zin zouden krijgen.

Het uiteindelijke DB-besluit d.d. 18 december 2012 – met de onderliggende agendapost – betrof volgens de portefeuillehouder Participatie een compromis. Er is een agendapost gemaakt waarin het ambtelijk apparaat stelde dat het de gunning wilde doorzetten. Zij heeft, naar eigen zeggen als compromis naar de PvdA, ermee ingestemd dat alleen de wijk Feijenoord/Kop van Zuid niet gegund zou worden. Daarvoor is toen een argument aangevoerd, namelijk nieuwe ontwikkelingen/voortschrijdend inzicht. Die hadden dan te maken met de inrichting van de persoonshal door een stedenbouwkundig bureau tot een multifunctioneel gebouw. Daarvoor was een ander type ondersteuning vereist. Dit proces was al in gang gezet ten tijde van de aanbesteding, maar het was toen nog niet helder of het een succes zou worden. De portefeuillehouder Participatie verklaart hierover dat dit proces inmiddels goed loopt. De portefeuillehouder Participatie verklaart aan BING dat zij het niet prettig vond dat dit als excuus moest dienen. In aanvulling hierop stelt de portefeuillehouder Participatie over onderhavig besluitvormingsproces:

“(...) Ik heb gezegd dat [naam DB-voorzitter] de rechtsorde niet respecteerte. Het hele aanbestedingsproces lag en ligt gewoon vast. Daar kun je niet zomaar van afwijken.”

In reactie op de conceptbevindingen, stelt het DB in wederhoor over bovenstaande verklaring van de portefeuillehouder Participatie:

“Het DB bevestigt dat de portefeuillehouder Participatie dit heeft gezegd. Wij hebben hierover gesproken op 20 december 2012 en uit de verklaringen van het DB volgt dat de besluitvorming legaal verlopen is. Het DB trekt wel lering uit dit besluitvormingsproces voor de toekomst om ervoor te zorgen dat door eerdere uitwisseling van informatie dit soort processen beter kunnen verlopen.”

9.4.2.3 Keuzes in besluitvormingsproces – druk op ambtenaren

Nadat het DB op 2 oktober 2012 had besloten over de vormgeving van het aanbestedingsproces, is door de betrokken ambtenaren de weken daarna – conform de opzet – het traject doorlopen. Contact met het DB verliep – voor zover daar sprake van was – via de betrokken portefeuillehouder (portefeuillehouder Participatie). Na de voorlopige gunning op 20 november 2012 hebben de betrokken ambtenaren op enig moment vernomen van de discussie over de aanstaande definitieve gunning binnen het DB. Uit interviews blijkt dat de betrokken ambtenaren hiervan vernamen via hun portefeuillehouder, de portefeuillehouder Participatie.

Net als in het eerdere verloop van het besluitvormingsproces, liepen sinds de voorlopige gunning contacten tussen DB'ers (niet zijnde de portefeuillehouder) en betrokken ambtenaren, via de portefeuillehouder, zo volgt uit het onderzoek.

Ten aanzien van mogelijke bestuurlijke druk op betrokken ambtenaren, is in enkele interviews gewezen op contact tussen de manager Expertiseteam en de DB-voorzitter. De manager Expertiseteam verklaart dat zij in de periode van de discussie over de gunning (eind november tot en met medio december 2012) door de voorzitter bij zich is geroepen, waarna hij op zijn kamer zei dat hij zich zorgen maakte om de positie van twee personen, namelijk die van haar (in casu: manager Expertiseteam) en die van de portefeuillehouder Participatie. Na deze mededeling is de manager Expertiseteam naar eigen zeggen naar de deelgemeentesecretaris gelopen, waarna zij gezamenlijk naar de DB-voorzitter zijn gegaan voor een toelichting. Hierop heeft de voorzitter, zo stelt de manager Expertiseteam, aangegeven dat hij oprechte zorgen had over haar en dat hij die collegiaal wilde uiten. Desgevraagd laat de manager Expertiseteam weten dat zij de opmerking van de DB-voorzitter heeft ervaren als ‘druk op het proces’, hetgeen zij onprettig vond. In aanvulling hierop laat de manager Expertiseteam weten dat het voorval is uitgesproken en niet meer tussen haar en de DB-voorzitter in staat.

De deelgemeentesecretaris geeft hierover aan:

“Het klopt dat de manager Expertiseteam hiermee naar mij toe kwam. Hierop ben ik zelf eerst naar [naam DB-voorzitter] gelopen, om hem om een toelichting te vragen. Hij liet mij weten dat hij zich van geen kwaad bewust was. Vervolgens ben ik samen met de manager Expertiseteam naar [naam DB-voorzitter] gegaan, om deze zaak uit te spreken. Hij liet haar weten dat hij ‘het niet zo had bedoeld’, zij liet weten dat zij het als vervelend had ervaren. Vervolgens zijn wij uit elkaar gegaan. Hierna is iets dergelijks niet meer voorgevallen.”

De deelgemeentesecretaris merkt hierover op dat het om een incidenteel voorval ging. Gevraagd naar het moment van dit gesprek, laat de deelgemeentesecretaris weten dat het ‘te maken had met het bedrijf S-dossier’, hetgeen bestuurlijk speelde begin december 2012. Een exacte datum van het gesprek is de deelgemeentesecretaris onbekend.

De DB-voorzitter verklaart hierover:

“Het verhaal van de manager Expertiseteam klopt. Ik heb met haar een gesprek gehad en haar verteld dat ik me zorgen maakte over het resultaat van de aanbesteding van opbouwwerk. [Naam stichting S] en [naam BV S-Zuid] hadden de aanbesteding gewonnen, terwijl zij een moeder- en dochterbedrijf waren. Ik vroeg mij af of dit juridisch geen problemen zou geven. Verder was het bekend dat in de deelraad kritiek was op het functioneren van [naam bedrijf S]. Ik maakte mij zorgen en wilde voorkomen dat zij en de portefeuillehouder Participatie hier last van zouden krijgen. Dezelfde dag kwam de secretaris binnen met de vraag wat er gebeurd was, omdat de manager Expertiseteam bij hem had geklaagd over het gesprek met mij. Ik was me van geen kwaad bewust. Ik heb gezegd dat ik mij oprecht

zorgen maakte om haar. Aansluitend hebben we met zijn drieën een goed gesprek gehad en de zaak uitgesproken.”

Naast het contact tussen de manager Expertiseteam en de DB-voorzitter, zijn geen andere signalen naar voren gekomen over mogelijke druk van bestuurders op ambtenaren. In interviews is door betrokken ambtenaren verklaard dat zij de ruimte hadden om onafhankelijk hun ambtelijk advies op te stellen. Ten aanzien van de agendapost d.d. 18 december 2012 blijkt dit ook uit het onderscheid tussen het ambtelijk advies en het standpunt van de portefeuillehouder. Een betrokken ambtenaar stelt ten aanzien van het opstellen van de agendapost dat de betrokken ambtenaren het niet alleen hun verantwoordelijkheid achtten om op basis van hun expertise onafhankelijk te adviseren, maar dat zij zich ook bewust waren van het risico dat een advies dat zou zijn aangepast aan de wensen van (een deel van) het DB achteraf ook door het DB gebruikt zou kunnen worden ter legitimatie van het besluit. Immers, het DB zou dan kunnen stellen dat het besluit genomen was conform ambtelijk advies, zo verklaart de ambtenaar.

Ook bij de agendapost d.d. 29 januari 2013 hebben de ambtenaren de ruimte genomen om hun ambtelijk advies op te stellen, zo volgt uit de passage:

‘Het besluit om de opdracht eerst voorlopig te gunnen en vervolgens niet over te gaan op definitieve gunning, kent vooral een politieke argumentatie en niet zozeer een inhoudelijke. Het gebiedsteam Noord-Zuid is gevraagd om achteraf een argumentatie op te zetten. Gesteld kan dan ook worden dat de voorgestelde argumentatie niet waterdicht is en enigszins gezocht.’

In interviews met betrokken ambtenaren is beaamd dat in hun optiek sprake was van een gezocht argument.

Door diverse geïnterviewde ambtenaren is gesteld dat onderhavig besluitvormingsproces – na aanbestedingstraject niet overgaan tot definitieve gunning, ondanks dat de voorlopig gegunde partij voldoet aan de voorwaarden – uniek is. Een dergelijk proces is volgens geïnterviewden in deze vorm niet eerder voorgekomen in de deelgemeente.

9.4.2.4 Ontevredenheid over bedrijf S

In interviews met diverse bestuurders (zowel deelraad als DB) is gesteld dat er voorafgaand en parallel aan het aanbestedingstraject voor opbouwwerk 2013 onvrede bestond bij bestuurders over bedrijf S en de werkzaamheden die werden uitgevoerd door BV S-Zuid (zie ook begin paragraaf 9.2.2). Zo verklaart deelraadslid A wat betreft de aanbestedingsprocedure van het opbouwwerk in 2012:

“Ik vind dat er toen sprake is geweest van oneigenlijke concurrentie. [Naam stichting S] en [naam BV S-Zuid] mochten allebei offeren, terwijl al duidelijk was dat ze elkaar toch zouden inschakelen bij de daadwerkelijke uitvoering. Als deelraad werden wij bovendien geconfronteerd met het feit dat ons onjuiste informatie was verstrekt in de stukken betreffende [naam bedrijf S]. Voordat werd besloten tot de gunning, is al bij het DB aangegeven door de commissie MZ dat men ontevreden was over het werk van [naam bedrijf S]. Dit is in september 2012 geweest. Er is toen ook opbouwende kritiek geleverd, waarmee niets is gedaan door betrokkene. Samengevat was de kritiek in de commissie MZ enorm. U vraagt mij of de commissie MZ zicht had op het verloop van de aanbesteding. Nee, dat hadden we niet. We dachten eerlijk gezegd dat ze niet zouden kiezen voor [naam bedrijf S] omdat we dus al aangegeven hadden ontevreden te zijn. U vraagt mij of er eventuele banden zouden kunnen bestaan tussen het DB en [naam bedrijf S]. Daar kan ik u niets over zeggen, dat is niet aan mij. Ik weet alleen dat de deelraad gedurende het gehele proces van de aanbesteding onvoldoende is geïnformeerd, ondanks dat de commissie er mijns inziens bovenop zat.”

Ook vanuit het DB is dit geluid geuit. Zo verklaart de DB-voorzitter hierover:

“(…) Het was duidelijk dat de deelraad ontevreden was over [naam BV S-Zuid]. Het opbouwwerk is in zijn algemeenheid een ‘hot item’. Dat leidde bij de verlenging van de overeenkomst aan [naam BV S-Zuid] al tot discussie en dat zou nu na de aanbesteding zeker weer gebeuren. In zekere zin was dus

te verwachten dat gunning aan [naam BV S-Zuid] tot onvrede zou leiden. Wat dat betreft kon je zien aankomen dat er vanuit de politiek druk zou ontstaan.”

In het verlengde is ook een relatie gelegd met het DB-besluit om vier deelopdrachten te verstrekken en één deelopdracht in te trekken. De DB-voorzitter verklaart hierover:

“Deze oplossing kwam overeen met de politieke werkelijkheid, namelijk dat er bij velen onvrede bestond over de uitvoering van opbouwwerk door [naam BV S-Zuid]. Daarnaast zorgde het intrekken van de deelopdracht ervoor dat de nieuwe ontwikkelingen bij Feijenoord/Kop van Zuid niet in de wielen werden gereden.”

Betrokken ambtenaren hebben beaamd dat hen signalen bekend waren over ontevredenheid over werkzaamheden. Volgens diverse geïnterviewde ambtenaren was bekend dat – vanuit met name de PvdA-fractie – met regelmaat is aangegeven dat er ‘onvrede’ was over bedrijf S. Dit had met name betrekking op de vraag of de opbouwwerkers op de juiste manier de migrantenorganisaties ondersteunden. Volgens een geïnterviewde ambtenaar is deze kritiek ambtelijk opgepakt doordat bedrijf S drie fte inzet heeft vrijgemaakt voor sec de migranten en migrantenorganisaties. Dit is later in het aanbestedingsproces verwerkt als de ‘M-factor’, zo verklaart de betreffende ambtenaar. Verder is na vragen vanuit de deelraad in 2011 een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd over de werkzaamheden van BV S-Zuid, waarvan de bevindingen volgens een geïnterviewde ambtenaar de aanleiding vormden om de opdracht aan bedrijf S andermaal een jaar te verlengen (2012). In het verlengde hiervan is ambtelijk gewezen op de verantwoordelijkheden van de verschillende partijen. De commissie MZ heeft een kaderstellende en controlerende taak richting het DB. Vervolgens is het aan het DB en de ambtelijke organisatie om hier op uitvoeringsniveau gevolg aan te geven.

Op basis van documentatie over de beraadslaging in de commissie MZ, blijkt dat het opbouwwerk door bedrijf S de afgelopen jaren diverse malen is besproken. Na behandeling van het onderwerp in de vergaderingen van onder meer 23 juni 2011 en 20 maart 2012 wordt – in lijn met hetgeen door deelraadlid A is gesteld – in de commissievergadering MZ d.d. 13 september 2012 het onderwerp ‘opbouwwerk 2013’ behandeld. Uit de beraadslaging in deze vergadering volgt echter niet dat over de inhoud van het aanbestedingstraject (offrerende partijen etc.) wordt gesproken. Tevens blijkt uit de geluidsopname van de vergadering (bron: website deelgemeente) niet dat in deze vergadering is gesproken over mogelijke ontevredenheid over werkzaamheden door bedrijf S, zoals door deelraadlid A is verklaard. Door de portefeuillehouder wordt in de commissievergadering MZ voor de verdere behandeling verwezen naar de gezamenlijke commissievergadering d.d. 9 oktober 2012, waarin verder wordt ingegaan op het opbouwwerk. Ook in deze vergadering is niet specifiek gesproken over het aanbestedingstraject of (de werkzaamheden door) bedrijf S, zo volgt uit de geluidsopname.

Aan de directie van stichting S en BV S-Zuid is een reactie gevraagd wat betreft de ontevredenheid bij bepaalde bestuurders over het werk dat bedrijf S verrichtte in Feijenoord en of dit bij de organisatie bekend was. Een van de directieleden stelt hierover:

“Het klopt dat de raadsleden van de PvdA – met name twee Turkse raadsleden en in mindere mate in zijn functie als fractievoorzitter ook [naam fractievoorzitter PvdA] – met enige regelmaat hun onvrede uitten over [naam BV S-Zuid]. Dat gebeurde in vergaderingen van de commissie MZ en van de deelraad. De oorsprong daarvan ligt in 2008 ([naam BV S-Zuid] startte op 1 januari 2009). (...)

Het probleem voor [naam bedrijf S] was echter dat de onvrede bij de PvdA (het handelen van) het DB betref in casu de portefeuillehouder (eerst [naam voormalig portefeuillehouder Economie (2006-2010) die nu portefeuillehouder Financien is], daarna [naam portefeuillehouder Participatie]), maar dat daaraan telkenmale de naam [naam bedrijf S] gekoppeld werd. Immers, [naam BV S-Zuid] deed niet wat de Turkse PvdA'ers wilden. Het werd als het ware een mantra over het opbouwwerk. Op de publieke tribune mocht je het slechts aanhoren en zien dat de discussie tussen de raadsleden en de portefeuillehouder onbevredigend verliep. De portefeuillehouder acteerde daarin met slappe knieën.

Op 4 oktober 2011 verzorgde [naam BV S-Zuid] een presentatie over het opbouwwerk in de vergadering van het DB van de deelgemeente. Na de presentatie gaf de voorzitter van het DB kritiek op een van

de opbouwwerkers in de wijk Feijenoord. (...) Hij verdacht de opbouwwerker van het opzetten van bewoners, terwijl die gewoon in de zaal als toehoorder zat. Zijn oordeel was vernietigend. Toen ik daarop reprecieerde dat [naam woningcorporatie] zeer tevreden is over zijn werk en inzet, antwoordde [naam DB-voorzitter] – en ik herinner me het nog altijd woordelijk – ‘Dan mag [naam woningcorporatie] hem houden.’ Wat mij betreft feitelijk een ontoelaatbare persoonlijke aanval op een personeelslid van [naam bedrijf S]. Daarmee was de toon gezet; mogelijk dat die daarna bleef opspelen. Opvallend tijdens die presentatie was dat de DB-leden, [naam DB-voorzitter] en [naam portefeuillehouder Participatie], openlijk op ruzietoon discussieerden over wat naar hun mening de rol van het opbouwwerk zou moeten zijn. Opvallend, omdat het in onze aanwezigheid plaatsvond in een besloten bijeenkomst en de sfeer om te snijden was.

Op 4 juli 2012 zegde [naam portefeuillehouder Participatie] mij toe dat ze ging praten met [naam DB-voorzitter] en [naam PvdA-fractievoorzitter], omdat ‘ze er niet achter kwam waarom de PvdA zo tegen [naam bedrijf S] ageert en meningen heeft over wat er fout gaat. Wat dan?’, vroeg ze zich af, zo noteerde ik letterlijk haar woorden.

Was er dan helemaal geen kritiek op het opbouwwerk? Natuurlijk waren er ook kritiekpunten. Een daarvan betrof medewerkers die wij overgenomen hadden van [naam stichting B], de organisatie die vóór [naam BV S-Zuid] het opbouwwerk in de deelgemeente uitvoerde. [Naam BV S-Zuid] moest namelijk alle medewerkers overnemen, inclusief hun rechten en CAO-historie. Iemand die niet goed functioneerde, konden we zodoende niet makkelijk ontslaan, ook omdat het geld voor de afkoopsom niet beschikbaar was. Uiteindelijk vond dit ontslag in 2010 plaats. Het betrof een Turkse opbouwwerker, altijd gekleed met hoofddeksel en lang gewaad. Tegelijkertijd gaf een vrouwelijke Turkse opbouwwerker (met hoofddoek) aan dat zij wel plaats wilde maken via de reorganisatie die [naam BV S-Zuid] moest toepassen vanwege een bezuiniging op het budget van de deelgemeente. Daarna kwam snel [naam onderwijsinstelling M] in omloop dat [naam BV S-Zuid] iedereen met een hoofddoek ontsloeg.

En op 30 juni 2011 is op basis van het klanttevredenheidsonderzoek aangegeven dat – naast ‘een algemeen tevreden zijn over de ondersteuning’ – ‘er nog een aantal verbeteringen mogelijk is’. Deze zijn daarna ambtelijk afgestemd en ook verwerkt in het werkplan voor 2012.”

9.4.2.5 Belangen

Gelet op het besluitvormingsproces, rijst de vraag wat de achtergrond was van de politieke wens om een deelopdracht niet te verstrekken aan BV S-Zuid. Uit onderzoek blijken geen relaties tussen bestuurders en stichting S of BV S-Zuid die mogelijk in verband zouden kunnen staan met het al dan niet gunnen van een opdracht. Ook van mogelijke relaties van bestuurders met andere opbouworganisaties die baat zouden hebben bij een dergelijke uitkomst, is in het onderzoek niets gebleken.

Door diverse betrokken geïnterviewden is aangegeven dat hen onbekend is, wat het belang was van de DB-leden van de PvdA en de PvdA-fractie om hier op in te zetten, anders dan algemene ontevredenheid over de werkzaamheden van bedrijf S en de personen die het werk zouden gaan uitvoeren. In het verlengde van mogelijke ontevredenheid over bedrijf S en/of het aanbestedingstraject voor opbouwwerk in 2013, verklaart de huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening dat hij bij de behandeling van de agendapost op 2 oktober 2012 zich hierover heeft uitgelaten. Hij verklaart hierover:

“Ik weet dat ik bij de DB-vergadering een opmerking heb gemaakt over de partijen die zouden gaan offreren. Het waren ‘veel herkenbare organisaties’, in die zin dat het met name oude, blanke organisaties waren. Ik heb de vraag gesteld of het niet interessant was om ook andere culturele partijen te vragen. De reactie hierop was: ‘Zijn die er wel?’ De slotsom was dat wij een paar dagen de tijd kregen om met alternatieven te komen. Gelet op de tijdsdruk, heeft dit uiteindelijk niet geresulteerd in voorstellen voor alternatieve partijen.”

De DB-voorzitter stelt hierover dat de verklaring van de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening klopt. Ook de portefeuillehouder Participatie beaamt deze gang van zaken, waarbij zij aanvult:

“(…) Overigens is wel geprobeerd om eerder andere partijen te bedenken, maar ook ‘wij’, [naam manager Expertiseteam], [naam behandelend ambtenaar] en ik, in overleg met de gebiedsregisseurs, konden geen organisatie bedenken.”

Ten aanzien van het uiteindelijke DB-besluit d.d. 18 december 2012, in relatie tot de eerdere DB-besluiten in dit traject (d.d. 2 oktober 2012 en 20 november 2012) hebben diverse geïnterviewden aangegeven dat in hun optiek het DB wellicht eerder had kunnen acteren. Als het DB niet wilde dat een mogelijke opdracht aan bedrijf S zou worden verstrekt, was 2 oktober 2012 een geschikt moment geweest om dat kenbaar te maken, zo stelt een geïnterviewde ambtenaar. Nadat het besluit was genomen op 2 oktober 2012, was de koers in feite al bepaald.

Ook de deelgemeentesecretaris wijst in zijn interview op de besluiten van het DB. Hij vermoedt achteraf dat een aantal politiek-bestuurlijk betrokkenen niet opgemerkt heeft dat ook stichting S en BV S-Zuid waren gevraagd te offeren.

Gerelateerd aan het onderwerp 'belangen' volgt uit het onderzoek dat voor een opbouwwerker die namens bedrijf S tot december 2012 in Feijenoord opbouwwerk verrichtte, is gelobbyd om een mogelijk aanstaand ontslag te voorkomen. Naast zijn functie als opbouwwerker, is deze persoon tevens deelraadslid in een andere deelgemeente van Rotterdam namens de PvdA. Uit het dossier volgt dat – parallel aan het aanbestedingstraject – brieven zijn verzonden door enkele maatschappelijke organisaties aan het DB, waarin deze partijen hun onvrede uiten over het feit dat 'de deelgemeente van plan is de subsidie voor het opbouwwerk stop te zetten, met als gevolg dat de voornoemde opbouwwerker met ontslag zal moeten gaan' (brieven d.d. 2 en 3 november 2012). Hier is vanuit de deelgemeente middels een brief op gereageerd (d.d. 15 november 2012), waarna een van de organisaties op 22 november 2012 haar eerste brief ook doorstuurt aan deelraadsleden.

De betrokken opbouwwerker werd genoemd in twee offertes van deelopdrachten voor het opbouwwerk in de overgangperiode van 2013. Deze offertes betroffen beide niet de winnende offertes, waaruit volgde dat de betrokken opbouwwerker sinds 31 december 2012 niet meer als opbouwwerker in de deelgemeente Feijenoord werkt.

Door diverse geïnterviewden is gewezen op de rol van de betreffende opbouwwerker. Zo verklaart de portefeuillehouder Financiën dat het opbouwwerkdossier aan de orde is geweest binnen de fractie, mede door de activiteit van de voornoemde opbouwwerker, die bezig was iedereen te mobiliseren om daarmee aan het DB kenbaar te maken dat hij zijn baan zou gaan verliezen. Deze betrokken opbouwwerker zou volgens de portefeuillehouder Financiën ook telefonisch contact hebben gelegd met de DB-voorzitter over de kwestie, die daarop zou hebben gereageerd naar de portefeuillehouder Financiën door te zeggen: 'Dat kan toch niet.'

De DB-voorzitter stelt hierover:

"De verklaring van de portefeuillehouder Financiën is niet waar. Ik heb geen gesprek gevoerd met de opbouwwerker over het aanbestedingstraject. Verder kan ik me niet herinneren of het opbouwwerkdossier in de fractie van de PvdA is besproken en wat hiertoe de aanleiding was. Ik ben niet altijd bij de fractievergaderingen aanwezig."

De betrokken opbouwwerker is door BING in de gelegenheid gesteld om een reactie te geven op de conceptbevindingen. Hij heeft hierover desgevraagd laten weten dat hij geen behoefte voelt om daar iets over te melden.

10. Parkeren Afrikaanderplein

10.1 Inleiding

Het dossier 'parkeren Afrikaanderplein', dat is opgenomen in onderhavig onderzoek, heeft betrekking op de totstandkoming van de beleidsregel 'parkeren op het Afrikaanderplein bij bijzondere gelegenheden', die op 1 oktober 2008 in werking is getreden. Deze beleidsregel maakt het mogelijk dat vier keer per jaar een parkeeronthefing kan worden verleend voor (een deel van) het Afrikaanderplein. Bij de bespreking van dit dossier zal aandacht worden besteed aan de situatie vóór de totstandkoming van de beleidsregel, de wijze

waarop de beleidsregel tot stand is gekomen en de toepassing van de beleidsregel sinds deze is ingevoerd in 2008.

In deze bevindingen wordt eerst een resumé gegeven van het (politieke) proces dat heeft geleid tot de totstandkoming van de beleidsregel, waarna kort ingegaan zal worden op de betrokken organisaties. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de bijzonderheden betreffende dit dossier.

10.2 Resumé

Nadat in december 2006 het DB negatief had besloten op een ontheffingsverzoek van het bestuur van moskee K om het Afrikaanderplein aan te wijzen als tijdelijk parkeerterrein gedurende een festiviteit, is in maart 2007 een deelraadsnotie ingediend met betrekking tot een beleidsregel voor dergelijke ontheffingen. In de tussenliggende periode heeft – zo volgt uit het onderzoek – een uitgebreide discussie plaatsgevonden tussen de deelraad en het DB over de parkeerontheffingen en de mogelijke beleidsregel hieromtrent.

Nadat de notie is aangenomen in maart 2007, is het beleidskader opgesteld, dat uiteindelijk op 25 september 2008 is vastgesteld door de deelraad. In de tussenliggende periode is tweemaal een parkeerontheffing verleend (op 12 oktober 2007 en 20 december 2007).

In de jaren nadat de beleidsregel door de deelraad is vastgesteld, is in 2009, 2010 en 2012 ontheffing verleend voor parkeren op het Afrikaanderplein tijdens het Suiker- en Offerfeest.

10.3 Betrokken partijen

In onderhavig dossier speelt moskee K een rol, gegeven het feit dat de achtergrond van het verzoek om ontheffingen (zie hierna) gelegen was in festiviteiten die bij de moskee werden gehouden (parkeren bij de moskee tijdens het Suiker- en Offerfeest). Gelet hierop is gekeken of c.q. op welke wijze bestuurders van moskee K, een relatie hebben met de deelgemeente Feijenoord.

Moskee K wordt bestuurd vanuit de 'Islamitische Stichting Nederland K(...)'. Uit openbronnsonderzoek volgt niet dat er directe relaties bekend zijn tussen deelgemeentelijk (oud-)bestuurders (deelraadsleden en/of DB'ers) en deze organisatie. Geen van de huidig of oud-bestuurders van deze organisatie, maakte deel uit van het deelgemeentelijk bestuur (DB en/of deelraad), zo volgt uit Kamer van Koophandel-historiegegevens die teruggaan tot 2002. Door geïnterviewden wordt aangegeven dat enkele deelraadsleden en DB'ers wel regelmatig in de moskee komen als bezoeker.

10.4 Bijzonderheden

10.4.1 Totstandkoming beleidsregel – druk op DB

Door zowel oud-DB'ers als deelraadsleden wordt aangegeven dat het parkeren op het Afrikaanderplein een gevoelig politiek dossier was (periode 2006-2007). Volgens een aantal van hen is in dit dossier duidelijk sprake geweest van politieke druk vanuit enkele PvdA-deelraadsleden op het DB om parkeerontheffing te verlenen. Dit is in eerste instantie via de informele en is later via de formele weg verlopen, namelijk middels een notie in de deelraad.

Dit dossier vindt zijn grondslag bij de herinrichting van het Afrikaanderplein. Volgens de voormalig DB-voorzitter (2006-2010) was de reden om het parkeren op het Afrikaanderplein niet toe te staan, gelegen in het feit dat het plein middels een wijkparticipatietraject was heringericht. Zij verklaart hierover:

“Het Afrikaanderplein is eigenlijk een betonnen vlakte, die is aangelegd om bijvoorbeeld een markt op te zetten of evenementen op te organiseren. Met de bewoners is in een participatietraject besloten dat op het plein niet geparkeerd mocht worden, omdat dat niet het doel was van het plein. De Turkse moskee die grenst aan het plein wilde op een gegeven moment dat hier op bepaalde momenten een uitzondering op zou worden gemaakt. Het DB zag het nut er niet van in, want een klein stukje verderop was een groot parkeerterrein. Hierop is besloten het verzoek af te wijzen.”

Na deze herinrichting is men strikter gaan handhaven op het Afrikaanderplein. Dit resulteerde erin dat tijdens de eerstvolgende religieuze feestdag waarop geparkeerd werd op het Afrikaanderplein, terwijl het verzoek tot ontheffing was afgewezen, een aantal bezoekers van moskee K werd beboet. Deelraadslid A, eveneens deelraadslid in de periode 2006-2010, verklaart hierover:

“Tijdens de laatste dag van de ramadan is het gebruikelijk dat de moskeeën een aantal belangrijke personen binnen de deelgemeente uitnodigen om te komen eten. [Naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] werd in 2006 door [naam moskee K] aan het Afrikaanderplein uitgenodigd en ik was daarbij. Tijdens dat etentje heeft [naam voormalig DB-voorzitter 2006-2010)] beloofd dat parkeren op het Afrikaanderplein gedurende het eerste dagdeel van de eerste dag van het Suikerfeest (ongeveer van 09.00 tot 13.00 uur) geen probleem was. Ik stond erbij toen ze dat meldde aan het moskeebestuur. Vervolgens parkeerde men tijdens het Suikerfeest daar de auto en bleek iedereen aan het eind van de dag een boete te hebben. Ik vind dat geen manier om met elkaar om te gaan en neem dat [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] erg kwalijk.”

De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) reageert hierop door te stellen:

“Ik heb nooit beloften aan het moskeebestuur gedaan dat het geen probleem zou zijn om op het Afrikaanderplein te parkeren. Waar [naam deelraadslid A] dit vandaan haalt, is mij een raadsel. Ten eerste wist ik van meet af aan dat dit buiten de afspraken viel en ten tweede heb ik dat soort beloften nooit gedaan.”

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) uit zijn twijfels over de bewering van deelraadslid A:

“(…) U legt mij de verklaring voor van [naam deelraadslid A], waarin hij aangeeft dat [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] dit [BING: toestaan van parkeren tijdens Islamitische feestdagen] tijdens een etentje in de moskee in het kader van de ramadan heeft beloofd. Ik hoor dit voor het eerst en acht het onwaarschijnlijk.”

In het verlengde hiervan, verklaart de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010):

“Dit argument dat [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] toezeggingen zou hebben gedaan, is in geen van de fases van de discussie in de fractie en in de deelraad gebruikt.”

Via een fractiegenoot werd binnen de PvdA in die periode (najaar 2006) kenbaar gemaakt dat er boetes waren uitgedeeld aan de bezoekers van de moskee die op het Afrikaanderplein hadden geparkeerd. Men was binnen de fractie volgens de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) eenstemmig over het feit dat het mogelijk moest zijn enkele keren per jaar parkeren op het Afrikaanderplein toe te staan. Via de informele weg is het DB toen meerdere malen benaderd om dit 'te regelen'. De voormalig fractievoorzitter PvdA geeft aan dat er in dit dossier sprake is geweest van druk vanuit de achterban op enkele deelraadsliden, die op hun beurt naar het DB stapten. De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) verklaart hierover:

“(…) Van onder andere [naam deelraadslid A] hoorde ik dat de bezoekers van [naam moskee K] wel zouden moeten kunnen parkeren op het plein. Deze verzoeken gingen buiten de deelraad om. We besloten als DB – ondanks dat er onderling wel wat discussie over was ontstaan – om ons aan de afspraken te houden en 'nee' te zeggen. Vervolgens komen ze dan op jouw kamer 'stampvoeten' om het alsnog gedaan te krijgen. Toen ook dat niet lukte, zijn ze naar de stad gegaan en schakelden ze [naam gemeenteraadslid PvdA] in. Het argument om het parkeren op het Afrikaanderplein wel toe te staan, was volgens hen dat we rekening moesten houden met de achterban, want zij zijn wel degenen die op ons stemmen. Dit alles werd mondeling of per telefoon gecommuniceerd en het ging weken achter elkaar door.”

In december 2006 is de situatie geëscaleerd, zo is door geïnterviewden verklaard. Volgens twee voormalig DB'ers, zijn politici in hun contacten wat hun betreft over de fatsoengrens gegaan. De voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) verklaart hierover:

“Dit was een dossier dat tot de portefeuille van [naam voormalig portefeuillehouder RO (2006-2008)] behoorde. [Naam voormalig portefeuillehouder RO (2006-2008)] was op enig moment afwezig en als waarnemer kreeg ik toen de vraag binnen of er ontheffing verleend kon worden. Ik heb toen laten weten dat ik geen formele titel had om die te verstrekken; er was immers afgesproken niet op het plein te laten parkeren. (...) Illustratief hierbij was het telefoongesprek dat ik met [naam toenmalig gemeentelijk fractievoorzitter PvdA] heb gevoerd. Ik was op weg met mijn gezin richting Frankrijk toen hij mij belde. Na een ellenlang gesprek waarin hij bleef foeteren over onze opstelling, beëindigde hij het gesprek met de zin: ‘En als je het niet doet, ben je gewoon een lul.’”

De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) stelt hierover:

“Op enig moment is [naam toenmalig gemeentelijk fractievoorzitter PvdA] ingeschakeld. Hij heeft zowel mij als [naam portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] over de telefoon de huid vol gescholden over het feit dat wij voet bij stuk hielden. Door [naam fractievoorzitter PvdA] werd mij toen verteld dat ik ‘beter even een tijdje niet naar de fractie kon komen’, omdat ze zo boos op me zouden zijn. U vraagt mij of [naam toenmalig gemeentelijk fractievoorzitter PvdA] later nog eens terug is gekomen op dit voorval. Ja, hij is later (...) nog een keer langs geweest om te zeggen dat hij nu eenmaal zo is.”

Gevraagd om een reactie stelt de toenmalig gemeentelijk fractievoorzitter PvdA:

“Ik laat de wat onaangename opmerkingen van de twee deelgemeentebestuurders over onze telefoongesprekken geheel voor hun rekening. Dat zijn hun woorden en het is hun herinnering. Ik neem er kennis van. Wel wil ik graag wat vertellen over het hoe en waarom van mijn interventie in hun richting en wat vertellen over het verloop van deze gesprekken. Ik weet dat ik ze beiden over het parkeren op het Afrikaanderplein heb gebeld. En ik meen me te herinneren dat ik dat deed op verzoek van mijn fractiegenoot [naam gemeenteraadslid]. Voor mij was dit geen bijzonder verzoek: ik werd als PvdA-fractievoorzitter zeer regelmatig benaderd met de vraag of ik iets kon of wilde doen voor burgers of ondernemers die bij de gemeente of een deelgemeente waren vastgelopen of dreigden vast te lopen. Ik schat dat ik wel vijf keer per week een dergelijk verzoek kreeg. Als ik de indruk had dat het een redelijk verzoek was en dat aan het probleem met een beetje goede wil een mouw zou zijn te passen, dan nam ik contact op met de wethouder, burgemeester of deelgemeentebestuurder in kwestie. Vaak met een e-mail/briefje, soms met een (telefoon)gesprek. Toen [naam gemeenteraadslid] me vertelde wat er met betrekking tot het parkeren speelde, dacht ik – dat herinner ik me heel duidelijk – eerst dat hij een soort grap maakte. Ik kon me namelijk niet voorstellen dat op deze kwestie bestuur en bewoners lijnrecht tegenover elkaar stonden. (...)

Mijn motto was in die tijd (en nu nog steeds): PvdA-bestuurders zijn er om problemen van Rotterdamers op te lossen. En ik wilde ook heel graag dat overal tempo werd gemaakt. Dat, met andere woorden, mensen in de stad zouden zien dat de PvdA van aanpakken wist. We hadden bij de verkiezingen van 2006, toen ik lijsttrekker was, breed vertrouwen gekregen en dat vertrouwen moest worden omgezet in daden.

Ik schat dat ik gemiddeld drie keer per week in actie kwam. Soms kreeg ik te horen: ‘Goed punt, [naam voormalig gemeentelijk fractievoorzitter PvdA (2006-2010)]. Ik ga kijken wat ik er mee kan doen.’ Maar ook wel: ‘Sorry. Hier valt met de beste wil niets meer aan te doen.’ Na zo’n interventie was mijn bemoeienis met een zaak meestal afgesloten. (...)

Bij deze kwestie had ik de stellige indruk dat de kerkgangers een redelijk punt te pakken hadden. Ze wilden – dacht ik – een paar keer per jaar de auto’s bij de moskee kunnen parkeren. Daar moest – zo was mijn inschatting – een oplossing voor te vinden zijn. Dus daarover heb ik inderdaad gebeld. Ik kende de betrokken bestuurders goed. Dat heeft ongetwijfeld ook een stempel gedrukt op het verloop van het gesprek. [Naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] had mij vaak kritisch aangesproken als ik veiligheidskwesties die in haar deelgemeente speelden, in de gemeenteraad aan

de orde stelde of wilde stellen. Ze vond dat ze daarmee wat te kijk werd gezet, of dat ik haar voor de voeten liep. Ze kon daar behoorlijk emotioneel op reageren. (De regel was dat de betrokken deelgemeentebestuurder vooraf op de hoogte werd gebracht van acties in de gemeenteraad.) Ik daarentegen wilde als fractievoorzitter en woordvoerder Veiligheid juist in het openbaar laten zien dat de PvdA op het terrein van veiligheid wist wat er in de stad speelde en dat wij vooraan stonden in de discussie met de burgemeester over dit onderwerp.

Met [naam voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] had ik zeker twee keer per jaar uitgebreider contact. We aten een broodje of maakten lange wandelingen, we praatten bij over de politiek in zijn deelgemeente en in de stad, over de PvdA en over de vrolijke dingen van het leven. Ik beschouwde hem als een politieke vriend. (...)

Ik kan me herinneren dat de twee gesprekken over het Afrikaanderplein op een gegeven moment een vervelende wending namen. In mijn reconstructie droegen daar twee factoren aan bij: de twee bestuurders bleven maar herhalen en herhalen en herhalen dat ze niets wilden en konden doen om aan de bezwaren van de kerkgangers tegemoet te komen. Er was geen millimeter beweging in hun standpunt te krijgen en dat werd mij behoorlijk kort door de bocht duidelijk gemaakt. Daarnaast bleek [naam voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] onderweg te zijn naar zijn vakantiebestemming en hij verlangde overduidelijk wat meer naar de zon dan naar een oplossing van deze kwestie. En [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] wekte bij mij sterk de indruk dat ze deze kerkgangers een soort lesje wilde lezen. Ik begreep daar niks van. Sterker nog: dat ergerde me. Het was niet een groep overlastgevende hangjongeren of zo die eens flink aangepakt moest worden. Het waren gewoon inwoners van de deelgemeente die probeerden in een redelijke zaak geheel of gedeeltelijk hun gelijk te krijgen. Ik reageerde waarschijnlijk fel op hoe ik haar houding ervoer. En er ontstonden wederzijdse irritaties, die wel wat hoog opliepen.

Ongetwijfeld zijn er in de hitte van dat gesprek – nogmaals een gesprek tussen mensen die elkaar goed kenden – over en weer stevige woorden gebruikt. Als ik vijf (?) jaar na dato een woord zou citeren dat ik in de hitte van dat gesprek naar mijn hoofd geslingerd kreeg, dan zou het nu – in een heel andere context – vele malen heftiger klinken dan toen. Alleen al om die reden zal ik het voorbeeld van [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] en [naam voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] niet volgen. (...)

Maar hoe dat ook zij, het Afrikaanderplein was en bleef een kwestie waarin de deelgemeente het laatste woord heeft en ik heb me er daarna dus niet meer mee bemoeid. Eigenlijk weet ik pas sinds kort wat de inhoudelijke afloop is geweest. Er is inderdaad een mouw gepast aan de vraag van de kerkgangers om een paar keer per jaar de parkeerregels te versoepelen. Dat is – gezien het van twee kanten wat emotionele verloop van de eerdergenoemde gesprekken – vast en zeker gebeurd ondanks en niet dankzij mijn interventie. (...)

Met [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] heb ik kortgeleden nog een keer op deze kwestie teruggeblikt. Nadat ze had bedankt als PvdA-lid ben ik haar gaan opzoeken, vooral omdat ik meer wilde weten van haar beweegredenen om achteraf, na acht jaar stilzwijgen, ineens kritiek in het openbaar te uiten op de wijze waarop de PvdA omgaat met integratievraagstukken. En toen we toch aan de praat waren, hebben we ook teruggeblikt op haar jaren in Feijenoord. Ze verzekerde mij dat ze in deze kwestie nooit iets gedaan heeft waardoor ze zichzelf niet meer recht in de ogen kon kijken. Voor mij geldt hetzelfde.”

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) geeft aan dat hij door de voormalig DB-voorzitter (2006-2010) en de voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) destijds is aangesproken over de oneigenlijke politieke druk die zij ervoeren. Ze lieten weten dat met name deelraadslid A ‘liep te drammen’ en zich onvriendelijk tegenover hen opstelde.

Na de contacten (die buiten de openbaarheid van de deelraad plaatsvonden), besluit het DB uiteindelijk om mee te werken aan het verzoek. De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) verklaart over dit proces:

“(…) Uiteindelijk is erover door de andere drie DB’ers besloten in mijn afwezigheid. Ze stemden ermee in. U vraagt mijn mening hierover. Ik vind dat het DB toen is bezwaken onder de druk om een beleidsregel in te voeren.”

Op 20 maart 2007 verstuurt het DB een brief aan de deelraad, waarin een reactie wordt gegeven op een eerdere brief van deelraadslid A aan het DB omtrent het onderwerp. In de brief wordt aangegeven dat het DB ruimte zal bieden om een beleidskader op te stellen, als de wens daarvoor vanuit de deelraad wordt geuit. In de brief wordt onder meer gesteld:

[Naam deelraadslid A] van de fractie van de Partij van de Arbeid heeft bij brief van 30 november 2006 aan ons bestuur gevraagd of het mogelijk kan worden gemaakt dat bezoekers van [naam moskee K] tijdens de viering van een aantal Islamitische festiviteiten de auto mogen parkeren op het Afrikaanderplein. In antwoord hierop berichten wij u als volgt. In principe staan wij afwijzend tegenover het gebruik van het marktterrein als parkeerplaats. Formeel geldt sinds 6 december 2005 het aanwijzingsbesluit marktplaats Afrikaanderplein.

(...)

Conclusie

Wij staan conform het geldend beleid in beginsel afwijzend tegenover het gebruik van het marktterrein als parkeerplaats. Het dagelijks bestuur wil echter behulpzaam zijn bij het bereikbaar maken en houden van religieuze en zakelijke evenementen in de wijk. Vandaar dat het dagelijks bestuur bezoekers van de moskee en andere organisaties en instellingen tijdens een beperkt aantal dagen, en onder strikte voorwaarden, wil toestaan de auto te parkeren op een deel van het Afrikaanderplein. Hiervoor zal - op verzoek van de raad - het dagelijks bestuur een beleidskader schrijven. Dit verzoek dient door het presidium voorbereid te worden. Wij zullen op korte termijn een procedurevoorstel aan het presidium zenden.'

In de volgende deelraadsvergadering (d.d. 22 maart 2007) wordt een motie ingediend, ondertekend door de toenmalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) en deelraadslid A. Middels deze motie, aangenomen door de deelraad, werd het verzoek neergelegd bij het DB om een algemene regeling op te stellen, die ruimte moest bieden aan alle organisaties gevestigd aan of rondom het Afrikaanderplein, om – indien gewenst – parkeeronthefing te kunnen aanvragen bij evenementen. Hierop is vervolgens ambtelijk gewerkt aan het opstellen van beleidsregel.

De huidig portefeuillehouder Financiën (in vorige bestuursperiode portefeuillehouder Economie (2006-2010)) verklaart over de gang van zaken in onderhavig dossier:

"In dit dossier was er een aantal fractieleden dat wat wilde. Ik vraag me dan af waarom je het zo hoog laat oplopen als DB. In Rotterdam en dus ook in Feijenoord bewandelt men verschillende paden om dingen te kunnen realiseren. Dat is inherent aan het bestelsysteem zoals we dat in Rotterdam kennen. In dit kader moet je ook zien dat [naam voormalig gemeentelijk fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] uiteindelijk belt met [naam voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)]. De moeilijkheid lag voor [voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008)] en [voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] mijns inziens in hun aangetaste eer door wat er was gebeurd tijdens de stemming op 27 april 2006 [BING: kandidaat-DB'ers krijgen niet genoeg stemmen van deelraad om benoemd te worden]. Ik vind dat je dat gewoon moet kunnen laten gaan en op de inhoud moet beoordelen wat een groep of een individu wil."

Wat betreft het 'bestelsysteem', verklaart de huidig portefeuillehouder Financiën (toenmalig portefeuillehouder Economie (2006-2010)) voorts:

"(...) In Rotterdam kennen we een soort 'shop- en lobby-systeem'. Dit houdt in dat als je iets wilt bereiken, je allerlei partijen en gremia afgaat om te zien of ze iets voor je kunnen betekenen. In die zin is wat in dit dossier is gebeurd, helemaal niet zo gek."

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) bevestigt dat de druk in dit dossier wel invloed heeft gehad op de besluitvorming, maar dat dit wat hem betreft niet per se negatief was. De huidig portefeuillehouder Financiën (toenmalig portefeuillehouder Economie (2006-2010)), stelt over de druk die mogelijk is uitgeoefend:

“Je kunt best eens je stem verheffen om jouw boodschap meer kracht bij te zetten, maar uitschelden vind ik te ver gaan. (...)”

Ten aanzien van de ‘druk’ op het DB, is door enkele geïnterviewden verklaard dat het DB zich in dit dossier erg star opstelde. Zo stelt deelraadslid B:

“(...) Binnen de fractie stond men achter deze motie en had niemand er problemen mee. De enige die dwarslag, was [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)]. Echter, doordat onze motie werd gesteund, kon ze uiteindelijk niet anders. Ik vind dat zij niet wilde luisteren naar de wensen van de burgers en de raadsleden. U vraagt mij of er betreffende deze motie nog rechtstreeks contact heeft plaatsgevonden tussen individuele PvdA-raadsleden en [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)]. Ik heb geen idee. U vraagt mij of in dit dossier druk is uitgeoefend op het DB. De fractie heeft duidelijk gemaakt wat de wens was van de burger. Maar de opstelling van [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] hierin was in mijn optiek opmerkelijk. Door haar opstelling heeft het aanzienlijk langer geduurd dan eigenlijk nodig was.”

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) stelt hierover:

“Ik was in dit geval van mening dat ze het ook wel zelf deels hadden veroorzaakt, door voet bij stuk te blijven houden.”

10.4.2 Contact tussen DB en ambtenaren – opstellen beleidsregel

Ten aanzien van contacten tussen DB'ers en ambtenaren in dit dossier, blijkt uit het onderzoek niet dat ambtenaren onder druk zijn gezet. Een geïnterviewde ambtenaar laat weten dat richting het DB is gecommuniceerd dat een beleidsregel opstellen uitvoerbaar was, maar dat daarbij de zaak wel geobjectiveerd moest worden. De mogelijkheid voor een parkeeronthefving kon niet slechts voor bijvoorbeeld alleen de moskee gelden. Hierop is een beleidsregel opgesteld die de ruimte biedt voor organisaties/instellingen die een parkeeronthefving wensen bij grotere evenementen, zo stellen betrokken ambtenaren.

Door betrokken ambtenaren is verklaard dat de beleidsregel heeft gezorgd voor helderheid door het stellen van voorwaarden. De gebiedsmanager Midden is van mening dat de beleidsregel het algemeen belang dient, aangezien de situatie vóór die tijd ‘een rommeltje’ was. Uit interviews is niet gebleken dat ambtenaren onder druk zijn gezet in dit proces.

10.4.3 Contact tussen deelraadsleden en ambtenaren

Uit het onderzoek blijkt niet dat er rechtstreekse contacten hebben plaatsgevonden tussen behandelend ambtenaren en de deelraadsleden. Het contact over dit dossier liep sec via het DB, zo is door geïnterviewde ambtenaren gesteld. Binnen het ambtelijk apparaat was wel duidelijk dat er in de politiek discussie bestond over het dossier, waarbij de indruk ontstond dat vanuit de moskee ook druk werd uitgeoefend op deelraadsleden. Gelet op de politieke wens, heeft het DB zichzelf de vraag moeten stellen of het aan deze wens tegemoet kon komen, aldus een betrokken ambtenaar. Ambtelijk is daarover geadviseerd – zo volgt uit interviews – dat het ‘issue’ in ieder geval geobjectiveerd moest worden, hetgeen volgens betrokken ambtenaren is gebeurd.

10.4.4 Ontheffing in de jaren na de beleidsregel

In de jaren nadat de beleidsregel in 2008 is ingevoerd, is enkele malen gebruikgemaakt van de ontheffingsmogelijkheid. Op basis van de dossiergegevens betreffen dit slechts aanvragen van moskee K voor ontheffing tijdens het Suiker- en Offerfeest. Uit de dossierstukken blijkt dat de ontheffingsaanvraag met regelmaat te laat is ingediend. Gelet op de vastgestelde kaders in de beleidsregel, dient een verzoek tot ontheffing ten minste zes weken en ten hoogste zestien weken van tevoren (betreffend evenement) aangevraagd te worden (artikel 4 beleidsregel). In de praktijk blijkt dat deze termijn niet strikt wordt nageleefd. Zo is op 14 augustus 2012 een verzoek ingediend voor een parkeeronthefving op 19 augustus 2012. Dit verzoek is gehonoreerd (zie brief aan moskeebestuur d.d. 16 augustus 2012).

De behandelend ambtenaar bevestigt dat in de praktijk geregeld wordt geaccepteerd dat verzoeken buiten de gestelde termijn worden ingediend. Naar zijn mening heeft dit te maken met vraaggericht werken, waarbij afwijzen op grond van het argument dat het te laat is ingediend, wordt bestempeld als een 'wat makkelijke' oplossing. Ten aanzien van het effect van het laat indienen, stelt de behandelend ambtenaar dat de druk niet wordt neergelegd bij de collega's van vergunningverlening, maar dat de ambtenaar zelf de extra werklast – wegens de snellere behandeling – op zich neemt.

De gebiedsmanager Midden verklaart het volgende over het gegeven dat ontheffingsverzoeken geregeld na de gestelde termijn worden ingediend. Ze stelt dat je als deelgemeente in zo'n geval altijd in een dilemma zit. Het niet verlenen van de ontheffing betekent namelijk niet dat er niet geparkeerd wordt. Je zal dus wel moeten, zo verklaart de gebiedsmanager Midden. Hiertoe maakt zij een vergelijking met voetbalwedstrijden van Feyenoord. Daar worden de wildplassers niet geverbaliseerd, omdat er anders relletjes ontstaan. Ze voegt hieraan toe dat de deelgemeente alleen bij het moskeebestuur kan blijven benadrukken dat men op tijd de ontheffing moet aanvragen, omdat men weet wanneer de ramadan eraan komt en dat het essentieel is dat met een vergunning/ontheffing voorwaarden kunnen worden gesteld, zoals het toezicht. De gebiedsmanager Midden geeft aan dat ambtelijk het moskeebestuur regelmatig op hun verantwoordelijkheid wordt gewezen. Daarmee treedt men ambtelijk proactief op.

De huidige DB-voorzitter zegt hierover:

"(...) U vraagt mij of het niet inwilligen van het ontheffingsverzoek een optie zou zijn, gelet op het feit dat termijnen worden overschreden. Dat kan, maar uiteindelijk is het altijd een afweging tussen rechtmatigheid en doelmatigheid."

Naast het gegeven dat enkele ontheffingsverzoeken na de gestelde termijn worden ingediend, blijkt uit het dossier dat in één geval een ontheffing is verleend voor een langere duur dan blijkens de beleidsregel mogelijk is (vijf in plaats van vier uur). Hierover is verklaard vanuit de organisatie:

"Het uitgangspunt is dat steeds wordt uitgegaan van het vigerend beleidskader, zowel voor wat betreft de termijn van indienen van de aanvraag, als de tijdsduur waarop ontheffing wordt toegestaan. In de toelichting op het beleidskader wordt niet nader aangegeven wat de exacte onderbouwing van deze bepalingen is. In het verleden is een wisselend beeld te zien van het moment waarop de aanvragen zijn ingediend. De termijn van zes weken is vooral ook bedoeld om het DB (de ambtelijke organisatie) in staat te stellen om de aanvraag zorgvuldig te kunnen beoordelen. Na verloop van jaren wordt de aanvraag tot ontheffing steeds meer 'standaard' en derhalve is de benodigde tijd om de aanvraag te beoordelen korter. De ambtelijke organisatie blijft de betreffende organisatie wijzen op tijdigheid van indienen. De aanvraag voor ontheffing 2013 is inmiddels ontvangen.

Voor het kader op het punt van de maximale ontheffingsduur van vier uur (artikel 5) is slechts één keer afgeweken (namelijk in de situatie dat het Suikerfeest in kwestie een uur later na zonsopgang begon). Uit de beleidsregel wordt niet duidelijk waarop de duur van vier uur is gebaseerd. En gelet op het feit dat er door belanghebbenden geen bezwaar is ingediend tegen dit extra uur, is rechterlijke toetsing van deze norm tot nu toe niet uitgevoerd."

11. Stichting N

11.1 Algemeen

Het dossier 'stichting N', dat is opgenomen in onderhavig onderzoek, heeft betrekking op de subsidieaanvragen van en subsidieverlening aan stichting N in de jaren 2007, 2008 en 2009.

In dit bevindingenhoofdstuk zal eerst worden ingegaan op de betrokken instelling in relatie met deelgemeentebestuurders, waarna een resumé wordt gegeven van de besluitvormingsprocessen en eventuele bijzonderheden die uit het dossier blijken.

11.2 Stichting N

De betrokken organisatie in onderhavig dossier betreft stichting N, een stichting in de deelgemeente Feijenoord (opgericht in 2003) die zich bezighoudt met 'maatschappelijke opvang voor volwassenen met een verblijfsaccommodatie (geen asielzoekerscentra)'. De activiteiten van de stichting zijn gericht op emancipatie, integratie en participatie voor vrouwen uit de wijk Hillesluis door middel van cursussen, voorlichtingen en dergelijke.

De stichting onderhoudt een ontmoetingsruimte voor alle vrouwen van de wijk Hillesluis. Het doel van de stichting is 'het bevorderen van de ontwikkeling – in de meest ruime zin – van vrouwen en de integratie van vrouwen, meer in het bijzonder door het tot stand brengen en in stand houden van een veilige plek in de wijk Hillesluis waar vrouwen en hun kinderen (jongens tot de leeftijd van 10 jaar) elkaar veilig kunnen ontmoeten'.

Over het initiatief tot oprichting en doel van stichting N verklaart de voormalig DB-voorzitter (2006-2010):

"Het initiatief voor deze stichting kwam uit de wijk, dus van onderuit, door een Nederlandse vrouw. Het idee was dat als je begint bij de vrouwen, je makkelijker de gezinnen binnenkomt. (...)"

Ten aanzien van relaties tussen deelgemeentelijke bestuurders en stichting N, volgt uit het onderzoek niet dat er sprake is van betrokkenheid van (oud-)deelgemeentebestuurders bij stichting N.

11.3 Resumé

In het kader van onderhavig onderzoek heeft BING de subsidies over 2007, 2008 en 2009 onderzocht. In deze jaren is een exploitatiesubsidie verstrekt aan stichting N. Met stichting N bestaat vanuit de deelgemeente Feijenoord een structurele subsidierelatie. Deze subsidie is onder andere voor de huurlasten, de activiteiten die worden georganiseerd en exploitatiekosten. Naast de exploitatiesubsidies is in 2009 ten behoeve van de verhuizing van stichting N tevens een budgetsubsidie verstrekt à € 2.500 ten behoeve van verhuis- en inrichtingskosten.

11.4 Bijzonderheden

Twee geïnterviewde deelraadsleden (deelraadslid A en B) hebben zich negatief uitgelaten over de stichting. Deelraadslid A verklaart hierover:

"Ik keur dat soort projecten af. Vrouwen worden hierdoor in een apart hoekje gezet. Ik ben juist vooruitstrevend en vind dat vrouwen moeten participeren. Achterstand voorkom je niet door ze uit hun huizen te halen en vervolgens in een ander hokje te plaatsen. Je moet ze juist stimuleren om naar buiten te komen. Ik heb dit ook weleens benoemd bij [naam huidig portefeuillehouder Financiën], onder wiens portefeuille [naam stichting N] valt, en bij [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)]. Overigens betekent [naam stichting N] in het Arabisch 'vrouwen'. Ik vind het ook niet goed dat een stichting met dit doel deze naam draagt."

Deelraadslid B is een vergelijkbare mening toegedaan:

"Ik ben tegen categoriserende organisaties. De bedoeling van [naam stichting N] is om een sociaal isolement te doorbreken en vrouwen naar zich toe te trekken. Naar mijn idee zorgt deze constructie er juist voor dat de vrouwen samen in een nieuw isolement belanden. De term [naam stichting N]' komt uit de Koran. Het heeft betrekking op een passage waarin de taken van de vrouw staan uitgelegd."

De huidig fractievoorzitter PvdA benoemt stichting N als 'het kindje van de voormalig DB-voorzitter (2006-2010). De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) reageert op deze suggestie door te stellen:

"(...) De suggestie (...) dat deze stichting 'mijn kindje' is, klopt niet. Ik denk dat ze dit project dan verwisselen met een andere [naam stichting C], die wel mijn kindje was. (...) Met kindje bedoel ik overigens niet zozeer de stichtingen, maar vooral het feit dat ik beleidsinhoudelijk geloof dat vrouwen de

slutel zijn in de aanpak in achterstandswijken. Door te zeggen dat een organisatie mijn kindje zou zijn, wordt de suggestie van bevoordeling opgeroepen en dat klopt zeer zeker niet.”

In het licht van onderhavig onderzoek zijn verder geen noemenswaardige zaken te vermelden wat betreft de stichting en besluitvorming omtrent de subsidierelatie tussen stichting N en de deelgemeente Feijenoord. De meerderheid van de geïnterviewden verklaart dat stichting N in hun optiek een goede organisatie is, die met de beste bedoelingen bezig is.

12. Adviesbureau R

12.1 Adviesbureau R

BING heeft voor haar onderzoek naar de opdracht 'Intensief Casemanagement - 1 oktober 2010/1 januari 2011' kennisgenomen van het deelgemeentelijk dossier hieromtrent. Adviesbureau R is een 'adviesbureau voor sociale vraagstukken' dat een tweetal projecten doet in Feijenoord, te weten Feijenoord@Work (F@W) en Intensief Casemanagement (ICF).

Vanuit het 'Pact op Zuid' was er in 2008 € 610.000 beschikbaar voor maatregelen die gericht waren op het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten. Omdat de uitbreiding van het jongerenwerk stedelijk werd opgepakt, heeft de deelgemeente Feijenoord zich enkel gericht op uitbreiding van het mentoraat (de zogenaamde 'casemanagers'). Dit ICF is in 2008 door de deelgemeente openbaar Europees aanbesteed (€180.000), waarna er acht offertes binnenkwamen. Het gunningscriterium was dat de economisch meest voordelige aanbieder (dat wil zeggen de beste verhouding tussen prijs, kwaliteit, service, presentatie etc.) gekozen zou worden. Uiteindelijk is de opdracht gegund aan adviesbureau R.

Het andere project dat adviesbureau R in de deelgemeente doet, is Feijenoord@Work (F@W). In de deelgemeente liep al sinds 2005 het mentoraatproject F@W. Dit project richt zich op voortijdig schoolverlaters, die geen werk hebben, niet naar school gaan en geen of onvoldoende gebruikmaken van bestaande voorzieningen. Het doel van het project is het vinden van deze jongeren, deze te motiveren en terug te leiden naar school of werk of een combinatie hiervan. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de geëigende kanalen en voorzieningen. De deelgemeente had de ambitie dit project te continueren en uit te breiden. Nadat adviesbureau R de gunning voor ICF had gekregen, is het project F@W ingepast in de totale opdracht aan adviesbureau R voor 2008.

Dit was in 2008 en sindsdien heeft het DB besloten de samenwerking met adviesbureau R jaarlijks te continueren. Echter, in verband met bezuinigingen is er door de deelgemeente voor gekozen de bovengenoemde twee opdrachten, en dus de overeenkomst met adviesbureau R, na 2010 niet meer voort te zetten.

12.2 Bijzonderheden

Uit het dossieronderzoek komen in het licht van onderhavig onderzoek geen bijzonderheden naar voren. Evenmin hebben de interviews bijzonderheden opgeleverd die in het kader van de onderzoeksopdracht het vermelden waard zijn.

13. Moskee F

13.1 Inleiding

13.1.1 Aanleiding

Vanaf eind 2012 zijn er diverse mediaberichten verschenen over misstanden met betrekking tot moskee F. Deze berichten hadden met name betrekking op de brandveiligheid van de moskee in relatie tot het (niet-vergunde) internaat dat is gevestigd in de moskee. Volgens de berichtgeving zou er jarenlang niet zijn gehandhaafd door de deelgemeente Feijenoord. Naar aanleiding hiervan zijn zowel in de deelraad van Feijenoord als in de gemeenteraad van Rotterdam vragen gesteld over moskee F.

Onze onderzoeksperiode beslaat de periode 2006-heden. Dit dossier loopt echter al vanaf de jaren '90. Voor een goed beeld van onderhavig dossier, wordt daarom in dit hoofdstuk ook de periode 1996-2006 belicht.

13.1.2 Stichting Z

Moskee F, die wordt 'beheerd' door stichting Z, is gevestigd in een voormalig schoolgebouw aan de Polderstaat 75 in Rotterdam. Tot omstreeks 2004 was het OBR de eigenaar van het pand. Stichting Z huurde het pand tot omstreeks 2004 van het OBR. Uit interviews en correspondentie in het dossier blijkt dat stichting Z het pand omstreeks 2004 van het OBR heeft gekocht waarbij middels een privaatrechtelijke overeenkomst (erfpacht) een onderhoudsverplichting is vastgelegd.

In de moskee bevindt zich onder meer een meisjesinternaat. Dit internaat paste tot april 2013 echter niet binnen het huidige bestemmingsplan. Daarnaast bevinden zich in de moskee een kapper en een winkeltje. Ook deze 'functies' blijken niet in overeenstemming te zijn met het geldende bestemmingsplan. Uit het dossier blijkt dat stichting Z sinds 2005 bezig is met nieuwbouwplannen.

In een brief van het college van B&W van de gemeente Rotterdam aan de gemeenteraad d.d. 15 januari 2013 staat een overzicht van de vergunningen die tot dat moment zijn verleend door de deelgemeente aan stichting Z:

*'13 juli 1990 gebruikersvergunning voor moskee
28 juli 1997 bouwvergunning voor het gebruik van de zolderruimte voor vijf jaar
31 juli 1998 gebruikersvergunning (aanvulling op de gebruikersvergunning van 13 juli 1990) voor moskee (met voorzieningen voor slapen)
Diverse tijdelijke toestemmingen om in de schoolvakanties 40-60 kinderen te laten slapen
13 november 2012 aanvraag vrijstelling bestemmingsplan en bouw.'*

Inmiddels (april 2013) is door het DB een vergunning verleend aan moskee F, waarmee een afwijking op het bestemmingsplan mogelijk is gemaakt en de tot dan toe niet-vergunde functies in de moskee nu gelegaliseerd zijn.

13.1.3 Bevindingen

In paragraaf 13.2 wordt eerst een resumé gegeven van het dossier, waarna in paragraaf 13.3 kort zal worden ingegaan op de verantwoordelijkheden van de verschillende partijen. Vervolgens wordt in paragraaf 13.4 de chronologie van dit dossier besproken. In paragraaf 13.5 wordt uitgebreid ingegaan op de verklaring van een betrokken bouwinspecteur van de stad Rotterdam die is geschorst, (mede) naar aanleiding van dit dossier. Paragraaf 13.6 bevat verklaringen van deelraadsleden en (oud-)bestuurders van de deelgemeente Feijenoord over de handelwijze van het DB van de deelgemeente Feijenoord.

13.1.4 Beperkingen in het BING-onderzoek en deze rapportage

Wij merken hierbij op dat ten aanzien van een groot aantal documenten in het dossier geheimhouding is opgelegd door het college van B&W. Door BING zijn deze documenten wel ingezien. Voor zover wij uit andere bronnen kennis hebben verkregen van de niet-openbare gegevens en bevindingen uit het stedelijk dossier, hebben wij daarover wel kunnen rapporteren. Daarnaast merken wij op dat wij een tweetal betrokkenen over het dossier alleen schriftelijk vragen hebben kunnen stellen. Tot slot merken wij op dat wij pas in de laatste fase van het onderzoek in contact zijn gekomen met de ambtenaar van de stad Rotterdam, die (mede) naar aanleiding van dit dossier is geschorst. Een andere ambtenaar van de stad Rotterdam hebben wij door omstandigheden niet kunnen spreken.

13.2 Resumé

13.2.1 Toezicht en handhaving met betrekking tot de brandveiligheid

Uit het dossier blijkt dat de brandweer vanaf 1996 diverse controles heeft uitgevoerd naar de brandveiligheid van het pand. Hierbij zijn meerdere keren gebreken geconstateerd en hebben er naar

aanleiding van geconstateerde gebreken diverse nacontroles plaatsgevonden, waarbij bleek dat geconstateerde gebreken inmiddels weer waren verholpen.

Ook door de afdeling Toezicht Gebouwen van de gemeente Rotterdam zijn er controles uitgevoerd. Ook hierbij zijn regelmatig gebreken geconstateerd op het gebied van brandveiligheidsvoorzieningen. Volgens de dossierstukken en het merendeel van de verklaringen van geïnterviewden waren die echter niet van dien aard dat er aanleiding was om tot sluiting van het internaat over te gaan. Uit het dossier blijkt dat de gebreken meestal na een of meerdere nacontroles waren verholpen.

In 2011 zijn door een inspecteur van de afdeling Toezicht Gebouwen dusdanige gebreken geconstateerd dat er volgens de betreffende inspecteur sprake was van een onveilige situatie. Volgens de betreffende ambtenaar diende er te worden gehandhaafd, maar had hij daarvoor toestemming van het DB van deelgemeente Feijenoord nodig. Die toestemming kreeg hij naar eigen zeggen niet. Over de geconstateerde gebreken is door ambtenaren van de stad een notitie opgesteld, die naar de deelgemeente is gezonden. Naar aanleiding van deze notitie, is een aantal overleggen gevoerd tussen de deelgemeente en de stad en tussen de deelgemeente en het bestuur van de moskee. Volgens het DB van de deelgemeente betrof dit geen formele notitie, maar heeft men desondanks actie ondernomen naar aanleiding van de notitie.

Onderhoudsverplichting stichting Z

Het OBR was tot omstreeks 2004 eigenaar van het pand waarin de moskee is gevestigd. Stichting Z huurde het pand tot omstreeks 2004 van het OBR. In 2004 heeft stichting Z het pand gekocht van het OBR, waarbij middels een privaatrechtelijke overeenkomst een onderhoudsverplichting is vastgelegd. Daarnaast blijkt uit correspondentie in het dossier dat er tevens is afgesproken dat er geen nieuwbouw mag plaatsvinden op deze locatie. Het verkregen dan wel ingeziene dossier bevat echter niet het erfpachtcontract waarin de onderhoudsverplichting is vastgelegd. Volgens een geïnterviewde zou stichting Z voor € 600.000 aan onderhoud moeten verrichten. In 2007 zou er een second opinion zijn uitgevoerd met betrekking tot het bedrag van het onderhoud. Deze second opinion zou dit bedrag hebben bevestigd. De deelgemeente Feijenoord is geen partij bij de voornoemde overeenkomst.

Uit het dossier en de verklaringen van meerdere geïnterviewden blijkt echter dat stichting Z de onderhoudsverplichting niet is nagekomen. Stichting Z is volgens een geïnterviewde door het OBR regelmatig aangesproken op de onderhoudsverplichting. Dit echter zonder resultaat. Omstreeks 2006 zou er volgens meerdere geïnterviewden een boete (in het dossier staat dwangsom, maar het gaat het om een boete aangezien het privaatrechtelijk is) zijn opgelegd aan stichting Z van € 100.000 vanwege het niet nakomen van de onderhoudsverplichting. De boete zou ambtelijk (in mandaat) zijn opgelegd. De boete is in 2006 ambtelijk kwijtgescholden (door de toenmalige directeur van het OBR), omdat stichting Z aannemelijk zou hebben gemaakt dat er gestart zou worden met het inlopen van het achterstallig onderhoud.

Sinds 7 maart 2013 wordt volgens een geïnterviewde strakke regie gevoerd op het onderhoud van de moskee. Dit is door het college van B&W ook toegezegd aan de gemeenteraad. In maart 2013 heeft er volgens een geïnterviewde een controle plaatsgevonden door een bouwkundige van de gemeente in het bijzijn van het bestuur van stichting Z. Het college van B&W moest de gemeenteraad op dat moment informeren over het onderhoud.

Advies legaliseren internaat 2008

Al sinds 1998 wordt er slaapgelegenheid geboden voor kinderen in de moskee en wordt hier jaarlijks een ontheffing voor gegeven door de brandweer door middel van een tijdelijke gebruiksvergunning. Een permanente internaatfunctie is echter in strijd met het bestemmingsplan en daarom niet toegestaan. Hier is meermaals een waarschuwing voor gegeven. Met nieuwbouw van het pand zou het moskeebestuur de slaapfunctie gelegaliseerd willen krijgen, evenals andere faciliteiten in het pand, zoals een kapper en winkeltje.

In het dossier zit een brief van de toenmalige dienst Stedenbouw en Volkshuisvesting aan het DB van de deelgemeente, d.d. 8 juli 2008, om het gebruik van het internaat en de ondersteunende functies te

legaliseren door middel van een procedure op grond van artikel 19, van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). In de brief wordt dit advies toegelicht. Het advies is uiteindelijk niet opgevolgd door het DB van de deelgemeente. Uit het dossier blijkt echter niet duidelijk waarom het advies niet is overgenomen door het DB. Volgens een aantal geïnterviewden heeft het DB voldoende mogelijkheden om tot legalisatie over te gaan. Dit is echter tot voor kort nooit gebeurd. Volgens betrokkenen hebben de nieuwbouwplannen van stichting Z een rol gespeeld bij de afweging om wel of niet (tijdelijk) een ontheffing te verlenen voor de slaapfunctie in de moskee.

Controle 2011

Uit een inspectie van de brandweer d.d. 24 mei 2011 blijkt dat het bouwwerk niet voldoet aan de daarin gestelde eisen. In de brief staat dat de brandweer de afdeling Toezicht Gebouwen van de dienst Stedenbouw, Wonen en Verkeer (dS+V) van de gemeente Rotterdam heeft geïnformeerd over de volgende constatering: 'ontbrekende brandwerende scheiding ter plaatse van het vluchtrappenhuis eerste verdieping'.

Vervolgens zijn volgens enkele geïnterviewden tijdens een inspectie van Toezicht Gebouwen gebreken geconstateerd waardoor er volgens de betreffende inspecteur sprake was van een onveilige situatie. Uit een e-mail d.d. 15 augustus 2011 van een ambtenaar van de deelgemeente aan de projectontwikkelaar van stichting Z, projectontwikkelaar X, blijkt dat de deelgemeente van de afdeling Toezicht Gebouwen een notitie heeft ontvangen over de (brand)onveilige situatie in het huidige pand. Uit de betreffende e-mail volgt dat de deelgemeente door de afdeling Toezicht Gebouwen is geadviseerd om acuut actie te ondernemen richting de eigenaar van het pand. Volgens geïnterviewden zouden er meerdere versies van de betreffende notitie bestaan. Op de notitie is geheimhouding gelegd.

Op 17 augustus 2011 is er een nacontrole uitgevoerd door de brandweer. Uit een brief d.d. 19 augustus 2011 van de brandweer aan stichting Z blijkt dat de inspecteur van de brandweer heeft geconstateerd dat de gebreken zijn hersteld.

Nieuwbouwplan van stichting Z

Uit het dossier blijkt dat het DB van de deelgemeente Feijenoord een positief standpunt inneemt ten aanzien van nieuwbouwplannen van stichting Z. Het DB stuit echter op negatieve adviezen van de dS+V, de commissie voor Welstand en Monumenten en het erfpachtcontract met de onderhoudsverplichting dat bindend is. Daarnaast staat het pand op een lijst van panden die in aanmerking komen om als monument te worden aangewezen. Het DB van de deelgemeente heeft op 13 december 2011 een brief gestuurd naar het college van B&W met het verzoek om het pand niet aan te wijzen als monument. Uit het dossier blijkt dat er regelmatig contact is geweest over de nieuwbouwplannen tussen stichting Z c.q., projectontwikkelaar X en de deelgemeente. In 2011 probeert het bestuur van de deelgemeente in overleg met het bestuur van moskee F en de verschillende diensten tot een oplossing te komen, zo blijkt uit verslagen van overleggen d.d. 10 en 18 oktober 2011.

13.3 Verantwoordelijkheden en bevoegdheden

De centrale stad heeft de bevoegdheid om een omgevingsvergunning te verlenen gedelegeerd aan de deelgemeenten. Ook de verantwoordelijkheid voor toezicht op de naleving van de vergunningsvoorwaarden en handhaving is gedelegeerd aan de deelgemeente. Deze bevoegdheden heeft de deelgemeente op haar beurt weer gemandateerd aan de dienst Stadsontwikkeling (DSO) (voorheen de dS+V). Als een dossier bestuurlijk/politiek gevoelig is of wordt en er moeten bijvoorbeeld handhavende maatregelen genomen worden, dan vindt er overleg plaats met de deelgemeente en wordt er gezamenlijk opgetreden.

Brandveiligheid van gebouwen wordt zowel door de brandweer als door de afdeling Toezicht Gebouwen gecontroleerd. De brandweer toetst aan het gebruiksbesluit, onder andere onderhoud van de brandmeldinginstallaties, blusmiddelen en vluchtroutes. De brandweer wordt door de stad aangestuurd en bepaalt zelf de eigen inspectiewerkzaamheden.

De afdeling Toezicht Gebouwen toetst aan de hand van de bouwvergunning, met het bouwbesluit uit 2003 als minimale eis. Het gaat dan voornamelijk om bouwkundige gebreken van onder andere brand-

compartimentering, brand/rookscheidingen, constructieve gebreken en aanwezigheid van brandmelding-installaties. De afdeling Toezicht Gebouwen controleert ook of gebouwen volgens de vergunning worden gebruikt en of deze passen in het vigerende bestemmingsplan. De afdeling Toezicht Gebouwen heeft een mandaat van de deelgemeente om zelf inspecties te doen, nacontroles uit te voeren en te handhaven. De afdeling Toezicht Gebouwen krijgt jaarlijks budget van de deelgemeente en heeft mandaat om jaaractiviteiten zelf in te plannen en uit te voeren. Het is de gebruikelijke procedure dat de afdeling Toezicht Gebouwen bij acuut gevaar met betrekking tot (brand)veiligheid een activiteit beëindigt/ handhaaft. Als het gaat om substantiële maatregelen zoals het opleggen van dwangsommen of het ontruimen van een pand, dan neemt het DB van de deelgemeente in overleg met de afdeling Toezicht Gebouwen de beslissing.

De afhandeling van de onderhoudsverplichting in het erfpachtcontract ligt bij de stad. De deelgemeente Feijenoord is hier niet bij betrokken. De onderhoudsverplichting in het erfpachtcontract houdt in dat er achterstallig onderhoud aan het pand plaats moet vinden. Het gaat hier om een privaatrechtelijke overeenkomst tussen stichting Z en de stad.

13.4 Chronologie

13.4.1 Periode 1996 tot 2006

Toezicht en handhaving brandveiligheid

Op 10 januari 1996 constateert de brandweer tijdens een controle dat de naleving van de voorwaarden – zoals deze zijn gesteld in de vergunning (verleend op 13 juli 1990) – niet worden nagekomen. Het gaat hierbij om 'maatregelen en voorzieningen met betrekking tot de punten brandwerende constructie, nood- en transparantverlichting, vluchtwegen en blusmiddelen'. Tevens wordt geconstateerd dat het gebruik van het bouwwerk is gewijzigd c.q. uitgebreid, 'zodat het gebruik niet meer overeenkomt met de vergunning'. De brandweer geeft aan dat stichting Z een nieuwe gebruiksvergunning moet aanvragen of het gebruik van het bouwwerk binnen een maand in overeenstemming moet brengen met de huidige vergunning.

Uit een brief van de brandweer d.d. 2 juli 1996 blijkt dat er tijdens een controle van de brandweer op 1 juli 1996 wederom is geconstateerd dat het gebruik van het bouwwerk is gewijzigd c.q. uitgebreid waardoor het gebruik niet meer overeenkomt met de vergunning d.d. 13 juli 1990.

Uit een brief van de dS+V aan stichting Z d.d. 18 juli 1996 blijkt dat een bouwinspecteur op 3 juli 1996 heeft geconstateerd dat op het perceel Polderstaat 75 zonder de daartoe vereiste (bouw)vergunning en/of toestemming, op de zolderverdieping toiletten, wasgelegenheden en een 'verblijfsgebied' zijn gebouwd en ingericht. In de brief staat dat er nog zal worden bezien welke eventuele maatregelen er tegen de bestaande onrechtmatige situatie dienen te worden genomen. Uit een aantekening in het dossier d.d. 7 augustus 1996 blijkt dat de zolder is verbouwd tot slaapzaal en wasruimte. Bij controle is gebleken dat in de oostvleugel van het gebouw 40 kinderen zouden kunnen worden ondergebracht.

Uit een verslag in het dossier d.d. 21 augustus 1996 [BING: waarschijnlijk is dit een verslag van een overleg van de bebouwingscommissie] volgt dat er naar aanleiding van een overleg tussen de deelgemeente en de inspecteur, door de deelgemeente nog geen standpunt is ingenomen over het al dan niet handhaven van het bestemmingsplan. In het verslag staat hierover:

'(...) De bebouwingscommissie heeft in principe geen bezwaar tegen een wijziging van het gebruik. Zij adviseert een procedure ex artikel 19, WRO, te voeren wanneer de deelgemeente besluit tot legalisering van het gebruik. In het andere geval zal handhaving plaats moeten vinden op basis van het bestemmingsplan. (...)'

Vervolgens vinden er gesprekken en correspondentie plaats tussen het bestuur van stichting Z en de deelgemeente. In het verslag van een gesprek d.d. 27 september 1996 staat dat een deel van het gebouw in gebruik is genomen als internaatruimte voor kinderen die de moskee bezoeken. In het verslag staat tevens dat de afdeling Toezicht Gebouwen het moskeebestuur heeft aangegeven dat dit niet is toegestaan en het moskeebestuur is verzocht het gebruik als internaat te staken. Het gebruik van het internaat is in strijd met het bestemmingsplan Hillesluis. Ook de brandweer heeft aangedrongen op het staken van het

gebruik van de internaatruimte, omdat een en ander niet volgens de geldende brandvoorschriften is aangelegd. In het verslag staat verder dat de deelgemeente aangeeft mee te willen denken in de wensen van de moskee.

Uit een brief van de brandweer d.d. 17 oktober 1996 volgt dat stichting Z, naar aanleiding van eerdergenoemde brieven van de brandweer, nog geen *'kennisgeving voor het bouwwerk heeft ingediend inzake het gewijzigde gebruik van het bouwwerk of het gebruik weer in overeenstemming heeft gebracht met de bestaande vergunning'*. In de brief staat dat stichting Z binnen 14 dagen een kennisgeving moet indienen, anders wordt de gebruiksvergunning ingetrokken.

In een brief d.d. 24 oktober 1996 van stichting Z aan de brandweer, stuurt stichting Z een bouwtekening van de betreffende zolder en een afschrift van de brief die zij recentelijk aan de deelgemeente heeft gestuurd. Uit een brief van de brandweer aan stichting Z d.d. 14 januari 1997 valt af te leiden dat stichting Z een aanvraag om een gebruiksvergunning heeft ingediend op 8 januari 1997.

Tijdelijke gebruiksvergunning overnachtingen

In een brief van de portefeuillehouder van de deelgemeente aan stichting Z d.d. 14 februari 1997 staat dat wanneer duidelijkheid is verkregen over de status van de locatie [BING: sloop/nieuwbouw], het afwijkende gebruik definitief geregeld kan worden. Tevens staat in deze brief dat overnachtingen in het gebouw niet zijn toegestaan. In de brief staat dat wanneer stichting Z een activiteit wil organiseren waarbij overnachtingen in de moskee plaatsvinden, stichting Z per gelegenheid een tijdelijke gebruiksvergunning moet aanvragen op grond van artikel 6.1.1. lid 1 van de bouwverordening. Deze vergunning is aan te vragen bij de brandweer.

In een brief d.d. 4 maart 1997 stemt het DB van de deelgemeente Feijenoord in met het voornemen tot het voeren van een artikel 17 Wro-procedure (vijf jaar) voor het gebruik van de zolderruimte van moskee F ten behoeve van religieuze doeleinden. De keuze voor een tijdelijke vrijstelling (artikel 17 Wro) en niet voor een definitieve wijziging (artikel 19 Wro) is ingegeven door het feit dat het gebouw in het vastgestelde Bouw- en Investeringsprogramma formeel de status van slooplocatie heeft. Op 28 juli 1997 verleent de deelgemeente een bouwvergunning voor het gebruik van de zolderruimte voor vijf jaar.

In een brief van de brandweer aan stichting Z d.d. 13 oktober 1997 staat dat stichting Z, vanwege het voornemen om het bijeenkomstgebouw aan de Polderstraat 75 regelmatig te willen gebruiken als nachtverblijf (logies), omwille van de brandveiligheid moet voldoen aan een aantal voorwaarden dat is vastgelegd in het bouwbesluit en de bouwverordening. Wanneer het object in overeenstemming is gebracht met de brandveiligheidsvoorzieningen voor logiesgebouwen, zal tot afgifte van een gebruiksvergunning kunnen worden overgegaan. Bij een logiesfunctie gaat het volgens een geïnterviewde ambtenaar om de technische eisen die aan het pand worden gesteld vanuit het bouwbesluit. Een logiesfunctie is de zwaarste eis die aan een gebouw kan worden gesteld, daar waar het gaat om het niveau van toetsing. Daar wordt het niveau van de voorzieningen op afgestemd.

Op 31 juli 1998 heeft de deelgemeente een gebruiksvergunning verleend (aanvulling op gebruikersvergunning van 13 juli 1990) voor het gebruik van het bijeenkomstgebouw aan de Polderstraat 75 (met voorzieningen voor slapen).

In een brief van 24 maart 1998 van de brandweer aan de deelgemeente staat dat in de moskee aan de Polderstraat 75 brandveiligheidsvoorzieningen zijn getroffen, waardoor incidenteel overnachtingen kunnen worden toegestaan. De voorzieningen heeft de brandweer laten vastleggen in de gebruiksvergunning (nummer: GN97-0017), waarbij per gelegenheid een ontheffing kan worden afgegeven. In de jaren daarna wordt er vervolgens diverse keren tijdelijk toestemming verleend om in de schoolvakanties 40-60 kinderen te laten slapen in het pand (1998, 1999, 2002 (periode: mei 2002-september 2002, 2005)).

In een brief d.d. 2 december 2003 van de afdeling Toezicht Gebouwen (de dS+V) aan stichting Z staat dat de termijn van de tijdelijke vergunning voor het gedeeltelijk veranderen van het schoolgebouw op het perceel gelegen aan de Polderstraat 75 en het gebouw te bestemmen als moskee, is verstreken. In de brief

staat dat stichting Z de Polderstraat 75 in oorspronkelijke staat terug dient te brengen en dat het bouwwerk in overeenstemming moet worden gebracht met de geldende voorschriften.

In 2005 verleent de brandweer twee keer ontheffing voor het overnachten van kinderen in het pand.

Gebreken

In 2002 en 2003 vinden er controles plaats van de brandweer, waarbij gebreken worden geconstateerd. Na een of meerdere controles worden deze gebreken hersteld.

Tijdens een inspectie van de dS+V op 28 oktober 2004 worden eveneens gebreken geconstateerd. Tijdens een nacontrole d.d. 5 februari 2005 blijken de gebreken te zijn hersteld.

De brandweer constateert naar aanleiding van een controle op 28 oktober 2004 dat de maatregelen en voorziening genoemd in de vergunning niet worden nagekomen. Tijdens een nacontrole van de brandweer op 21 januari 2005 blijken de gebreken te zijn hersteld.

In een brief van de brandweer d.d. 27 oktober 2005 staat dat bij een nacontrole op 26 oktober 2005 is gebleken dat het bouwwerk nog niet, dan wel niet volledig, in overeenstemming is gebracht met de voorwaarden van de voor dit bouwwerk verleende gebruiksvergunning. Tijdens een tweede nacontrole van de brandweer op 28 november 2005 wordt geconstateerd dat de gebreken zijn hersteld en het pand weer voldoet aan de voorschriften.

Nieuwbouwplannen

Stichting Z heeft in 2004 het pand aan de Polderstraat 75 gekocht van het OBR, waarbij door middel van een privaatrechtelijke overeenkomst een onderhoudsverplichting is opgelegd aan stichting Z. Volgens een geïnterviewde zou stichting Z voor in totaal € 600.000 aan onderhoud moeten verrichten. Dit zou zijn verdisconteerd in het aankoopbedrag van het pand.

Uit een brief d.d. 26 mei 2005 blijkt dat stichting Z nieuwbouwplannen heeft. In de brief wijst het DB van de deelgemeente Feijenoord de aanvraag van stichting Z voor het plegen van nieuwbouw af. In de brief staat dat het koopcontract dat is afgesloten met stichting Z, is gebaseerd op behoud en renovatie van het voormalig schoolgebouw. Stichting Z heeft zich verplicht om binnen een jaar na ondertekening van het contract achterstallig onderhoud uit te voeren. De verplichting is niet nagekomen. Daarom wijst de deelgemeente het verzoek tot nieuwbouw af. In een brief d.d. 24 oktober 2005 van de wethouder Fysieke Infrastructuur aan projectontwikkelaar X geeft ook de gemeente aan dat het bouwplan op dit moment niet aan de orde is vanwege de afspraken die stichting Z en de gemeente Rotterdam vorig jaar hebben gemaakt over de verkoop van het huidige pand. In de brief staat dat stichting Z de voorwaarde – dat het achterstallig onderhoud binnen een jaar na dagtekening van de overeenkomst zal worden uitgevoerd – niet is nagekomen. Het OBR zou stichting Z op 27 september 2005 schriftelijk hebben verzocht om alsnog te voldoen aan deze verplichting.

13.4.2 Periode 2006-2010

Informatieplan

Uit een brief met een ontvangstbevestiging van de dS+V (namens het DB van de deelgemeente) aan stichting Z d.d. 27 april 2006 volgt dat stichting Z een informatieplan heeft ingediend voor het oprichten van een islamitisch cultureel centrum. De aanvraag is op 24 april 2006 ontvangen. In een brief d.d. 15 mei 2006 staat dat alle benodigde bescheiden zijn ontvangen en de aanvraag in behandeling is genomen.

In een brief d.d. 21 november 2006 van de dS+V (namens het DB van de deelgemeente) aan stichting Z staat dat de deelgemeente naar aanleiding van het toetsen van het informatieplan, geen medewerking kan verlenen aan het bouwplan.

In een brief van de brandweer aan stichting Z d.d. 29 november 2006 staat dat zij de aanvraag om een gebruiksvergunning, zoals omschreven in artikel 6.1.1. lid 1 van de bouwverordening, op 15 november 2006 heeft ontvangen.

In juli 2006 verleent de brandweer ontheffing voor het overnachten van kinderen in de zomerperiode. In een brief d.d. 2 december 2006 vraagt stichting Z om ontheffing voor het bieden van overnachting aan 60 kinderen in de periode van 25 december 2006 tot en met 25 februari 2007. Per brief d.d. 21 december 2006 laat de brandweer weten niet akkoord te zijn met het verlenen van een ontheffing. In de brief staat het volgende:

'(...) Voor het bouwwerk is een gebruiksvergunning verleend voor het houden van bijeenkomsten maar niet voor het bieden van slaapgelegenheden. Indien het gebouw wordt gebruikt voor het overnachten van personen, worden vanuit de bouwregelgeving andere brandveiligheidseisen gesteld dan waar uw bouwwerk thans op berekend is. Om de mogelijk noodzakelijk aanvullende voorwaarden met u te bespreken verzoek ik u zo spoedig mogelijk, een afspraak met mij te maken. Aan het gesprek zullen ook medewerkers van de deelgemeente en DS+V deelnemen.'

Boete onderhoudsverplichting

Uit het dossier en de verklaringen van meerdere geïnterviewden blijkt dat stichting Z de onderhoudsverplichting uit het erfpachtcontract niet is nagekomen. Stichting Z zou door het OBR regelmatig zijn aangesproken op de onderhoudsverplichting. Als stichting Z niet voldoet aan de onderhoudsverplichting, kan de stad Rotterdam op grond van voornoemde overeenkomst een boete opleggen. Omstreeks 2006 zou er volgens een aantal geïnterviewden een boete [BING: in het dossier staat dwangsom] zijn opgelegd aan stichting Z van € 100.000 vanwege het niet nakomen van de onderhoudsverplichting. De boete zou ambtelijk (in mandaat) zijn opgelegd. De boete is in 2006 'ambtelijk' kwijtgescholden (door de toenmalige directeur van het OBR) omdat stichting Z aannemelijk zou hebben gemaakt dat er gestart zou worden met het inlopen van het achterstallig onderhoud.

Toezicht en handhaving 2007

In een brief d.d. 1 maart 2007 van het hoofd afdeling Account van de deelgemeente aan stichting Z staat het volgende:

'Naar aanleiding van uw brief van 12 februari 2007, hier ontvangen op 22 februari 2007, heb ik onze bouwinspecteur gevraagd contact met u op te nemen om u te begeleiden bij de procedure voor het verkrijgen van een permanente vergunning voor overnachtingen in uw accommodatie aan de Polderstraat 75. (...)'

In een brief van de brandweer d.d. 25 april 2007 staat dat, naar aanleiding van de aanvraag van een gebruiksvergunning, op 16 april 2007 een bespreking heeft plaatsgevonden. In de brief staat dat er op 1 augustus 2007 een aantal voorzieningen moet worden gerealiseerd in het pand, voordat er een gebruiksvergunning kan worden afgegeven. Voorts staat er:

'Bij het niet realiseren van bovengenoemde voorzieningen, ben ik genoodzaakt in verband met het ontbreken van de noodzakelijke brandveiligheidsvoorzieningen om gebruik te maken van de sanctie mogelijkheden en het bevoegde gezag te benaderen om handhavend op te treden.'

Uit een brief van de brandweer aan stichting Z d.d. 15 juni 2007 volgt dat bij een controle op 6 juni 2007 is geconstateerd dat de maatregelen en voorzieningen, genoemd in de vergunningen en de algemene brandveiligheidsvoorschriften, niet worden nagekomen. In de brief staat dat een contactpersoon van stichting Z tijdens de controle aan de inspecteur heeft verklaard dat er 's nachts in het pand circa 30 personen slapen. Uit de brief blijkt tevens dat er overleg plaatsvindt tussen de inspecteur, de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (hierna: VRR) en de deelgemeente.

Uit een faxbericht van de dS+V (Toezicht Gebouwen) aan stichting Z d.d. 5 september 2007 blijkt dat het bestuur van stichting Z niet reageert op telefoontjes van de afdeling Toezicht Gebouwen. In de aantekening van de afdeling Toezicht Gebouwen aan stichting Z staat onder meer: 'Indien u niet op korte termijn contact zoekt voor overleg zal mogelijk tot sluiting van het internaat worden overgegaan.'

In een brief d.d. 6 september 2007 van het hoofd Toezicht Gebouwen aan stichting Z staat dat een inspecteur van de afdeling Toezicht Gebouwen van de dS+V en een medewerker van de VRR (brandweer) op maandag 4 juni 2007 een uitgebreide controle hebben uitgevoerd op de brandveiligheidsvoorzieningen in het gebouw gelegen aan de Polderstraat 75. Over deze controle schrijft het voornoemde hoofd het volgende:

'Deze controle bracht aan het licht dat genoemd bouwwerk, dat is bedoeld als moskee en internaat, op een aantal punten niet voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit en/of de Bouwverordening Rotterdam 1993 voor wat betreft de brandveiligheid en brandwerendheid.'

Overleg nieuwbouwplannen

Uit een brief d.d. 11 september 2007 van de afdeling Vergunningen van de dS+V aan stichting Z volgt dat stichting Z een verzoek heeft ingediend voor het gedeeltelijk veranderen van de gebruiksfunctie van haar pand.

Uit het dossier blijkt dat er meerdere overleggen hebben plaatsgevonden tussen de deelgemeente en het bestuur van de moskee/projectontwikkelaar X over de voornoemde vergunningaanvraag. In een brief d.d. 6 maart 2008 van projectontwikkelaar X aan de deelgemeente staat dat de deelgemeente tijdens een overleg d.d. 4 maart zou hebben aangegeven te willen meewerken aan de mogelijkheid voor nieuwbouw. Tevens zou de deelgemeente hebben aangegeven een brief te zullen richten aan de gemeente Rotterdam om een bevestiging te vragen voor het openbreken van het bestaande erfpachtcontract om zodoende de weg vrij te maken voor nieuwbouwplannen.

Blijkens de besluitenlijst van het DB van de deelgemeente Feijenoord d.d. 10 juni 2008 is het volgende besluit opgenomen:

'Met betrekking tot de nieuwbouw [naam stichting Z][naam moskee F]:

- *een positief standpunt aan te nemen ten aanzien van het verlenen van medewerking aan het nieuwbouwplan, mits het plan past binnen het bestemmingsplan en overigens voldaan wordt aan de geldende wet- en regelgeving.*
- *Het college van B&W te verzoeken een uitspraak te doen over het al dan niet verlenen van ontheffing aan [naam stichting Z] ten behoeve van het realiseren van nieuwbouw aan de Polderstraat 75, met de kanttekening genoemd onder punt 1.'*

Op 10 juni 2008 stuurt het DB van de deelgemeente Feijenoord een brief aan het college van B&W over een ontheffing ten behoeve van de nieuwbouw. Het DB van de deelgemeente geeft in de brief aan dat zij een positief standpunt inneemt ten aanzien van het verlenen van medewerking aan het nieuwbouwplan. In de brief staat onder meer:

'Wij constateren dat [naam stichting Z] contractuele verplichtingen is aangegaan met het OBR (zie erfpachtcontract), waarin vastgelegd is dat nieuwbouw op deze locatie niet toegestaan is. In het contract is opgenomen dat het college van B&W bevoegd is om ontheffing van deze bepaling te verlenen. Daarom verzoeken wij u bij deze om, uitgaande van de bereidheid van het dagelijks bestuur, onder voorwaarden, medewerking te verlenen aan nieuwbouw, een uitspraak te doen over de bereidheid deze ontheffing te verlenen aan [naam stichting Z].'

Vervolgens blijkt uit een brief d.d. 8 augustus 2008 dat projectontwikkelaar X wordt gevraagd om aanvullende gegevens aan te leveren bij de afdeling Vergunningen die noodzakelijk zijn om het informatieplan in behandeling te nemen.

In een brief van de dS+V aan projectontwikkelaar X d.d. 10 november 2008 geeft de afdeling Vergunningen van de stad Rotterdam aan dat er geen medewerking aan het bouwplan kan worden verleend.

In een brief d.d. 18 december 2008 schrijft de wethouder Ruimtelijke Ordening aan het DB van de deelgemeente Feijenoord dat hij na intern overleg tot de conclusie is gekomen dat hij geen gebruik zal

maken van zijn collegebevoegdheid om ontheffing te verlenen aan stichting Z ten behoeve van het realiseren van nieuwbouw. Hij schrijft:

(...) Redenen hiervoor zijn, dat de Bebouwingscommissie in haar overleg van 17 september 2008 heeft gemeld geen medewerking te zullen verlenen aan een overeenkomstig definitief plan op grond van strijdigheid met het huidige en toekomstige bestemmingsplan. Bovendien is, zoals u al meldde, in het erfpacht vastgelegd, dat nieuwbouw op de betreffende locatie niet is toegestaan.'

Vervolgens blijkt uit e-mailcorrespondentie uit april 2009 dat er contact is tussen de deelgemeente en projectontwikkelaar X over de nieuwbouwplannen.

In een brief d.d. 12 januari 2010 van een extern bedrijf aan de deelgemeente inzake de haalbaarheid van het behouden van het pand aan de Polderstraat 75 staat onder andere dat in het bestaande pand de brandveiligheid, eisen ten aanzien van isolatie en ventilatie en het comfort te wensen over laten.

Advies legaliseren van gebruik

In een brief d.d. 8 juli 2008 van het hoofd afdeling Vergunningen van de dienst Stadsontwikkeling aan het DB van de deelgemeente wordt het advies van de bebouwingscommissie d.d. 28 mei 2008 weergegeven. Het advies is om een vrijstelling te verlenen op grond van artikel 19, lid 2, van de Wro voor het legaliseren van het in de brief beschreven gebruik. In de brief staat dat het advies om vrijstelling te verlenen overigens niet betekent dat er vanzelfsprekend toestemming dient te worden verleend voor een logiesfunctie in eventuele nieuwbouw. De commissie is van oordeel dat de lange periode waarin niet tegen het wederrechtelijke gebruik is opgetreden (jaarlijkse ontheffing brandweer) en het ontbreken van stedenbouwkundige bezwaren (immers, het gebruik is reeds lang een feit), een rol spelen bij de afweging die uiteindelijk door het bestuur van de deelgemeente moet worden gemaakt.

13.4.3 Periode 2010-heden

Toezicht en handhaving 2011 en 2012

Uit een inspectie van de brandweer d.d. 24 mei 2011 (bron: brief brandweer aan stichting Z d.d. 20 juni 2011) blijkt dat het bouwwerk niet voldoet aan de daarin gestelde eisen. In de brief staat dat de brandweer de afdeling Toezicht Gebouwen van de gemeente Rotterdam heeft geïnformeerd over de volgende constatering: 'ontbrekende brandwerende scheiding ter plaatse van het vluchtrappenhuis eerste verdieping.'

Door de afdeling Toezicht Gebouwen wordt vervolgens een controle uitgevoerd. Zie ook paragraaf 13.5, waarin de betrokken inspecteur zijn visie op het gebeuren geeft. Uit deze controle/inspectie volgt dat er mogelijk sprake is van een onveilige situatie. Dit volgt ook uit een e-mail d.d. 15 augustus 2011 van een ambtenaar van de deelgemeente aan projectontwikkelaar X, waaruit volgt dat de deelgemeente van de afdeling Toezicht Gebouwen een notitie heeft ontvangen over de (brand)onveilige situatie in het huidige pand. Uit de betreffende e-mail volgt dat de deelgemeente door de afdeling Toezicht Gebouwen is geadviseerd acuut actie te ondernemen richting de eigenaar van het pand.

Volgens geïnterviewden zouden er meerdere versies van de betreffende notitie bestaan. Op deze notitie is geheimhouding gelegd. Zoals eerder opgemerkt, verklaart het DB van de deelgemeente dat het hier niet om een formele notitie gaat.

Ambtenaren van de deelgemeente verklaren dat zij na het signaal in de notitie, het dossier hebben opgepakt en gesprekken hebben gevoerd met de dS+V (de bouwinspecteur en diens leidinggevende alsmede de accounthouder DSO voor de deelgemeente) en later met het DB.

Op 17 augustus 2011 is er een nacontrole uitgevoerd door de brandweer. Uit een brief d.d. 19 augustus 2011 volgt volgens een geïnterviewde dat de inspecteur van de brandweer heeft geconstateerd dat de gebreken zijn hersteld.

Uit het dossier en interviews blijkt dat op 24 augustus 2011 een overleg is ingepland op het kantoor van de deelgemeente naar aanleiding van de notitie. Het onderwerp van het overleg is 'bespreking maatregelen m.b.t. moskee in de Poldervaart 75'. Zie ook paragraaf 13.5.

In een brief d.d. 24 augustus 2011 geeft de commissie voor Welstand en Monumenten aan dat zij negatief adviseert over het plan 'oprichten multifunctioneel gebouw aan de Polderstraat 75' wanneer dit plan als definitieve aanvraag omgevingsvergunning zou worden voorgelegd. Ook de bebouwingscommissie adviseert negatief op de conceptaanvraag (bron: verslag vergadering d.d. 31 augustus 2011).

Uit een e-mail d.d. 23 november 2011 van een inspecteur van de afdeling Toezicht Gebouwen (niet zijnde de geschorste ambtenaar) blijkt dat er een inspectie is uitgevoerd in het pand aan de Polderstraat 75. In de e-mail beschrijft de betreffende inspecteur zijn bevindingen. Hij constateert zaken waar nog naar gekeken moet worden met betrekking tot 'vluchten'. Zijn conclusie is:

'Gelet op het bovenstaande zie ik geen reden om op te treden m.b.t. veiligheid van de aanwezige personen. De huidige indeling voldoet aan de eisen die gesteld zijn op basis van het bouwbesluit bestaande niveau. (...).'

Uit een brief d.d. 27 juni 2012 van de afdeling Toezicht Gebouwen aan stichting Z volgt dat er naar aanleiding van de gebreken die zijn geconstateerd tijdens de inspectie d.d. 23 november 2011, nogmaals een inspectie heeft plaatsgevonden op 15 mei 2012. Bij deze inspectie is gebleken dat een aantal geconstateerde gebreken nog niet/niet volledig is verholpen. Uit een brief d.d. 13 augustus 2012 van de afdeling Toezicht Gebouwen aan stichting Z blijkt dat tijdens een hercontrole op 2 augustus 2012 is gebleken dat de resterende gebreken zijn verholpen.

Overleg DB deelgemeente en bestuur stichting Z

Uit het verslag van een overleg tussen de deelgemeente Feijenoord en het bestuur van moskee F d.d. 10 oktober 2011 blijkt dat er voor dit overleg door betrokken gemeentelijke diensten en de deelgemeente overleggen zijn gevoerd over het nieuwbouwplan van moskee F. De betrokken gemeentelijke diensten hebben vervolgens gezamenlijk een advies voorbereid voor de deelgemeente, waarin de verschillende aspecten van het dossier moskee F worden beschreven. Aan de hand van dit advies is volgens de huidige DB-voorzitter het gesprek aangegaan met het moskeebestuur.

Tijdens het overleg d.d. 10 oktober 2011 is gesproken over de nieuwbouwplannen van stichting Z en de mogelijkheden om de huidige situatie te legaliseren. Tevens is voorgesteld om, in afwachting hiervan, het internaat tijdelijk elders te huisvesten. Bij dit overleg zijn, naast een ambtenaar van de deelgemeente en twee bestuurders van moskee F, zowel de portefeuillehouder, vanwege zijn verantwoordelijkheid voor omgevingsvergunningen, als de voorzitter van de deelgemeente Feijenoord, vanuit zijn verantwoordelijkheid voor handhaving in de deelgemeente Feijenoord, aanwezig geweest.

Op 18 oktober 2011 vindt er een tweede overleg (vervolgoverleg) plaats waarin afspraken worden gemaakt over het nieuwbouw- en bestemmingsplantraject. Uit het overleg volgt dat het moskeebestuur positief heeft gereageerd op het voorstel van de huidige DB-voorzitter en de huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening om de internaatfunctie in het huidige pand zo snel mogelijk te beëindigen. Daarbij is door het moskeebestuur als randvoorwaarde gesteld voor het nieuwbouwtraject dat de internaatfunctie tijdelijk in een ander pand doorgezet kan worden.

Zie ook paragraaf 13.5.2, waarin de verklaringen zijn opgenomen van de huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening en de huidige DB-voorzitter over de overleggen met het bestuur van moskee F en de totstandkoming van het 'integrale advies'.

Toekomstig monument

Het pand aan de Polderstraat 75 is aangewezen als toekomstig monument. De deelgemeente heeft een adviserende rol als het gaat om het aanwijzen van een pand tot monument. In een brief d.d. 13 december 2011 van het DB van de deelgemeente Feijenoord aan de DSO schrijft het DB dat zij negatief adviseert

over de aanwijzing van het pand aan de Polderstraat 75 tot monument en verzoeken om het pand aan de Polderstraat 75 uit de lijst met toekomstige monumenten te schrappen vanwege het nieuwbouwtraject.

Contacten tussen het DB van de deelgemeente en de wethouder Ruimtelijke Ordening

In een brief d.d. 29 november 2011 van het DB van de deelgemeente Feijenoord aan de wethouder Ruimtelijke Ordening informeert het DB van de deelgemeente de wethouder Ruimtelijke Ordening over de ontwikkelingen met betrekking tot stichting Z. Daarnaast verzoekt het DB de wethouder Ruimtelijke Ordening nogmaals om de clausule met betrekking tot het contract tussen het OBR en het stichtingsbestuur zo spoedig mogelijk af te handelen. In een brief d.d. 20 februari 2012 van de wethouder Ruimtelijke Ordening aan het DB van de deelgemeente bericht hij als volgt:

'(...) Op basis van de beschikbare informatie over het bouwinitiatief is het voor mij niet mogelijk om op dit moment een goede inhoudelijke afweging te maken tussen de monumentale kwaliteiten van het pand, de gevraagde verruiming van een aantal functies en de wens van het moskeebestuur om nieuwbouw toe te staan. Daarom heb ik Stadsontwikkeling gevraagd om het moskeebestuur om hun argumenten voor sloop/nieuwbouw expliciet te maken. Daarbij vraag ik het moskeebestuur om aan de hand van een globaal plan voor renovatie, met de mogelijkheid van een uitbouw aan de achterzijde, te verduidelijken waarom renovatie niet wenselijk zou zijn. Ik zal daarbij een termijn van zes weken stellen. Daarna wil ik graag met het dagelijks bestuur van de deelgemeente Feijenoord een inhoudelijke afweging maken.

In de tussentijd heb ik nog wel enige zorg omtrent de veiligheidssituatie van het pand. Ik wil de deelgemeente daarom vragen het moskeebestuur te verzoeken om de geconstateerde noodzakelijke tijdelijke maatregelen binnen een redelijke termijn uit te voeren of anderszins over te gaan tot handhaving.'

In een brief d.d. 3 april 2012 geeft het DB van de deelgemeente het verzoek van de wethouder Ruimtelijke Ordening om argumenten aan te leveren door aan stichting Z.

De wethouder Ruimtelijke Ordening verklaart dat hij nooit een reactie heeft ontvangen van stichting Z op zijn verzoek:

"Ik heb geen reactie ontvangen van [naam stichting Z]. Wel heeft overleg plaatsgevonden met ambtenaren van Stadsontwikkeling. Uiteindelijk heeft het college van B&W de conclusie getrokken dat er onvoldoende argumenten waren geleverd om nieuwbouw, in afwijking van het erfpachtcontract, toe te staan. Dit is in een collegebrief op 11 maart 2013 gemeld aan [naam stichting Z]."

Overleg d.d. 22 januari 2013 legalisering logiesfunctie

Uit het gespreksverslag van een overleg tussen de deelgemeente Feijenoord, de dienst Stadsontwikkeling, het bureau Omgevingsvergunningen en stichting Z d.d. 22 januari 2013 blijkt dat stichting Z op 18 november 2012 een aanvraag voor een omgevingsvergunning heeft ingediend voor de legalisering van de logiesfunctie. Het bureau Omgevingsvergunningen heeft hierop per brief aanvullende informatie gevraagd om de aanvraag in behandeling te kunnen nemen. Uit het verslag blijkt dat het overleg is gepland, omdat alle partijen zo snel mogelijk het legaliseringstraject met een goed resultaat willen afronden. In het verslag d.d. 22 januari 2013 staat:

'Hoewel het plan nog niet-ontvankelijk is (wegende de ontbrekende aanvullende informatie) is de aanvraag op 16 januari 2013 in de bebouwingscommissie (BBC) besproken. De BBC heeft een positief advies uitgebracht, zo blijkt uit het verslag van het overleg van 22 januari. Omdat de BBC positief heeft geadviseerd op het plan, is er geen besluit van het DB van de deelgemeente Feijenoord nodig voor de vrijstelling/ontheffing. In deze situatie is de dienst stadsontwikkeling bevoegd om de vrijstelling te regelen, deze taak is namelijk gemandateerd aan de dienst. Omdat de oppervlakte van de bestemmingsplan strijdige functie kleiner dan 1500 m2 is kan de zogenoemde. kruimelregeling worden toegepast. Een ter inzage legging voor de bestemmingswijziging is dus niet nodig.'

In een brief d.d. 11 maart 2013 van de wethouder Ruimtelijke Ordening aan het DB van de deelgemeente Feijenoord staat het volgende over de geldende erfpachtbepaling:

(...) Op 29 november 2011 heeft uw bestuur mij verzocht het traject te starten dat moet leiden tot het verlenen van ontheffing van de geldende erfpachtbepalingen ten faveure van nieuwbouw aan de Polderstraat 75.

In mijn brief van 22 februari 2012 aan uw bestuur heb ik duidelijk gemaakt dat het voor mij, namens het college van burgemeester en wethouders, op dat moment niet mogelijk was een goede inhoudelijke afweging te maken tussen de monumentale kwaliteiten van het pand Polderstraat 75, de gevraagde verruiming van een aantal functies en de wens van het moskeebestuur nieuwbouw toe te staan. Hiervoor ontbrak een goede onderbouwing. Bovendien heeft het gemeentebestuur in voorgaande jaren altijd het standpunt ingenomen dat het pand behouden moest blijven.

Desalniettemin heb ik Stadsontwikkeling, mede gezien de vanaf 2006 gewekte verwachtingen opdracht gegeven de stichting te verzoeken de argumenten voor sloop/nieuwbouw expliciet te maken en aan de hand van een globaal plan voor renovatie (met de mogelijkheid van een uitbouw aan de achterzijde van het pand) te verduidelijken waarom renovatie niet wenselijk zou zijn.

(...)

In het afgelopen jaar heeft Stadsontwikkeling overleg gevoerd met [naam stichting Z], dit overleg heeft langer geduurd dan de oorspronkelijke afgesproken 6 weken. Ik vond het echter belangrijk de stichting de gelegenheid te bieden te komen tot een goed onderbouwd plan. Desondanks is het [naam stichting Z] niet gelukt een goed onderbouwd plan aan te leveren voor sloop/nieuwbouw en ook de argumenten waarom renovatie niet mogelijk zou zijn ontbreken.

(...)

Ik vind het, ook in het belang van alle betrokken partijen, gewenst dat nu een standpunt wordt ingenomen. Hierdoor ontstaat duidelijkheid. Door middel van deze brief bevestig ik dat ik het college van burgemeester en wethouders geen voorstel zal doen gebruik te maken van de ontheffingsmogelijkheid uit de akte van erfpacht van 18 juni 2004. Dit betekent dat sloop/nieuwbouw niet mogelijk is. (...)

Vervolgens geeft de wethouder Ruimtelijke Ordening in de brief aan dat stichting Z alsnog moet gaan voldoen aan de in de overeenkomst van erfpacht d.d. 18 juni 2004 opgenomen verplichting wat betreft het onderhoud. In de brief staat dat bij het niet vrijwillig nakomen van deze verplichting, de naleving van deze voorwaarde zal worden gehandhaafd. Voorts staat er in de brief:

'Voor de goede orde merk ik nog op dat het bovenstaande los staat van het in overeenstemming brengen van het huidige gebruik van het pand met de geldende wet- en regelgeving. Ik heb begrepen dat u hiervoor de nodige stappen hebt gezet. (...)

In de besluitenlijst van de vergadering van het DB d.d. 19 maart 2013 staat dat het DB akkoord gaat met het informeren van de deelraad over het standpunt van het college van B&W met betrekking tot de nieuwbouw aan de Polderstraat 75.

Op 25 april 2013 is volgens een geïnterviewde een omgevingsvergunning verleend voor ontheffing van het bestemmingsplan voor het internaat, de kapper en de winkel. Deze ontheffing is gebaseerd op de zogenaamde kruimelgevallenregeling ex artikel 2.12, lid 1a, sub 2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

De wethouder Ruimtelijke Ordening verklaart het volgende over de huidige stand van zaken:

"Op 11 maart 2013 heeft het college van B&W [naam stichting Z] wederom bericht dat geen medewerking zal worden verleend aan een ontheffing uit het erfpachtcontract voor nieuwbouw. Ook heeft het college [naam stichting Z] bericht dat het onderhoud moet worden opgepakt. Op dit moment heeft [naam stichting Z] een plan van aanpak voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud overlegd en wordt met de gemeente overleg gevoerd over de planning.

Het pand heeft geen monumentenstatus. Het pand staat wel op een lijst van beeldbepalende panden. Waarschijnlijk wordt eind van dit jaar het besluit genomen de procedure voor het aanwijzen van het pand tot gemeentelijk monument wel of niet te starten. Het pand is voldoende brandveilig, zie de brief d.d. 15 januari 2013.”

13.4.4 Verklaring geschorste ambtenaar

Inleiding

In juni 2011 heeft een inspecteur van de afdeling Bouw en Woningtoezicht een controle uitgevoerd bij moskee F. Naar aanleiding van deze controle heeft deze ambtenaar (hierna: ambtenaar X) een aantal stappen ondernomen. Uiteindelijk is, in de nasleep van dit dossier, de betreffende ambtenaar geschorst en is hij al geruime tijd niet meer aan het werk. In de media is hij onder meer aangeduid als een ‘klokkenluider’. Door de betreffende ambtenaar is een uitgebreide verklaring van de gang van zaken gegeven. In deze paragraaf wordt hierop ingegaan. Tevens worden in deze paragraaf de verklaringen van een leidinggevende van hem belicht.

Eerste inspectie

Ambtenaar X heeft verklaard dat hij voor het eerst werd geconfronteerd met het dossier moskee F in juni 2011, toen hij van de brandweer een signaal ontving over het pand aan de Polderstraat 75, dat betrekking had op een brandwerende scheiding ter plaatse van het vluchtrappenhuis op de eerste verdieping, die niet in orde zou zijn. Naar aanleiding van dit signaal is hij alleen en onaangekondigd op bezoek gegaan bij moskee F. In eerste instantie wordt ambtenaar X naar eigen zeggen de toegang tot de bovenverdieping van het pand geweigerd. Uiteindelijk wordt hij toch toegelaten door een persoon die zich niet wil identificeren en die aangeeft ‘toevallig’ in het pand aanwezig te zijn geweest.

Boven heeft hij naar eigen zeggen meerdere stapelbedden aangetroffen. Toen hij vroeg wat de reden was dat deze bedden daar stonden – hij vond dit namelijk een zeer ongebruikelijke situatie – kreeg hij te horen dat er soms kinderen in het pand sliepen. Op dat moment werd hem naar eigen zeggen niet duidelijk gemaakt of dit permanent of incidenteel het geval was. Daarnaast trof hij achter een knieschot nog een aantal losse matrassen aan. Dit zouden reservematrassen zijn, werd hem verteld: ‘Daarover hoefde hij zich geen zorgen te maken.’ Volgens ambtenaar X lagen in de slaapzalen tussen en op de bedden eveneens diverse extra losse matrassen.

Toen zijn inspectie klaar was, is ambtenaar X naar beneden gegaan, alwaar hij werd voorgesteld aan een persoon die aangaf dat hij deelraadslid was van de deelgemeente Feijenoord. Dit deelraadslid, volgens ambtenaar X deelraadslid A, zou hem hebben verklaard dat het bestuurlijk gevoelig zou liggen om ter plaatse te handhaven. Dit wordt ten stelligste ontkend door deelraadslid A. Hij verklaart dat hij niet aanwezig is geweest.

Ambtenaar X bespreekt naar eigen zeggen met zijn collega’s wat hij in de moskee heeft aangetroffen. Naar eigen zeggen wordt hem verteld dat hij zijn vingers niet moest branden aan dit soort dossiers. Hij is zich vervolgens gaan verdiepen in het dossier en kwam daarbij tot de ontdekking dat het dossier al heel lang liep en al een aantal keer door de leiding was gesloten en weer geopend, zonder duidelijke opgave van redenen. Naar zijn zeggen constateerde hij dat de moskee beschikte over een gebruiksvergunning van vijf jaar, maar dat die vergunning inmiddels was verlopen en niet was verlengd.

Een direct leidinggevende van ambtenaar X (hierna: direct leidinggevende) bevestigt dat ambtenaar X hem aangaf dat het pand niet werd gebruikt conform het bestemmingsplan. Na deze inspectie kwam ambtenaar X volgens zijn direct leidinggevende bij hem met de opmerking dat er sprake was van achterstallig onderhoud en dat hij de nodige bedden had aangetroffen. De direct leidinggevende verklaart dat hij naar aanleiding van voornoemde melding meteen (volgens de direct leidinggevende op 27 juni 2011) een e-mail met de bevindingen van de inspecteur heeft gestuurd aan de betreffende gebiedsmanager van de deelgemeente Feijenoord. De direct leidinggevende verklaart dat hij in deze e-mail de vraag heeft gesteld wat er moest gebeuren en wat de gebiedsmanager ervan wist. Hij voegt hieraan toe dat hij op 17 augustus 2011 nogmaals een e-mail heeft verzonden, aangezien er nog geen reactie was gekomen. Hierbij was een notitie gevoegd om besproken te worden in het DB, waarover later meer. Daarna is een aantal overleggen

gestart tussen ambtenaren van de deelgemeente en van de afdeling Toezicht Gebouwen van de stad. Dit alles, zo verklaart de direct leidinggevende, omdat er in het dossier dingen niet leken te kloppen (bestemmingsplan/gebruik).

Tweede inspectie

Na zijn eerste controle in moskee F heeft ambtenaar X contact opgenomen met de juridisch medewerker van zijn afdeling. Naar eigen zeggen is hij samen met deze collega, ongeveer een week na de eerste controle, nogmaals langsgegaan bij de moskee. Tijdens deze inspectie is het hele pand doorlopen en zijn er foto's gemaakt. In het pand waren op dat moment naar zijn zeggen veel kinderen aanwezig. Tevens troffen de ambtenaren een groot aantal opgemaakte matrassen aan, dat bij de vorige inspectie nog achter het knieschot lag. Deze matrassen waren nu wel opgedekt en lagen klaar voor gebruik in een andere ruimte. Ambtenaar X geeft aan dat er veel kinderen op de zolder aanwezig waren. Tevens lag, naast de al ingeruimde kasten, er op verschillende plaatsen veel bagage (koffers, weekendtassen etc.) Naar eigen zeggen heeft hij bij de ingang in de schoenenrekken 163 paar kinderschoenen geteld, waarvan hij ook foto's heeft gemaakt. Volgens ambtenaar X bleek uit deze inspectie dat de kinderen permanent verbleven in de moskee en dat er niet alleen werd geslapen in de slaapzaal, maar ook in andere ruimten in het pand.

De genomen foto's heeft ambtenaar X vervolgens aan zijn direct leidinggevende voorgelegd met de boodschap dat hij het een onveilige situatie vond. Ambtenaar X verklaart voorts dat hij na deze inspectie met de eerdergenoemde jurist heeft afgesproken om een 'stevige' notitie te sturen in de richting van de deelgemeente. Zijn direct leidinggevende heeft hij hier in eerste instantie buiten gehouden. De exacte inhoud van de notitie herinnert ambtenaar X zich niet meer. Wel weet hij dat in de notitie is benoemd dat er meermaals handhavingsverzoeken zouden zijn ingediend en dat ze daar nu eindelijk eens reactie op wilden krijgen. Over de oorspronkelijke notitie heeft op enig moment intern ruggenspraak plaatsgevonden en uiteindelijk is er een andere, naar zijn zeggen 'mildere versie', richting de deelgemeente gegaan.

De direct leidinggevende verklaart dat hij samen met zijn leidinggevende naar de notitie heeft gekeken. Naar eigen zeggen vond hij de taal in de notitie op sommige punten 'schofferend' in de richting van de deelgemeente Feijenoord. Daarop is er een aantal kleine wijzigingen aangebracht en is de notitie (als definitieve notitie) naar de deelgemeente verstuurd. Als reactie hierop hoorde de direct leidinggevende dat het eerste concept al naar hen verzonden bleek te zijn. Inhoudelijk verschilde de conceptversie volgens de direct leidinggevende niet wezenlijk van de uiteindelijke versie. Het doel van de notitie was volgens de direct leidinggevende om ervoor te zorgen dat er een besluit werd genomen. Een reactie kwam er in de vorm van de overleggen.

Na het versturen van de notitie aan de deelgemeente heeft ambtenaar X hierover gesproken met zijn direct leidinggevende. Hij heeft hierbij duidelijk aangegeven dat er ofwel een vergunning voor het gebruik moest worden afgegeven, ofwel er zou gehandhaafd moeten worden. Hoe dan ook moest er volgens ambtenaar X iets op schrift vastgelegd worden. Daarop heeft hij naar eigen zeggen aangedrongen bij zijn direct leidinggevende.

Gesprek deelgemeente d.d. 24 augustus 2011

Naar aanleiding van de notitie die was verstuurd naar de deelgemeente, is ambtenaar X samen met zijn direct leidinggevende op enig moment uitgenodigd voor een gesprek met twee ambtenaren van de deelgemeente. Tijdens dit gesprek heeft hij een toelichting gegeven over hetgeen hij bij moskee F heeft geconstateerd. Ambtenaar X verklaart dat een ambtenaar van de deelgemeente hen vertelde dat er vanuit de stad al groen licht was voor nieuwbouwplannen van de moskee, zodat een handhavend optreden op dit moment weinig zin zou hebben. Daarnaast wordt er volgens ambtenaar X door de ambtenaren van de deelgemeente diverse malen verwezen naar eerdere vergunningsaanvragen die zouden zijn ingediend door het bestuur van moskee F.

Handhaving zou tevens gevoelig liggen bij onder meer het DB en bij de PvdA in de stad, zo wordt hem tijdens het gesprek medegedeeld. Daarom krijgt ambtenaar X geen toestemming om nogmaals een controle uit te voeren in de moskee, hetgeen hij op dat moment noodzakelijk acht om een en ander

uitgebreid in kaart te kunnen brengen. Ambtenaar X verklaart dat de ambtenaren van de deelgemeente dit niet op papier wilden bevestigen.

Volgens de direct leidinggevende was het doel van het eerste gesprek met ambtenaren van de deelgemeente om samen te overleggen hoe om te gaan met de situatie die door ambtenaar X was aangetroffen in moskee F en om te komen tot een oplossing. Het ging volgens hem met name om het zoeken naar een oplossing waar alle partijen zich in konden vinden, zolang de sloop-/nieuwbouwplannen nog niet rond waren.

De direct leidinggevende merkt op dat er nog twee andere zaken op de achtergrond een rol speelden. Allereerst had de moskee het pand gekocht van de gemeente en zat hieraan een onderhoudsverplichting gekoppeld. Dit onderhoud was echter nooit gepleegd. Ten tweede was het team Monumenten van de afdeling Vergunningen al bezig met de mogelijkheden om van het pand een monument te maken, terwijl het moskeebestuur graag het pand wilde slopen om nieuwbouw te realiseren. Het bestuur van de deelgemeente wilde hier al aan meewerken en zodoende zou onderhoud kapitaalvernietiging zijn. Volgens de direct leidinggevende worstelde een van de ambtenaren van de deelgemeente duidelijk met de situatie.

Er was sprake van een dilemma tussen handhaving en de nieuwbouwplannen. Van de betreffende ambtenaar begreep de direct leidinggevende echter dat het DB blijkbaar toezeggingen had gedaan aan het moskeebestuur voor wat betreft de nieuwbouwplannen en dat handhaving in die zin op dat moment 'ongelegen' kwam. Volgens de direct leidinggevende werd er niet een bepaalde kant op 'gepusht' door de deelgemeente.

De direct leidinggevende verklaart dat hij geen druk heeft ervaren vanuit de politiek om op een bepaalde manier te handelen in dit dossier. Over eventuele druk die zou zijn uitgeoefend vanuit het moskeebestuur op het DB, vertelt de direct leidinggevende geen zicht te hebben. De direct leidinggevende merkt op dat de portefeuillehouder in ieder geval benadrukte dat veiligheid voor alles ging en als handhaving daarvoor nodig was, dit moest gebeuren.

Van vornoemd gesprek zijn heimelijk gemaakte geluidsopnamen in de media opgedoken [BING: uitzending Nieuwsuur d.d. 11 mei 2013]. Uit deze uitgezonden opnamen valt af te leiden dat er door een ambtenaar van de deelgemeente wordt gesproken over het bestaan van politieke druk in dit dossier.

Vervolggesprekken

Op enig moment heeft er vervolgens een tweede gesprek plaatsgevonden tussen ambtenaren van de stad en ambtenaren van de deelgemeente over het dossier moskee F. Ambtenaar X was hiervoor, naar eigen zeggen op nadrukkelijk verzoek van een ambtenaar van de deelgemeente, niet uitgenodigd. Dit wordt in een wederhoorreactie ontkend door het DB. Pas later kwam ambtenaar X erachter dat dit overleg had plaatsgevonden.

Vervolgens heeft er nog een derde vergadering plaatsgevonden waarvoor ambtenaar X evenmin was uitgenodigd, maar waar hij toch samen met een collega naartoe is gegaan toen hij lucht kreeg van deze bijeenkomst. In deze vergadering werd volgens hem duidelijk aangegeven dat de wens vanuit zowel de stad als het DB (huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening en huidig DB-voorzitter) was dat de nieuwbouw er moest komen. Toen uiteindelijk bleek dat dit niet haalbaar zou zijn, werd voorgesteld om 'dan maar gewoon niks te doen'. Kern van deze derde vergadering was volgens ambtenaar X wederom dat er niet gehandhaafd mocht worden.

Desgevraagd verklaart de direct leidinggevende dat er één keer een gesprek heeft plaatsgevonden waarbij de verantwoordelijk portefeuillehouder vanuit de deelgemeente aanwezig was. Dit is de bespreking geweest d.d. 26 oktober 2011.

Ambtenaar X is naar eigen zeggen vervolgens op eigen verzoek van het dossier gehaald, omdat hij niet meer verantwoordelijk wilde zijn voor een dossier waarin werd gehandeld in strijd met zijn persoonlijke

normen en waarden en óók omdat hij uit hoofde van zijn functie niet de verantwoordelijkheid wilde nemen voor deze koers omdat als het mis zou gaan, hij verantwoordelijk zou zijn.

Volgens zijn direct leidinggevende is ambtenaar X mede van het dossier afgehaald omdat hij in het algemeen niet nauwkeurig bijhield wat hij bij moest houden. De analyse die door ambtenaar X werd gemaakt van de situatie bij moskee F, wekte bij de direct leidinggevende steeds meer vraagtekens op. Hij voegt hieraan toe dat ambtenaar X 'erg fanatiek' in het dossier zat.

Ambtenaar X heeft verklaard dat er op enig moment ook dossierstukken zouden zijn verdwenen. De direct leidinggevende bevestigt dat ambtenaar X heeft aangegeven dat zijn dossier opeens 'weg' was. Dit dossier is volgens de direct leidinggevende vervolgens teruggevonden op een heel merkwaardige plek. Overigens kent de direct leidinggevende dit verhaal alleen maar 'van horen zeggen'.

Ambtenaar X verklaart dat hij diverse keren met mensen intern heeft besproken dat hij zich in onderhavig dossier gedwongen voelde om mee te werken aan niet-toelaatbaar gedrag.

Ten aanzien van de verklaringen van ambtenaar X, verklaart het DB in een reactie in het kader van wederhoor onder meer dat er sprake is van feitelijke onjuistheden en suggestieve vermoedens. Daarnaast stelt het DB dat deze verklaringen direct zijn te herleiden naar een ambtenaar van de deelgemeente en dat wordt geciteerd uit vertrouwelijk gesprekken waar geheimhouding op rust. Het DB zegt dat alleen een reactie kan worden gegeven als de deelgemeente zelf ook vertrouwelijke opmerkingen kan maken ten aanzien van het handelen van betreffende ambtenaar tijdens dit gesprek. Tevens verklaart het DB dat de zinsnede dat de ambtenaar van de deelgemeente ambtenaar X niet bij het gesprek wilde hebben, suggestief is verwoord en onjuist is.

Wij merken ten aanzien van de reactie van het DB op dat – in lijn met de afspraken – door BING niet is geciteerd uit het vertrouwelijke dossier en dat herleidbaarheid naar een ambtenaar niet te allen tijde is te vermijden.

Toetsing

Op de vraag waarom door anderen mogelijk niet zou zijn geconstateerd dat er sprake zou zijn van een acuut gevaarlijke situatie, verklaart ambtenaar X dat hij – als inspecteur Toezicht Gebouwen – gebouwen en diens functies, toetst aan bouwbesluiten. Als het een gebouw is dat constant dezelfde functie heeft, dan wordt het getoetst aan de bestaande functie ('bestaande bouw'). Echter, als een gebouw een nieuwe functie krijgt of herbergt, dient het getoetst te worden aan de nieuwe functie ('nieuwbouw'). Toetsen aan 'bestaande bouw' is minder strikt en laat veel meer dingen toe dan het strikte toetsen aan 'nieuwbouw', aldus ambtenaar X. In het geval van moskee F diende het pand formeel getoetst te worden aan de nieuwbouwwegels omdat het functies had (internaat, kapper) die 'nieuw' waren. Getoetst aan die regels, specifiek aan de zwaarste categorie, de 'logiesfunctie', kan/kon volgens hem enkel geoordeeld worden dat de situatie in de moskee gevaarlijk was. Omdat er volgens ambtenaar X doorgaans werd getoetst aan het bestaande bouwbesluit, werd er aan de hand daarvan geconcludeerd dat het veilig was. Hierbij werd er volgens hem ook van uitgegaan dat de slaapzaal de enige plek was waar de kinderen sliepen. Die aanname is volgens ambtenaar X echter onjuist, omdat de kinderen door het gehele pand verspreid sliepen.

Desgevraagd bevestigt de direct leidinggevende dat er verschillende manieren zijn om een gebouw te toetsen, dit kan aan bestaande bouw of aan nieuwbouw. Desgevraagd verklaart de direct leidinggevende dat hij zelf ook niet exact weet wat bepaalt welke toetsing er moet worden gehanteerd. Volgens de direct leidinggevende hangt het er ook van af wat de deelgemeente wil.

Het DB verklaart in een reactie in het kader van wederhoor hierover:

“Wat betreft de van toepassing zijnde normen uit het Bouwbesluit geldt het volgende. Zowel het tot april 2012 geldende Bouwbesluit 2003 als het sinds april 2012 geldende Bouwbesluit 2012 maken een

onderscheid tussen eisen die gelden voor bestaande gebouwen en eisen die gelden voor nieuw te bouwen gebouwen. Enkele zaken zijn hierbij van belang:

- Zo lang niet wordt verbouwd, kan in beginsel worden volstaan met de eisen voor bestaande bouw. Het bevoegd gezag beschikt met artikel 13 van de Woningwet wel over een mogelijkheid om maximaal het nieuwbouwniveau af te dwingen, maar de wetgever heeft deze bevoegdheid als uitzondering gezien, waarbij op het bevoegd gezag een zware motiveringsplicht rust en van het bevoegd gezag een terughoudend gebruik wordt verwacht;
- Onder het Bouwbesluit 2003 gold dat bij een verbouwing in beginsel moest worden voldaan aan het nieuwbouwniveau uit het Bouwbesluit, maar dat het bevoegd gezag altijd vrijstelling kon verlenen tot het (lagere) niveau van de in het Bouwbesluit 2003 opgenomen eisen voor bestaande bouw;
- Onder het Bouwbesluit 2012 geldt dat bij een verbouwing in beginsel alleen maar hoeft te worden voldaan aan de eisen voor bestaande bouw (die over het algemeen inhouden dat het feitelijk aanwezige niveau behouden dient te blijven) tenzij in het Bouwbesluit 2012 nadrukkelijk vastligt dat aan hogere eisen moet worden voldaan. De stelling dat bij een functiewijziging waarna niet wordt voldaan aan de eisen voor het nieuwbouwniveau altijd sprake is van een met het Bouwbesluit (2003 dan wel 2012) strijdige situatie wordt door ons dus niet onderschreven. Dit geldt evenzeer voor de stelling dat direct handhavend optreden in de vorm van het ontruimen van het internaatgedeelte geboden was, maar dit is tijdens de behandeling van dit dossier in de gemeenteraad reeds vastgesteld.”

13.5 Rol bestuurders

13.5.1 Verklaringen betrokken bestuurders periode 2006-2010

Volgens de voormalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) lag de verantwoordelijkheid om te handhaven in dit dossier bij de stad. Hij verklaart:

“Bij [naam moskee F] speelden in mijn tijd verschillende zaken. Het was bekend dat er een meisjesinternaat gevestigd was. Ik weet dat we daar binnen het DB over hebben besproken. Er is toen afgesproken dat de brandveiligheid moest worden uitgezocht. Dit is toen uitgezocht door óf [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] óf door mij; dat heb ik niet meer scherp. Ik kan mij herinneren dat we intern toen ook de vraag hebben gesteld of het wel de bedoeling was dat daar een internaat gevestigd zat. Onze opstelling daarbij was dat de stad ook op de hoogte was van de situatie. Als er gehandhaafd moest worden, lag die verantwoordelijkheid bij de stad. Zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau is daarover ook met de stad gesproken.”

De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) verklaart over het dossier:

“Dit dossier heeft veel aandacht gehad, ook vanuit de stad. Op enig moment werd mij bekend dat daar kinderen sliepen, hetgeen ik heb benoemd bij de centrale stad, gelet op het feit dat ik Veiligheid in mijn portefeuille heb. Er zijn mensen die klaarblijkelijk moeite hebben om zich deze gang van zaken te herinneren. Dat mijn verhaal klopt, is echter door meerdere mensen bevestigd. Dat vind ik wel belangrijk. Achter dit dossier zit een grote lobby. U stelt mij de vraag of het klopt dat de gemeente duidelijk het standpunt innam dat het pand niet gesloopt mocht worden gelet op de monumentale status. Ik kan me herinneren dat in onze periode vanuit de stad niet een heel duidelijke ‘nee’ klonk tegen de sloop en herbouw. Het probleem zat mijns inziens meer in het feit dat daar kinderen sliepen en dat daar geen wetgeving op was. Daarbij voldeed het pand niet aan de veiligheidseisen en dit maakte het een handhavingsskwestie. Als het bestuur van de moskee zich aan de veiligheidsregels zou houden, was er wat mij betreft geen probleem met die moskee.”

De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) meldt dat de wethouder Ruimtelijke Ordening in de media heeft verklaard dat hij tot voor kort geen kennis had van de situatie in moskee F. Volgens de voormalig DB-voorzitter (2006-2010) had de wethouder Ruimtelijke Ordening tijdens haar bestuursperiode wel degelijk kennis van de situatie bij moskee F. Zij stelt hierover:

“Het klopt dat ik [naam wethouder Ruimtelijke Ordening] niet zelf hierover heb ingelicht; dat heb ik toentertijd bij andere wethouders gedaan. Maar [naam wethouder Ruimtelijke Ordening] is toen wel degelijk door anderen binnen de deelgemeente en de stad hierover ingelicht. Dit kan ook door anderen worden bevestigd. Dat hij mij ervan beschuldigt dat ik mijn werk niet goed heb gedaan, bestrijd ik.”

Hierover verklaart de wethouder Ruimtelijke Ordening in een schriftelijke reactie:

“Zoals u ook in het dossier heeft kunnen lezen, is het college sinds half november 2007 op de hoogte van het meisjesinternaat in [naam moskee F].”

Op de vraag wanneer de wethouder Ruimtelijke Ordening op de hoogte was van de illegale internaatfunctie en de signalen omtrent de brandveiligheid, antwoordt hij:

“Ik ben in 2006 aangetreden als wethouder. Toen werd mij bekend gemaakt dat er personen sliepen in het gebouw. Het college is sinds half november 2007 op de hoogte van het meisjesinternaat in [naam moskee F]. Ik ben in het bilateraal overleg van eind augustus 2011 door [naam huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] geïnformeerd over vermeende gebreken aan het pand. Zie ook de reactie op het interview van [naam huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening].”

In haar periode als DB'er heeft de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) begin 2009 samen met haar toenmalige ambtelijk ondersteuner een afspraak gehad met het bestuur van moskee F en een architect. Ze verklaart hierover:

“Dit was een zeer onaangenaam gesprek. Er was een afspraak ingepland en van tevoren wisten wij niet waar het over zou gaan. Door het moskeebestuur werd gelijk gevraagd naar de stand van zaken over hun vergunningsaanvraag, waarbij ons allerlei documenten voorgelegd werden die zij bij de deelgemeente en gemeente ingediend zouden hebben, maar waar zij naar eigen zeggen nog nooit reactie op hadden gekregen. [Naam toenmalig ambtelijk ondersteuner] en ik wisten werkelijk van niets. Ik heb in het DB gemeld dat ik dit gesprek had gehad, aangezien ik er een rotgevoel aan over had gehouden. Het moskeebestuur en de architect kwamen met allerlei aanvragen waar wij niets van wisten. Er was ook veel besproken met de dienst dS+V. Ik heb vervolgens in het DB gevraagd waar dit dossier heen was gegaan. In het DB heb ik toen voorgesteld om de moskeeën te gaan regelen. Ik wist bijvoorbeeld dat er vanuit de Pakistaanse moskee ook bepaalde wensen waren. De secretaris zou bovendien per moskee een dossier aanleggen met alle documentatie. Overigens was [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] goed op de hoogte van wat er speelde bij de moskeeën, maar dat ter zijde.”

Naar aanleiding van voornoemd citaat stelt het DB in een reactie in het kader van wederhoor het volgende:

“Het mandaat en de uitvoering van het vergunningsproces, alsook de verantwoordelijkheid voor de dossiervorming ligt bij het cluster SO. Ten tijde van de periode van [naam portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010)] lag dit bij de afdeling Vergunning van dS+V.”

De voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) stelt over haar contact met de wethouder Ruimtelijke Ordening:

“In het gesprek met de architect en het moskeebestuur, lieten zij weten dat ze naar [naam wethouder Ruimtelijke Ordening] zouden gaan. Dit verbaasde mij, aangezien het erop leek dat hij wellicht wel wist over afspraken met het moskeebestuur. Ik heb hierop in het DB aangegeven dat ik [naam wethouder Ruimtelijke Ordening] hierover zou aanspreken. Op enig moment verrichtte hij een opening in het stadsdeel Feijenoord. Ik heb hem toen op de man gezegd: ‘Het bestuur van [naam moskee F] is langsgeweest. Wat heb jij hen toegezegd?’ [Naam wethouder Ruimtelijke Ordening] schrok en liet in mijn optiek oprecht weten dat hij niets had toegezegd. Hij was wel bekend met het dossier (activiteiten die al dan niet plaatsvonden in de moskee), maar daar bemoeide hij zich verder niet mee, zo liet hij mij weten. Hij gaf aan dat de deelgemeente hierin moest handelen. Dit was het enige contact dat ik met [naam wethouder Ruimtelijke Ordening] over het dossier heb gehad.”

Hierover verklaart de wethouder Ruimtelijke Ordening in een schriftelijke reactie:

“Ik heb, vanuit mijn privaatrechtelijke rol, contact gehad met het moskeebestuur. Alle contacten gingen over de clause in het erfpachtcontract.”

De voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) verklaart over de plannen van moskee F:

“Het moskeebestuur wilde graag een nieuwe moskee bouwen, aangezien de bestaande moskee niet meer geschikt was voor de activiteiten die er plaatsvonden (naast de moskee zelf, tevens onder andere een meisjesinternaat en een winkeltje) en ze in zijn algemeenheid wilden uitbreiden. Over het internaat dat er gevestigd zou zijn, heb ik toentertijd nog navraag gedaan bij de heren [naam huidig deelraadslid A] en [naam gemeenteraadslid]. Zij vertelden mij dat het niet ongebruikelijk is dat er een internaat gevestigd zit in of bij een moskee. (...)”

Desgevraagd verklaart de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) dat ze naar aanleiding van het eerdergenoemde gesprek tussen haar, haar ambtelijk ondersteuner, de architect en het moskeebestuur, achter de genoemde stukken aan is gegaan. Ze verklaart hierover:

“Het bleek dat het moskeebestuur en de architect gelijk hadden. De stukken lagen gewoon op een van de vele grote stapels en hadden binnen de gemeente en met name de afdeling Vergunningen van de dS+V nooit prioriteit gekregen, er waren dossiers waar meer eer aan te behalen viel. Ik vond dat ik op dit dossier onterecht had geacteerd en moest van mezelf het boetekleed aantrekken richting het moskeebestuur. Hierop ben ik met [naam huidig deelraadslid A] langsgegaan bij de moskee en heb ik aan het moskeebestuur mijn spijt betuigd en beloofd dat we het gingen oppakken.”

De voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) merkt op dat in de maanden na het contact met het moskeebestuur en de ambtenaren van de toenmalige dS+V is gekeken naar verschillende opties voor zowel nieuwbouw als renovatie. Ze verklaart hierover:

“Ik merkte dat deze gesprekken vrij stroef verliepen. Ik had het gevoel dat dit voor de ambtenaren van de dS+V een weinig interessant dossier was, in vergelijking met de andere dossiers die ze konden oppakken. Het eindresultaat van mijn bestuursperiode was volgens mij dat er gerenoveerd zou moeten worden, waarbij de basis was dat het pand niet geschikt was om mensen te laten slapen. Ikzelf ben, gelet op mijn vertrek uit het DB, met deze boodschap niet meer teruggeslagen naar het moskeebestuur. Ik heb het moskeebestuur verder niet meer gesproken. Af en toe vroeg [naam huidig deelraadslid A] me wel hoe het ermee stond en dan heb ik hem dat eerlijk gezegd.”

Op de vraag waarom de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) ervoor koos om bij het moskeebestuur langs te gaan samen met huidig deelraadslid A, antwoordt ze:

“Het praat makkelijker als je bijvoorbeeld [naam huidig deelraadslid A] of [naam gemeenteraadslid] bij je hebt. Zij krijgen makkelijker de deur open en kunnen als het ware fungeren als een soort intermediair. U vraagt mij of ik het DB had geïnformeerd over het feit dat ik [naam huidig deelraadslid A] meenam naar dit bezoek. Nee, ik heb dat volgens mij niet gedaan. Ik vond dat ik de moskeedossiers moest oppakken en dat doe ik op mijn manier. Als ik het gevoel had gehad dat het verstandig was om het DB hierover in te lichten, had ik dat gedaan. (...)”

Binnen het DB is wel aan de orde geweest dat ik de bouwaanvraag van zowel [naam moskee F] als de Pakistaanse moskee zou gaan oppakken. Volgens mij heb ik ook één of twee keer verteld hoe het ermee stond.”

Desgevraagd bevestigt huidig deelraadslid A dat hij in 2010 tweemaal samen met de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) [BING: toentertijd DB'er] langs is geweest bij het moskeebestuur. Naar de mening van huidig deelraadslid A wordt hij gezien als makkelijk te benaderen. Dit is volgens hem dan ook de reden dat hij naar deze gesprekken meeging, om de schakel te zijn tussen

beide partijen. Daarnaast is huidig deelraadslid A zelf woonachtig tegenover moskee F, wat het eenvoudig maakt om even langs te gaan. Huidig deelraadslid A voegt hieraan toe:

“Vanuit die hoedanigheid ben ik later ook weleens met [naam huidig portefeuillehouder Participatie], [naam huidig DB-voorzitter] en [naam huidig portefeuillehouder Financiën] langsgeweest bij de moskee. Die contacten waren echter wel anders dan destijds met [naam voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010)].”

Ten aanzien van het gebruik van de moskee als meisjesinternaat, laat de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) weten dat dit in haar periode is besproken in het DB. Zij stelt hierover:

“[Naam voormalig DB-voorzitter (2006–2010)] vond dit – net als ik – een ongewenste situatie. Volgens haar was er echter geen ‘poot om op te staan’. [Naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] liet weten dat de situatie te lang al was gedoogd en dat het juridisch geen stand zou houden om hier in te grijpen. Dit gold met name voor de internaatfunctie. Daarbij was een belangrijk punt dat volgens [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] er geen sprake was van een brandgevaarlijke situatie. Dat was in die periode (relatief kort na de Volendam-ramp) een hot item, waardoor ik nog goed kan herinneren dat dit aspect toen is benoemd. Ik ben daarbij overigens altijd afgegaan op de informatie die ik kreeg van [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)]; ik heb haar hierin altijd geloofd.”

Terugkijkend op het dossier moskee F verklaart de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) dat ze vindt dat er een duidelijke ‘ja’ of ‘nee’ gegeven had moeten worden vanuit de deelgemeente:

“Als er eerder duidelijkheid was geweest, had er wellicht ook eerder gehandhaafd kunnen worden. Inmiddels is het 2013 en is het volgens mij nog steeds niet duidelijk. In mijn optiek kan je dit zien als ‘bestuurlijk onvermogen’, dat geldt ook voor mijzelf.”

In een reactie in het kader van wederhoor verklaart het DB ten aanzien van het voorgaande citaat:

“Zoals helder uit het dossier naar voren komt, is er consequent gehandhaafd en opgetreden door zowel het college als door de deelgemeente. Daarnaast is er nooit sprake geweest van een onveilige situatie. De kwalificatie ‘bestuurlijk onvermogen’ komt dan ook voor haar eigen rekening.”

13.5.2 Verklaringen betrokken bestuurders periode 2010-heden

De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening vertelt desgevraagd over zijn betrokkenheid bij het dossier moskee F:

“Begin 2011 werd ik geconfronteerd met dit dossier, toen ons signalen bereikten dat het bestuur van [naam stichting Z] plannen had voor nieuwbouw. Tot dat moment was ik er niet mee bekend, als gevolg van het feit dat de moskee, evenals alle andere moskeeën, niet in mijn bestuurlijk overdrachtdossier zat. Ik heb het moskeebestuur met hun nieuwbouwplannen verwezen naar de stad en de partijen die een rol zouden spelen bij een dergelijk verzoek. Enige tijd later kwam er via de ambtelijke lijn een notitie binnen. Deze notitie is later gelekt richting de media. Toen ik kennisnam van deze notitie (augustus 2011), heb ik gelijk actie ondernomen. Het was voor mij duidelijk dat urgente stappen noodzakelijk waren wat betreft brandveiligheid en dergelijke. Dit maakte dat ik de dag na ontvangst van de notitie de zaak heb opgepakt. Deze notitie, waarin de bevindingen van een inspectie worden beschreven, was overigens een opmerkelijk document op zichzelf. Allereerst waren er twee versies van de notitie en daarnaast was de status van de documenten volledig onduidelijk.”

De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt dat hij met deze notitie werd geconfronteerd via zijn beleidsambtenaren, ondersteund door hun manager.

De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening vertelt dat discussie over het dossier bestond tussen ambtenaren van de deelgemeente en de ambtenaren van Stadsontwikkeling, met name omdat het ontbrak aan een totaalbeeld. Hij stelt hierover:

“Ik heb toen gevraagd om een integrale notitie, temeer omdat was gebleken dat [naam stichting Z] al een tijd aan het lijntje werd gehouden. Deze integrale notitie zou zowel informatie van deelgemeente-ambtenaren bevatten, als informatie vanuit de verschillende stedelijke diensten. De notitie mondde uit in drie scenario's, die we vervolgens aan het moskeebestuur hebben voorgelegd. Dit is gebeurd in een gesprek waarbij vanuit de deelgemeente naast mijzelf, [naam huidig DB-voorzitter] en [naam ambtenaar] aanwezig waren. In het gesprek is vanuit ons duidelijk gewezen op het vertrek van het meisjesinternaat in de huidige vorm. Zo niet, dan zouden we genoodzaakt zijn om te handhaven.”

De 'integrale' notitie maakt onderdeel uit van het dossier, waarover geheimhouding is opgelegd, waardoor wij niet kunnen rapporteren over de inhoud van de notitie zelf. De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt dat uit de 'integrale notitie' over de situatie bij moskee F duidelijk bleek dat de brandveiligheidsrisico's minder urgent waren, dan was aangegeven in de notitie van augustus 2011. Op de vraag of de huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening kennis had van de gebruikerssituatie bij moskee F vóór de notitie van augustus 2011, antwoordt hij:

“Jazeker. Maar ik wist niet dat er sprake was van een zekere 'gedoogconstructie' en dat er veel zaken tegen het bestemmingsplan in gingen. Dat was mij en anderen onbekend. En daar zat de crux. Die gedoogconstructie, daar wilden wij als bestuur zo snel mogelijk van af.”

Toen het moskeebestuur begin 2011 de huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening had geïnformeerd over hun nieuwbouwplannen, heeft de huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening aangegeven dat de deelgemeente in principe positief tegenover hun plannen stond. Er was geen aanleiding om af te wijken van het standpunt dat het vorige bestuur had genomen. De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt hierover:

“Ik heb ze daarbij verwezen naar de stad, aangezien zij uiteindelijk bepalen over dit verzoek [BING: clausule met betrekking tot de onderhoudsplicht]. Ik heb zelf in augustus 2011 de stedelijk portefeuillehouder ([naam wethouder Ruimtelijke Ordening]) geïnformeerd over de plannen van het moskeebestuur, waarbij ik het verzoek heb neergelegd of de wethouder de clausule wellicht met het moskeebestuur wilde bespreken. In het najaar van 2011 heb ik met [naam wethouder Ruimtelijke Ordening] gesproken over de gelekte notitie.”

Hierover verklaart de wethouder Ruimtelijke Ordening in een schriftelijke reactie:

“Ik heb inderdaad contact gehad met zowel het deelgemeentebestuur als het moskeebestuur over het erfpachtcontract en de bijhorende onderhoudsverplichting. Ik neem aan dat u refereert aan de notitie waarvan achteraf bleek dat tussen begin juni en half augustus (zie dossier) verschillende versies ambtelijk circuleerden. Mij heeft deze notitie echter nooit bereikt. Naar aanleiding van een notitie heeft [naam de huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] in het porto van eind augustus 2011 een signaal afgegeven. Zoals ook uit het verslag van het porto blijkt, staat veiligheid voor mij altijd voorop.”

De onderzoekers leggen de huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening voor dat in de voorgaande bestuursperiode (2006-2010) de casuïstiek eveneens bekend was en dat zij het verwonderlijk vinden dat dit vervolgens weer is weggezaakt. De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt hierover:

“Naast het feit dat het dus niet in het bestuurlijk overdrachtdossier zat, ligt dit ook deels bij het bestuur van [naam stichting Z] zelf. Zij hebben wellicht gedacht dat zaken wel opgepakt zouden worden, met betrekking tot de nieuwbouwplannen.”

De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening is ervan overtuigd dat hij in dit dossier integer heeft gehandeld. Hij stelt over de aanpak:

“Vanaf het moment dat ik werd geconfronteerd met het dossier, hebben we veel gedaan. De situatie is nu gelegaliseerd. Jarenlang is er geen besluit genomen en in een relatief kort tijdsbestek hebben wij het aangepakt. U vraagt mij of in gesprekken met het moskeebestuur is gewezen op eerdere contacten met de deelgemeente. Jazeker. Dat had betrekking op de nieuwbouwplannen. Ook het vorig DB stond hier an sich positief tegenover.”

De huidige DB-voorzitter laat desgevraagd weten dat hij voor het eerst vernam van het dossier, na een kennismakingsgesprek met het moskeebestuur. Hij stelt hierover:

“De moskee zat niet in mijn bestuurlijk overdrachtdossier. Op enig moment kwam het moskeebestuur voor een gesprek, waarbij zij nieuwbouwplannen presenteerden. Als deelgemeente stonden wij daar in beginsel niet negatief tegenover. Op dat moment had ik geen kennis van de illegale gebruikerssituatie in de moskee. Toen wij daarvan vernamen, zijn we twee paden gaan bewandelen (nieuwbouwplannen en illegale situatie). Van de illegale situatie hebben wij direct gesteld dat dit zo snel mogelijk moest stoppen.”

In het verlengde over de kennis van de ‘illegale situatie’ stelt de huidige DB-voorzitter:

“Op enig moment kwam er een notitie vanuit Stadstoezicht zonder enige status, waarin de gebruikerssituatie als zorgelijk wordt beschreven. Ondanks de onduidelijke status van de ‘brandbrief’, heeft [naam huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] hierop volgend gelijk actie ondernomen. [Naam huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] heeft gevraagd en gezocht naar duidelijkheid over de situatie. Hieruit is een integraal advies gekomen, met daarbij input van de verschillende betrokken instanties. Aan de hand van dit advies, is door ons het gesprek aangegaan met het moskeebestuur.”

De wethouder Ruimtelijke Ordening verklaart dat hij in het kader van de erfpachtovereenkomst, inclusief onderhoudsbepalingen, regelmatig contact heeft gehad met de bestuurders van de deelgemeente Feijenoord. Hij verwijst hierbij naar brieven d.d. onder meer 29 november 2011, 22 februari 2012 en 11 maart 2013. Hij verklaart dat hij vanuit zijn privaatrechtelijke rol, contact heeft gehad met het moskeebestuur. Alle contacten gingen over de clausule in het erfpachtcontract.

13.5.3 Informeren deelraad

Uit interviews met deelraadsleden en (oud-)bestuurders van de deelgemeente Feijenoord inzake de handelwijze van het DB, blijkt het volgende.

De huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening laat weten dat het dossier moskee F veelvuldig is besproken in de deelraad.

Een aantal deelraadsleden verklaart dat de informatie die is verstrekt aan de deelraad met betrekking tot dit dossier beperkt is geweest. Zo geeft de huidige fractievoorzitter D66 aan dat naar zijn mening de huidige DB-voorzitter en de huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening in dit dossier geen ambtelijk/bestuurlijk standpunt innemen, maar een politiek standpunt. De deelraad zou volgens hem slecht worden geïnformeerd. Hierbij benoemt hij de aanwezigheid van een arrogante houding bij de huidige DB-voorzitter en de huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening.

Over het dossier rond moskee F verklaart de huidige fractievoorzitter PvdA het volgende:

“Dit dossier ligt bij mij sinds september 2012, toen er veel ophef over kwam in de media. Het valt me op dat er veel rapportages zijn met betrekking tot brandveiligheid en toezicht. Ik heb geen idee waarom er niet is gehandhaafd. Als deelraad zijn we niet goed geïnformeerd over dit dossier. Op individueel niveau heb ik wel gesprekken erover gehad. Ik heb vertrouwen in het DB dat zij dit oplossen.”

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) verklaart over het dossier moskee F en hoe dit hem ter ore kwam in de periode dat hij deelraadslid was (2006-2010), het volgende:

“Op een gegeven moment vroeg [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] aan mij of ik wist dat er een internaat gevestigd was in de desbetreffende moskee. Ik zei dat ik dit wist, maar het was mij destijds niet bekend dat het ging om een illegale situatie. [Naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] heeft vervolgens een interventieteam op de moskee afgestuurd om polshoogte te gaan nemen.”

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) benoemt vervolgens de – in zijn ogen – onduidelijke rol van platform S:

“[Naam platform S] speelt in dit dossier een aparte rol. In 2006-2007 werd ontdekt dat er moskee-internaten bestonden in de deelgemeente. [Naam platform S] nam dit vervolgens op in haar activiteiten. Onder andere [naam moskee F] is door haar dan ook geadviseerd wat betreft hun nieuwbouwplannen. Voor zover ik weet, bestaan er korte lijnen tussen [naam platform S], het DB en de deelraad.”

Het internaat bestond volgens huidig deelraadslid A al voordat de deelgemeente bestond. Vanuit de deelgemeente wisten volgens huidig deelraadslid A alle voormalig DB-voorzitters van de vergunnings-situatie. Terugkijkend op het dossier moskee F meldt huidig deelraadslid A:

“Iedereen wist al die jaren van de situatie. In 1996 was [naam toenmalig DB-voorzitter] hier verantwoordelijk voor. Het is al die tijd nooit in de deelraad besproken, tot de afgelopen keer, dus zeer recentelijk. U vraagt mij of ik denk dat dit komt omdat er vanuit het moskeebestuur druk werd uitgeoefend om niet te handhaven. Nee, dat is niet het geval. Een van de redenen dat het nooit aan de orde kwam, is denk ik dat het contact voorheen verliep met het OBR. In deze DB-periode is er pas (deel)gemeentelijk gedocumenteerd.”

De huidig fractievoorzitter D66 geeft aan dat het DB vanaf het begin al koerste op de sloop van het oude gebouw met het idee dat nieuwbouw alle problemen op zou lossen. Daarbij werd kennelijk echter geen rekening gehouden met de wethouder Ruimtelijke Ordening [BING: PvdA-wethouder stad Rotterdam] en het onderhoudscontract. De huidig fractievoorzitter D66 verklaart:

“De deelgemeente is door de stad gemandateerd om te sanctioneren. Bij de opgelegde dwangsom in 2006 heeft de directeur Wonen, dus de directeur van een van de stadsdiensten, toentertijd besloten dat de boete niet betaald hoefde te worden. Mij is echter onduidelijk waarom dit is gebeurd.”

Op de vraag aan de huidig fractievoorzitter D66 naar een mogelijk motief voor het DB om niet te handhaven en op te treden, wordt aangegeven dat dit mogelijk is omdat het DB van mening is dat het gebouw zo snel mogelijk tegen de vlakte moet. De huidig fractievoorzitter D66 geeft aan dat de huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening, evenals andere raadsleden, erg boos wordt als er kritiek wordt gegeven in dit dossier. Zij zouden hard pleiten voor nieuwbouw. Een geïnterviewde verklaart hierover dat er zijns inziens sprake is van vriendjespolitiek en belangenverstrengeling. Voor één of twee raadsleden zou moskee F ook de eigen moskee zijn.

Voorts verklaart de huidig fractievoorzitter D66:

“Ik ben op een gegeven moment het dossier gaan inkijken en daaruit bleek dat er het nodige aan rammelde. Zo zag ik in een verslag dat er een gesprek heeft plaatsgevonden met twee bestuurders van de moskee, waarbij vanuit de deelgemeente de twee Turkse DB'ers ([naam huidig DB-voorzitter] en [naam huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening]) en een ambtenaar van Turkse komaf aanwezig waren. Ik vond dit zelf wel toevallig, dat uitgerekend die drie dit gesprek voerden namens de deelgemeente. Het zou voor de integriteit beter zijn geweest om nog andere personen bij het gesprek aanwezig gehad te hebben.”

Volgens meerdere geïnterviewden is het echter toeval dat bij de betreffende gesprekken alleen DB'ers en een ambtenaar van Turkse komaf betrokken waren.

Het DB stelt daarover in een reactie in het kader van wederhoor:

“De voornoemde opmerking suggereert dat in het dossier bewust een aantal Turken betrokken is. Dit is niet het geval, want alle betrokkenen zijn betrokken uit hoofde van hun functie en niet op basis van hun afkomst.”

In antwoord op de vraag van de onderzoekers of in het dossier moskee F druk is uitgeoefend vanuit de deelgemeentepolitiek om het dossier te sturen, verklaart huidig deelraadslid B:

“Nee, dat lijkt mij niet. Veel van de verantwoordelijkheden in dit dossier lagen bij de stad en niet bij de deelgemeente; zo veel invloed kon er dus ook niet uitgaan van het DB met betrekking tot de nieuwbouwplannen van [naam moskee F].”

De huidig fractievoorzitter PvdA geeft aan dat zijn voorgangers zich ook hebben ingezet voor nieuwbouw, mogelijk gelet op hun Turkse achterban. De huidig fractievoorzitter PvdA bestempelt tenslotte het besluit tot verbouw van de moskee in plaats van sloop en nieuwbouw als een ‘gemiste kans’.

De huidig fractievoorzitter GroenLinks zegt desgevraagd dat de renovatieplicht van het moskeebestuur voor hem nieuw was. In de vorige bestuursperiode was het bij de deelraad wel bekend dat een internaat gedoogd werd. Echter, er was geen gedoogbesluit genomen.

Op de vraag op welke wijze het dossier moskee F aan de orde kwam binnen de fractie, antwoordt de voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010):

“Er is op enig moment discussie ontstaan binnen de fractie betreffende de nieuwbouwplannen van de moskee. Het hele verhaal over het handhaven met betrekking tot de illegale situatie die daar bestond, werd niet meegenomen in deze discussie, hoewel ik ervan uitging dat sommigen ([naam huidig deelraadslid A], [naam huidig deelraadslid B] en [naam huidig deelraadslid C]) wel van wisten van de gebruikssituatie. De nieuwbouwplannen lagen niet in onze handen, want dit is een stedelijke aangelegenheid. Binnen de fractie was het ‘blanke gedeelte’ van mening dat het een pand was met een bepaalde status, waar je voorzichtig mee om diende te gaan. De anderen hechtten niet zo veel waarde aan het pand. Ik ben er met [naam huidig deelraadslid A] weleens langsgeweest, hij woont er tegenover. Verder weet ik dat er later ook nog een keer contact plaats heeft gevonden tussen het moskeebestuur en [naam voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010)] en [naam huidig deelraadslid A].”

In een algemene reactie in het kader van wederhoor, stelt het DB het volgende:

“Dit dossier betreft een uitvoeringskwestie waarvan de bevoegdheid formeel ligt bij het DB. Gezien het feit dat het hier om concrete uitvoeringszaken gaat, welke op basis van heldere wet- en regelgeving getoetst en gehandhaafd kunnen worden, is dit gemandateerd aan de afdeling Vergunningen van het cluster Stadsontwikkeling (SO). Pas op het moment, dat zich politiek gevoelige situaties voordoen is er aanleiding het mandaat terug te halen dan wel de deelraad te informeren. Feitelijk was dit pas in deze bestuursperiode het geval op het moment dat hierover berichten verschenen in de pers en nadat er WOB-verzoeken werden ingediend over de internaatfuncties bij moskeën in Rotterdam. Op dat moment is in overleg met het college en andere deelgemeenten regie op dit dossier gevoerd vanuit het college van B&W en hebben wij de deelraad actief geïnformeerd. Wij voegen daarom hierbij een aantal bijlagen met brieven aan de deelraad toe, waaruit dit blijkt. (...)”

14. Algemeen

In het verlengde van de onderzoeksbevindingen op dossierniveau, wordt in dit hoofdstuk ingegaan op bredere onderwerpen die binnen de reikwijdte van dit onderzoek vallen. Dit heeft onder meer betrekking op contacten tussen bestuurders onderling en met ambtenaren (deelraad/DB/ambtenaren), beschouwingen over oneigenlijke en politieke druk, de wijze waarop integriteit(beleid) vorm heeft gekregen en belangenbehartiging.

14.1 Contacten – oneigenlijke druk

Een van de belangrijke thema's in onderhavig onderzoek betreft 'oneigenlijke druk'. In de bevindingen op dossierniveau heeft dit onderwerp reeds aandacht gekregen. In deze paragraaf wordt daar op een hoger abstractieniveau verder op ingegaan, waarbij ook wordt gekeken naar bevindingen buiten de onderzochte onderzoekdossiers. Daarbij wordt eerst ingegaan op contacten tussen bestuurders onderling en met ambtenaren, waarna het onderwerp 'oneigenlijke druk' wordt benoemd.

14.1.1 Contacten DB – deelraad

Ten aanzien van contact tussen het DB en de deelraad, is allereerst informatieverstrekking een onderwerp dat in interviews met bestuurders ter sprake is gekomen. Door diverse geïnterviewden (hoofdzakelijk deelraadsleden) is verklaard dat de informatievoorziening richting de deelraad op punten onvoldoende is. Daarbij wordt ook gewezen op de eigen verantwoordelijkheid van de deelraad. Zo stelt de fractievoorzitter LvR:

“Ik vind dat wij onvoldoende door het DB worden geïnformeerd. U vraagt mij hoe dat kan. In mijn optiek heeft dat te maken met de onprofessionaliteit van veel deelraadsleden, waar het DB van kan profiteren. Het ontbreekt veel deelraadsleden aan gewenste opleiding, zowel vanuit hun partij, als vanuit de deelgemeente zelf.”

Met betrekking tot het verstrekken van documentatie kan worden gesteld dat agendaposten (onderliggende ambtelijke adviezen ten behoeve van DB-besluiten) niet ter informatie aan de deelraad worden verstrekt. Ambtelijk is hierover verklaard dat dit in overeenstemming is met de stedelijke richtlijn, die bepaalt dat de inhoud van agendaposten als vertrouwelijk wordt geoormerkt.

Ten aanzien van de scheiding van verantwoordelijkheid tussen deelraad en DB (in het kader van dualisme), volgt uit interviews een ambigue beeld. Enerzijds zijn er thans nog relatief veel contacten tussen DB'ers en hun fracties, zo volgt uit interviews. Afhankelijk van thema's worden DB'ers uitgenodigd bij fractievergaderingen om een toelichting te geven op dossiers. Daarbij is door een geïnterviewd oppositielid verklaard dat in zijn optiek bepaalde contacten tussen bestuurders van coalitiepartijen erg nauw zijn. Anderzijds staat de deelraad soms kritisch ten opzichte van het DB, zo volgt uit het gegeven dat in 2008 de PvdA-fractie twee van haar eigen bestuurders wegstuurde.

Wij merken op dat in de bestuursperiode 2006-2010 de PvdA de absolute meerderheid had in de deelraad en het DB volledig bestond uit PvdA-bestuurders.

14.1.2 Contacten DB – ambtelijk apparaat

Uit het onderzoek volgt dat er omtrent het contact tussen DB'ers en ambtenaren in de bestuursperiode 2006-2010 geen duidelijke afspraken waren. Uit interviews komt naar voren dat DB'ers met regelmaat rechtstreeks contact hadden met individuele beleidsambtenaren, zonder tussenkomst van hun manager.

In de huidige bestuursperiode is dit contact meer gestructureerd, zo volgt uit het gros van de interviews. DB'ers onderhouden contact met managers middels onder andere de bilaterale overleggen c.q. portefeuillehoudersoverleggen. Afhankelijk van onderwerpen, worden voor deze overleggen individuele beleidsambtenaren uitgenodigd. In de regel is bij alle contacten tussen DB'ers en individuele beleidsambtenaren de manager aanwezig. In gevallen dat dit niet mogelijk is, wordt de betreffende manager voor- en achteraf hierover geïnformeerd. Uit interviews volgt dat in een enkel geval ambtenaren nog weleens rechtstreekse contacten hebben met DB'ers, waarover niet altijd de manager wordt ingelicht.

Met betrekking tot ambtelijke adviezen (agendaposten), is in interviews gesteld dat de strekking van een agendapost eerst in een bilateraal overleg met een portefeuillehouder wordt voorbesproken. Vervolgens gaat de betreffende beleidsambtenaar hiermee aan de slag, waarna deze – via de manager – richting de portefeuillehouder wordt verstuurd. De portefeuillehouder brengt deze vervolgens in het DB, waar deze wordt behandeld.

Ten aanzien van mogelijke verschillen met betrekking tot 'ambtelijk advies' versus 'portefeuillehoudersadvies', is gesteld dat het bij agendaposten nauwelijks voorkomt dat een (eventueel) verschil tussen beide standpunten kenbaar te lezen is. Een verschil in opvatting wordt in de regel voorafgaand aan het opstellen van een agendapost reeds uitgesproken.

14.1.3 Contacten deelraad – ambtelijk apparaat

Uit interviews volgt dat in de bestuursperiode 2006-2010 een stringente scheiding werd aangehouden tussen deelraadsleden en het ambtelijk apparaat. Deelraadsleden dienden (schriftelijke) vragen te stellen via het DB en mogelijke contacten dienden te worden gearrangeerd met tussenkomst van de griffie. Achtergrond hiervan, zo stelt de voormalig DB-voorzitter (2006-2010), betrof het gegeven dat enkele deelraadsleden in het verleden geregeld rechtstreeks binnenliepen bij ambtenaren. In dit kader is het deeltgemeentekantoor heringericht, waardoor directe toegang tot ambtenaren fysiek gezien ook moeilijker werd.

In de huidige bestuursperiode is deze afspraak losgelaten, waarbij deelraadsleden tegenwoordig rechtstreeks technische vragen kunnen stellen aan managers, die vervolgens deze vragen uitzetten bij betreffende beleidsambtenaren.

Door diverse geïnterviewden is deze wijziging beschreven als een positief gegeven, gelet op het feit dat er hierdoor minder schriftelijke vragen worden gesteld, hetgeen een lichtere belasting van het ambtelijk apparaat tot gevolg heeft. Door enkele geïnterviewden is gesteld dat er tevens negatieve aspecten aan dit beleid zitten. Zo stelt de huidige fractievoorzitter PvdA dat hij van 'horen zeggen' weet dat hiervan ook weleens misbruik wordt gemaakt en hij zegt zich voor te kunnen stellen dat 'ambtenaren zich mogelijk enigszins geïntimideerd kunnen voelen als er opeens een deelraadslid voor hen staat'.

Ten aanzien van de afspraken omtrent contacten is in diverse interviews (met ambtenaren en DB'ers) gesteld dat er één deelraadslid is dat de afspraak omtrent contact in beide bestuursperiodes minder nauw nam en neemt. Dit betreft deelraadslid A. Daarbij is door geïnterviewde ambtenaren gesteld dat zij daarbij rechtstreeks worden aangesproken door deelraadslid A.

Ten aanzien van contact met deelraadsleden stelt deelraadslid A dat direct contact in de periode 2006-2010 tussen deelraadsleden en ambtenaren verboden was en dat dit moest verlopen via de griffie. Ten aanzien van contacten met ambtenaren in de huidige bestuursperiode verklaart deelraadslid A dat inmiddels door de deelraad is besloten dat enige vorm van contact mogelijk is:

“Om als deelraadslid in contact te komen met een ambtenaar, kun je je melden bij de bode. Hij begeleidt je vervolgens naar de ambtenaar en weer terug naar buiten. Ik loop hier echter al zo lang rond dat ik wat gemakkelijker zelf op een ambtenaar afstap als ik ze tegenkom. U vraagt mij of ik ooit heb vernomen dat een ambtenaar dit onprettig vond. Nee, dat heb ik niet zo ervaren. Soms wordt er tussen neus en lippen door weleens over gesproken, maar het is nooit in de deelraad aan bod gekomen als zijnde een kwestie die speelde.”

De onderzoekers vragen deelraadslid A of er ambtenaren zijn die mogelijk hun onvrede hebben geuit over de wijze waarop deelraadsleden hen benaderen. Deelraadslid A antwoordt hierop dat hij recentelijk is aangesproken door de gemeentesecretaris over een contact met een ambtenaar. Hij vertelt hierover:

“Als betrokken deelraadslid ga ik graag zelf een kijkje nemen in het stadsdeelkantoor als ik geluiden opvang over dingen die niet goed gaan. Laatstelijk heb ik een motie ingediend om de stadswinkel op dinsdagen als inloopdag te openen, waarbij mensen niet vooraf een afspraak hoeven te maken. Ik was benieuwd of dit een beetje liep, waarna ik laatst een keer ben gaan observeren in de stadswinkel. Toen ik daar zat, hing er een wat gespannen sfeer vanwege een lastige klant. Ik ben er toen een beetje bij gaan staan, om de ambtenaar op afstand wat in bescherming te nemen. Kort daarna kwam [naam deeltgemeentesecretaris] naar mij toe gelopen om te vragen wat ik daar deed. Hij vroeg zich af of ik een ambtenaar aan het controleren was. Daar was geen sprake van. Integendeel zelfs, want ik wilde de

ambtenaar beschermen. U vraagt mij of de ambtenaar gedacht zou kunnen hebben dat ik haar kwam controleren. Nee, dat lijkt mij niet.”

Door enkele ambtenaren is een voorval benoemd waarbij deelraadslid A tekeering tegen een medewerker. De manager Expertiseteam heeft deelraadslid A daaropvolgend de kamer uitgezet. Dit vond naar verluid plaats rond 2010 (begin huidige bestuursperiode). Recentelijk (medio mei 2013) zou deelraadslid A, zo is eveneens door ambtenaren verklaard, een woordenwisseling hebben gehad met een ambtenaar op diens kamer, die in het Turks gevoerd zou zijn. Daarbij zou deelraadslid A een verduidelijking hebben gevraagd over een bepaald dossier (niet zijnde een van de dossiers die onderwerp van onderhavig onderzoek zijn).

Op de vraag via welke (politieke) lijnen de contacten destijds liepen, zowel formeel als informeel, antwoordt de voormalig DB-voorzitter (2006-2010):

“Van de deelraadsleden was [naam deelraadslid A] achter de schermen altijd erg actief bezig ‘dingen te regelen’. (...)”

Deelraadslid A stelt hierover:

“(...) Ik ben erg actief in het monitoren van mijn eigen voorstellen. Dit leidt ertoe dat ik regelmatig gesprekken voer met het DB en af en toe met de ambtenaren. Het is echter nooit voorgekomen dat ik ‘de kamer ben uitgezet’. Tevens ben ik blij met het compliment van de voormalig DB-voorzitter dat ik erg actief was om ‘dingen te regelen’. Hier ben ik namelijk voor gekozen.”

Uit interviews met ambtenaren volgt dat de afspraken omtrent contact tussen deelraadsleden en ambtenaren in de praktijk hun uitwerking hebben. Direct contact met deelraadsleden komt nauwelijks voor en onaangekondigde bezoeken van deelraadsleden op de werkplek van ambtenaren komen niet voor. De enige uitzondering hierop betreft het contact met deelraadslid A, zoals eerder in deze paragraaf is beschreven. Daarnaast stelt een van de overige geïnterviewde deelraadsleden zelf dat hij met regelmaat rechtstreeks contact met ambtenaren heeft. Door ambtenaren is in interviews niet gewezen op dergelijk contact met dit deelraadslid.

14.1.4 Contacten onderling – communicatie

In diverse interviews met bestuurders is gesteld dat de onderlinge verhoudingen in de deelraad verstoord zijn. Daarbij is meermaals gewezen op het feit dat men ‘over elkaar spreekt’ en niet ‘met elkaar’. Door een geïnterviewd deelraadslid uit de oppositie is gewezen op een ‘machtsspel’ dat wordt gespeeld door de coalitie.

In zijn algemeenheid is door diverse geïnterviewden gesteld dat in de deelgemeente ‘altijd veel gedoe en ruzie is en was’. Daarbij is door velen gewezen op de mediaberichten, waarbij is gesteld dat ook oud-bestuurders daarbij een rol spelen. Er is onder meer gesteld dat de voormalig DB-voorzitter (2006-2010) zich in het voorjaar van 2013 heeft uitgelaten over de politiek in Feijenoord, hetgeen eerder was gedaan door de toenmalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008). Ten aanzien daarvan stelt de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010):

“Ik vind dat vreemd. Als je vindt dat je onheus onder druk bent gezet, dan moet je dat op dat moment aankaarten. Dat ze nu met die verhalen komen, vind ik opmerkelijk.”

De voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) merkt op dat het in haar optiek tekenend is voor de wijze hoe bestuurders in Feijenoord elkaar bejegenen:

“Er wordt niet met elkaar gesproken over onderwerpen, maar alleen over elkaar.”

Ook de huidig DB-voorzitter benoemt dit punt:

“Waar ik persoonlijk moeite mee heb, is dat er voorgangers zijn [BING: oud-deelgemeentebestuurders] die zich thans uitlaten over zaken die bijvoorbeeld zes jaar geleden speelden. Als bestuurder moet je zaken aanpakken, op het moment dat deze spelen.”

Naar de mening van de huidige DB-voorzitter voeren de oud-bestuurders en politici een achterhoedegevecht, maar wel één dat effect heeft op de beeldvorming. De huidige politiek in Feijenoord heeft volgens de huidige DB-voorzitter last van deze bemoeienis.

De toenmalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) verklaart hierover:

“Er werd wel degelijk ook met elkaar gesproken, ook over de omgangsvormen. Bovendien hebben we ook toentertijd deze zaken aan de orde gesteld.”

De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) stelt hierover onder meer:

“(...) Wij hebben wel degelijk eerder en veelvuldig aangegeven wat voor druk er was. Dit is trouwens bij meer mensen bekend. Onder meer [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] heeft dit bevestigd (zowel intern binnen de PvdA als extern via de media).”

In het verlengde van het onderwerp communicatie, stelt de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) over de deelgemeente:

“Zoals ik al aangaf, wordt er binnen Feijenoord slecht gecommuniceerd. Dat komt onder andere door de cultuurverschillen. Hier wordt niet over gepraat. Vragen stellen en opmerkingen maken gebeurt nooit rechtstreeks, maar altijd achter mensen hun rug om en dat is jammer. (...)”

Een van de geïnterviewden stelt over de communicatie het volgende:

“Het gaat om communicatievormen. Om jullie een voorbeeld te geven: ik heb het weleens zien gebeuren dat een deelraadslid van GroenLinks een gedicht voorlas tijdens een deelraadvergadering. Dit werd lang niet door iedereen op de manier begrepen zoals het was bedoeld. Begrijpen en bedoelen zijn twee andere dingen. Het gaat hierbij om ervaren en hoe dingen op anderen overkomen.”

14.1.5 Politieke druk en oneigenlijke druk

In interviews met bestuurders en ambtenaren is het thema ‘politieke druk’ en ‘oneigenlijke druk’ behandeld. Door talrijke geïnterviewde bestuurders (DB’ers, deelraadsliden en ambtenaren) is gesteld dat politieke druk inherent is aan het politiek wezen, waarbij is gesteld dat het spel in Feijenoord altijd fel wordt gespeeld. Zo stelt onder meer de huidige fractievoorzitter PvdA dat als je niet met politieke druk kan omgaan, je volgens hem geen bestuurder moet worden:

“Politieke druk is er sowieso altijd, maar dat komt ook omdat het bestuur maar vier jaar de tijd heeft en er veel moet gebeuren.”

De deelgemeentesecretaris stelt over het onderwerp dat in politieke processen per definitie sprake is van druk. Ten aanzien van het onderwerp druk laat de deelgemeentesecretaris weten dat hij dit in Feijenoord niet anders heeft ervaren dan in de andere deelgemeente waar hij heeft gewerkt. Hij merkt daarbij op dat in de deelgemeente Feijenoord in zijn algemeenheid de complexiteit van problemen in de wijken groter is, wat maakt dat ‘alle ogen gericht zijn op Feijenoord’.

De huidige portefeuillehouder Financiën stelt over het onderwerp:

“Het spel wordt hier in Feijenoord stevig gespeeld. Dat geldt zowel in de deelraad als in de fractie etc. Je moet snel handelen, dat wordt ook van je verwacht. En mijns inziens is het van belang een open communicatie te houden en transparant proberen te zijn. De formele lijnen voor onderling contact zijn bekend, maar het is juist zaak te blijven communiceren. U vraagt mij wederom wanneer hierbij over de

schreef wordt gegaan. Ik vind het te ver gaan als het echt keihard wordt gespeeld en er bedreigingen worden geuit en wanneer mensen zaken niet kunnen 'laten' en maar doorgaan in hun actie. Nogmaals, met elkaar blijven praten moet wel."

De gemene deler in interviews is dat politieke druk oneigenlijk wordt wanneer er sprake is van bedreiging of wanneer door druk een besluit wordt genomen dat niet binnen de gestelde (wettelijke) kaders valt.

In relatie tot het onderwerp druk is door bestuurders gesteld dat te allen tijde zorgvuldige besluiten zijn genomen. Zo stelt de voormalig DB-voorzitter (2006-2010) dat zij altijd heeft gehandeld volgens de regels en normen van de (deel)gemeente. Zij verklaart hierover:

"Het zou mij verrassen als in dit onderzoek wat betreft besluitvorming tijdens mijn bestuursperiode wordt geconcludeerd dat er onoorbare besluiten zijn genomen. Wat betreft mogelijk uitgeoefende druk denk ik dat jullie dit niet expliciet zullen gaan terugvinden in de dossiers. Dit zal naar voren moeten komen aan de hand van de interviews en dan is de kans aanwezig dat het een welles-nietesspelletje wordt."

De voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010) stelt hierover:

"Ik heb mij niet laten sturen door mogelijke druk en ik heb de andere DB'ers daar in mijn periode ook niet op kunnen betrapen."

De deelgemeentesecretaris stelt over druk bij bestuurders:

"Wanneer het te ver gaat, dat is persoonlijk. Iedereen weegt dat anders. Ik heb niet het idee dat DB'ers zich stevig onder druk gezet voelen. Ik heb nog nooit iets te ver zien gaan wat betreft de dossiers die in dit onderzoek aan bod komen."

Ten aanzien van mogelijke druk door bestuurders, volgt uit interviews met ambtenaren dat zij in zijn algemeenheid geen oneigenlijke politieke druk hebben ervaren.

14.2 Integriteit, belangenbehartiging en nevenfuncties

14.2.1 Integriteit

Uit het onderzoek volgt dat integriteit als gespreksonderwerp weinig aandacht heeft gekregen binnen de deelraad. De leden van de deelraad zijn hierover niet bewust het gesprek met elkaar aangegaan en geïnterviewde deelraadsleden beamen dat het onderwerp nauwelijks wordt behandeld. Daarbij stelt een deelraadslid dat 'zodra geprobeerd wordt het in de raad bespreekbaar te maken, direct de poppen aan het dansen zijn'. Door de recente kwesties die de media-aandacht hebben bereikt, heeft het onderwerp meer aandacht gekregen in de deelraad, zo stellen meerdere geïnterviewden.

Binnen het DB is het onderwerp integriteit in bredere discussies wel aan bod gekomen, zo verklaren verscheidene DB'ers. Daarbij is opgemerkt dat het onderwerp uitgebreider is behandeld in het licht van de huidige discussies (in casu de achtergrond van het onderhavige onderzoek). De huidige portefeuillehouder Participatie verklaart dat het onderwerp cliëntelisme al een tijd rondzingt binnen het DB. Zij heeft een gesprek proberen te voeren binnen het DB over wat iemand nu integer vindt. Zij is van mening dat er veel verschillende meningen zijn. Binnen een bepaalde groep kunnen dingen wel, terwijl die in een andere groep niet kunnen. Het gesprek over integriteit is tot op heden niet echt gevoerd binnen het DB. Ten aanzien van het onderwerp integriteit en de wijze waarop dit binnen het DB aan bod komt, verklaart de deelgemeentesecretaris dat men in het DB elkaar aanspreekt op integriteit. Daarbij worden afspraken gemaakt, die regelmatig worden herbevestigd.

In reactie op de conceptbevindingen stelt het DB over deze passage:

“(…) Het DB constateert dat er eind december 2012 over integriteit is gediscussieerd. Op basis hiervan is een aantal afspraken gemaakt. Daarnaast is er bij praktische zaken regelmatig over gesproken. De portefeuillehouder Participatie zou deze discussie breder willen trekken.”

Ten aanzien van de behandeling van het onderwerp integriteit bij het ambtelijk apparaat volgt uit interviews met ambtenaren dat zij allen een algemeen integriteitprogramma hebben doorlopen van de gemeente Rotterdam (onder andere het afleggen van de eed/belofte). Op de vraag of/hoe verder aandacht wordt gegeven aan het onderwerp integriteit, volgt uit interviews dat het op zichzelf geen gespreksonderwerp is dat expliciet wordt besproken, maar dat het raakt aan dagelijkse praktische discussies. In 2012 is het onderwerp wel expliciet benoemd, in een sessie van de zogenaamde integriteitkubus, zo is door een manager verklaard.

14.2.2 Belangenbehartiging

Ten aanzien van het thema belangenbehartiging laten geïnterviewde bestuurders weten dat een bepaalde mate van lobbyen inherent is aan het politieke werk. Zo stelt de huidige fractievoorzitter PvdA dat ‘elk raadslid wel iets binnen de (deel)gemeente heeft waarmee hij/zij meer affiniteit heeft’. Volgens hem komt die affiniteit er bij de PvdA misschien iets prominenter uit dan bij anderen. In algemene beschouwingen over belangenbehartiging is in interviews gewezen op twee kampen: de traditionele bewonersorganisaties en de Turkse achterban van de PvdA.

Deelraadslid A wijst in zijn verklaring op het opkomen van collega-bestuurders voor de traditionele bewonersorganisaties. Hij geeft het volgende voorbeeld:

“In de periode dat [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] DB-voorzitter was, werd in de fractie van de PvdA gesproken over het indienen van een motie om een onderzoek te laten instellen naar de werkzaamheden en bekendheid van de bewonersorganisaties in Feijenoord. Bijna 70% van alle Feijenoorders had geen idee wat deze organisaties deden. [Naam voormalig fractievoorzitter PvdA Feijenoord (2006-2010)] wilde deze motie niet. Hij was zelf erg close met de bewonersorganisaties, zo zaten zijn beide ouders reeds 25 jaar in het bestuur van [naam bewonersorganisatie B]. Uiteindelijk is binnen de fractie afgesproken dat de motie wel ingediend zou worden. Bij de rondvraag tijdens de betreffende deelraadsvergadering weigerde [naam voormalig fractievoorzitter PvdA Feijenoord (2006-2010)] echter de motie in te dienen. Ik heb toen om een schorsing gevraagd om hem te vragen naar de motie. Op het moment dat ik dat deed, kwam de griffier bij ons staan en bemoeide zich ermee door te zeggen dat het niet verstandig is de motie in te dienen, onder andere omdat we vlak voor het reces zaten. Vervolgens mengde ook [naam voormalig DB-voorzitter (2006-2010)] zich met het gesprek door te zeggen: ‘Als de griffier het zegt, dan is het zo.’ [Naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] was hierdoor al lang blij dat hij in bescherming werd genomen, maar ik wilde het er niet bij laten zitten. Met de motie ben ik toen naar de Leefbaar Rotterdam-fractie gestapt en hun toenmalig fractievoorzitter was ook een voorstander van het onderzoek. Uiteindelijk is het onderzoek er dan ook gekomen, maar mochten de resultaten niet bekend worden gemaakt. Daar maakte onder andere [naam oud-DB-voorzitter (<2006)] zich hard voor. Iemand die van dit voorval ook veel afweet, is [naam huidig portefeuillehouder Financiën].”

De huidige portefeuillehouder Financiën verklaart hierover:

“Deze bewering klopt in mijn ogen niet, de resultaten van het PricewaterhouseCoopers-onderzoek zijn na uitvoering van het onderzoek gewoon openbaar gemaakt en gepubliceerd. Ze zijn ook gewoon met bewonersorganisaties besproken.”

De voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010) stelt hierover in een reactie:

“Het aangehaalde voorbeeld speelde in april 2009. Mijn ouders zijn inderdaad meer dan 30 jaar actief voor hun wijk en woonomgeving geweest, waaronder als bestuurslid van [naam bewonersorganisatie B]. In de jaren 1998-2010 stonden de bewonersorganisaties onder grote druk van de deelgemeente om anders te gaan werken; deelgemeentelijk beleid dat door de PvdA en door mij gesteund werd. Uit

onvrede over de nieuw te varen koers van de bewonersorganisaties, hebben mijn ouders in mei 2006 het bestuurslidmaatschap van [naam bewonersorganisatie B] neergelegd. Zij staakten toen ook hun verdere activiteiten voor de bewonersorganisatie en hebben de contacten daarmee verbroken. Mijn probleem met de motie was niet zozeer inhoudelijk als wel procedureel. Allereerst werd de motie pas enkele dagen (drie) voor de raadsvergadering bij de fractievergadering ingebracht. Dit terwijl er veel fractieleden – waaronder ook diegenen die de meeste moeite met de motie zouden hebben – niet aanwezig waren. Deze handelwijze zou een wissel trekken op (toekomstige) verhoudingen binnen de fractie. Daarnaast was de raadsagenda al vastgesteld. Een aanvullend agendapunt op zo'n moment was in feite in afwijking met het Reglement van Orde. Naar andere partijen toe waren wij altijd erg strak met het handhaven van dit reglement. Tenslotte zou een dergelijke handelwijze duiden op grote urgentie en hiervan was geen sprake. Er was juist ruimte die gebruikt kon worden om een dergelijk gevoelig onderwerp zorgvuldig voor te bereiden. Tijdens deze fractievergadering liep de discussie hoog op en is inderdaad uiteindelijk besloten dat de voorstanders ervan een motie konden gaan indienen. De weergave van [naam deelraadslid A] van de raadsvergadering is niet conform de werkelijkheid. Bij vaststelling van de agenda hebben de voorstanders van deze motie geen agendawijziging aangevraagd. Pas tijdens de rondvraag werd verzocht de motie in behandeling te nemen. Dit was tegen het Reglement van Orde, de reden dat zowel de voorzitter als de griffier hiertegen stelling innam. Hierop volgden inderdaad een schorsing en overleg, gevolgd door voortzetting van de vergadering waarin alsnog de motie in stemming werd gebracht. Bij de stemming heb ik – conform fractiestandpunt – voorgestemd. De opmerking over het niet bekend mogen worden van de onderzoeksresultaten kan ik niet plaatsen. Gedurende het onderzoek is er noch binnen de PvdA, noch binnen de fractie gesproken hoe om te gaan met de onderzoeksresultaten. De onderzoeksresultaten zijn vervolgens gewoon bij de stukken voor de raad en commissie gepubliceerd. Naar aanleiding van het onderzoek zijn – mede door de PvdA en door mij gedragen – verstrekkende raadsbesluiten genomen over de toekomst van de bewonersorganisaties. Zonder twijfel zijn er tussen de PvdA, individuele raadsleden en de bewonersorganisaties (persoonlijke) relaties te leggen. Ook het gegeven dat de bewonersorganisaties voor hun zaak gelobbyd hebben, staat buiten kijf. Maar juist dit dossier laat zien dat de PvdA-fractie geheel conform de eigen koers gevaren heeft.

Wat betreft de traditionele bewonersorganisaties, verklaart deelraadslid A voorts dat zij veel macht hadden als adviseurs van het DB:

“De bewonersorganisaties hadden een belangrijke positie, maar daar maakte niemand binnen de deelgemeente zich druk over. De deelgemeente had in elke wijk slechts één partij waarmee het DB sprak; dat waren de bewonersorganisaties. De manier waarop zij te werk gingen, werd bestempeld als netwerken terwijl, wanneer wij dit doen, het cliëntelisme of nepotisme wordt genoemd.”

Het beeld over de bewonersorganisaties wordt ook benoemd door de voormalig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (2008-2010). Zij verklaart dat zij zich nooit onder druk gezet heeft gevoeld. Zij voegt hieraan toe dat – als er al sprake zou zijn van druk – zij dit eerder ervoer vanuit de autochtone gemeenschap in de wijk Vreewijk, dan vanuit de Turkse of Marokkaanse gemeenschap in de deelgemeente.

Ook de huidige DB-voorzitter refereert in het interview met BING aan dit onderwerp. De onderzoekers stellen de vraag of integriteit en daarbij specifiek de onderwerpen ‘vriendjespolitiek’ en ‘cliëntelisme’ onderwerp van gesprek zijn (geweest) binnen Feijenoord. De huidige DB-voorzitter stelt hierover:

“(…) In onze optiek kan veel worden geplaatst in de historische context. In het verleden hadden de bewonersorganisaties de macht in Feijenoord. Dat gold al vanaf het moment dat de deelgemeente ontstond. Opeenvolgende bestuurders die hebben getracht deze macht in te dammen, hebben dat niet volgehouden. Daar speelt mee dat de contacten tussen de bewonersorganisaties en de politiek vrij nauw waren. Zo was [naam voormalig fractievoorzitter PvdA (2006-2010)] een van de boegbeelden van de bewonersorganisaties. Bij de voorbereidingen op de deelraadsverkiezingen van 2010 heeft een groep ‘teleurgestelde mensen’, onder aanvoering van [naam huidige portefeuillehouder Financiën], ervoor gezorgd dat de kandidatenlijst er totaal anders uit kwam te zien. Dat was directe kritiek op het

machtsblok dat de bewonersorganisaties tijden lang vormden. Deze kentering was democratisch prima, politiek-ethisch vind ik het persoonlijk niet ideaal.”

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen, is hierover gesteld:

“Op grond van de oude deelgemeenteverordening hadden de erkende bewonersorganisaties een formele positie en werden zij door het DB erkend als eerste aanspreekpunt. De deelgemeenteverordening is in 2010 gewijzigd, waarmee de formele rol van de bewonersorganisaties is gewijzigd en een gelijkschakeling heeft plaatsgevonden met alle andere vrijwilligersorganisaties.”

14.2.3 Nevenfuncties

Ten aanzien van de omgang met nevenfuncties voor deelraadsleden, volgt uit interviews dat deel- en burgerraadsleden aan het begin van hun bestuursperiode worden verzocht om alle nevenfuncties te melden. Tussentijdse wijzigingen dienen te worden gecommuniceerd richting de griffie, die deze verwerkt in het overzicht van nevenfuncties. Uit aangeleverde documentatie volgt dat wijzigingen worden aangegeven en verwerkt (periode versies ‘Openbare betrekkingen en nevenfuncties deelraadsleden dg Feijenoord’ en idem voor burgerraadsleden).

De huidige DB-voorzitter stelt in reactie op de vraag in hoeverre deelraadsleden zich onthouden van de politieke beraadslaging en stemming, gelet op hun nevenfuncties en mogelijke belangen:

“Ik houd dat persoonlijk niet allemaal bij, wie welke belangen heeft in relatie tot dossiers. U vraagt mij of het in deze bestuursperiode is voorgekomen dat een raadslid zich onthield van de beraadslaging. Ja, dat was het geval bij [naam huidige fractievoorzitter PvdA] die zich afzijdig hield bij de stemming over de horecanota. Dit aangezien [naam huidige fractievoorzitter PvdA] een horecazaak exploiteert. Verder speelde een kwestie met [naam deelraadslid B] die vergat om zich afzijdig te houden bij de stemming over het amendement met betrekking tot het intensiveren van budget van werkgelegenheid [BING: zie hoofdstuk 8].”

Uit het onderzoek volgt dat het onderwerp ‘nevenfuncties’ en de wijze waarop daarmee dient te worden omgegaan, niet expliciet worden benoemd in de deelraad. Zo stelt een geïnterviewd deelraadslid dat wanneer nevenfuncties of -belangen van collega-raadsleden ter discussie staan, hier volgens hem niet per se over wordt gesproken binnen de deelraad, maar wel achter elkaars rug om. Het deelraadslid schetst het volgende voorbeeld waarin volgens hem sprake was van belangenverstremgeling:

“Een collega-raadslid, [naam deelraadslid X], was voorzitter van het bestuur van de bewonersorganisatie in de wijk Vreewijk. Vanuit de deelgemeente bestond een subsidierelatie met deze bewonersorganisatie. Mensen wisten dat en daar werd in de wandelgangen over gepraat.”

Het deelraadslid typeert de wijze waarop binnen de deelraad door sommigen over belangen/nevenfuncties wordt gesproken als ‘moddergooien’. Door een ander deelraadslid is benoemd dat enkele deelraadsleden weleens zijn aangesproken op eventueel tegenstijdige belangen. Dit gold voor een deelraadslid van Leefbaar Rotterdam dat een nevenfunctie vervulde bij bewonersorganisatie WP. Deelraadslid A geeft aan belangenverstremgeling af te keuren omdat hij het ethisch niet te verantwoorden vindt.

Met betrekking tot nevenfuncties van deelraadsleden, is deelname aan de beraadslaging bij onderwerpen die gerelateerd zijn aan de nevenfunctie, een belangrijk item (meestemmen). Dit onderwerp speelt een rol bij het dossier re-integratiebureau C (zie hoofdstuk 8).

Ten aanzien van het meestemmen van deelraadsleden over organisaties/instellingen waar zij aan gelieerd zijn, stelt de fractievoorzitter LVR:

“Daar zijn niet echt afspraken over gemaakt in de deelraad. Mijzelf maakt het eigenlijk niet uit. Ik vind het in zijn algemeenheid goed dat je als raadslid opkomt voor organisaties waar je een relatie mee hebt. Het wordt een ander verhaal als je jezelf verrijkt. Als dat niet gebeurt, heb ik er verder geen moeite mee. U

vraagt mij wanneer er dan wel sprake is van daadwerkelijke belangenverstrengeling. Ik wil daarover zeggen dat 'het in contact brengen van verschillende partijen' in mijn ogen in ieder geval niet meteen duidt op daadwerkelijke belangenverstrengeling."

Binnen het DB wordt – zo volgt uit interviews met DB'ers en onderliggende documentatie – over nevenfuncties gesproken. Zo laat de huidige portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening weten dat hij – gelet op zijn bestuursfunctie bij een onderwijsinstelling – zich in het verleden heeft onthouden van de beraadslaging. Een andere bestuursfunctie heeft hij afgestoten toen hij begon als DB'er.

14.3 Lobby voor functies

In het onderzoek zijn signalen geuit dat politici in Feijenoord zouden lobbyen voor baantjes. Ten aanzien van lobbyen voor eigen belangen, laat de huidige fractievoorzitter PvdA weten dat in sommige gevallen onduidelijk is hoe iemand een baan heeft gekregen en of daarvoor wel de regels zijn gevolgd. De huidige fractievoorzitter PvdA zegt hierover:

"De vraag is of dit lobbyen is hoe ver je kunt gaan in het 'gebruik van je netwerk'. Ik weet niet in hoeverre dit typisch Turks is of typisch is voor Feijenoord. Persoonlijk vind ik dat je als bestuurder/deelraadslid niks moet willen betekenen op individueel niveau."

Ten aanzien van het mogelijk lobbyen voor baantjes, stelt de deelgemeentesecretaris:

"Je kunt best een keer een suggestie doen, maar het moet niet 'voor wat hoort wat' zijn. U vraagt mij wanneer 'een suggestie doen' overgaat in lobbyen en wanneer er een grens wordt overschreden die het ontoelaatbaar maakt. Ik vind het ontoelaatbaar als het gepaard gaat met bijvoorbeeld een subsidieverlening of iets dergelijks."

De voormalig DB-voorzitter (2006-2010) stelt hierover:

"Lobbyen en opkomen voor je achterban is oké. Wanneer er sprake is van bevoordeling van de achterban, dan heb je te maken met een integriteitprobleem. (...) Indien er sprake is van fysieke en/of mentale bedreiging, dan gaat dat te ver. Dat kan niet. In mijn periode als bestuurder zijn mijn ramen weleens ingegoooid. Dat vind ik een voorbeeld van een situatie waarin over de schreef wordt gegaan. Ik moet hieraan toevoegen dat de scheidslijn tussen 'lobbyen en opkomen voor je achterban' en 'je achterban bevoordelen', heel dun is. Ik weet dat veel dingen in de zogenoemde achterkamertjes worden besproken. Dat kwam soms ook duidelijk naar voren. Wanneer je echter een weerwoord wilde geven, werd je vervelend gevonden."

Ten aanzien van lobbyen voor baantjes, zijn in het onderzoek concrete signalen geuit met betrekking tot lobbyactiviteiten voor twee (deel)raadsleden. Dit had betrekking op lobbyactiviteiten voor een huidig deelraadslid (deelraadslid B) en voor een huidig gemeenteraadslid.

Lobby gemeenteraadslid

In diverse interviews is benoemd dat een jongerenwerker, tevens gemeenteraadslid namens de PvdA, actief heeft gelobbyd voor behoud van zijn baan c.q. voor het vinden van een nieuwe baan. De aanleiding betrof een aanbesteding voor het jongerenwerk in Feijenoord, waardoor de opdrachtrelatie met de oude uitvoerder van dit werk werd beëindigd (welzijnsorganisatie S). Het gemeenteraadslid was bij deze welzijnsorganisatie werkzaam als jongerenwerker in de deelgemeente en verloor daarmee zijn baan.

Uit het onderzoek volgt dat over het aanbestedingstraject Jeugd- en Jongerenwerk op enig moment de vraag is opgeworpen of er überhaupt wel aanbesteed zou moeten worden, terwijl er al een hoop ambtelijke inspanning aan vooraf was gegaan. Daarbij is in interviews gewezen op de rol van de huidige DB-voorzitter, die dit signaal zou hebben geuit. De huidige portefeuillehouder Financiën verklaart dat hij via meerdere wegen te horen kreeg dat het gerucht ging dat de aanbesteding niet door zou gaan:

[Naam bestuursvoorzitter welzijnsorganisatie S] nam op een gegeven moment contact met mij op. Hij meldde dat hij had vernomen dat de aanbesteding niet doorging. Dat kwam bij [naam bestuursvoorzitter welzijnsorganisatie S] van [naam gemeenteraadslid]. Ook [naam manager Expertiseteam] kwam met de vraag of het nog wel doorging naar mij toe, want ze had uit het veld vernomen dat hierover twijfel bestond. (...)

Ten aanzien van het algemene signaal over zijn betrokkenheid, stelt de huidig DB-voorzitter:

“Ik heb de aanbesteding Jeugd- en Jongerenwerk aan de orde gesteld omdat de besluitvorming over de ‘voorlopige gunning, de bezwaarperiode en de definitieve gunning’ gepland waren in het zomerreces (vakantieperiode). Ik vond het belangrijk om dit eindbesluit in een DB-vergadering te nemen.”

De huidig DB-voorzitter stelt over de verklaring van de huidig portefeuillehouder Financiën:

“Voordat de aanbesteding van Jeugd- en Jongerenwerk van start zou gaan, heb ik gevraagd naar meer duidelijkheid over de procedure. Om goed overzicht te krijgen over het totale proces, heb ik gevraagd wanneer we wat hadden besloten en wanneer we het eindbesluit zouden nemen. Het bleek dat het eindbesluit over de aanbesteding van jongerenwerk in de vakantieperiode viel. Ik heb gevraagd of het niet mogelijk was dat zo’n belangrijk besluit na het zomerreces in een DB-vergadering plaats kon vinden, waar alle DB-leden bij zijn. Voor de duidelijkheid: er vinden geen DB-vergaderingen plaats tijdens het zomerreces. Ambtelijk is geadviseerd dat dit het proces zou vertragen en niet goed zou zijn voor het aanbestedingstraject. Ambtelijk is voorgesteld om het eindbesluit te nemen met een schriftelijk akkoord van DB-leden. Toen dit duidelijk was, heb ik me er verder niet mee bemoeid. Op verzoek van de portefeuillehouder Financiën heb ik geen contact meer gehad met [naam bestuursvoorzitter welzijnsorganisatie S]. Hiermee liepen/lopen alle contacten met [naam welzijnsorganisatie S] via de portefeuillehouder Financiën.”

Uit e-mailcorrespondentie volgt dat ambtenaren zouden zijn gevraagd om mee te schrijven aan een profiel voor een nieuwe functie, waar het betreffende gemeenteraadslid vervolgens ‘op gezet’ zou kunnen worden. De manager Bedrijfsvoering verklaart dat hierover in een overleg met een ambtenaar is gesproken. Door een gebiedsmanager is hierover diens verbazing geuit in het MT, waarna vanuit het MT is aangegeven: ‘Doe er wat mee.’ Vervolgens is een e-mail gestuurd naar de DB-voorzitter, zo stelt de manager Bedrijfsvoering. Volgens de manager Bedrijfsvoering heeft de DB-voorzitter toen gereageerd met de mededeling dat het verkeerd geïnterpreteerd en niet zo bedoeld was. De DB-voorzitter verklaart hierover:

“Tijdens een overleg met een delegatie van [naam stichting VF], waar een ambtenaar bij was, is ons gevraagd of wij iemand kenden die de coördinatiefunctie kon vervullen. Ik heb toen de naam van [naam gemeenteraadslid] genoemd. Verder heb ik er niets mee gedaan. Toen ik hoorde dat het ambtelijk anders was opgepakt en dat er bij voorbaat al een verbinding werd gelegd met functie en persoon, heb ik gezegd dat dit niet de bedoeling was. Ik heb de gebiedsmanager uitgelegd dat de hulpvraag van [naam stichting VF] verkeerd is geïnterpreteerd en hem verzocht om dit te stoppen. Zowel in het DB als met de ambtenaren is hierover gesproken. Ik heb duidelijk aangegeven dat het hier niet ging om het lobbyen voor een baan, maar om een reactie op de hulpvraag van de vertegenwoordigers van [naam stichting VF].”

Over een poging om het gemeenteraadslid van een baan te voorzien, meldt de huidig portefeuillehouder Financiën:

“[Naam gemeenteraadslid] plant op enig moment een gesprek met mij in bij [naam restaurant M]. Dat gesprek ging er hard aan toe. Hij zei onder andere: ‘Als [naam welzijnsorganisatie S] niet doorgaat, dan heb jij een probleem.’ Tot op zekere hoogte vind ik dat je het hard moet kunnen spelen, maar ik heb ook mijn grenzen en als je die overtreedt, is het ‘tot hier en niet verder’. Ik vertelde [naam gemeenteraadslid] dat – als het gesprek niet van toon veranderde – ik zou weggaan. Maanden later hebben we hierover nog een keer een goed gesprek gehad en is het bijgelegd. Ik heb toen in [naam restaurant M] [naam

gemeenteraadslid] gezegd dat ik dit probleem bij het DB leg, en hij zei dat dat alleen maar goed was. Daarna heb ik direct in het DB een terugkoppeling gegeven aan het DB. Overigens deel ik dit soort dingen ook altijd met mijn fractievoorzitter, [naam huidig fractievoorzitter PvdA]. Het gevolg van mijn terugkoppeling naar het DB was dat [naam huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening], [naam huidig portefeuillehouder Participatie] en ik van mening waren dat we geen dingen moesten regelen voor één persoon. Uiteindelijk bleek echter dat [naam huidig DB-voorzitter] wel actief op zoek is gegaan voor [naam gemeenteraadslid] naar een baantje. Dit is in verschillende e-mails terug te lezen. (...) Zowel ambtelijk als bestuurlijk heeft hij dit geprobeerd, maar dit heeft uiteindelijk nergens in geresulteerd, aangezien het hem 'te heet onder de voeten werd'. Overigens begreep ik dat [naam gemeenteraadslid] zichzelf (ook) had teruggetrokken, vertelde hij mij. (...)

[Naam huidig portefeuillehouder Participatie] en ik zouden tegensputeren, maar ik heb nooit tegen [naam huidig DB-voorzitter] hoeven zeggen dat ik het niet zou accepteren. Hij zag er voorafgaand aan het besluit al van af, leek het. Overigens hebben we in een teambuildingssessie maanden erna hierover met naam en toenaam dit voorval besproken, waarvan [naam huidig DB-voorzitter] ontkende dat hij met [naam gemeenteraadslid] aan de slag was gegaan om een baan te regelen."

De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening verklaart hierover:

"Dit is een keer in het DB aan de orde geweest in het kader van [naam stichting VF] en niet in het kader van het Jeugd- en Jongerenwerk. Wij hebben toen tijdens de DB-vergadering met elkaar afgesproken dat het niet onze taak is, om een baan te regelen voor [naam gemeenteraadslid]. (...)"

De huidig portefeuillehouder Participatie stelt in haar reactie dat de strekking van het verhaal van de portefeuillehouder Financiën klopt, met dien verstande dat zij zich afvraagt of zij ook kennis had van de details die worden benoemd. De huidig fractievoorzitter PvdA stelt over het contact met de huidig portefeuillehouder Financiën hieromtrent:

"Ja, daar wist ik van. Ik wist dat de portefeuillehouder Financiën er daarna het gesprek in het DB over ging voeren, waarover ik hem vertelde dat ik dat een passende vervolgactie van hem vond."

In reactie op de conceptbevindingen stelt het DB over bovenstaand proces:

"De opmerkingen (...) ten aanzien van de pogingen van de voorzitter om een baantje te regelen voor een gemeenteraadslid, zijn besproken in het DB. De suggestie wordt hier gewekt dat er actief gezocht is naar een baantje. Deze kwestie is eerder in het DB d.d. 20 december 2012 aan de orde geweest; uit de verklaring van de betrokken DB-leden is geconcludeerd dat er niets heeft plaatsgevonden waarvoor DB'ers geen verantwoordelijkheid konden nemen. Daarbij is in het DB afgesproken dat er geen baantjes worden geregeld voor individuele personen. Er is daarbij helder afgesproken wat wel en wat niet kan. (...) Op pagina (...) staan opmerkingen dat de voorzitter het aanbestedingsproces wilde stoppen rond het Jeugd- en Jongerenwerk. Helder moet zijn dat in het DB een helder proces is gevoerd met heldere momenten van besluitvorming. Dit is binnen de termijnen gebeurd. De aanbesteding is dus correct verlopen."

Het betrokken gemeenteraadslid stelt over de gang van zaken:

"Ik ben erg onthutst over het beeld dat hier over mij geschetst wordt. Ik lobby niet voor baantjes en zal dit ook nooit doen. Ik verspreid geen geruchten over aanbestedingen en zal dit ook nooit doen. De aantijging over de aanbesteding van het Jeugd- en Jongerenwerk kan niet juist zijn. Het was van begin af aan duidelijk dat de deelgemeente Feijenoord het Jeugd- en Jongerenwerk openbaar aanbesteedde, waardoor er objectief op basis van prijs/kwaliteit een keuze gemaakt wordt. De bewering dat ik als gemeenteraadslid invloed zou kunnen hebben op het wel of niet doorgaan van de aanbesteding, klopt gewoon niet. Die invloed heb ik niet en kon ik niet hebben. Ik zou mij volstrekt ongeloofwaardig hebben gemaakt als ik die indruk zou hebben willen wekken. Ik kan me ook niet voorstellen op grond waarvan men die indruk gekregen heeft."

Slechts twee zaken die in het algemene hoofdstuk aan bod komen, zijn feitelijk waar. En ik zal in mijn reactie op het algemene hoofdstuk op die twee feiten ingaan:

- 1. Ik heb een gesprek gehad met [naam huidig portefeuillehouder Financiën]. Het was een privégesprek, een gesprek tussen twee vrienden. En ja, op het moment van het gesprek was ik geëmotioneerd omdat ik mijn baan bij [naam welzijnsorganisatie S] ging verliezen. Geëmotioneerd, zoals eenieder zou zijn op het moment dat hij/zij zijn/haar baan verliest. Maar ik heb nooit druk uitgeoefend op [naam huidig portefeuillehouder Financiën]. Ik herken me niet in de citaten die [naam huidig portefeuillehouder Financiën] aan mij toekent (zie bovenstaand). Deze woorden heb ik nooit in de richting van [naam huidig portefeuillehouder Financiën] geuit;*
- 2. Zodra duidelijk werd dat ik mijn baan bij [naam welzijnsorganisatie S] ging verliezen, ben ik gaan solliciteren. Ik heb iedereen in mijn vriendenkring en zakelijk netwerk gevraagd om met mij mee te denken over mogelijke sollicitaties, zoals eenieder zou doen op het moment dat hij/zij zijn/haar baan verliest en op zoek moet naar nieuw werk. Op een werkconferentie op de ss Rotterdam kwam ik in contact met de voorzitter van [naam stichting VF]. En naar aanleiding van dit contact heb ik op een functie bij [naam stichting VF] gesolliciteerd. Niemand anders dan ikzelf was bij deze sollicitatie betrokken. Uiteindelijk ben ik helaas niet voor de functie aangenomen. Mij is duidelijk geworden dat de voorzitter in de richting van de media eerder heeft gemeld dat hij op geen enkele wijze door het DB is benaderd over de invulling van deze functie.*

Daarnaast ben ik eerder in de media geconfronteerd met de suggestie dat er vanuit het DB van Feijenoord zou zijn aangestuurd op een baan voor mijn persoon. Mij is duidelijk geworden dat de discussie binnen het DB van Feijenoord ging over de financiële onderbouwing van de businesscase. De subsidie voor [naam stichting VF] is daarna door het DB toegekend. Dit heeft niet geleid tot een baan voor mij. De relatie tussen het toekennen van een subsidie en een baan voor mij is daarmee aantoonbaar onjuist. Hierover heb ik ook een verklaring doen uitgaan naar de pers. Nadat deze verklaring was uitgegaan, heeft [naam huidig portefeuillehouder Financiën] mij benadrukt dat deze verklaring inderdaad een volstrekt juiste lezing is geweest van de gang van zaken. Ik ben geschokt en verbaasd dat [naam huidig portefeuillehouder Financiën] toch van mening is dat er in het DB gewerkt zou zijn aan het toeschuiven van een baan in mijn richting.”

Ten aanzien van de keuze van het DB om het Jeugd en Jongerenwerk opnieuw aan te besteden, hetgeen het gevolg had dat de jongerenwerker (eerdergenoemd gemeenteraadslid) zijn baan verloor, stelt de oud-directeur welzijnsorganisatie S in zijn verklaring richting BING:

“Toen dit door het DB werd besloten, was [naam gemeenteraadslid] woest. [Naam huidig DB-voorzitter] was tenslotte een van zijn beste vrienden en die zorgde er nu onder andere voor dat hij zijn baan dreigde te verliezen. U vraagt mij wat ik weet over het contact tussen de heren [naam gemeenteraadslid] en [naam huidig DB-voorzitter]. Ik weet dat [naam huidig DB-voorzitter] een persoonlijke vriend van [naam gemeenteraadslid] was. Zij zijn samen meermaals op vakantie naar Istanbul gegaan, zo vertelde [naam gemeenteraadslid] mij. [Naam gemeenteraadslid] is vervolgens gestart met lobbyen bij [naam huidig DB-voorzitter] voor een nieuwe functie, hetgeen zijn vruchten leek af te werpen. Aan [naam bestuursvoorzitter welzijnsorganisatie S] en mijzelf is [naam gemeenteraadslid] toen nog komen melden dat het DB voor hem een oplossing zou gaan vinden. Dit speelde in de periode dat zijn ontslag al wel was aangekondigd. Er zou een nieuwe functie gecreëerd worden voor iemand die zou gaan bemiddelen tussen het MKB en de deelgemeente Feijenoord om jonge werklozen aan de slag te krijgen. Dit leek zich voor [naam gemeenteraadslid] positief te ontwikkelen. In de periode dat dit speelde, heeft [naam gemeenteraadslid] meerdere keren richting [naam bestuursvoorzitter welzijnsorganisatie S] en mij benoemd dat dit liep, waarbij hij aangaf dat het wel rond zou komen. Tijdens zijn afscheidsetentje voor de OR van [naam welzijnsorganisatie S] was hij constant aan het bellen met [naam huidig DB-voorzitter] en moest hij 's avonds zelfs nog langs bij [naam huidig DB-voorzitter] om 'het te regelen'. Uiteindelijk is het hele feest niet doorgegaan. Wat ik hierover weet, heb ik alleen van horen zeggen, maar het schijnt dat [naam huidig portefeuillehouder Financiën] en [naam huidig portefeuillehouder Participatie] in het DB duidelijk kenbaar hebben gemaakt 'dat ze dat niet gingen doen'. Vervolgens verdwijnt zo'n verhaal dan in de mist.”

De huidig DB-voorzitter verklaart hierover:

“De gesprekken tussen de oud-directeur van [naam welzijnsorganisatie S] en [naam gemeenteraadslid] neem ik voor kennisgeving aan. Ik was er niet bij. Wel wil ik een paar feitelijke onjuistheden rechtzetten. Ik ben niet met [naam gemeenteraadslid] op vakantie geweest naar Istanbul. [Naam gemeenteraadslid] heeft niet bij mij gelobbyd voor een nieuwe functie. Ikzelf heb eveneens niet gelobbyd voor een functie voor [naam gemeenteraadslid]. Overigens heb ik geen contact gehad met deze oud-directeur, omdat de contacten van het DB met naam welzijnsorganisatie S] liepen via de portefeuillehouder Financiën. Met [naam gemeenteraadslid] heb ik regelmatig contact. (...)”

Lobby deelraadslid

Naast een lobby voor een gemeenteraadslid, volgt uit interviews dat bestuurders zich ook hebben ingezet om een deelraadslid te helpen bij een zoektocht naar een baan. De huidige portefeuillehouder Financiën stelt hierover:

“Op een gegeven moment speelde er het volgende. [Naam deelraadslid B] moest nu ook maar eens een baantje krijgen, zo vonden enkele Turken. Zij hadden het idee opgevat om [naam deelraadslid B] de activiteitenbegeleider te laten worden van [naam vereniging D]. Het is echter nooit zo geweest dat dit vooraf is bedacht en dat de functie van activiteitenbegeleider als het ware is gecreëerd om [naam deelraadslid B] te voorzien van werk. Ik was er zelf dan ook op tegen om [naam deelraadslid B] als activiteitenbegeleider aan de slag te laten gaan. Dat kun je nooit verkopen aan de buitenwereld. De beeldvorming was al lastig door dat hele gebeuren rondom die subsidie. Deze situatie is pittig gespeeld, met name door [naam deelraadslid A], die soms over de grens van het toelaatbare gaat. [Naam huidige DB-voorzitter] vond dat ik niet zo moeilijk moest doen, maar ik heb hem toen gezegd dat hij aan mijn kant moest staan, omdat ik niet in mijn eentje deze druk ging volhouden. Degene die wel begrip kreeg voor mijn standpunt, was [naam gemeenteraadslid]. Ik heb [naam huidige DB-voorzitter] toen een paar keer gesproken en uiteindelijk volgde hieruit de toezegging aan [naam deelraadslid B] dat we ons eigen netwerk aan zouden spreken om te zien of er iets voor hem te regelen viel.”

Desgevraagd verklaart de huidige portefeuillehouder Financiën dat hij er geen moeite mee had om in zijn eigen netwerk eens rond te vragen of er iemand was die deelraadslid B verder zou kunnen helpen. Hij stelt hierover:

“Ik heb [naam deelraadslid B] wel duidelijk gemaakt dat hij zelf ook zijn best moest doen, en vervolgens heb ik [naam huidige DB-voorzitter] erop gezet om dit op te lossen. U vraagt mij of er dan überhaupt sprake was van een probleem. Ja, het was een probleem, omdat ik er (politiek) last van zou krijgen als we hem niet zouden helpen. Ik was namelijk degene die het tegenhield. U vraagt mij wat ik hier precies mee bedoel. Het zou ertoe kunnen leiden dat ik daarna tegengewerkt zou worden met bijvoorbeeld de begroting, de jaarrekening, jongerenwerk etc. Zij vinden nu eenmaal dat een bestuurder dat zou moeten kunnen regelen. En anders heb je een probleem.”

De huidige portefeuillehouder Financiën verklaart voorts dat de huidige DB-voorzitter de verantwoordelijkheid op zich had genomen om het curriculum vitae van deelraadslid B ‘op te leuken’. Dit is rond maart 2011 geweest. In diezelfde periode is door deelraadslid B ook contact opgenomen met de huidige fractievoorzitter PvdA. De portefeuillehouder Financiën verklaart hierover:

“[Naam deelraadslid B] heeft toen tegen [naam huidige fractievoorzitter PvdA] gezegd: ‘Na de zomer ga ik die [naam huidige portefeuillehouder Financiën] eens even aanpakken.’ [Naam huidige fractievoorzitter PvdA] is hiermee naar mij toe gekomen en eerlijk gezegd vond ik dat [naam deelraadslid B] gelijk had. We hadden tenslotte toegezegd actief ons netwerk voor hem in te zetten en dat was, vanwege de lakse houding van [naam huidige DB-voorzitter], nog niet gebeurd. [Naam huidige fractievoorzitter PvdA] is vervolgens ook naar [naam huidige DB-voorzitter] gestapt om te vragen of hij al iets had gedaan of wist voor [naam deelraadslid B], en die zei toen doodleuk: ‘Ik weet nog wel wat, de functie van activiteitenbegeleider bij [naam vereniging D].’ Toen wist ik echt niet wat me overkwam, omdat we juist de gemoederen hadden bedaard. Dat kun je niet maken! Ik heb hierover een stevig e-mailtje gestuurd naar [naam huidige DB-voorzitter] met het verzoek tot een spoedoverleg. Overigens had ik toen het curriculum

vitae van [naam deelraadslid B] nog niet ontvangen, wat dus [naam huidig DB-voorzitter] zou oppakken. (...)

Van de ontwikkelingen tot dan toe heb ik in een later stadium (ik denk medio 2012) [naam huidig portefeuillehouder Participatie] en [huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening] ook op de hoogte gebracht.”

De huidig fractievoorzitter PvdA stelt hierover:

“Dit klopt. Met de actie om naar [naam huidig DB-voorzitter] te gaan, wilde ik hem op zijn afspraken en verantwoordelijkheden wijzen, en voorkomen dat [naam huidig portefeuillehouder Financiën] van oneigenlijke zaken last zou krijgen vanwege deze gang van zaken.”

Toen de huidig portefeuillehouder Financiën uiteindelijk in het bezit was van het curriculum vitae van deelraadslid B, heeft hij dit – naar eigen zeggen – doorgestuurd binnen zijn netwerk. Hij verklaart hierover:

“Ik heb zijn curriculum vitae doorgestuurd met een klein, vrijblijvend, begeleidend e-mailtje. Ik vind dat dat moet kunnen. Ik deed dit om te laten zien dat ik me voor hem inzette. U vraagt mij of ik ook relaties heb aangeschreven die ik ken door hun (subsidie)relatie met de deelgemeente. Ik denk het zelf niet, maar heb het niet meer 100% scherp. Ik zal deze e-mail voor jullie opzoeken om te laten zien aan wie ik deze e-mail destijds heb verstuurd.”

Uit e-mailcorrespondentie volgt dat de portefeuillehouder Financiën op 6 december 2011 een e-mailbericht heeft verzonden aan contacten, waarin hij deelraadslid B voorstelt met daarbij zijn curriculum vitae. De portefeuillehouder Financiën heeft aan BING laten weten dat ‘de e-mail vooral is gestuurd naar mensen ‘buiten zijn dagelijks werk’ en ‘buiten de deelgemeente Feijenoord’, hoewel de e-mail wel naar een enkele relatie binnen de deelgemeente is gegaan, zoals een woningbouwcorporatie’.

De huidig DB-voorzitter stelt over de verklaringen van de portefeuillehouder Financiën:

“(…) Op een gegeven moment kwam de portefeuillehouder Financiën bij mij met het verhaal dat we ons netwerk moesten inschakelen om [naam deelraadslid B] aan een baan te helpen. Hij vroeg mij het curriculum vitae van [naam deelraadslid B] op te leveren en hem te sturen, zodat hij zijn netwerk ook kon inschakelen. Ik heb het verhaal aangehoord. Ik vond het onacceptabel om voor een raadslid intensief te lobbyen voor een baan. Ik heb het naast me neergelegd en heb er niets mee gedaan. Dit is ook bekend bij de portefeuillehouder Financiën.

Dat [naam fractievoorzitter PvdA] mij kwam vragen of ik al iets had gedaan voor [naam deelraadslid B], kan ik me niet herinneren. Echter, dit had mijn standpunt over deze kwestie niet veranderd.”

Ten aanzien van het onderwerp an sich, stelt de huidig DB-voorzitter:

“Overigens is eind 2012 in het DB gesproken over lobbyen voor banen voor mensen, ieder DB-lid heeft aangegeven dat het niet heeft gelobbyd voor mensen in zijn netwerk. Wel hebben we afgesproken dat het mogelijk moet zijn om mensen door te verwijzen.”

De huidig portefeuillehouder Participatie verklaart over dit proces:

“Ik herinner mij dat er inderdaad gesproken is tussen [naam portefeuillehouder Financiën] en mij over het zoeken naar een baan voor [naam deelraadslid B]. Dat er zo actief mee omgegaan werd, heb ik niet uit die communicatie begrepen, daar zou ik verbaasd over geweest zijn.”

De huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening verklaart hieromtrent:

“Dit is eind 2012 een keertje besproken in het DB naar aanleiding van zijn baan bij Feijenoord Werkt. Er is toen de vraag gesteld of er betrokkenheid geweest is bij zijn aanstelling door een van de bestuurders.

Dit is door eenieder ontkend. De bevindingen van de portefeuillehouder Financiën in deze passage zijn mij onbekend.”

Deelraadslid B verklaart over hetgeen door de portefeuillehouder Financiën is verklaard:

“Ik ben het niet eens met het beeld dat geschetst wordt en dat in het onderzoek naar voren komt, en betreur dit ten zeerste. Sinds 2011 ben ik vanwege de bezuinigingen werkloos en wilde ik slechts zo snel mogelijk weer aan de slag. Ik dacht er daarom goed aan te doen om een beroep te doen op mijn netwerk. Hiermee bedoel ik vrienden, kennissen, partijgenoten, oud-collega's etc.

Ook heb ik mijn deelraadgenoten gevraagd mij op de hoogte te houden van vacatures die interessant voor mij kunnen zijn. Enkele DB-leden opperden mij zelfs te helpen met mijn curriculum vitae. Deze hulp heb ik met beide handen aangegrepen. De interne discussie, die binnen het DB is ontstaan, is volledig aan mij voorbijgegaan. Ook herken ik mij niet in wat de huidige portefeuillehouder Financiën vertelt. Bovendien ben ik verbaasd dat dit gekenmerkt wordt als 'baantjeslobby'. Ik zag dit als het activeren van mijn netwerk om een passende baan te vinden.”

15. Reactie op conceptrapport

Zoals beschreven in het hoofdstuk 'verrichte werkzaamheden', zijn de conceptbevindingen gedeeld met het DB van de deelgemeente, om hen in de gelegenheid te stellen te reageren op onder meer feitelijke onjuistheden. Deze reactie is op dossierniveau verwerkt in de rapportage. Naast specifieke opmerkingen, heeft het DB ook een algemene reactie gegeven. Deze luidt:

“Allereerst wil het DB een algemene reactie geven op de bevindingen van het conceptrapport. Als DB constateren wij dat dit, op een aantal onderdelen, een verzameling is van voornamelijk citaten waarbij niet altijd helder wordt of deze citaten gebaseerd zijn op feiten en documenten of dat het geruchten en vermoedens betreft. Hierdoor wordt, mogelijk onbedoeld, een eenzijdig beeld geschetst dat niet altijd feitelijk is. Het is belangrijk om te vermelden dat het DB de meeste van genoemde zaken uitgebreid besproken heeft in een sessie op 20 december 2012; over bestuurlijke samenwerking binnen het DB en integriteit in het bijzonder. Dit beeld is onvoldoende in het rapport aan de orde gekomen.

Hierbij zijn veel van de kwesties die in het rapport aan de orde zijn, naar ons oordeel, in openheid, met alle verschillen die er ook zijn, naar elkaar verhelderd. Dit leidde tot een gemeenschappelijk oordeel dat geen zaken gepasseerd waren waar men geen verantwoording voor wilde of kon dragen.

Daarnaast kwamen wij tot de conclusie dat de democratische besluitvormingsprocessen ordentelijk zijn verlopen. Op dat moment was er voldoende basis om de samenwerking voort te zetten. Tevens hebben wij een aantal integriteitkwesties besproken onder andere met betrekking tot lobbyen.

Daarbij is vastgesteld, dat uiterste prudentie betracht moet worden maar dat de aandacht op neutrale wijze, binnen het eigen netwerk, vestigen op personen niet kwalijk is. Zolang dit niet gepaard gaat met zelfs maar de suggestie van tegenprestaties. (...)

16. Beantwoording onderzoeksvragen

16.1 Onderzoeksvraag 1

Kan in zijn algemeenheid worden geconstateerd dat het subsidieproces in de deelgemeente Feijenoord ordentelijk verloopt en voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld? Wat zijn bijvoorbeeld de bevindingen van de accountant hierover?

Wij hebben, onder meer voor de beantwoording van deze onderzoeksvraag, meerdere subsidiedossiers bestudeerd en een analyse gemaakt van de bevindingen van de accountant, zoals opgenomen in de accountantsrapporten over de periode 2006 tot en met 2012. Verder is kennisgenomen van de relevante regelgeving/procedures en is in verschillende interviews ingegaan op het subsidieproces en/of specifieke dossiers.

Verloopt het subsidieproces in zijn algemeenheid ordentelijk en voldoet het aan de eisen die daaraan worden gesteld? Ordentelijk betekent behoorlijk, fatsoenlijk, netjes. Afgaande op zowel de bevindingen van de accountant van de laatste jaren als onze onderzoeksbevindingen, kan gezegd worden dat sprake is van een ordentelijk proces in de zin dat subsidies volgens een regulier proces worden verleend en vastgesteld. Op de kwaliteit van het subsidieproces is nog wel het nodige af te dingen, zoals volgt uit de hiernavolgende weergave van de strekking van de accountantsbevindingen en de bevindingen van BING bij onderzochte specifieke subsidiedossiers. Meerdere subsidiedossiers voldoen daarmee niet geheel aan de eisen op grond van de SvR 2005 en de onderliggende uitvoeringsregeling (UvSvR 2005). Wij zullen dat hierna toelichten aan de hand van allereerst de bevindingen van de accountant en vervolgens onze bevindingen bij onderzochte specifieke subsidiedossiers.

16.1.1 Bevindingen van de accountant

Wij hebben de accountantsrapporten over de jaren 2006 tot en met 2012 geanalyseerd. Over alle jaren zijn goedkeurende verklaringen afgegeven. Wel heeft de accountant in alle jaren aanmerkingen met betrekking tot het onderwerp subsidies. Hieronder worden in chronologische volgorde de bevindingen van de accountant hieromtrent samengevat.

Het advies van de accountant (na geconstateerde gebreken in 2006 en 2007) dat bij alle budgetsubsidies meetbare prestatieafspraken moeten worden vastgelegd en proportioneel korting moet worden toegepast als de prestatieafspraken (gedeeltelijk) niet zijn gerealiseerd, heeft geleid tot verbeteringen. Zo stelt de accountant over 2008 vast dat het vastleggen van meetbare prestatieafspraken bij budgetsubsidies en het tijdig beschikbaar van subsidieaanvragen is verbeterd ten opzichte van het jaar daarvoor. Dossievorming is fysiek en digitaal ook sterk verbeterd. Daar staat tegenover dat toentertijd (over 2008) ook is vastgesteld dat er een achterstand is in de vaststelling van de subsidies, overschrijding van de beslistermijn nog voorkomt en in de subsidiedossiers soms relevante stukken ontbreken. Het daaropvolgende jaar zijn de achterstanden bij de subsidies van vóór 2009 aanzienlijk ingelopen. De deelgemeente bewaakt de tijdige afrekening van subsidies vanaf 2009 door middel van maandelijkse voortgangsoverzichten.

Wij stellen vast dat de accountant in de loop der jaren verbeteringen in het subsidieproces constateert, waarbij moet worden aangetekend dat ook in latere jaren de betrouwbaarheid van de cijfers, waarop vaststelling van subsidie is gebaseerd, onvoldoende gecontroleerd is. Ten dele ontbreken assurance-rapporten; soms ontbreken financiële verantwoordingen. Ondanks de verbeteringen die in het subsidieproces zijn doorgevoerd, constateert de accountant in het accountantsrapport over 2011 dat de kwaliteit van het subsidieproces niet voldoende is. Er is geregeld sprake van procedurele tekortkomingen, zoals termijnoverschrijdingen en achterstanden in vaststellingen. De deelgemeente heeft hierop volgens de accountant in 2012 actie ondernomen, waarvan de resultaten in 2012 zichtbaar worden. Een jaar later (over 2012) is een van de bevindingen van de accountant dat subsidies volgens een regulier proces worden verleend en vastgesteld, maar ook dat de besluitvorming van de deelgemeente niet altijd tijdig is en dat het subsidiekader soms niet duidelijk wordt ingevuld.

16.1.2 Bevindingen onderzochte subsidiedossiers

Voornoemde bevindingen van de accountant komen grosso modo ook naar voren in het onderzoek dat BING heeft verricht in specifieke subsidiedossiers.

Wij vermelden hierna de hoofdlijnen van de bevindingen ten aanzien van het subsidieproces per onderzocht subsidiedossier. De gedetailleerde bevindingen zijn vermeld in de checklists in de bijlagen bij dit rapport. De dossiers zijn meer inhoudelijk behandeld in de hoofdstukken 6 tot en met 9, 11 en 12.

Subsidie stichting N

Aan stichting N is voor de subsidiejaren 2007, 2008 en 2009 een exploitatiesubsidie verstrekt. Het dossier 2007 bevat geen documentatie over de vaststelling van de subsidie 2007 (agendapost, beschikking etc.). Navraag door BING bij de ambtelijke organisatie heeft niet geleid tot het beschikbaar komen van deze documentatie. Ten aanzien van de dossievorming voor de subsidie van 2008 valt in zijn algemeenheid te stellen dat de benodigde documenten aanwezig zijn. De periode tussen het vaststellingsverzoek (d.d. 30

maart 2009) en de beschikking (d.d. 9 februari 2010) is opmerkelijk lang en niet conform de regelgeving (artikel 15 SvR). Het dossier bevat een brief van de stichting (d.d. 28 januari 2010), waarin zij haar beklag doet over het 'uitblijven van beschikkingen en vaststellingen'.

De behandelingstermijn voor de beoordeling van de aanvraag 2009 is door de deelgemeente met een beroep op de verordening verlengd; de stichting is hiervan in kennis gesteld.

Vereniging D

Aan vereniging D (een 'experimentele' welzijnsorganisatie) is over 2011, 2012 en 2013 telkens een exploitatiesubsidie verstrekt, bedoeld voor de activiteitenbegeleiding door een ingehuurd bureau, voor het uitvoeren van activiteiten en voor organisatiekosten.

De gevolgde procedures zijn over alle jaren in grote lijnen in orde. Over 2011 ontbreekt een aantal stukken. Dit geldt bijvoorbeeld voor een officieel aanvraagformulier. De deelgemeente heeft onder meer als voorwaarde gesteld dat twee keer per jaar een verantwoording moet worden ingediend met een overzicht van activiteiten en financiën. Uit het dossier volgt dat dit gebeurt. De verantwoording over 2011 van vereniging D is voorzien van een accountantsverklaring. Ook voor de subsidie 2012 lijken de procedures naar behoren te zijn gevolgd, waarbij opvalt dat vereniging D ondanks diverse verzoeken op het moment dat onderhavig onderzoek plaatsvindt nog geen vaststellingsverzoek heeft ingediend.

Ten aanzien van de exploitatiesubsidie 2013 is vermeldenswaardig dat via het aanvraagformulier – in tegenstelling tot voorgaande jaren – een structurele subsidie wordt aangevraagd, maar dat in de agendapost wordt gesproken over een incidentele exploitatiesubsidie en deze uiteindelijk als zodanig wordt verstrekt. Het dossier 2013 is op orde.

Voorts is over 2012 een prestatiesubsidie verleend voor Afri Olympische Spelen. Vereniging D heeft dit sportieve evenement in samenwerking met andere wijkpartijen georganiseerd in de Afrikaanderwijk. Op onderdelen is afgeweken van de procedures omtrent subsidieverstrekking. Zo is de aanvraag te laat ingediend, hetgeen ook geldt voor het verzoek tot vaststelling.

DDD

Jaarlijks wordt in de deelgemeente Feijenoord de DDD georganiseerd. Tijdens de eerste vijf edities was er sprake van een inkoopopdracht vanuit de deelgemeente. Voor het evenement in 2012 is door kunststichting R een exploitatiesubsidie aangevraagd en verstrekt.

Opgemerkt kan worden dat ten aanzien van de overgang van inkoopopdracht (DDD tot en met 2011) naar subsidie (2012), in de onderliggende agendapost geen motivatie is opgenomen (zie hiervoor verder paragraaf 6.3.3.).

Re-integratiebureau C

Re-integratiebureau C is door de deelgemeente verzocht een subsidieaanvraag in te dienen voor de periode 1 december 2012 tot 1 december 2013 ten behoeve van de voortzetting van het project Feijenoord Werkt naar aanleiding van een pilot in 2011/2012. Feijenoord Werkt adviseert en ondersteunt bij de toeleiding naar werk(ervaringsplaatsen). In de subsidieaanvraag wordt om een totaalbedrag van € 435.000 verzocht. Voornaamste aandeel betreft de personeelskosten die gemoeid zijn met het betrekken van een tweede locatie (wijkwerkcentrum) aan de Hilledijk, betere administratieve ondersteuning en intensievere jobhunting. De intentie is uitgesproken de subsidierelatie tevens in 2014 te continueren.

Indien voor de eerste keer een subsidie wordt aangevraagd, dienen volgens artikel 7 van de SvR 2005 de statuten of het reglement van de subsidieontvanger alsmede een opgave van de bestuursamenstelling te worden overgelegd. In het dossier re-integratiebureau C 2013 ontbreken de statuten of het reglement (N.B. Ook in het dossier 2012, de pilotperiode, bevinden voornoemde stukken zich niet, alleen een uittreksel van de Kamer van Koophandel waaruit de bestuursamenstelling blijkt). Re-integratiebureau C is een BV met winstoogmerk. In beginsel wordt conform artikel 5 lid 1 SvR 2005 een subsidie alleen verstrekt aan

subsidieontvangers die zonder een winstoogmerk werkzaam zijn. Het DB is hiervan afgeweken op grond van lid 2 van ditzelfde artikel (bijzondere gevallen).

16.2 Onderzoeksvraag 2

Is er bij het door het bestuur van de deelgemeente verlenen van subsidies en/of opdrachten of bij bredere politieke besluitvorming, zoals bijvoorbeeld ambtelijke en bestuurlijke overlegmomenten en de resultaten daarvan, sprake geweest van oneigenlijke politieke druk? Zo ja, is dan wél het verlenen van deze subsidies, opdrachten c.q. de bredere politieke besluitvorming vervolgens ordentelijk verlopen of niet?

Voor de beantwoording van deze onderzoeksvraag, wordt vooraleerst ingegaan op de duiding van het begrip 'oneigenlijke politieke druk'. Dit betreft een ambigue begrip, waarbij veel afhangt van de beleving van het 'onder druk gezette individu'. Zoals beschreven in het wetenschappelijk kader, kan een vraag/verzoek bij de 'ontvanger' anders overkomen en geïnterpreteerd worden dan de boodschapper deze/dat bedoelt. Ook speelt hierbij de vraag welke omgangsvorm of bestuursvorm iemand als 'normaal' ervaart of bijvoorbeeld bij het 'politieke spel' vindt passen. Het gegeven dat het begrip lastig grijpbaar is, maakt dat binnen de wetenschap een eenduidige definitie van 'oneigenlijke politieke druk' ontbreekt. Op basis van voorhanden gegevens uit gelieerde onderzoeksvelden, kan worden gesteld dat druk als oneigenlijk beschouwd mag worden als de druk van dien aard is dat bij de 'ontvanger' de verwachting gewekt kan zijn dat er ingrijpende negatieve gevolgen verbonden zijn aan het negeren van de druk.

Zoals beschreven in het wetenschappelijk kader, is het daarbij belangrijk om bij de beoordeling van een kwestie ook te analyseren welke middelen er door de 'drukzetter' worden ingezet teneinde het doel te bereiken en welke belangen er worden gediend met het zetten van de druk. Voor beide aspecten dient er beoordeeld te worden of de ingezette middelen en/of de betrokken belangen van oneigenlijke aard zijn. Oneigenlijke middelen kunnen bijvoorbeeld (persoonlijke) dreigementen of pogingen tot chantage zijn, of voorstellen die voortborduren op een 'voor wat hoort wat'-mentaliteit. Met oneigenlijke belangen wordt bedoeld op de scheiding tussen persoonlijke en bijvoorbeeld electorale belangen en het algemeen belang.

De grens die men in dergelijke kwesties voor zichzelf stelt, verschilt van persoon tot persoon, maar van belang is in ieder geval dat de boodschapper er rekening mee dient te houden hoe zijn gedrag door de andere partij gepercipieerd kan worden en ook actief de indruk dient te vermijden dat er (ingrijpende) risico's of gevolgen verbonden zijn aan het negeren van de boodschap.

De thematiek omtrent 'oneigenlijke belangen' kan worden gerelateerd aan 'vriendjespolitiek' en 'cliëntelisme'. Geruchten ten aanzien van deze onderwerpen, zo staat beschreven in de inleiding van het rapport, vormen de achtergrond van onderhavig onderzoek.

16.2.1 Oneigenlijke druk

In het onderzoek is bij alle onderzoeksdossiers aandacht geschonken aan onderhavig onderwerp. Daarnaast is aan geïnterviewden gevraagd of zij in het algemeen (los van de acht onderzochte dossiers) binnen de deelgemeente oneigenlijke (politieke) druk hebben ervaren. Door geïnterviewden is benoemd dat in het algemeen politieke druk inherent is aan de politieke omgeving. Algemene politieke druk wordt derhalve (veel) ervaren door geïnterviewden. Echter, de omslag naar oneigenlijke druk komt volgens geïnterviewden slechts in enkele gevallen voor. Uit interviews volgt dat in een vijftal onderzoeksdossiers signalen zijn geuit die wijzen op mogelijke uitoefening van oneigenlijke (politieke) druk. Dit betreffen de dossiers 1) parkeren Afrikaanderplein, 2) opbouwwerk bedrijf S, 3) re-integratiebureau C, 4) moskee F en 5) vereniging D. Hieronder wordt ingegaan op deze signalen.

Parkeren Afrikaanderplein

Zoals beschreven in de bevindingen vond in de periode najaar 2006/voorjaar 2007 een discussie plaats tussen de deelraad en het DB omtrent een ontheffingsmogelijkheid voor parkeren op het Afrikaanderplein. Door de toenmalig DB-voorzitter (2006-2010) en de toenmalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) is verklaard dat zij in dit dossier politieke druk hebben ervaren, waarbij in hun optiek in contacten door politici de fatsoengrens is overtreden. Dit signaal is tevens geuit door de toenmalig fractievoorzitter PvdA, die laat

weten dat beide bestuurders hem hier toentertijd over hebben geïnformeerd. De gepercipieerde druk was gelegen in stevige verbale kritiek (uitfoeteren, schelden) om de DB'ers over te halen tegemoet te komen aan de wens vanuit de deelraad.

Op basis van de onderzoeksbevindingen kwalificeren wij het contact dat is gevoerd in onderhavig dossier niet als oneigenlijke druk. Wij stellen vast dat er geen signalen zijn over mogelijke dreigementen, of signalen over mogelijke chantage. Tevens blijkt in onderhavig dossier niet dat door betrokken bestuurders een oneigenlijk belang is behartigd. Wel moet opgemerkt worden dat uit de bevindingen volgt dat de toonzetting in discussies door enkele betrokkenen te wensen over laat.

Opbouwwerk bedrijf S

In het aanbestedingsproces ten behoeve van het opbouwwerk in de overbruggingsperiode januari/ september 2013, is door enkele betrokkenen benoemd dat zij stevige druk hebben ervaren door bestuurders. Dit geldt voor de huidig portefeuillehouder Participatie, die eind november 2012/begin december 2012 te verstaan kreeg van collega-bestuurders dat het ongewenst was om een (deel)opdracht te gunnen aan BV S-Zuid. De argumentatie die daarbij volgens de portefeuillehouder is gebruikt, doet volgens haar geen recht aan de werkelijke gang van zaken. Naast gepercipieerde druk op de portefeuillehouder Participatie, is tevens een contactmoment aangehaald van een betrokken manager met de deelgemeentevoorzitter. In de periode dat deze casus speelde (november 2012/december 2012) is de ambtenaar ontboden op het kantoor van de voorzitter, alwaar hij liet weten dat hij zich 'zorgen maakte om de positie van de portefeuillehouder Participatie en van de manager in kwestie'. Dit contact is ervaren als 'druk op het proces', wat door de manager als onprettig is aangemerkt. Kort na het contact is door betrokkenen deze kwestie uitgesproken.

Ten aanzien van de contacten van de huidig portefeuillehouder Participatie met collega-bestuurders en de druk die daarbij is uitgeoefend, volgt uit het onderzoek niet dat er sprake is van 'oneigenlijke druk'. Niet is gebleken dat door bestuurders oneigenlijke middelen zijn ingezet om hun zaak te bepleiten en tevens zijn geen signalen bekend dat een oneigenlijk belang is behartigd door de betrokken bestuurders.

Met betrekking tot het contact dat de DB-voorzitter met de manager Expertiseteam heeft gehad, is naar onze mening sprake van oneigenlijke druk. Gegeven de omstandigheden was het niet gepast om een dergelijke uitspraak te doen, hetgeen de bestuurder zich had moeten realiseren. Opgemerkt kan worden dat naderhand de kwestie is uitgesproken, zo volgt uit de verklaring van alle betrokkenen.

Re-integratiebureau C

In het dossier omtrent de opdracht- en subsidieverstrekking voor re-integratiebureau C, is ambtelijk verklaard dat de politieke wens voor continuering van het project Feijenoord Werkt erg nadrukkelijk was en heeft geleid tot het besluit zoals is genomen. Ten aanzien van de wijze waarop dit is gebeurd, zijn geen signalen geuit dat dit vanuit de bestuurder oneigenlijk was. In retrospectief is aangegeven door een ambtenaar dat het ambtelijk advies betreffende de subsidieverlening achteraf gezien beter negatief had kunnen luiden. Volgens de ambtenaar had men beter kunnen aangeven dat men wel wilde verlengen, maar dat een verdriedubbeling van het budget hiervoor niet nodig was. De ambtenaar stelt hierover dat in die zin het bestuur te veel is gevolgd. Volgens de ambtenaar hadden de betrokken ambtenaren meer achter hun beleid moeten gaan staan. Of er mogelijk (negatieve) consequenties hadden kunnen zijn wanneer ambtelijk een andere koers was gevaren, blijkt niet uit het onderzoek. Uit het onderzoek blijken geen signalen die wijzen op oneigenlijke druk. Naast deze beschouwing van de ambtenaar zijn er geen signalen geuit over mogelijke druk door bestuurders binnen dit proces.

Moskee F

Ten aanzien van het handavingsdossier met betrekking tot moskee F, is vanuit het ambtelijk apparaat van de deelgemeente naar BING toe in de interviews geen signaal geuit over mogelijke oneigenlijke politieke druk. Een signaal over al dan niet oneigenlijke of politieke druk is wel benoemd door een ambtenaar op stedelijk niveau. Deze inspecteur Toezicht Gebouwen stelt dat in contact in 2011 met ambtenaren op deelgemeentelijk niveau duidelijk bleek dat er een sterke politieke wens aanwezig was binnen de deelgemeente om niet te handhaven. Volgens de ambtenaar werd hem voorgehouden dat het DB

toezeggingen had gedaan aan het bestuur van de moskee dat nieuwbouw van hun pand mogelijk was en dat dit op termijn zou gaan plaatsvinden, waardoor handhavend optreden niet gewenst was dan wel onnodig zou zijn. De vermeende politieke druk had het effect volgens de ambtenaar dat hij geen toestemming kreeg van de deelgemeente om nogmaals een inspectie uit te voeren. Dit terwijl dit volgens hem wel noodzakelijk was, gezien hetgeen hij aangetroffen had bij zijn vorige inspectie in de moskee.

Over de achtergrond van het 'niet mogen inspecteren' verschillen de visies. Op basis van de onderzoeksbevindingen kan niet worden vastgesteld dat er sprake was van oneigenlijke politieke druk.

Wel kan worden vastgesteld dat er langdurig niet is opgetreden tegen de moskee, terwijl al diverse keren, over meerdere jaren (al vanaf de jaren '90), signalen waren geuit omtrent de situatie in de moskee, met name met betrekking tot de (niet-vergunde) internaatfunctie. In ieder geval heeft er geen formele besluitvorming plaatsgevonden; noch werd er gehandhaafd, noch werd de situatie gelegaliseerd. Volgens de voormalig DB-voorzitter (2006-2010) zat er een grote lobby achter. Pas in 2011, nadat de voornoemde inspecteur aan de bel heeft getrokken, is er een proces op gang gekomen dat uiteindelijk heeft geleid tot het legaliseren van de bestaande situatie.

Vereniging D

Ten aanzien van het dossier vereniging D is door geïnterviewden geuit dat er druk zou zijn uitgeoefend op een bestuurder om ervoor te zorgen dat vereniging D een pand voor zichzelf zou krijgen en dit niet zou hoeven delen met andere organisaties. Dit had betrekking op contact van deelraadslid A met de huidige portefeuillehouder Financiën, die over dit contact verklaarde dat er stevige druk op hem is uitgeoefend door dit deelraadslid en dat dit niet via de 'officiële' weg is gegaan. Dit heeft echter niet tot het besluit geleid dat vereniging D het pand niet hoefde te delen.

Wij beschouwen het contact vanuit deelraadslid A als een vorm van oneigenlijke druk, gelet op het belang dat ermee wordt behartigd. Deelraadslid A, in het verleden zelf bestuurder van vereniging D, bepleit een zaak voor vereniging D, waarover uit het onderzoek blijkt dat hier niet over kan worden gesteld dat daarmee het algemeen belang gediend is.

16.2.2 (Ordentelijke) besluitvorming

Waar in bovenstaande subdelen is ingegaan op gepercipieerde oneigenlijke druk, is een tweede aspect van deze onderzoeksvraag of deze druk een effect heeft gehad op de besluitvorming. De vraag is gesteld of het 'verlenen van een subsidie, opdracht c.q. bredere politieke besluitvorming vervolgens ordentelijk is verlopen of niet?'

Parkeren Afrikaanderplein

Door sommige geïnterviewden is verklaard dat de druk vanuit de deelraad richting het DB om in een ontheffingsregeling te voorzien, tot effect heeft gehad dat deze beleidsregel er daadwerkelijk is gekomen. Door de voormalig DB-voorzitter is over de druk enerzijds gesteld dat in haar optiek het toenmalig DB is bezweken onder de druk, anderzijds is door haar verklaard dat zij zich in haar bestuursperiode niet heeft laten sturen door mogelijke druk en dat zij evenmin collega-DB'ers daar op heeft kunnen betrappen. Ten aanzien van de ontheffingsregeling kan worden gesteld dat het een algemene beleidsregel betreft, die de ruimte biedt aan verschillende partijen om een ontheffingsverzoek in te dienen. Vanuit het ambtelijk apparaat is hierover gesteld dat de beleidsregel helderheid heeft verschaft, door voorwaarden te stellen. Uit het onderzoek volgt niet dat er signalen zijn waaruit een niet-ordentelijk besluit c.q. besluitvormingsproces zou blijken.

Opbouwwerk bedrijf S

De handelwijze van betrokken bestuurders, heeft geleid tot een ander besluit, zo volgt uit het onderzoek. Nadat het aanbestedingstraject was ingezet (op 2 oktober 2012) en de voorlopige gunning had plaatsgevonden (op 20 november 2012), was er inhoudelijk geen aanleiding om af te zien van definitieve gunning, zo volgt uit het ambtelijk advies d.d. 17 december 2012. Desalniettemin is de keuze gemaakt om ten aanzien van één deelopdracht niet over te gaan tot definitieve gunning (DB-besluit d.d. 17 december 2012). Ten aanzien van ordentelijke besluitvorming moet worden geconstateerd dat in de betreffende

agendaposten in onderhavig dossier (d.d. 17 december 2012 en 29 januari 2013) de ambtenaren de vrijheid hadden c.q. hebben genomen, om hun ambtelijk standpunt te benoemen. Als voorbeeld kan worden aangehaald dat in de agendapost d.d. 29 januari 2013, het volgende staat beschreven:

'Het besluit om de opdracht eerst voorlopig te gunnen en vervolgens niet over te gaan op definitieve gunning, kent vooral een politieke argumentatie en niet zozeer een inhoudelijke. Het gebiedsteam Noord-Zuid is gevraagd om achteraf een argumentatie op te zetten. Gesteld kan dan ook worden dat de voorgestelde argumentatie niet waterdicht is en enigszins gezocht.'

Voor de DB'ers was derhalve inzichtelijk op welke wijze de advisering in de agendapost tot stand was gekomen. Dit aspect maakt dat ten aanzien van het besluitvormingsproces mogelijke druk niet heeft geleid tot onjuiste c.q. onvrijwillige advisering. Dit wijst op een ordentelijk adviesproces. Echter, ondanks de ambtelijke advisering is bestuurlijk gekozen voor een alternatief dat volgens betrokkenen onder meer *'beter aansloot bij de politieke werkelijkheid'* dat er onvrede bestond over de uitvoering van opbouwwerk door BV S-Zuid. Door (ambtelijk) betrokkenen is over dit aspect – gegeven de ordentelijke inrichting van het aanbestedingstraject – benoemd dat dit rijkelijk laat is besloten. De gang van zaken maakt dat betrokken ambtenaren geen enkele zekerheid kunnen hebben over de afloop van een proces, ondanks de inrichting van het proces. Dit heeft tot gevolg dat ten aanzien van dergelijke besluitvormingsprocessen, de indruk van willekeur kan ontstaan. Ten aanzien van de beoordeling over dit proces, verwijzen wij naar hetgeen wij hieromtrent stellen bij de beantwoording van onderzoeksvraag 3. De portefeuillehouder Participatie stelt over onderhavig besluitvormingsproces:

"(...) Ik heb gezegd dat [naam huidig DB-voorzitter] de rechtsorde niet respecteert. Het hele aanbestedingsproces lag en ligt gewoon vast. Daar kun je niet zomaar van afwijken."

Re-integratiebureau C

Ten aanzien van de besluitvorming in het dossier re-integratiebureau C, is in de vorige paragraaf ingegaan op de visie van de ambtenaar omtrent de keuze die is gemaakt met betrekking tot de omvang van het project Feijenoord Werkt in 2013. Anders dan dit signaal, volgen uit het onderzoek geen andere kritische kanttekeningen ten aanzien van de (ordentelijke) besluitvorming. De keuzes die zijn gemaakt omtrent de opdrachtrinrichting (subsidie 2013), zijn ambtelijk (juridisch) getoetst en wel bevonden. Geen van de geïnterviewden heeft gesteld dat hieromtrent keuzes zijn gemaakt die zijn beïnvloed door mogelijke oneigenlijke druk.

In het algemeen kan wel worden opgemerkt dat in dit dossier een discussie tussen de portefeuillehouder en het ambtelijk apparaat, zijn weerslag vond in een agendapost. Ten aanzien van de definitieve vaststelling 2012 verschilden de behandelend ambtenaren en de portefeuillehouder (huidig portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening) van mening over de korting die toegepast diende te worden. De portefeuillehouder had daarbij aangegeven dat hij zich afvroeg of er wel teruggevorderd moest worden, waar de ambtenaren op lieten weten dat een terugvordering wel gewenst was. Uiteindelijk is niet gekozen voor een terugvordering conform een daarvoor opgestelde 'terugvorderingstabel', maar is een compromisvorm gekozen, hetgeen betekende dat er minder werd teruggevorderd dan blijkens de tabel te verwachten zou zijn. Door betrokkenen is over de keuze gesteld dat dit in goed overleg is gebeurd; van enige oneigenlijke druk zijn geen signalen bekend.

Moskee F

Onder verwijzing naar hetgeen in de vorige paragraaf over dit dossier is gezegd, merken wij hier het volgende op. Uit het onderzoek volgt dat de besluitvorming over mogelijke nieuwbouw c.q. legalisering, gedurende een lange periode is uitgebleven. Sinds halverwege de jaren '90 zijn diverse signalen (en adviezen) geuit voortkomend uit de inspecties van brandweer en de afdeling Toezicht Gebouwen (en haar rechtsvoorgangers) van de stad. Uiteindelijk zijn er geen besluiten genomen hieromtrent. Naar onze mening was het zorgvuldig geweest als eerder tot besluitvorming was gekomen. Vanwege het ontbreken van besluitvorming, kan gesteld worden dat het proces – in ieder geval tot 2011 – niet ordentelijk is verlopen.

Naar onze mening had het in de rede gelegen dat vorige DB'en van de deelgemeente al eerder een besluit hadden genomen c.q. een keuze hadden gemaakt tussen gedogen (waarvoor dan wel bijzondere omstandigheden aanwezig moeten zijn), legaliseren en/of handhaven. Welke omstandigheden ervoor hebben gezorgd dat er al die jaren geen besluitvorming plaatsvond, is door het onderzoek niet duidelijk geworden. Niet is gebleken dat in de betreffende onderzoeksperiode (2006-heden) betrokken bestuurders (deelraad/DB) een direct belang (bestuurder etc.) hadden met de moskee. Wel is duidelijk geworden dat het dossier politiek gevoelig lag en dat 'optreden' in ieder geval op een aantal momenten als politiek onwenselijk is afgedaan. Hierover meer in de volgende paragraaf.

Uiteindelijk is de situatie pas in 2013 gelegaliseerd. Daarbij kan overigens niet worden uitgesloten dat besluitvorming versneld heeft plaatsvonden door de media-aandacht voor dit dossier.

Vereniging D

Zoals reeds staat benoemd in de vorige paragraaf, heeft het beschreven contact geen effect gehad op de besluitvorming. Het contact heeft niet tot het besluit geleid dat vereniging D het pand niet hoefde te delen.

16.3 Onderzoeksvraag 3

Is bij het verlenen van subsidies en/of opdrachten of bij bredere politieke besluitvorming sprake geweest van integriteitschending?

Ten aanzien van het vraagstuk of 'sprake is geweest van een integriteitschending', dient allereerst opgemerkt te worden dat deze vraag erg breed gelezen kan worden. In deze paragraaf geven wij per dossier een korte beschrijving van de onderzoeksbevindingen, waarbij de beoordeling zal plaatsvinden op basis van de relevante integriteitsbepalingen in het toetsingskader.

Stichting N

In het onderzoek zijn de subsidies aan stichting N onderzocht, die zijn verstrekt voor de subsidiejaren 2007, 2008 en 2009. Uit het onderzoek blijkt niet dat er sprake is van een integriteitschending in dit dossier.

Adviesbureau R

In het onderzoek is de opdracht 'Intensief casemanagement - 1 oktober 2010/1 januari 2011' onderzocht, uitgevoerd door adviesbureau R. Uit het onderzoek blijkt niet dat er sprake is van een integriteitschending ten aanzien van dit onderwerp/dossier.

DDD

In het onderzoek is de organisatie van de DDD onderzocht, over de jaren 2009, 2010, 2011 en 2012. Daarbij werd de organisatie de eerste drie jaren uitgevoerd door middel van een opdrachtverstrekking vanuit de deelgemeente. In 2012 is de organisatie gevat in een subsidie aan een uitvoerende instantie. Uit het onderzoek blijken geen signalen dat er sprake zou zijn van integriteitschendingen, gelieerd aan dit dossier. Wel kan worden opgemerkt dat uit het onderzoek volgt dat (de organisatie van) de DDD binnen de deelraad immer een politiek beladen onderwerp is geweest. Daarbij was met name de koppeling aan de ramadan en daarbij het vraagstuk of het al dan niet een religieuze activiteit betrof, binnen de politiek een 'hot item'. Dit staat echter volledig los van mogelijke signalen over integriteitschendingen.

Vereniging D

In het onderzoek is de subsidierelatie met vereniging D onderzocht, over de jaren 2011, 2012 en 2013. Daarnaast is ten aanzien van de relatie tussen de deelgemeente en vereniging D in het onderzoek tevens gewezen op onder andere de huisvestingsaangelegenheid en de toekenning van de deelgemeentelijke vrijwilligersprijs aan vereniging D in januari 2008.

Ten aanzien van de subsidies die aan vereniging D zijn verstrekt, kan evenals bij DDD worden benoemd dat het een politiek beladen issue was. Als voorloper van de nieuwe welzijnsorganisaties nam vereniging D de plek in die in het verleden werd bekleed door bewonersorganisaties, wat tot veel weerstand heeft geleid. Daarbij was vereniging D een organisatie waarvoor enkele deelraadsleden in het verleden bestuurlijk actief waren. Een van de kritiekpunten vanuit de deelraad betrof de informatievoorziening vanuit vereniging D

over haar (gesubsidieerde) activiteiten. Uit het onderzoek volgt dat dit signaal opvolging heeft gekregen; na de kritiek is hier verbetering in aangebracht. Ten aanzien van de verstrekte subsidies volgt uit het onderzoek dat er geen signalen bekend zijn over mogelijke integriteitschendingen.

Met betrekking tot de toekenning van de vrijwilligersprijs in 2008, volgt uit het onderzoek dat over dit proces een opmerking dient te worden gemaakt. Ten behoeve van de toekenning van de vrijwilligersprijs (Ring van Feijenoord) was een procedureel kader opgesteld (agendapost d.d. 11 december 2007). Een van de aspecten hiervan was dat de commissie De Ring van Feijenoord uit de presentaties en de deelnemers aan de open dag, kandidaten selecteert voor de Feijenoordse vrijwilligersprijs. Vereniging D viel daar als kandidaat buiten, gelet op het gegeven dat zij zich niet had gepresenteerd en niet aanwezig was op de open dag. Desalniettemin werd vereniging D door een van de commissieleden naar voren geschoven als kandidaat voor de prijs. Dit commissielid, deelraadslid A, was zelf in het verleden (1986-1987) bestuurder van vereniging D en was later volgens geïnterviewden zelf betrokken bij vereniging D. Hijzelf verklaart dat hij over diverse onderwerpen (bijvoorbeeld de huisvestingskwestie) contact had met de deelgemeente namens vereniging D. Gegeven de betrokkenheid bij de stichting, achten wij de voordracht van vereniging D door deelraadslid A buiten de gestelde procedurele kaders om, op gespannen voet staan met het integriteitsbeginsel onafhankelijkheid. Ten aanzien van dergelijk handelen, kan eveneens worden verwezen naar het handelen van deelraadslid A met betrekking tot zijn contact met de portefeuillehouder Financiën over het gebruik van het pand (zie vorige paragraaf). Naar de mening van BING is in beide gevallen de schijn van belangenverstrengeling gewekt. In de deelgemeentelijke gedragscode staan algemene gedragsregels. Zo vermeldt artikel 1 van de gedragscode:

'1 Algemene gedragsregels

Het deelraadslid voorkomt elke schijn van persoonlijk belang bij enig door de deelraad te nemen besluit.'

Hierbij merken wij op dat de gedragscode is vastgesteld in 2008, dus na de uitreiking van de prijs.

Re-integratiebureau C

Ten aanzien van het besluitvormingsproces voor de opdracht (2012) en de subsidie aan re-integratiebureau C (2013), dient vooraleerst te worden verwezen naar de vorige paragraaf. In het verlengde van de constatering dat er ordentelijke besluiten zijn genomen, is BING van mening dat over het besluitvormingsproces weinig kanttekeningen zijn te maken, gezien vanuit mogelijke integriteitkwesties. Ten aanzien van enkele deelaspecten dienen wel opmerkingen te worden gemaakt.

Allereerst kan worden opgemerkt dat uit het onderzoek volgt dat de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening zelf bemoeienis had bij het aanbestedingsproces in 2011. Ten behoeve van de partijselectie heeft hij aan de voorkant van het traject twee partijen voorgedragen. In het aanbestedingstraject zijn op zijn voordracht gesprekken gevoerd met de twee partijen die de hoogste scores hadden behaald. Ten aanzien van deze betrokkenheid is ambtelijk verklaard dat deze opstelling niet ongepast c.q. ongewenst was. Wij merken hierover op dat het op zichzelf geen kwaad kan dat een portefeuillehouder actief een bijdrage levert aan de voorkant van het traject. Echter, in het aanbestedingstraject zelf is naar onze mening terughoudendheid gepast, om daarmee de ambtelijke beoordeling niet politiek te maken.

Met betrekking tot de DB-vergadering waarin is besloten over de definitieve vaststelling 2012 en de subsidie 2013, blijkt dat de betrokken bestuurders zich in de openbaarheid (in de media) hebben uitgelaten over de stemverdeling binnen het DB. Dit handelen – openbaar maken van informatie over een vertrouwelijke beraadslaging – staat op gespannen voet met artikel 4.1. uit de gedragscode voor het DB, dat voorschrijft:

'Een bestuurder gaat zorgvuldig en correct om met informatie waarover hij uit hoofde van zijn ambt beschikt. Hij verstrekt geen geheime informatie aan derden. (...).'

Ten aanzien van de beraadslaging in de deelraad, volgt uit het onderzoek dat over het handelen van deelraadslid B een opmerking dient te worden gemaakt. Bij de begrotingsbehandeling in de deelraad (op 16 oktober 2012), heeft deelraadslid B meegestemd bij de behandeling van een amendement van het CDA.

Op voordracht van dit amendement worden 'extra middelen ingezet om werkgelegenheidsprojecten te stimuleren'. Bij de toelichting staat beschreven dat dit betrekking heeft op het werkgelegenheidsproject Feijenoord Werkt, dat 'een extra stimulans verdient'. Op het moment van behandeling in de deelraad, was deelraadslid B reeds zelf werkzaam bij re-integratiebureau C, waarbij hij zich – zo volgt uit het onderzoek – mede bezighield met de uitvoering van het project Feijenoord Werkt. Gelet op de omvang van de organisatie re-integratiebureau C en het project Feijenoord Werkt, dient te worden gesteld dat de uitkomst van dit amendement deelraadslid B aangaat. Gegeven dit belang, is het meestemmen van deelraadslid B bij de behandeling van dit amendement strijdig met artikel 28 Gemeentewet, dat stelt:

'Een lid van de raad neemt niet deel aan de stemming over:

- a. Een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middelijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;'*

Hoewel de jurisprudentie over dit artikel bijna continu aan verandering onderhevig is, zijn wij in dit geval van mening dat geen sprake is van een politiek belang waarbij volgens de meest recente jurisprudentie niet gesproken kan worden van een persoonlijk belang. Het gaat hier om een persoonlijk belang in de zin van het zijn van werknemer en daarmee financieel afhankelijk van de werkgever. Als we daarbij de redeneerlijn van de bestuursrechter volgen in het Winsum-arrest, is hier sprake van een persoonlijk belang.

Ten aanzien van deze beoordeling kan worden opgemerkt dat de strijdigheid reeds genoegzaam bekend is bij betrokkenen, gelet op het feit dat deelraadslid B nadien zijn excuses heeft aangeboden voor de gang van zaken en op een later moment (op 21 februari 2013) de vergadering heeft verlaten toen het onderwerp 'Feijenoord Werkt' wederom in de deelraad werd behandeld. Daarnaast is zijn stem niet van doorslaggevend belang geweest voor de uitslag van de stemming. Voorts is niet gebleken dat hij in de deelraad heeft gelobbyd voor dit onderwerp.

Met betrekking tot de functie van deelraadslid B bij re-integratiebureau C, is in het onderzoek het signaal geuit dat mogelijk door collega-politici is gezocht voor een baan, hetgeen zou hebben geleid tot de functie van deelraadslid B bij re-integratiebureau C. Dit signaal is verder uitgezocht en daaruit volgt dat dit concrete gerucht geen steun vindt in de onderzoeksbevindingen. Wel volgt uit het onderzoek dat in zijn algemeenheid diverse bestuurders zich voor deelraadslid B hebben ingespannen voor het zoeken van een baan (zie hierna).

Een laatste onderwerp betreft de informatievoorziening richting de deelraad. Uit het onderzoek volgt dat de portefeuillehouder in 2012 de deelraad op gezette tijden heeft geïnformeerd over de voortgang van het (pilot)project Feijenoord Werkt. De informatie die daarbij was verstrekt, lag in lijn met de informatie uit de voortgangsrapportages van het project. In samengevatte vorm betrof dit dat het project opstartproblemen kende, maar gaandeweg het jaar beter ging presteren. Deze informatie maakte dat de deelraad positief was over het project, hetgeen niet los kan worden gezien van het amendement dat in oktober 2012 is aangenomen door de deelraad. Dit enthousiasme vanuit de deelraad, sterkte de wens van de portefeuillehouder – zo volgt uit interviews – om het project voort te zetten, hetgeen uiteindelijk leidde tot de subsidie aan re-integratiebureau C voor de uitvoering van het project Feijenoord Werkt in 2013. Niet gebleken is dat in de informatievoorziening richting de deelraad is gesproken over de resultaatbelofte van re-integratiebureau C (250 werkzoekenden uitgestroomd naar werk), hetgeen context biedt aan de gepresenteerde resultaatcijfers (eindresultaat: 121 werkzoekenden uitgestroomd naar werk). Toen de deelraad vernam over het DB-besluit omtrent de definitieve vaststelling 2012 en de subsidie 2013, leidde dit – zo volgt uit interviews – bij diverse deelraadsleden tot verbazing. Naar de mening van BING is het voorstelbaar dat deelraadsleden zich onvolledig geïnformeerd voelden. De informatievoorziening richting de deelraad, gekoppeld aan het DB-besluit d.d. 4 december 2012 (definitieve vaststelling 2012; subsidie 2013), maakt dat het gepast was geweest als de portefeuillehouder actiever had gecommuniceerd over de resultaten van het pilotjaar 2012.

Opbouwwerk bedrijf S

Voor het onderzoek is het aanbestedingstraject voor het opbouwwerk in 2008 en in 2012 onderzocht. In de vorige paragraaf is ingegaan op de (ordentelijke) besluitvorming. Ten aanzien van mogelijke

integriteitschendingen blijkt uit het onderzoek dat over het besluitvormingsproces weinig kanttekeningen zijn te maken. Ten aanzien van enkele deelaspecten dienen wel opmerkingen te worden gemaakt.

In het aanbestedingstraject in 2008 maakte de toenmalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) deel uit van de deelgemeentelijke beoordelingscommissie van offertes. Hierover zijn in het onderzoek vanuit de ambtelijke organisatie opmerkingen gemaakt. Ten aanzien van specifiek de betrokkenheid van de toenmalig portefeuillehouder Financiën (2006-2008) bij onderhavig aanbestedingstraject, zijn in het onderzoek geen signalen geuit dat deze betrokkenheid ongepast was in het licht van bijvoorbeeld belangenverstrengeling. In het algemeen kan over aanbestedingstrajecten worden gesteld dat het wenselijk is dat een dergelijk proces transparant verloopt. Het zitting nemen van een bestuurder hoeft hiermee niet in strijd te zijn.

Een ander aspect dat benoemd moet worden, betreft het contact van bestuurders met externe partijen. Kort voor aanvang van het aanbestedingstraject voor het opbouwwerk in 2012, heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de betrokken portefeuillehouder (huidig portefeuillehouder Participatie) en twee directeuren van bedrijf S. Dit gesprek vond plaats bij de portefeuillehouder thuis. Uit het onderzoek volgt dat ambtenaren hier kennis van hadden. Ten aanzien van contacten met externen – waarbij verwacht kan worden dat het contact zakelijk van aard is – is het algemeen advies dat dergelijk contact in aanwezigheid van ambtenaren plaatsvindt. Een gesprek zonder ambtenaren bij een bestuurder thuis, staat daar haaks op. In specifiek dit geval is daarbij de timing onhandig, gelet op het gegeven dat het in de periode relatief kort voor een aanbestedingstraject plaatsvond. Door dergelijk contact zou de indruk kunnen ontstaan van bevoordeling. Ook maakt het de bestuurder kwetsbaar, indien de lezingen van de bestuurder en de gesprekspartners over hetgeen besproken is, uiteenlopen. Overigens is daarvan hier niet gebleken.

Ten aanzien van de besluitvorming in het aanbestedingstraject, kan een kanttekening worden gezet bij de achtergrond van een juridisch advies. In het 'afstemmend DB' is besloten dat een juridische second opinion moest worden uitgevoerd. Door de betrokken portefeuillehouder Participatie is dit besluit gezien als een middel om af te wijken van het resultaat van het aanbestedingstraject. Zij stelt over deze check:

“Door achteraf een juridische check te willen, stel je het vertrouwen in je mensen en in het proces ter discussie. Dit vond ik niet terecht en niet kunnen.”

Uit het juridisch advies volgt dat het leeuwendeel van de vragen die de jurist beantwoordt (zeven van de acht), rechtstreeks betrekking hebben op het mogelijk niet-gunnen van een (deel)opdracht. Naar de mening van BING ligt dit in lijn met de verklaring van de portefeuillehouder Participatie hieromtrent. Door twee DB'ers is over de second opinion gesteld dat zij dit initieerden vanuit de vraag 'of het juridisch wel kon dat zowel aan [naam stichting S] als aan [naam BV S-Zuid] een (deel)opdracht werd gegund'. De portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening stelt hierover:

“(...) Het vervelende is dat door [naam portefeuillehouder Participatie] dit verzoek om een second opinion is opgevat als pressiemiddel vanuit de PvdA om niet met [naam bedrijf S] in zee te gaan.”

Naar de mening van BING doet het beeld dat door betreffende DB'ers is geschetst, geen recht aan de werkelijkheid. Uit het onderzoek volgt naar onze mening dat een zorgvuldig aanbestedingstraject is doorlopen, waarbij aan het einde van het traject door bestuurders is vastgesteld dat een partij is uitgenodigd waarvan men achteraf spijt heeft. Dat dit bestuurlijk tot effect heeft gehad dat de keuze is gemaakt om een (deel)opdracht niet te gunnen, staat naar de mening van BING op gespannen voet met het zorgvuldigheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel.

Daarbij kan opgemerkt worden dat in deze casus partijen (deelgemeente en bedrijf S) tot een schikking zijn gekomen.

Moskee F

Onder verwijzing naar hetgeen wij in de vorige paragraaf hebben opgemerkt over het niet-ordentelijke verloop van de besluitvorming in dit dossier, merken wij hierover het volgende op in relatie tot beginselen van integriteit.

Naar onze mening kan in zijn algemeenheid worden opgemerkt dat door de deelgemeente ten aanzien van dit dossier is gehandeld in strijd met de beginselplicht tot handhaving. Over deze plicht gaf de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in 2011 de volgende uitleg:

'Gelet op het algemeen belang dat gediend is met handhaving, zal in geval van overtreding van een wettelijk voorschrift het bestuursorgaan dat bevoegd is om met een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom op te treden, in de regel van deze bevoegdheid gebruik moeten maken. In gevallen waarin het bestuursorgaan in dat kader redelijk te achten beleid voert, bijvoorbeeld inhoudend dat het bestuursorgaan de overtreder in bepaalde gevallen eerst waarschuwt en gelegenheid biedt tot herstel voordat het een handhavingsbesluit voorbereidt, dient het zich echter in beginsel aan dit beleid te houden. Dit laat onverlet dat het bestuursorgaan slechts onder bijzondere omstandigheden van het opleggen van een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom mag afzien. Dergelijke omstandigheden kunnen zich voordoen als concreet zicht op legalisatie bestaat, of als het opleggen van een dergelijke last zodanig onevenredig is in verhouding tot de daarmee te dienen belangen dat in die concrete situatie van het opleggen van die last behoort te worden afgezien.'

(ABRvS, 5 oktober 2011, 201010199/1/M2)

In onderhavige casus is niet gebleken van bijzondere omstandigheden in deze zin. Het zicht op legalisatie was immers niet concreet gelet op de verlopen tijdspanne en van andere bijzondere omstandigheden die het niet-handhaven zouden rechtvaardigen is ons tijdens het onderzoek niet gebleken.

Van een overheid mag worden verwacht dat deze zorgvuldig optreedt en een keuze maakt tussen legaliseren of handhaven. Het uitblijven van een dergelijk besluit gedurende zo'n lange tijd, staat naar onze mening op gespannen voet met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Dit kan het DB van de deelgemeente worden aangerekend, met inachtneming van de opmerking over de tijdsaanduiding met betrekking tot ordentelijke besluitvorming (paragraaf 16.2.2). Met name het Zorgvuldigheidsbeginsel (de overheid moet een besluit zorgvuldig voorbereiden en nemen: correcte behandeling van de burger, zorgvuldig onderzoek naar de feiten en belangen, procedure goed volgen en deugdelijke besluitvorming, artikel 3:2 Awb), het Rechtszekerheidsbeginsel (de overheid moet haar besluiten zó formuleren dat de burger precies weet waar hij aan toe is of wat de overheid van hem verlangt). Bovendien moet de overheid de geldende rechtsregels juist en consequent toepassen, het Gelijkheidsbeginsel (de overheid moet gelijke gevallen op gelijke wijze behandelen, artikel 1 Grondwet) en het Fair play-beginsel (de overheid moet zich onpartijdig opstellen bij het nemen van een besluit en moet de noodzakelijke openheid en eerlijkheid in acht nemen, artikel 2:4 Awb), lijken in deze casus onvoldoende in acht te zijn genomen.

Om te voorkomen dat de schijn van willekeur gaat ontstaan, moet een overheid goed kunnen motiveren waarom in het ene geval wel wordt opgetreden en in het andere geval niet. De politieke wens van bepaalde partijen c.q. bestuurders zou daarbij geen doorslaggevende rol moeten spelen.

Parkeren Afrikaanderplein

Voor het onderzoek is de totstandkoming van de beleidsregel omtrent parkeerontheffingen bij het Afrikaanderplein onderzocht, waarbij tevens kennis is genomen van ontheffingsverzoeken en -beschikkingen in de periode 2006 tot heden. Ten aanzien van het dossier kan worden gesteld dat er geen sprake is van integriteitschendingen, waaronder belangenverstrengeling. Ten aanzien van één aspect, dient wel een opmerking te worden gemaakt.

Nadat de beleidsregel in 2008 was vastgesteld, is meerdere malen een ontheffingsverzoek ingewilligd. De ontheffingsverzoeken zijn alle ingediend door moskee K en hebben betrekking op het Suiker- en Offerfeest. Dit verzoek is diverse malen ingediend nádat de termijn hiervoor – zoals vastgelegd in de beleidsregel – reeds was verstreken. Uit het onderzoek volgt dat dergelijke verzoeken desalniettemin leiden tot een

beschikking, waarbij door betrokken ambtenaren/bestuurders is gewezen op de afweging tussen 'rechtmatigheid en doelmatigheid'. Enkele bestuurders (deelraadsleden en DB'ers) hebben aangegeven zelf regelmatig de moskee te bezoeken. Bezien vanuit beeldvorming doet de deelgemeente er verstandig aan om strikter toe te zien op de naleving van dit termijnvereiste, gelet op het feit dat anders de schijn gauw gewekt is dat een partij wordt bevoordeeld door bestuurders van dezelfde geloofsgemeenschap.

Overig

Naast de bevindingen op dossierniveau, is in het onderzoek in zijn algemeenheid ingegaan op de thematiek van het onderzoek (vermoedens oneigenlijke druk, vriendjespolitiek etc.), zie hoofdstuk 14. Ten aanzien van een tweetal onderwerpen achten wij het waardevol om er in deze paragraaf aandacht aan te besteden.

Allereerst is in interviews ingegaan op contacten tussen bestuurders en ambtenaren. Ten aanzien van rechtstreeks contact tussen deelraadsleden en ambtenaren was tot 2010 de afspraak dat dit contact alleen kon plaatsvinden met tussenkomst van de griffie. Sinds 2010 is er ruimte voor deelraadsleden om technische vragen rechtstreeks te stellen aan managers, die vervolgens deze vragen kunnen doorzetten aan beleidsambtenaren. Dit maakt dat rechtstreeks onaangekondigd contact van deelraadsleden met (beleids)ambtenaren in feite niet kan plaatsvinden. Volgens ambtenaren wordt door deelraadsleden deze afspraak nageleefd, op één deelraadslid na. Uit interviews volgt dat deelraadslid A met regelmaat onaangekondigd een bezoek brengt aan (beleids)ambtenaren. Gegeven de gewenste afstand tussen de bestuurders en het ambtelijk apparaat en de gemaakte afspraken, is naar de mening van BING dit handelen van deelraadslid A niet gewenst.

Ten aanzien van het onderwerp vriendjespolitiek zijn in interviews signalen geuit over het 'zoeken naar baantjes' door bestuurders voor collega-politici. Zoals reeds beschreven, speelde dit onderwerp concreet bij het dossier re-integratiebureau C, waarbij is vastgesteld dat het signaal ten aanzien van de functie van een deelraadslid aldaar geen steun vindt in de onderzoeksbevindingen.

Naast dit gerucht, gelieerd aan een onderzoekdossier, zijn ten aanzien van twee personen concrete signalen naar voren gekomen dat gepoogd is (door een bestuurder) om een politicus te ondersteunen/faciliteren in diens zoektocht naar een baan. In het ene geval betrof het een ontslagen jongerenwerker, die tevens gemeenteraadslid is namens de PvdA. In het andere geval betrof het deelraadslid B.

Ten aanzien van de jongerenwerker, tevens gemeenteraadslid, volgt uit het onderzoek dat de DB-voorzitter – nadat de jongerenwerker werkloos was geraakt – de jongerenwerker heeft genoemd in een overleg met een externe partij voor de mogelijke invulling van een baan. Nadat hierop volgend ambtelijk kritiek is geuit op deze gang van zaken, heeft de DB-voorzitter laten weten dat diens mededeling verkeerd is geïnterpreteerd en heeft hij kenbaar gemaakt dat enige ondersteuning met betrekking tot de jongerenwerker niet gewenst was. Dit onderwerp is in die periode eveneens in het DB benoemd, waarin werd besproken dat dit (regelen baan voor gemeenteraadslid) geen DB-aangelegenheid was. Ten aanzien van dit proces moet opgemerkt worden dat de voordracht door de DB-voorzitter van een collega-politicus voor een baan bij een externe partij waar de deelgemeente contacten mee onderhoudt, onverstandig is. De indruk van vriendjespolitiek is daarmee gewekt. Daarbij kan een dergelijk signaal door een externe partij worden gezien als oneigenlijke druk, gegeven de relatie die de partij heeft met de deelgemeente. Uit het onderzoek blijken – anders dan een eenmalige informele voordracht van de jongerenwerker voor een baan bij de externe partij – geen andere pogingen van de DB-voorzitter ten behoeve van een mogelijke baan voor de jongerenwerker.

Naast ondersteuning voor de jongerenwerker zijn tevens signalen geuit over ondersteuning van DB-leden voor een banenzoektocht voor deelraadslid B in 2011. Uit het onderzoek volgt dat er diverse contacten hebben plaatsgevonden tussen collega-bestuurders binnen de PvdA (deelraad/DB), ten behoeve van de zoektocht naar een baan voor deelraadslid B. Daarbij is onder meer door de huidige portefeuillehouder Financiën het curriculum vitae van het betreffende deelraadslid gereviseerd en doorgestuurd naar diens contacten. De portefeuillehouder Financiën stelt over zijn bijdrage dat hij zich genoodzaakt zag om te ondersteunen, gelet op zijn stelling dat hij 'er (politiek) last van zou krijgen als het deelraadslid niet geholpen zou worden'. Hij verklaart hierover:

“(...) Het zou ertoe kunnen leiden dat ik daarna tegengewerkt zou worden met bijvoorbeeld de begroting, de jaarrekening, jongerenwerk etc. Zij vinden nu eenmaal dat een bestuurder dat zou moeten kunnen regelen. En anders heb je een probleem.”

Deelraadslid B stelt hierover dat hij inderdaad zijn netwerk heeft geraadpleegd voor zijn zoektocht, waarbij hij stelt:

“(...) Ik ben verbaasd dat dit gekenmerkt wordt als ‘baantjeslobby’. Ik zag dit als het activeren van mijn netwerk om een passende baan te vinden.”

In lijn met de eerdere opmerking over de mogelijke ondersteuning voor de jongerenwerker, is het handelen van de betreffende bestuurders niet verstandig. De indruk dat sprake is van bevoordeling is gauw gewekt en daarbij geldt ook hier dat externe partijen zich mogelijk onder druk gezet voelen als een verzoek wordt gedaan om een politicus te helpen aan een baan. In dit geval is niet gebleken dat de ‘zoektocht’ heeft geleid tot een functie voor deelraadslid B. Uit het onderzoek blijkt geen relatie tussen deze activiteiten van bestuurders en zijn huidige functie bij re-integratiebureau C.

16.4 Onderzoeksvraag 4

Welke conclusies kunnen er naar aanleiding van het onderzoek worden getrokken en welke aanbevelingen kunnen er in het kader van het verbeteren en vernieuwen van het eigen (integer en professioneel) handelen aan de deelraad c.q. dagelijks bestuur worden gedaan?

Voor de uitkomsten van het onderzoek dat wij hebben verricht naar het subsidieproces, oneigenlijke (politieke) druk en integriteitschendingen verwijzen wij naar de beantwoording van de onderzoeksvragen 1, 2 en 3. In deze paragraaf zullen wij die uitkomsten op hoofdlijnen afzetten tegen het in paragraaf 4.7 geschetste wetenschappelijk kader van integriteit. In paragraaf 16.4.2 doen wij, mede op basis daarvan, een aantal aanbevelingen.

16.4.1 Algemene conclusie

Onderhavig onderzoek heeft plaatsgevonden mede naar aanleiding van indrukken van de deelgemeenteraad dat in de deelgemeente cliëntelisme en oneigenlijke politieke druk bepalend zouden zijn geweest voor besluiten van het deelgemeentebestuur.

In paragraaf 4.7.1 is het wetenschappelijk kader van integriteit geschetst. Onder meer is een aantal invalshoeken van integriteit geschetst. Daarnaast worden een negental vormen van integriteitschendingen onderscheiden. Ook is in voornoemde paragraaf ingegaan op de begrippen cliëntelisme, belangenverstrengeling, machtsbederf en oneigenlijke druk. Op die laatste term zijn wij in de paragrafen 14.1.5 en 16.2 (bij de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag) al dieper ingegaan.

Onder cliëntelisme wordt verstaan de situatie waarbij een bestuurder individuele belangen (bijvoorbeeld van vrienden of potentiële kiezers) behartigt in plaats van het algemene belang. Cliëntelisme kan verder onder worden verdeeld in nepotisme (bevoordelen van de eigen familie), patronage (bevoordelen van de eigen partij) en cronyisme (bevoordelen van de eigen vriendenkring, in de volksmond beter bekend als ‘vriendjespolitiek’).

Cliëntelisme hangt nauw samen met belangenverstrengeling. Zowel bij cliëntelisme als bij belangenverstrengeling is de lijn tussen het wel en niet-toelaatbare dun en vaak voor bestuurders onduidelijk.

Daarnaast wordt in het wetenschappelijk kader de term machtsbederf toegelicht. Dit kan gezien worden als de tegenhanger van integriteit en als bestuurlijke equivalent van spelbederf, waarbij ruwweg bedoeld wordt op moreel en bestuurlijk laakbaar handelen. Bij machtsbederf hoeft niet per definitie sprake te zijn van schendingen van formele wet- en regelgeving. Een aantasting van de zogenaamde ‘politiek-bestuurlijke zeden’ is voldoende om te kunnen spreken van machtsbederf.

Uit het onderzoek komt het beeld naar voren dat besluitvorming over het algemeen volgens de regels – ordentelijk – verloopt. Maar daar waar bepaalde personen (deelraadsleden of DB'ers) een dossier heel belangrijk vinden, wordt alles uit de kast gehaald om 'gelijk' te krijgen. Dan wordt er (soms veel) politieke druk uitgeoefend, zo blijkt uit ons onderzoek. Het is niet altijd helder vanuit welk motief of overtuiging die druk wordt uitgeoefend. De wijze van politiek bedrijven en omgangsvormen komen daarbij soms over als hard en ruw.

In de vorige paragraaf concludeerden wij dat veel algemene politieke druk door geïnterviewden wordt ervaren, maar dat er slechts in enkele gevallen daadwerkelijk sprake is van oneigenlijke politieke druk en/of integriteitschendingen. Daarbij merken wij op dat de kring van DB'leden en deelraadsleden die hierbij betrokken is, feitelijk zeer beperkt is en dat deze betrokkenen voornamelijk leden van één en dezelfde politieke partij zijn. Onder meer het handelen van één deelraadslid van deze fractie valt hierbij nadrukkelijk op. Voor zover het beeld dat uit het onderzoek naar voren komt negatief is, wordt dat met name bepaald door het handelen van individuele bestuurders en partijpolitieke aangelegenheden.

Een aantal van door deze betrokkenen gepleegde handelingen, onder meer het in paragraaf 14.3 besproken onderwerp lobbyen, zou kunnen worden gezien als een vorm van cliëntelisme, in casu cronyisme (vriendjespolitiek). Bij vriendjespolitiek kunnen onder de eigen 'vriendenkring' ook 'bevriende organisaties' worden geschaard.

Voornoemde handelingen hebben kenmerken van moreel en bestuurlijk laakbaar handelen, in de zin van machtsbederf. Daarbij gaat het dus om handelen waarbij niet per definitie sprake hoeft te zijn van schendingen van formele wet- en regelgeving.

16.4.2 Aanbevelingen

In het kader van het verbeteren en vernieuwen van het eigen (integer en professioneel) handelen doen wij de volgende aanbevelingen voor de deelraad en het DB:

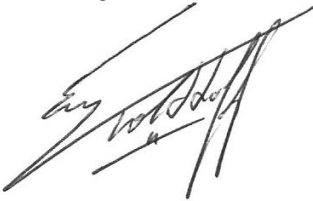
1. Besluitvorming verloopt over het algemeen volgens de regels. Maar daar waar bepaalde personen (deelraadsleden of DB'ers) een dossier heel belangrijk vinden, wordt alles uit de kast gehaald om 'gelijk' te krijgen. Dan wordt er druk uitgeoefend, zo blijkt uit ons onderzoek. Daarbij wordt in een enkel geval de regelgeving niet nageleefd. Het is niet altijd helder vanuit welk motief of overtuiging die druk wordt uitgeoefend. De wijze van politiek bedrijven en omgangsvormen komen daarbij soms over als hard, ruw. Gelet op onze bevindingen adviseren wij te letten op goede omgangsvormen en elkaar aan te spreken op ongewenst gedrag. Het verdient aanbeveling om over deze problematiek met elkaar in gesprek te gaan; als bestuursorgaan en/of als politieke partij. Aanspreken is immers niet vanzelfsprekend en zeker niet gemakkelijk. Daarnaast zullen er verschillende percepties zijn over wat nog wel en wat niet geoorloofd is. Hier kunnen partijpolitieke, historische en culturele factoren een rol bij spelen. Het uitspreken van verschillende standpunten en percepties tijdens een daartoe georganiseerde bijeenkomst en het maken van concrete afspraken kunnen hierin verbetering brengen;
2. Zoals in de vorige paragraaf beschreven, is het met name een beperkt aantal personen dat zich 'schuldig maakt' aan ongewenste gedragingen. Wij adviseren de betreffende personen kritisch naar hun eigen rol en handelwijze te kijken;
3. Behalve een bijeenkomst over omgangsvormen en aanspreekgedrag, adviseren wij om een (afzonderlijke) thematische bespreking over het onderwerp integriteit te organiseren, waarbij de regelgeving met betrekking tot onafhankelijkheid uitdrukkelijk aan de orde komt. Onderwerpen als nevenfuncties, cliëntelisme en machtsbederf zijn, gelet op de aanleiding en bevindingen van onderhavig onderzoek, belangrijke onderwerpen van gesprek. Het gesprek moet worden aangegaan over de (on)mogelijkheden met betrekking tot belangenbehartiging. Bij een dergelijke thematische bijeenkomst is ons advies om de gedragscodes van de deelraad en het DB hernieuwd onder de aandacht te brengen. Daarbij adviseren wij tevens onderliggende kernwaarden van integriteit (zoals onafhankelijkheid en zorgvuldigheid) te bespreken. Het is van belang met elkaar te spreken over de implicaties van de codes en kernwaarden voor handelwijzen en gedragingen van deelraadsleden en DB'ers. Hierbij geldt dat deze waarden niet alleen als norm gecommuniceerd dienen te worden, maar dat tevens ondersteuning dient te worden geboden bij het interpreteren en hanteren van deze richtlijnen;
4. Zorg dat het onderwerp integriteit op de agenda blijft en dus op gezette tijden expliciet aandacht krijgt;

5. Gelet op onder meer de bevindingen ten aanzien van de dossiers re-integratiebureau C en bedrijf S, adviseren wij om heldere afspraken te maken over de gewenste mate van betrokkenheid van bestuurders bij aanbestedingstrajecten, zowel in het voortraject (selectie van partijen) als bij de beoordeling van ingediende offertes. Hierbij dient de basis te zijn dat ambtenaren te allen tijde in de gelegenheid moeten zijn om onafhankelijk te kunnen adviseren;
6. Uit het onderzoek volgt ten aanzien van subsidieverlening, zie paragraaf 16.1, dat termijnen (aanvraag en vaststelling) door externe partijen geregeld worden overschreden. Ten aanzien van de opvolging hiervan adviseren wij de deelgemeente om helder te communiceren over de naleving van termijnen. Als een aanvraag – ondanks een termijnoverschrijding – in behandeling wordt genomen, adviseren wij om dit aspect proactief te benoemen in de verdere besluitvorming;
7. Wij adviseren om, mede gelet op de bevindingen ten aanzien van de dossiers re-integratiebureau C, moskee F, bedrijf S en vereniging D, zorg te dragen voor gedegen vastlegging van zakelijke contactmomenten met alle externen (overheden, private organisaties, burgers etc.), waarbij de insteek dient te zijn dat deze contacten zo veel mogelijk plaatsvinden in het bijzijn van ambtenaren. Wees daarbij niet terughoudend om deze verslagen – in verband met verwachtingsmanagement – met de betreffende externen te delen;
8. Ga als deelraad en DB het gesprek met elkaar aan over beider rollen en verantwoordelijkheden. Op basis van de gehouden interviews ontstaat het beeld dat hierover aan beide kanten een bepaalde mate van ontevredenheid heerst. Zo zou de informatieverstrekking vanuit het DB op punten onvoldoende zijn; tegelijkertijd wordt soms het verwijt gemaakt dat de deelraad zich te veel bemoeit met de uitvoeringskant, waarmee deelraadsleden op de stoel van het DB zitten. Dit aandachtspunt wordt daarbij versterkt door het karakter van de deelgemeente ten opzichte van de stad (beleid versus uitvoering). Dit maakt in zekere zin dat de afstand tussen alle betrokken partijen (deelraad, DB én ambtelijk apparaat) klein is;
9. Naar aanleiding van de bevindingen in onder meer het dossier moskee F, adviseren wij het DB om in politiek gevoelige kwesties de regie in eigen hand te houden, besluitvorming niet uit de weg te gaan en de deelraad actief te betrekken en te informeren over genomen stappen en te nemen stappen.

17. Tot slot

Onze rapportage mag uitsluitend worden aangewend voor het doel van de opdracht. Het is niet toegestaan deze rapportage – of delen daaruit – zonder onze toestemming aan te wenden voor andere doeleinden.

Hoogachtend,

E. Kolthoff
Directeur

Checklist Dialoog Drie Daagse

Checklist Inkoop- en Aanbestedingsdossiers

Inkoop/Aanbesteding DDD 2009

In de agendapost van 26 mei 2009 is de Dialoog DrieDaagse (DDD) als volgt omschreven:

De DDD is bedoeld om in de geest en ten tijde van de Ramadan bewoners en hun organisaties samen te brengen, met elkaar in gesprek te brengen en dit samenzijn een feestelijk karakter te geven. Waarbij het samen gebruiken van de maaltijd . als belangrijk onderdeel van de Ramadan een prominente plaats inneemt. Het belangrijkste doel is de samenkomst van de genoemde groepen en deze drie dagen lang een programma aan te bieden dat aanzet tot gesprek en verbroedering. In kwantitatieve zin is de verwachting dat er dagelijks minimaal 200 mensen deelnemen aan de debat/ dialoogbijeenkomsten en eenzelfde aantal aanwezig is bij de Iftars.

De locatie is evenals voorgaande jaren (2007 en 2008) in een tent op het Afrikaanderplein. Hier dient een afwisselend programma met alle genoemde elementen te worden verzorgd, waarbij het van essentieel belang is dat de bewoners en hun organisaties zelf in belangrijke mate de inbreng verzorgen.

In 2007 en 2008 heeft het evenement reeds plaatsgevonden. De derde editie van DDD moet plaatsvinden/ heeft plaatsgevonden op 11, 12 en 13 september 2009.

Er is voor gekozen om de organisatie van 2009 ook uit te besteden. In lijn met het Rotterdamse inkoopbeleid zijn drie organisaties benaderd: partij 1 (Bureau V), partij 2 en partij 3. Partij 1 (Bureau V) en partij 2 hebben blijkens het dossier gereageerd en offertes verstuurd. Uiteindelijk is Bureau V ingehuurd voor de organisatie van DDD en Bureau B . als onderaannemer voor het creëren van draagvlak hiervoor bij de Feijenoordse instellingen.

Aanbesteding DDD 2009			
Bevat het dossier? . Vragen?	Aanwezig	Bron	Toelichting
<i>Voorfase</i>			
1. Onderbouwing hoe gekomen is tot de aanbestedingsvorm?	Ja	Agendapost 09.5118 (26-05-2009)	
2. Agendapost waarin wordt besloten over offerte-aanvraag (inclusief advies Juridische Zaken en Financiële Zaken)?	Ja	Agendapost 09.5118 (26-05-2009)	1 en 2.
3. Indien van toepassing (> " 150.000): Is het inkoopbureau Rotterdam / Bureau Aanbestedingszaken ingeschakeld?	N.v.t.	-	-
4. Indien van toepassing: Is er Europees aanbesteed (afh. Europese drempelbedragen)?	N.v.t.	-	-
5. Offerteaanvraag (inclusief selectie-eisen, programma van eisen (minimumeisen) en gunningscriteria (wensen))	Ja	Brief aan partij 2 (06-03-2009)	3.
6. Indien van toepassing: Nota van Inlichtingen	N.v.t.	-	-
<i>Offertefase</i>			
7. Komen de aangeleverde offertes overeen met de gestelde eisen in de offerte-aanvraag (bijv. ingevuld aanmeldingsformulier, referenties, akkoord met programma van eisen)?	Ja	Offerte Bureau V (30-03-2009)	4.

		Offerte partij 2 (31-03-2009)	
8. Zo nee, toelichting			
<i>Opdrachtverstrekking</i>			
9. Indien van toepassing: ingevuld beoordelingsformulier	N.v.t.	-	-
10. Agendapost/DB-besluit m.b.t. opdracht-gunning (incl. (financiële) onderbouwing keuze)	Ja	Brief DB aan bureau V (29-05-2009)	
11. Opmerkelijkheden in besluit, in relatie tot ambt. voorstel?	Nee	-	-
12. Indien van toepassing: Afwijzingsbrief	Ja	Brief aan partij 2 (05-06-2009)	
13. Gunningsbrief	Ja	Brief aan bureau V (29-05-2009)	
14. Raamcontract / opdrachtformulering	Ja, in gunnings brief	Gunningsbrief aan bureau V (29-05-2009)	
<i>Fase na opdrachtverstrekking</i>			
15. Indien bepaalt bij offerteaanvraag: periodieke rapportages van opdrachtnemer over de realisatie van de doelstellingen?	N.v.t.	-	-
16. Zo ja, conform afspraken in offerteaanvraag?	N.v.t.	-	-
17. Indien van toepassing: Eindafrekening	Ja	E-mail ambtenaar met verzoek om ambtelijk verslag van DDD (evaluatie en eindafrekening) in te boeken (17-11-2009) Totale eindbegroting is " 75.000	5.
18. Indien van toepassing: Evaluatie	Ja	E-mail ambtenaar met verzoek om ambtelijk verslag van DDD (evaluatie en eindafrekening) in te boeken (17-11-2009)	
<i>Overig</i>			
19. Mogelijke persoonlijke betrokkenheid van bestuurders bij offerende partijen?	Nee	-	-
20. Zo ja, hoe is hier feitelijk naar gehandeld?	N.v.t.	-	-
21. Contact met externen tijdens aanbestedingsproces?	N.v.t.	-	-
22. Integriteitstoets aanbieder? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee	-	-
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door nota <i>∫nkoop- en aanbestedingsbeleid voor de gemeente Rotterdam</i> de <i>∫lgemene regeling inkoop Gemeente Rotterdam</i> de <i>∫lgemene Inkoopvoorwaarden voor goederen en diensten Gemeente Rotterdam</i> de handleiding <i>∫pdrachtverlening binnen de deelgemeente</i>			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~Aanwezig~~ zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~Bron~~ gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~Toelichting~~ wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Uit de agendapost van 26 mei 2009 blijkt dat juridisch advies ~~w~~ordt gevraagd. Uit het dossier blijkt niet wat de opvolging daarvan is.

Ambtelijke toelichting op het concept d.d. 21 juni 2013:

~~I~~ndien op een agendapost staat vermeld, dat juridisch advies is gevraagd dan dient dit uitgelegd te worden als ~~g~~evraagd en gecheckt. Omdat wij zelf ook hebben geconstateerd dat dit mogelijk tot interpretatieverschillen kan leiden hebben wij onze organisatie er in die periode op gewezen dat er alleen nog maar kan staan: Akkoord als de jurist (of de financieel adviseur) advies heeft gegeven. In algemene zin worden agendaposten waarop juridisch advies gewenst is en niet is verkregen niet geagendeerd voor het DB.

2. Er is geen separate agendapost waarin een besluit wordt genomen over de offerteuitvraag voor de DDD. In de brief die aan de drie mogelijke aanbieders is gestuurd ligt vast aan welke eisen de offertes dienen te voldoen.
3. Een offerteaanvraag aan bureau V ontbreekt in het dossier.
4. Bureau V meldt in de offerte het volgende: *Als organisatie hebben wij echter sterke twijfels bij de haalbaarheid van en de inzet door alle organisaties, gelet op de ervaringen in 2008.* In de offerte van partij 2 zijn drie scenario's/mogelijkheden vermeld, die niet allemaal binnen het budget vallen.
5. Uit het dossier blijkt niet dat de eindafrekening en de evaluatie binnen het DB besproken zijn.

Resumé

Uit de dossierstudie zijn in grote lijnen geen opmerkelijke zaken in het proces naar voren gekomen. Uit het dossier blijkt niet of de eindafrekening en de evaluatie binnen het DB besproken zijn.

Checklist Inkoop- en Aanbestedingsdossiers

Inkoop/Aanbesteding DDD 2010

In de agendapost van 22 juni 2010 is de Dialoog DrieDaagse (DDD) als volgt omschreven:

De DDD is bedoeld om in de geest van de Ramadan bewoners en hun organisaties samen te brengen, met elkaar in gesprek te brengen en dit samen zijn een feestelijk karakter te geven. Waarbij het samen gebruiken van de maaltijd . als belangrijk onderdeel van de Ramadan een prominente plaats inneemt. Het belangrijkste doel is de samenkomst van de genoemde groepen en deze drie dagen lang een programma aan te bieden dat aanzet tot gesprek en verbroedering. In kwantitatieve zin is de verwachting dat er dagelijks minimaal 200/250 mensen deelnemen aan de debat/dialogbijeenkomsten en eenzelfde aantal aanwezig is bij de Iftars.

De locatie is evenals voorgaande jaren (2007, 2008 en 2009) in een tent op het Afrikaanderplein. Hier dient een afwisselend programma met alle genoemde elementen te worden verzorgd, waarbij het van essentieel belang is dat de bewoners en hun organisaties zelf in belangrijke mate de inbreng verzorgen.

In 2007, 2008 en 2009 heeft het evenement reeds plaatsgevonden. De vierde editie van DDD moet plaatsvinden/heeft plaatsgevonden op 3, 4 en 5 september 2010. Het evenement in 2009 bleek te voorzien in een behoefte, de opkomst was groot en de reacties waren zeer enthousiast. Op basis van de evaluatie van 2009 is besloten een vierde editie te organiseren.

Er is voor gekozen om de organisatie van 2010 ook uit te besteden. In lijn met het Rotterdamse inkoopbeleid zijn drie organisaties benaderd: partij 1 (bureau V), partij 2 en partij 4. Bureau V en partij 2 hebben uiteindelijk gereageerd en offertes verstuurd. Uiteindelijk is bureau V ingehuurd voor de organisatie van DDD en Bureau B . als onderaannemer voor het creëren van draagvlak hiervoor bij de Feijenoordse instellingen.

Aanbesteding DDD 2010			
<i>Bevat het dossier? . Vragen?</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Toelichting</i>
<i>Voorfase</i>			
1. Onderbouwing hoe gekomen is tot de aanbestedingsvorm?	Ja	Agendapost 10.6232 (22-06-2010)	
2. Agendapost waarin wordt besloten over offerte-aanvraag (inclusief advies Juridische Zaken en Financiële Zaken)?	Ja	Agendapost 10.6232 (22-06-2010)	1.
3. Indien van toepassing (> " 150.000): is het inkoopbureau Rotterdam / Bureau Aanbestedingszaken ingeschakeld?	N.v.t.	-	-
4. Indien van toepassing: Is er Europees aanbesteed (afh. Europese drempelbedragen)?	N.v.t.	-	-
5. Offerteaanvraag (inclusief selectie-eisen, programma van eisen (minimumeisen) en gunningscriteria (wensen))	Ja	Brief aan bureau V, partij 2 en partij 4 (allen 31-05-2010)	2.
6. Indien van toepassing: Nota van Inlichtingen	N.v.t.	-	-
<i>Offertefase</i>			

7. Komen de aangeleverde offertes overeen met de gestelde eisen in de offerte-aanvraag (bijv. ingevuld aanmeldingsformulier, referenties, akkoord met programma van eisen)?	Nee	Offerte bureau V (01-06-2010)	3. Begroting " 65.500 (" 60.000 bijdrage deelgemeente Feijenoord, " 2.750 bijdrage woningcorpor atie V Feijenoord ovb en " 2.750 bijdrage woningcorpor atie W ovb)
	Ja	Agendapost 10.6232 (22-06-2010)	Offerte partij 2 (16-06-2010)
8. Zo nee, toelichting	N.v.t.		
<i>Oprichting</i>			
9. Indien van toepassing: ingevuld beoordelingsformulier	N.v.t.	-	-
10. Agendapost/DB-besluit met betrekking tot opdrachtgunning (inclusief (financiële) onderbouwing keuze)	Ja	Agendapost 10.6232 (22-06-2010)	
11. Opmerkelijkheden in besluit, in relatie tot ambt. voorstel?	Nee	-	-
12. Indien van toepassing: Afwijzingsbrief	Ja	Brief aan partij 2 (25-06-2010)	
13. Gunningsbrief	Ja	Brief aan bureau V (22-06-2010)	
14. Raamcontract / opdrachtformulering	Ja, in gunningsbrief	Brief aan bureau V (22-06-2010)	
<i>Fase na oprichting</i>			
15. Indien bepaalt bij offerte-aanvraag: periodieke rapportages van opdrachtnemer over de realisatie van de doelstellingen?	N.v.t.	-	-
16. Zo ja, conform afspraken in offerte-aanvraag?	N.v.t.	-	-
17. Indien van toepassing: Eindafrekening	Ja	Agendapost 10.6510	-

		(09-11-2010): kostenoverzicht bureau V	
18. Indien van toepassing: Evaluatie	Ja	Brief bureau B aan deelgemeente Feijenoord (13-10-2010): ambtelijk verslag en evaluatie DDD.	
<i>Overig</i>			
19. Mogelijke persoonlijke betrokkenheid van bestuurders bij offererende partijen?	N.v.t.	-	-
20. Zo ja, hoe is hier feitelijk naar gehandeld?	N.v.t.	-	-
21. Contact met externen tijdens aanbestedingsproces?	N.v.t.	-	-
22. Integriteitstoets aanbieder? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee	-	-
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door nota <i>∫nkoop- en aanbestedingsbeleid voor de gemeente Rotterdam</i> de <i>∫lgemene regeling inkoop Gemeente Rotterdam</i> de <i>∫lgemene Inkoopvoorwaarden voor goederen en diensten Gemeente Rotterdam</i> de handleiding <i>∫pdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoord</i> en de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91).			

Toelichting invulling kaders

- Bij *∫*aanwezig zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij *∫*Bron gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld *∫*rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij *∫*oelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Uit de agendapost van 22 juni 2010 blijkt dat juridisch advies *∫*wordt gevraagd. Uit het dossier blijkt niet wat de opvolging daarvan is.

Ambtelijke toelichting op concept bevindingen d.d. 21 juni 2013:

*∫*ndien op een agendapost staat vermeld, dat juridisch advies is gevraagd dan dient dit uitgelegd te worden als *∫*gevraagd en gecheckt. Omdat wij zelf ook hebben geconstateerd dat dit mogelijk tot interpretatieverschillen kan leiden hebben wij onze organisatie er in die periode op gewezen dat er alleen nog maar kan staan: Akkoord als de jurist (of de financieel adviseur) advies heeft gegeven. In algemene zin worden agendaposten waarop juridisch advies gewenst is en niet is verkregen niet geagendeerd voor het DB.

2. Vermeld bedrag is " 60.000. Vermeld is verder: *∫*anwege de korte termijnen die er zijn tot de daadwerkelijke uitvoering (gedacht wordt aan de eerste week van september), kunt u volstaan met een offerte die in elk geval ingaat op wat hierboven onder het kopje *∫*andvoorwaarden is opgenomen.
3. In de offerte van bureau V is geen budget opgenomen voor het eindverslag. Het programma en de inhoudelijke invulling van de DDD zal bureau V weer samen verzorgen met bureau B.

Resumé

Uit de dossierstudie zijn geen opmerkelijke zaken in het proces naar voren gekomen.

Checklist Inkoop- en Aanbestedingsdossiers

Inkoop/Aanbesteding DDD 2011

In de agendapost van 8 juni 2011 is de Dialoog DrieDaagse (DDD) als volgt omschreven:

Met dit initiatief wordt beoogd om tijdens de Ramadan de bewoners van de deelgemeente bij elkaar te brengen en te stimuleren met elkaar in dialoog te gaan over thema's die binnen de deelgemeente leven. Er is voor gekozen de vijfde editie in een tent op het Afrikaanderplein te laten organiseren, waar een programma wordt verzorgd en aangeboden aan alle bewoners van de deelgemeente.

Binnen het inhoudelijke programma van de DDD dient aandacht te zijn voor kunst, cultuur en entertainment, de mee-organiserende vrijwilligersorganisaties krijgen ruimte om een eigen invulling te geven binnen deze vastgesteld thema's.

In 2007, 2008, 2009 en 2010 heeft het evenement reeds plaatsgevonden. De vijfde editie van DDD moet plaatsvinden/heeft plaatsgevonden op 26, 27 en 28 augustus 2011.

Er is voor gekozen om de organisatie van 2011 ook uit te besteden. Er zijn vier organisaties benaderd: Bureau V, partij 2, partij 4 en Kunststichting R. Alle organisaties met uitzondering van partij 2 hebben uiteindelijk gereageerd en offertes verstuurd.

Uiteindelijk is kunststichting R ingehuurd voor de organisatie van DDD. Kunststichting R werkt samen met partner CE BV en zal een extern communicatiebureau inschakelen.

Aanbesteding DDD 2011			
<i>Bevat het dossier? . Vragen?</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Toelichting</i>
<i>Voorfase</i>			
1. Onderbouwing hoe gekomen is tot de aanbestedingsvorm?	Ja	Agendapost 11.7057 (08-06-2011)	
2. Agendapost waarin wordt besloten over offerte-aanvraag (inclusief advies Juridische Zaken en Financiële Zaken)?	Ja	Agendapost 11.7057 (08-06-2011)	1.
3. Indien van toepassing (> " 150.000): Is het inkoopbureau Rotterdam / Bureau Aanbestedingszaken ingeschakeld?	N.v.t.	-	-
4. Indien van toepassing: Is er Europees aanbesteed (afh. Europese drempelbedragen)?	N.v.t.	-	-
5. Offerteaanvraag (inclusief selectie-eisen, programma van eisen (minimumeisen) en gunningscriteria (wensen))	Ja	Brief aan bureau V, partij 2 en 4 en kunststichting R (allen 17-05-2011)	Vermeld bedrag is " 45.000
6. Indien van toepassing: Nota van Inlichtingen	N.v.t.	-	-
<i>Offertefase</i>			

7. Komen de aangeleverde offertes overeen met de gestelde eisen in de offerte-aanvraag (bijvoorbeeld ingevuld aanmeldingsformulier, referenties, akkoord met programma van eisen)?	Nee	Offerte bureau V (01-06-2011)	2.
	Nee	Offerte partij 4 (30-05-2011)	3.
	Ja	Offerte Kunststichting R (30-05-2011)	
8. Zo nee, toelichting	Zie hierboven		
<i>Opdrachtverstrekking</i>			
9. Indien van toepassing: ingevuld beoordelingsformulier	N.v.t.	-	-
10. Agendapost/DB-besluit met betrekking tot opdrachtgunning (inclusief (financiële) onderbouwing keuze)	Ja	Agendapost 11.7057 (08-06-2011)	4.
11. Opmerkelijkheden in besluit, in relatie tot ambt. voorstel?	Nee	-	-
12. Indien van toepassing: Afwijzingsbrief	Ja	Brief aan bureau V en aan partij 4 (14-06-2011)	
13. Gunningsbrief	Ja	Brief aan kKunststichting R (07-06-2011)	
14. Raamcontract / opdrachtformulering	Ja, in gunnings-brief	Brief aan kunststichting R (07-06-2011)	
<i>Fase na opdrachtverstrekking</i>			
15. Indien bepaalt bij offerteaanvraag: periodieke rapportages van opdrachtnemer over de realisatie van de doelstellingen?	N.v.t.	-	-
16. Zo ja, conform afspraken in offerteaanvraag?	N.v.t.	-	-
17. Indien van toepassing: Eindafrekening	Ja	Agendapost 7758 (06-03-2012)	5. Conform a.p. akkoord met evaluatie-verslag 2011 inclusief passage over financiën
18. Indien van toepassing: Evaluatie	Ja	Brief van kunststichting R aan deelgemeente Feijenoord (17-10-2011)	

		Agendapost 12.7758 (06-03-2012)	6.
<i>Overig</i>			
19. Mogelijke persoonlijke betrokkenheid van bestuurders bij offerende partijen?	N.v.t.	-	-
20. Zo ja, hoe is hier feitelijk naar gehandeld?	N.v.t.	-	-
21. Contact met externen tijdens aanbestedingsproces?	N.v.t.	-	-
22. Integriteitstoets aanbieder? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee	-	-
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door nota in koop- en aanbestedingsbeleid voor de gemeente Rotterdamq de Algemene regeling inkoop Gemeente Rotterdamq de Algemene Inkoopvoorwaarden voor goederen en diensten Gemeente Rotterdamq de handleiding Opdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoordq en de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91).			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~anwezigzijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~B~~ronqgaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~oelichtingqwordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Er is geen separate agendapost waarin een besluit wordt genomen over de offerte uitvraag voor de Dialoog Driedaagse. In de brief die aan de mogelijke aanbieders is gestuurd ligt vast aan welke eisen de offertes dienen te voldoen.
2. Een sluitende begroting ontbreekt bij bureau V: de uitgebrachte offerte ligt " 4.500 hoger dan de beschikbare middelen.
3. Van partij 4 ontbreekt in de offerte een financiële onderbouwing.
4. Onder het kopje adviezen staat dat Juridische Zaken niet is gevraagd en Finance & Control akkoord is. Toelichting DB op concept bevindingen d.d. 21 juni 2013: Er is inderdaad geen advies van de jurist gevraagd, maar het akkoord van de controller, dat vermeld staat bij Finance & Control is tevens dekkend voor het juridisch advies. Het akkoord is gegeven door de manager bedrijfsvoering bij wie de verantwoordelijkheid voor de totale control op agendaposten is belegd.
5. Het evaluatieverslag 2011 bevat een passage over financiën. Opgemerkt kan worden dat deze passage erg summier is.
6. Schriftelijke vragen van FIA, Leefbaar Rotterdam en D66 op 30 januari 2012: inzake de gevolgen van geen subsidiëring aan Super Power Kinderclub vanwege religieuze aspecten.

De schriftelijke vragen zijn:

Wat betekent bovenstaande voor de subsidiëring van de DDD? Uiteindelijk hebben we hier te maken met een sterk op de Islam georiënteerd evenement (verbonden met de Ramadan, geopend door Iman, onderdeel is Iftar maaltijd).

6 maart 2012: concept brief DB aan VVD Feijenoord, Leefbaar Rotterdam, Fractie D66 Feijenoord en Feijenoord in Actie:

1. De activiteiten van DDD hebben niet tot doel om deelnemers te werven, scholen, trainen of voor te lichten over een religie zoals in artikel 6.3 van de Uitvoeringsregels Subsidie Vrijwilligersorganisatie is beschreven.
2. De deelraad is met een initiatief voorstel gekomen voor de uitvoering van de DDD. De uitvoering is als opdracht en niet als subsidie verleend bij de organiserende partij. Derhalve wordt de DDD niet getoetst aan de Uitvoeringsregels Subsidie Vrijwilligersorganisatie

Ten aanzien van dit punt, kan opgemerkt worden dat in 2012 de organisatie van de DDD over gaat van een opdrachtrelatie in een subsidierelatie.

Resumé

Uit de dossierstudie zijn geen opmerkelijke zaken in het proces naar voren gekomen. Opvallend is echter dat in de agendapost van 8 juni 2011 (11.7057) staat beschreven dat er geen juridisch advies is gevraagd. Er is niet onderbouwd waarom hiervan is afgezien; dat is wel in de wederhoorreactie geschiedt. Bij de bespreking van de evaluatie zijn er door FIA, Leefbaar Rotterdam en D66 schriftelijke vragen gesteld inzake de gevolgen van geen subsidiëring aan Super Power Kinderclub vanwege religieuze aspecten en de consequenties vervolgens voor DDD. Dit omdat DDD een sterk op de Islam georiënteerd evenement is (verbonden met de Ramadan, geopend door Iman, onderdeel is Iftar maaltijd). Door het DB is een concept brief opgesteld met beantwoording van verschillende vragen. Betreffende DDD is gesteld dat de uitvoering van DDD een opdracht is en geen subsidie. Onbekend is of deze concept brief definitief is geworden en is verstuurd.

Checklist Exploitatiesubsidie

Subsidie DDD 2012

Jaarlijks wordt in de deelgemeente Feijenoord de Dialoog DrieDaagse georganiseerd. Dit evenement heeft tot doel bewoners van verschillende culturele achtergronden bij elkaar te brengen en met elkaar in dialoog te laten gaan in een feestelijke en gemoedelijke ambiance. Tijdens de eerste vijf edities is het evenement gekoppeld aan de Ramadan en vormden de (Iftar)maaltijden een wezenlijk onderdeel van het evenement.

Bij de evaluatie van de editie van 2011 zijn een aantal aanbevelingen naar voren gekomen, waar op 6 maart 2012 (agendapostnummer 12.7758) mee ingestemd is door het DB. De aanbevelingen zijn:

- Handhaven samenwerking met deelgemeentelijke (vrijwilligers)organisaties;
- De DDD ontkoppelen van de Ramadan omdat deze in 2012 eerder valt, zodat de maaltijden op gebruikelijke tijden geserveerd kunnen worden waardoor er in het programma meer tijd is voor dialoog.

Op 8 juli 2012 heeft kunststichting R een subsidievraag ingediend voor de organisatie van de DDD op 27, 28 en 29 september 2012. In de vijf jaren voorgaand was er sprake van een opdracht.

Subsidie DDD 2012			
Vragen	Aanwezig	Bron	Toelichting
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Ja	Aanvraagformulier subsidie (ontvangen door deelgemeente op 24-07-2012)	
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd (12 weken voor aanvang activiteit)?	Nee	Aanvraagformulier subsidie (24-07-2012) en Agendapost 8170 (21-08-2012)	1.
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Ja	Zie punt 1	
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja	Zie punt 1	
5. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit aanvraagformulier?	N.v.t.		
6. Indien aanvraagformulier onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	N.v.t.		
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening? (checklist beleidskaders?)	Ja	Agendapost 8170 (21-08-2012)	
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja		

11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	Ja	Brief van deelgemeente Feijenoord aan kunststichting R (21-08-2012)	
		Brief van deelgemeente Feijenoord aan kunststichting R (02-10-2012)	2.
12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 8170 (21-08-2012) en agendapost 8283 (02-10-2012)	
<i>Besluitvorming aanvraag</i>			
13. Bevat het dossier een besluit van het DB?	Ja	Agendapost 8170 (21-08-2012) en agendapost 8283 (02-10-2012)	
14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	Agendapost 8170 (21-08-2012) en agendapost 8283 (02-10-2012)	
15. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t		
17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de aanvraag (artikel 8 SvR)?	Ja		
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)	N.v.t		
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	Ja	Brief van kunststichting R aan deelgemeente Feijenoord (24-08-2012)	3.
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	Nee		
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t		
<i>Vaststelling subsidie*</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	Nee		
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	Ja	Brief kunststichting R subsidie m.b.t. DDDq (30-03-2013), ontvangen op 02-04-2013	
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (vóór 1 april, artikel 14 SvR)	Nee		4.
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen eindverantwoording (artikel 6 Uitvoeringsregeling)	Ja		

26. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	Nee		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	Ja		4.
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	Ja	Accountantsverklaring (16-05-2013)	
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening?	N.v.t.		
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	N.v.t.		
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een accountants- of beoordelingsverklaring?	N.v.t.		
32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het Controleprotocol van de gemeente Rotterdam?	N.v.t.		
33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	N.v.t.		
34. Bevat het dossier een Agendapost?	N.v.t.		
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			
35. Bevat het dossier het besluit van het DB?	Ja		
36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	Ja		
37. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	Ja		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee		
41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	Nee		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	N.v.t.		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in Nadere Subsidieregels SISA	Nee		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door Subsidieverordening Rotterdam 2005; 2010 de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005 de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument Subsidieproces 2012.xls q			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~anwezig zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~B~~ron gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~oelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld. Hieronder een voorbeeld:

Toelichting

1. Blijkens de agendapost (d.d. 21 augustus 2012) is op 8 juli 2012 door kunststichting R een subsidieaanvraag ingediend voor de organisatie van DDD 2012. De ondertekening van het aanvraagformulier subsidie is echter gedateerd op 23 juli 2012 en het formulier is door de deelgemeente ontvangen en gedateerd op 24 juli 2012. Met de datum genoemd in de agendapost van 21 augustus 2012 wordt verwezen naar het begeleidend schrijven van kunststichting R aan de deelgemeente Feijenoord, gedateerd op 8 juli 2012. In ieder geval is de aanvraag te laat ingediend (ten minste twaalf weken voor aanvang van de activiteit). Het maakt hierbij niet uit of 8 juli 2012 of 24 juli 2012 als ~~d~~atum indienen aanvraag wordt gehanteerd.
2. Dit betreft een brief inzake een aanvullende exploitatiesubsidie 2012.
3. Drie dagen na het DB-besluit heeft kunststichting R een bezwaar ingediend tegen de verleende subsidie en heeft zij een extra subsidie aangevraagd, ter compensatie van de btw waar eerder geen rekening mee was gehouden. Op 2 oktober 2012 heeft het DB daarom besloten tot de verstrekking van een extra subsidie van " 8.000.
4. Op 30 maart 2013 dient kunststichting R een verzoek tot vaststelling in. Daarbij wordt verwezen naar uitstel dat was verleend vanuit de deelgemeente (op 5 november 2012) voor het aanleveren van een jaarrekening. In reactie hierop verstuurt de deelgemeente op 8 april 2013 een verzoek om aanvullende informatie, te weten een ~~b~~oordelingsverklaring van de accountant. Hieropvolgend stuurt kunststichting R op 17 april 2013 een e-mail aan de deelgemeente met het verzoek tot uitstel voor het inleveren van de accountantsverklaring. De deelgemeente Feijenoord reageert op 22 april 2013 per e-mail dat ze akkoord gaan met uitstel en dat uitstel wordt verleend tot 15 mei 2013. Op 15 mei 2013 wordt door de deelgemeente Feijenoord de accountantsverklaring ~~D~~ialoog Driedaagse 2012 ontvangen van kunststichting R. In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen (d.d. 21 juni 2013) is hierover gesteld:

Het feit dat de ambtelijke organisatie contact heeft gehad met de stichting om een toelichting te geven op de werkzaamheden, waardoor een vermeend knelpunt uit de weg wordt geruimd, dient naar onze mening positief te worden uitgelegd. (õ)q

* : De vaststelling van de subsidie moet nog plaatsvinden, aangezien het verzoek tot vaststelling nog niet in behandeling is genomen.

Resumé

Wat betreft de subsidieaanvraag door kunststichting R voor de organisatie van de DDD in het jaar 2012 merken wij op dat het proces over het algemeen ordentelijk is verlopen. Na het verstrekken van de subsidie, is voor de vaststelling van de subsidie de stichting verzocht aanvullende documenten aan te leveren. Uit aangeleverde documentatie blijkt niet of dit verzoek reeds is ingestemd; dit verzoek loopt parallel aan onderhavig onderzoek.

Ambtelijke toelichting op de conceptbevindingen d.d. 21 juni 2013:

∫nmiddels is het verzoek tot subsidievaststelling ontvangen en volledig. Documenten die lopende het onderzoek bij de deelgemeente Feijenoord binnen zijn gekomen, zijn overgelegd aan BING.q

Verder kan worden opgemerkt dat ten aanzien van de overgang van opdracht (DDD t/m 2011), naar subsidie (2012) in de onderliggende agendapost (21 augustus 2012) niet wordt ingegaan op de motivatie hieromtrent.

Checklist Vereniging D

Checklist Exploitatiesubsidie

Subsidie vereniging D 2011

Vereniging D is een experimenteleqwelzijnsorganisatie die voor 2011 (sept. 2010 . dec. 2011) in totaal " 65.000 exploitatiesubsidie heeft gekregen. Hierbij was " 45.000 bedoeld voor de activiteitenbegeleiding door het ingehuurde bedrijf IP, " 15.000 voor het uitvoeren van activiteiten en " 5.000 voor organisatiekosten. De subsidieaanvraag is in september 2010 gedaan door vereniging D, waarbij zij een begroting indiende van " 144.500. De behandeling ervan en definitieve beschikking door het DB is respectievelijk 7 en 28 december 2010 gedaan. vereniging D zegt zich specifiek te richten op bewonersgroepen die extra steun behoeven, de participatie van buurtbewoners, vergroten van zelfredzaamheid van bewoners en het stimuleren van een nuttige vrijetijdsbesteding voor jongeren.

Subsidie vereniging D 2011			
Vragen	Aanwezig	Bron	Toelichting
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Nee		Formeel aanvraagformulier ontbreekt, documenten behorende bij subsidieaanvraag wel aanwezig in dossier (statuut / KvK / begroting / werkplan)
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd?	Ja	Aanvraag, inkomende post 2107 (20-09-2010)	1.
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Ja	Agendapost 2107 (07-12-2010, p.2)	Kregen in 2010 enkel een waarderings-subsidie. Verplichte documenten aanwezig (zie vraag 1).
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja	Aanvraag 2107 (20-09-2010)	2. Werkplan bijgevoegd. Onduidelijkheid over hoogte van aangevraagde subsidie (zie toelichting)
5. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit aanvraagformulier?	N.v.t		

6. Indien aanvraagformulier onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	Nee		
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t		
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	Nee		
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening? (checklist beleidskaders?)	Ja	Aanvraag vaststelling 2107 (02-04-2012) en Agendapost 2107 (07-12-2010)	
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja	Aanvraag vaststelling 2107 (02-04-2012) en Agendapost 2107 (07-12-2010)	
11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	N.v.t		
12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 2107 (07-12-2010)	
<i>Besluitvorming aanvraag</i>			
13. Bevat het dossier een besluit van het DB?	Ja	Agendapost 2107 (07-12-2010)	3.
14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	Verleningsbeschikking 2 2107 (28-12-2010)	
15. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	N.v.t		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t		
17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de aanvraag (artikel 8 SvR)?	Ja, 7 dec. 2010	Agendapost 2107 (07-12-2010)	
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)	N.v.t		
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t		
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	Nee		
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t		
<i>Vaststelling subsidie</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	Nee		
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	Ja	Aanvraag vaststelling 2107	

		(02-04-2012)	
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (vóór 1 april, artikel 14 SvR)	Ja, 15-03-2012	Aanvraag vaststelling 2107 (02-04-2012)	
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen eindverantwoording? (artikel 6 Uitvoeringsregeling)	Ja		
26. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	N.v.t		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t		
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t		
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidievaststelling?	Ja	Agendapost vaststelling 2107 (22-05-2012, p.1-3 en 46-47)	
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidievaststelling?	Ja	Agendapost vaststelling 2107 (22-05-2012)	
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een accountants- of beoordelingsverklaring?	Ja	Agendapost vaststelling 2107 (22-05-2012, p.37-38) en Jaarrekening 2011 (22-05-2012)	De verantwoording van 2011 door vereniging D is voorzien van een accountantsverklaring (agendapost vaststelling, 22-0502912). De subsidie is in mei 2012 definitief vastgesteld op " 63.885.
32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het Controleprotocol van de gemeente Rotterdam?			
33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	N.v.t		
34. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 2107 (07-12-2010)	
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			
35. Bevat het dossier het besluit van het DB?	Ja	Agendapost vaststelling 2107 (22-05-2012)	

36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	Ja	Vaststellingsbeschikking 2107 (22-05-2012)	
37. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	N.v.t		
38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	N.v.t		
41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	N.v.t		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	N.v.t		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in andere Subsidieregels SISA?	N.v.t		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door de Subsidieverordening Rotterdam 2005; 2010q de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005q de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument de Subsidieproces 2012.xlsq			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~Aanwezig~~ zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~Bron~~ gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~de~~ brief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~Toelichting~~ wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. De subsidieaanvraag is ingediend op 20 september 2010. Het betreft hier geen structurele subsidie, maar een eerste subsidieaanvraag voor een heel kalenderjaar, dus de indieningsdatum van 1 juni wordt niet gehanteerd.
2. Gelet op het ontbreken van bijvoorbeeld het aanvraagformulier, is het onduidelijk hoeveel subsidie vereniging D heeft aangevraagd; er is een begroting overgelegd van " 144.500 maar niet duidelijk wordt of dat ook het aangevraagde bedrag is. Het DB kent " 65.000 toe. In de agendapost voor de vaststelling van het werkplan (2107 Agendapost 2, 10-03-2011) staat de begroting van vereniging D opgenomen, deze is echter anders dan de bij de aanvraag ingediende begroting; ditmaal komen ze onderaan de streep wel uit op (de toegekende) " 65.000. In deze agendapost worden een aantal kleine activiteiten benoemd die wel in de begroting waren opgenomen maar niet voor subsidie in aanmerking komen omdat hier al door andere organisaties in wordt voorzien (maar niet t.w.v. +/- " 70.000), ook is de post ~~de~~ beheerq (ter waarde van " 30.000) geschrapt in de ~~de~~ nieuweq begroting en zijn de verwachte kosten van een aantal activiteiten drastisch naar beneden bijgesteld.

In de ambtelijke reactie op de concept bevindingen (d.d. 21 juni 2013, is hierover gesteld

Uit de stukken is naar onze mening duidelijk op te maken dat de aanvraag van vereniging D voor 2011 uitkomt op " 144.500. Er wordt namelijk geen melding gemaakt van andere inkomsten, bijdragen of subsidies. Er is " 65.000 toegekend waarbij een onderverdeling is gemaakt naar kostencategorie en waarbij in de vooraarden is aangegeven waar de activiteiten zich op moeten richten. Dit is later in het werkplan, dat door het DB is vastgesteld op 10 maart 2011, nader geconcretiseerd. Dat vervolgens in de vaststelling niet wordt uitgegaan van de oorspronkelijke begroting, maar een begroting die aansluit op de toegekende subsidie en het vastgestelde werkplan is dus volledig juist.;

3. De verlening van de subsidie is gebonden aan aantal voorwaarden, zo volgt uit de agendapost d.d. 7 december 2010. Dit betreft onder meer de voorwaarde dat twee keer per jaar verantwoording wordt ingediend met een overzicht van activiteiten en financiën. Uit het dossier volgt dat dit gebeurt.

Resumé

De gevolgde procedures zijn in grote lijnen in orde, met dien verstande dat alleen het officiële aanvraagformulier ontbreekt.

Checklist Exploitatiesubsidie

Subsidie Vereniging D 2012

Vereniging D is een experimenteleq welzijnsorganisatie die voor 2012 (jan. . dec. 2012) " 65.000 exploitatiesubsidie heeft aangevraagd en gekregen. Hierbij was " 45.000 bedoeld voor de activiteitenbegeleiding door het ingehuurde bedrijf IP, " 13.000 voor het uitvoeren van activiteiten en " 7.000 voor organisatiekosten. De aanvraag is op 5 januari 2012 gedaan, op 1 maart is deze in behandeling genomen en op 6 maart 2012 wordt deze verstrekt door het DB. Vereniging D zegt zich specifiek te richten op bewonersgroepen die extra steun behoeven, de participatie van buurtbewoners, vergroten van zelfredzaamheid van bewoners en het stimuleren van een nuttige vrijetijdsbesteding voor jongeren. Hun speerpunten voor 2012 zijn Talentontwikkeling, Veiligheid, Gezondheid en Nieuwe welzijn/mentaliteitsverandering.

Subsidie Vereniging D 2012			
Vragen	Aanwezig	Bron	Toelichting
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Ja	Subsidie aanvraag 2846 (01-03-2012)	1.
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd?	Nee	Agendapost 2846 (06-03-2012)	2.
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Nee		
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja	Agendapost 2846 (06-03-2012) en Brief aan de deelraad 2846 (06-03-2012)	
5. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteitq aanvraagformulier?	N.v.t.		
6. Indien aanvraagformulier onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	Nee		
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening? (checklist beleidskaders?)	Ja	Agendapost 2846 (06-03-2012)	
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja	Agendapost 2846 (06-03-2012)	
11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	Ja	Agendapost 2846 (06-03-2012, p.27)	
12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 2846 (06-03-2012)	
<i>Besluitvorming aanvraag</i>			
13. Bevat het dossier een besluit van het DB?	Ja	Verleningsbeschikking 2846 (06-03-2012)	

14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	Verleningsbeschikking 2846 (06-03-2012)	
15. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de aanvraag (artikel 8 SvR)?	Ja, 06-03-2012	agendapost 2846 (06-03-2012)	
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)	N.v.t.		
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	N.v.t.		
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
<i>Vaststelling subsidie</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	Nee		3.
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	Ja	Aanvraagformulier voor vaststelling subsidie (31-05-2013)	
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (vóór 1 april, artikel 14 SvR)	Nee		4.
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen eindverantwoording? (artikel 6 Uitvoeringsregeling)	N.v.t.		
26. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	N.v.t.		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidievaststelling?	N.v.t.		
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidievaststelling?	N.v.t.		
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een accountants- of beoordelingsverklaring?	N.v.t.		
32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het controleprotocol van de gemeente Rotterdam?	N.v.t.		

33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	N.v.t.		
34. Bevat het dossier een Agendapost?	N.v.t.		
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			
35. Bevat het dossier het besluit van het DB?	N.v.t.		
36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	N.v.t.		
37. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	N.v.t.		
41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	Nee		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	N.v.t.		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in de Nadere Subsidieregels SISA?	N.v.t.		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door de Subsidieverordening Rotterdam 2005; 2010q de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005q de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument de Subsidieproces 2012.xlsq			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~de~~ Aanwezigzijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~de~~ Bron gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~de~~ brief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~de~~ Toelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. De begroting 2012, is op 20 november 2012 tussentijds aangepast (zie 2846 Tussentijdse rapportage). In de ambtelijke reactie op de concept bevindingen is hierover gesteld:

Omdat de subsidie is toegekend op de kostencategorieën a) activiteitenbegeleider, b) activiteiten en c) organisatie is er geen enkel bezwaar dat de organisatie binnen deze onderdelen op subkostenniveau verschuivingen aanbrengt. (ō) Op grond van de beschikking is dit mogelijk, omdat het gaat om een verschuiving op subkostenniveau zonder impact voor het subsidiabel onderdeel van de subsidieverlening.q

2. De aanvraag is ingediend als een incidentele subsidieaanvraag. Derhalve is de termijndatum 1 juni niet van toepassing. Voor een incidentele subsidieaanvraag is de termijn waarbinnen de aanvraag ingediend dient te zijn ten minste 12 weken voor aanvang van de activiteit. Onderhavige subsidieaanvraag is op 1 maart 2012 in behandeling genomen door de deelgemeente, terwijl de activiteiten aanvingen per 1 januari 2012.
3. Er wordt in het document 2846 verzoek vaststellingqverwezen naar een herinneringsbrief, maar deze zit niet in het dossier.
4. Er is geen vaststellingsbeschikking door het DB en er is ook geen aanvraag voor ingediend. Er is 10 april 2013 een aangetekende aanmaning hiertoe verzonden (zie document 2846 verzoek subsidievaststelling, 10-04-2013). Mogelijk dat dit alsnog heeft plaatsgevonden ten tijde van ons onderzoek.

In de ambtelijke reactie op de concept bevindingen (d.d. 21 juni 2013), is hierover gesteld:

Ɔmdat vereniging D in afwachting was van de accountantsverklaring bij de jaarstukken 2012 waren zij niet in staat om een compleet verzoek tot subsidievaststelling in te dienen. Daarop zijn zij zowel schriftelijk (aangetekend) als mondeling door de deelgemeente (conform het interne subsidieproces) op aangesproken. Inmiddels zijn de stukken ontvangen. (ō)q

De stukken waar in de ambtelijke reactie op de concept bevindingen op wordt gewezen betreffen een Aanvraagformulier voor de vaststelling van een subsidie jaar 2012q(d.d. 31 mei 2013), de jaarrekening 2012 Vereniging Dq(d.d. 3 juni 2013) en de Vereniging D Begroting en Realisatie 2012q(d.d. 11 juni 2013).

NB. Omdat het proces omtrent deze subsidieverstrekking nog loopt, zoals de vaststelling, is er geen beoordeling mogelijk van dit tweede deel van het proces

Resumé

De gevolgde procedures zijn in grote lijnen in orde.

Checklist Prestatiesubsidie

Subsidie Afri Olympische Spelen

In samenwerking met andere wijkpartijen wordt er op 17 juni 2012 in de Afrikaanderwijk een sportief evenement georganiseerd: de Afri Olympische spelen. Het doel is om mensen op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met sport en sportclubs/-verenigingen en de mensen massaal aan het bewegen te krijgen en houden. Er wordt " 5.000 subsidie gevraagd namens vereniging D, waarbij de aanvraag wordt ondertekend door de externe inhuurkracht. De aanvraag wordt 1 juni 2012 gedaan en op 5 juni 2012 in behandeling genomen. De prestatie die geleverd moet worden is het organiseren en uitvoeren van het evenement, minimaal 100 mensen bereiken en minimaal 10 verschillende spel- en sportactiviteiten te bieden. Ook is een evenementenvergunning verplicht en moet zijn aangevraagd.

Subsidie Vereniging D Ë Afri Olympische Spelen			
<i>Vragen</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Toelichting</i>
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Ja	Subsidieaanvraag 3074 (05-06-2012)	Alleen activiteitenoverzicht en begroting bijgesloten, geen statuten en dergelijke
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd (12 weken voor aanvang activiteit)?	Nee	Subsidieaanvraag 3074 (05-06-2012)	1.
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Ja		
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja	Subsidieaanvraag 3074 (05-06-2012)	
5. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit aanvraagformulier?	N.v.t.		
6. Indien aanvraagformulier onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	Nee		
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening? (checklist beleidskaders?)	Ja	Agendapost 3074 (12-06-2012)	
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja	Agendapost 3074 (12-06-2012)	
11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	Ja	Agendapost 3074 p.7 (12-06-2012)	
12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 3074 (12-06-2012)	

<i>Besluitvorming aanvraag</i>			
13. Bevat het dossier een besluit van het DB?	Ja	Verleningsbeschikking 3074 (12-06-2012)	
14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	Verleningsbeschikking 3074 (12-06-2012)	
15. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de aanvraag (artikel 8 SvR)?	Ja	Verleningsbeschikking 3074 (12-06-2012)	
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)	N.v.t.		
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	Nee		
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
<i>Vaststelling subsidie</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	Ja	Verzoek Vaststelling (04-01-2013)en aangetekend rappel (28-1-2013)	Tot 11-2- 2013 wordt de tijd gegeven om het vaststellings- verzoek alsnog in te dienen.
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	Ja	Aanvraagformulier vaststelling subsidie jaar 2012 (15-04-2013)	2.
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (binnen 12 weken na afloop van de activiteit)	Nee	Zie punt 23	Ingediend 22-3-2013, in behandeling 15-4- 2013. Zie 2.
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen ind verantwoording? (artikel 6 Uitvoeringsregeling)	Ja	Zie punt 23	
26. Is de checklist ingevuld voor controle olledig heid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	N.v.t.		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het	Ja	Diverse mailcontacten	3.

dossier een verzoek om aanvullende informatie?			
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	Ja	Diverse mailcontacten	3.
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidievaststelling?	N.v.t.		
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidievaststelling?	N.v.t.		
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een assurancerapport?	N.v.t.		
32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het Controleprotocol v.d. Gemeente Rotterdam?	N.v.t.		
33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	N.v.t.		
34. Bevat het dossier een Agendapost?	N.v.t.		
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			
35. Bevat het dossier het besluit van het DB?	N.v.t.		
36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	N.v.t.		
37. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	N.v.t.		
38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee		
41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	Nee		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	N.v.t.		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in Nadere Subsidieregels SISA?	nee		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door Subsidieverordening Rotterdam 2005; 2010q de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005q de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument Subsidieproces 2012.xlsq			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~Aanwezig~~ zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~Bron~~ gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~brief~~ deelgemeente 1 januari 2011);

- Bij de toelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. De subsidieaanvraag is ingediend op 5 juni 2012. Gelet op de SvR had deze 12 weken voor aanvang van de activiteit (op 17 juni 2012) moeten worden ingediend.
2. Het verzoek is ingediend op 22 maart 2013. Conform SvR art. 14 had dit binnen twaalf weken na afloop van de gesubsidieerde activiteit ingediend moeten zijn, waaruit volgt dat het vaststellingsverzoek na de gestelde termijn is ingediend.
3. Er is correspondentie tussen ambtenaren en de activiteitenbegeleider van vereniging D over ontbrekende zaken in de rapportage (onder andere een verklaring van de kascommissie). De eerste correspondentie hierover dateert van 28 februari 2013; de aangeleverde documenten worden op 4 maart 2013 ambtelijk ingeboekt.

Resumé

Op onderdelen is afgeweken van de procedures omtrent subsidieverstrekking. Zo is de aanvraag te laat ingediend, hetgeen ook geldt voor het verzoek tot vaststelling.

Checklist Exploitatiesubsidie

Subsidie Vereniging D 2013

Vereniging D is een experimenteleq welzijnsorganisatie die voor 2013 (jan. . dec. 2013) " 65.000 exploitatiesubsidie heeft aangevraagd en gekregen. Hierbij is " 45.000 bedoeld voor de activiteitenbegeleiding door het ingehuurde bedrijf IP, " 12.700 voor het uitvoeren van activiteiten en " 7.300 voor organisatiekosten. De aanvraag is op 30 mei 2012 gedaan, op 31 mei 2012 is deze in behandeling genomen en op 19 februari 2013 wordt deze verstrekt door het DB. In januari 2013 vindt er nog een aanpassing plaats in de begroting en het werkplan van vereniging D.

Subsidie Vereniging D 2013			
<i>Vragen</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Toelichting</i>
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Ja	Aanvraag 3045 (31-05-2012)	Alleen werkplan en begroting bijgevoegd. Verder: zie 1.
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd (vóór 1 juni)?	Ja	Aanvraag 3045 (31-05-2012)	
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Nee		
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja	Aanvraag 3045 (31-05-2012)	
5. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit aanvraagformulier?	N.v.t.		
6. Indien aanvraagformulier onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	Ja	Aanvulling aanvraag 3045 (28-01-2013)	
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	Ja	Aanvulling aanvraag 3045 (28-01-2013)	
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	Nee		
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening? (checklist beleidskaders?)	Ja	Agendapost 3045 (19-02-2013)	
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja	Agendapost 3045 (19-02-2013)	
11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	Ja	Agendapost 3045 (19-02-2013)	
12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 3045 (19-02-2013)	2.
<i>Besluitvorming aanvraag</i>			

13. Bevat het dossier een besluit van het DB?	Ja	Verleningsbeschikking 3045 (19-02-2013)	
14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	Verlenings-beschikking 3045 (19-02-2013)	
15. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	N.v.t.		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de aanvraag (artikel 8 SvR)?	Ja		
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)	N.v.t.		
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	N.v.t.		
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
<i>Vaststelling subsidie</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	N.n.b.		
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	N.n.b.		
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (voor 1 april, artikel 14 SvR)	N.n.b.		
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen ind verantwoording? (artikel 6 Uitvoeringsregeling)	N.n.b.		
26. Is de checklist ingevuld voor controle volledig heid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	N.n.b.		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.n.b.		
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.n.b.		
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidievaststelling?	N.n.b.		
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidievaststelling?	N.n.b.		
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een accountants- of beoordelingsverklaring?	N.n.b.		

32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het controleprotocol van de gemeente Rotterdam?	N.n.b.		
33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	N.n.b.		
34. Bevat het dossier een Agendapost?	N.n.b.		
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			
35. Bevat het dossier het besluit van het DB?	N.n.b.		
36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	N.n.b.		
37. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	N.n.b.		
38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.n.b.		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.n.b.		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee		
41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	N.n.b.		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	N.n.b.		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in N adere Subsidieregels SISA ?	N.v.t.		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door S ubsidieverordening Rotterdam 2005; 2010 q d e Uitvoeringsregeling S ubsidieverordening Rotterdam 2005 q de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument S ubsidieproces 2012.xls q			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~anwezigzijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~B~~ron gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~oelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Meldenswaardig is dat in het aanvraagformulier . in tegenstelling tot in voorgaande jaren . een *structurele* subsidie wordt aangevraagd maar dat in de agendapost wordt gesproken over een *incidentele exploitatiesubsidie* en deze uiteindelijk als zodanig wordt verstrekt.

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen (d.d. 21 juni 2013) is hierover gesteld:

Dat de aanvraag door de aanvrager is ingediend als structurele aanvraag is de verantwoordelijkheid van de aanvrager zelf. In veel subsidieaanvragen maakt een aanvrager een verkeerde keuze. Dit is naar onze mening dan ook niet vermeldenswaardig.q

2. In de agendapost van 19 februari 2013 wordt aangegeven dat de begroting van 2011 afweek van de daadwerkelijke kosten, onder meer omdat een aantal activiteiten duurder was dan begroot en andere daarentegen weer te ruim waren begroot (zie ook de tussentijdse rapportage van 20 november 2012). Die afwijkingen én voortschrijdend inzicht hebben ertoe geleid dat vereniging D op 26 november 2012 een verzoek deed om de begroting van 2012 tussentijds aan te passen (ambtelijk afgehandeld), de aanvraag 2013 is om die reden ook weer aangepast.

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen (d.d. 21 juni 2013) is hierover gesteld:

Op grond van de beschikking is dit mogelijk, omdat het gaat om een verschuiving op subkostenniveau zonder impact voor het subsidiabel onderdeel van de subsidieverlening.q

Resumé

De dossiervorming is op orde, waarbij op inhoud enkele bijzonderheden blijken (zie toelichting).

Checklist Re-integratiebureau C

Checklist Inkoop- en Aanbestedingsdossiers

Inkoop/Aanbesteding Re-integratiebureau C 2012

In het kader van het ~~A~~anvalsplan armoede 2011-2014q was een van de belangrijke maatregelen het realiseren van een wijkwerkcentrum. Doelstelling: inwoners van de deelgemeente Feijenoord aan het (vrijwilligers-)werk helpen en/of helpen om zich te ontwikkelen richting (economische) zelfredzaamheid.

Het gaat om een (pilot-)opdracht voor de duur van één jaar. De totale kosten zijn begroot op " 150.000 voor de periode 1 oktober 2011 tot en met 1 oktober 2012 ten laste van het Programma Welzijn, armoedebestrijding en gezondheidszorg/product sociale activering.

Het eerste wijkwerkcentrum kan worden gerealiseerd in Kamelia, Bloemhof. Op basis van de ervaringen zal begin 2012 worden verkend of het haalbaar en zinvol is om in de Afrikaanderwijk of in de wijk Feijenoord een tweede wijkwerkcentrum te realiseren. De ontwikkeling van het wijkwerkcentrum zal als projectopdracht via een onderhandse aanbesteding voor één jaar worden uitbesteed aan een externe partij.

Aanbesteding Re-integratiebureau C 2012			
<i>Bevat het dossier? . Vragen?</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Toelichting</i>
<i>Voorfase</i>			
1. Onderbouwing hoe gekomen is tot de aanbestedingsvorm?	Ja	Agendapost 7096 (28-06-2011) en Agendapost 7264 (13-09-2011), bijlage Offerteaanvraag meervoudig onderhandse aanbesteding Wijkwerkcentrum Deelgemeente Feijenoord (12-07-2011)	
2. Agendapost waarin wordt besloten over offerte-aanvraag (inclusief advies Juridische Zaken en Financiële Zaken)?	Ja	Agendapost 7096 (28-06-2011)	
3. Indien van toepassing (> " 150.000): is het inkoopbureau Rotterdam / Bureau Aanbestedingszaken ingeschakeld?	n.v.t.		
4. Indien van toepassing: is er Europees aanbesteed (afh. Europese drempelbedragen)?	n.v.t.		
5. Offerteaanvraag (inclusief selectie-eisen, programma van eisen (minimumeisen) en gunningscriteria (wensen)).	Ja	Agendapost 7264 (13-09-2011), bijlage Offerteaanvraag meervoudig onderhandse aanbesteding Wijkwerkcentrum Deelgemeente Feijenoord (12-07-2011)	
6. Indien van toepassing: Nota van Inlichtingen.	n.v.t.		
<i>Offertefase</i>			
7. Komen de aangeleverde offertes overeen met de gestelde eisen in de offerte-aanvraag (bijvoorbeeld ingevuld aanmeldingsformulier,	Ja	Offertes Offerte partij 1; re-integratiebureau C (18-08-2011),	

referenties, akkoord met programma van eisen)?		offerte partij 2 (18 en 23-08-2011), offerte partij 3 (19-08-2011), offerte partij 4 (24-08-2011), offerte partij 5 (24-08-2011)	
8. Zo nee, toelichting	n.v.t.		
<i>Oprichting</i>			
9. Indien van toepassing: ingevuld beoordelingsformulier	Ja	Agendapost 7264 (13-09-2011), bijlage Beoordeling offertes wijkwerkcentrum; score per organisatie	
10. Agendapost/DB-besluit met betrekking tot opdrachtgunning (inclusief (financiële) onderbouwing keuze)	Ja	Agendapost 7264 (13-09-2011)	
11. Opmerkelijkheden in besluit, in relatie tot ambt. voorstel?	Nee		
12. Indien van toepassing: afwijzingsbrief	Ja	Afwijzingsbrieven offerte partijen 2, 3, 4, 5 (allen d.d. 13-09-2011)	
13. Gunningsbrief	Ja	Brief Gunning opdracht wijkwerkcentrum 2012-2013 aan re-integratiebureau C (13-09-2011)	
14. Raamcontract / opdrachtformulering	Ja	AP 7395; d.d. 18-10-2011	
<i>Fase na oprichting</i>			
15. Indien bepaald bij offerteaanvraag: periodieke rapportages van opdrachtnemer over de realisatie van de doelstellingen?	Ja, deels	Tussentijdse evaluaties (23-02-2012 / onbekend / 03-07-2012) Eindevaluatie (05-11-2012)	1.
16. Zo ja, conform afspraken in offerteaanvraag?	Nee		2.
17. Indien van toepassing: eindafrekening	Zie toelichting 2		
18. Indien van toepassing: evaluatie	Ja, zie punt 15	Eindevaluatie (05-11-2012)	
<i>Overig</i>			
19. Mogelijke persoonlijke betrokkenheid van bestuurders bij offerende partijen?	Nee		
20. Zo ja, hoe is hier feitelijk naar gehandeld?	N.v.t.		
21. Contact met externen tijdens aanbestedingsproces?	Nee		
22. Integriteitstoets aanbieder? Zo ja, wat kwam eruit?	n.v.t.		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door de nota <i>inkoop- en aanbestedingsbeleid voor de</i>			

gemeente Rotterdamq de Algemene regeling inkoop Gemeente Rotterdamq de Algemene Inkoopvoorwaarden voor goederen en diensten Gemeente Rotterdamq de handleiding Opdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoordq de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91).

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~anwezigzijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~B~~ronqgaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~oelichtingqwordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Tussentijdse evaluatie 1 beslaat periode 1 november 2011 . 1 februari 2012 (?)
Tussentijdse evaluatie 2 beslaat periode januari 2012 t/m maart 2012
Tussentijdse evaluatie 3 beslaat periode april 2012 t/m juni 2012
Eindevaluatie beslaat periode juli 2012 t/m oktober 2012
2. Uit de opdrachtverlening blijkt dat de evaluaties aan de volgende eisen moeten voldoen:
 - 31 januari 2012: 1^e financiële en inhoudelijke voortgangsrapportage over de periode november . december 2011;
 - 30 april 2012: 2^e financiële en inhoudelijke voortgangsrapportage over de periode januari . maart 2012 en de jaarrekening re-integratiebureau C over 2011;
 - 31 juli 2012: 3^e financiële en inhoudelijke voortgangsrapportage over de periode april . juli 2012;
 - 1 januari 2013: 4^e financiële en inhoudelijke eindverantwoording over de periode van 1 november 2011 . 1 november 2012, voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring.

In het dossier re-integratiebureau C 2012 zijn alleen de inhoudelijke voortgangsrapportages terug te vinden. De financiële voortgangsrapportages en eindverantwoording (voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring) ontbreken in het dossier.

In de ambtelijke reactie op de concept bevindingen (d.d. 19 juni 2013) is hierover aangegeven:

~~D~~e financiële verantwoording 2011 van re-integratiebureau C is op 28 november 2012 ontvangen. Het document is aan BING aangeleverd. De jaarrekening 2012 en de accountantsverklaring zijn inmiddels ontvangen (d.d. 4 juni 2013). Deze zijn als bijlagen toegevoegd.q

Wij merken hierbij op dat de verklaring een samenstellingsverklaring betreft en dus niet dezelfde zekerheid geeft ten aanzien van de betrouwbaarheid van de cijfers als de vereiste goedkeurende accountantsverklaring

Resumé

Gelet op de geldende beleidskaders valt te concluderen dat onderhavig dossier hiermee deels in overeenstemming is. Alle stappen van het aanbestedingstraject zijn doorlopen en re-integratiebureau C kwam als beste naar voren. re-integratiebureau C heeft . zoals met hen overeengekomen in de opdrachtverlening . een aantal tussentijdse voortgangsrapportages opgeleverd aan de deelgemeente Feijenoord. Anders dan in de opdrachtverlening is voorschreven, ontbreken (tijdige) periodieke financiële voortgangsrapportages) van het project Feijenoord Werkt. Ook de blijkens de opdrachtverlening vereiste goedkeurende accountantsverklaring ontbreekt.

Checklist Budgetsubsidie

Subsidie Re-integratiebureau C 2013

Re-integratiebureau C is door de deelgemeente verzocht een subsidieaanvraag in te dienen voor de periode 1 december 2012 tot 1 december 2013 ten behoeve van de voortzetting van het project Feijenoord Werkt naar aanleiding van een pilot in 2011/2012 (zie agendapost 8483, d.d. 4 december 2012, p. 3). Feijenoord Werkt adviseert en ondersteunt bij de toeleiding naar werk(ervaringsplaatsen). In de subsidieaanvraag wordt om een totaalbedrag van " 435.000 verzocht. Voornaamste aandeel betreft de personeelskosten die zijn gemoeid met het betrekken van een tweede locatie (wijkwerkcentrum) aan de Hilledijk, betere administratieve ondersteuning en intensievere jobhunting. De intentie is uitgesproken de subsidierelatie tevens in 2014 te continueren.

Subsidie Re-integratiebureau C 2013			
<i>Vragen</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Toelichting</i>
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Ja	Aanvraagformulier incl. bijlagen (15-11-2012)	
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd (voor 1 juni)?	Nee	Aanvraagformulier incl. bijlagen (15-11-2012)	1.
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Ja	Agendapost 8483 (04-12-2012, p. 3)	2.
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja	Zie punt 1	
5. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit aanvraagformulier?	n.v.t.		
6. Indien aanvraagformulier onvolledig is: bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	n.v.t.		
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	n.v.t.		
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	Ja	Brief aan re-integratiebureau C, ontvangstbevestiging (20-11-2012)	
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening? (checklist beleidskaders?)	Ja	Agendapost 8483 (04-12-2012)	
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja	Agendapost 8483 (04-12-2012), p. 5 Finance & Control is akkoord	
11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	Ja	Agendapost 8483 (04-12-2012), Bijlage concept verleningsbeschikking 2013 t.b.v. Feijenoord Werkt	

12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Zie punt 9 Agendapost 8483 (04-12-2012)	
<i>Besluitvorming aanvraag</i>			
13. Bevat het dossier een besluit van het Dagelijks Bestuur?	Ja	Agendapost 8483 (04-12-2012)	
14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	Brief aan re-integratiebureau C erleningsbeschikking 2013 t.b.v. Feijenoord Werktq(04-12-2012)	
15. Was er aanleiding voor leden van het Dagelijks Bestuur om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	n.v.t.		
17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de aanvraag (artikel 8 SvR)?	Ja	Aanvraagformulier incl. bijlagen (15-11-2012) enAgendapost 8483 (04-12-2012)	
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)	n.v.t.		
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	n.v.t.		
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	Ja	Brief erleningsbeschikking 2013 t.b.v. Feijenoord Werktq(04-12-2012) onder tussentijdse verantwoordingq	
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	Zie bron	Kwartaalrapportage Feijenoord Werkt periode 1-12-2012 tot 1-3-2013 (03-03-2013) en kwartaalrapportage Feijenoord Werkt periode 1-3-2013 tot 31-5-2013 (03-06-2013)	
<i>Vaststelling subsidie*</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	n.v.t.		
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	n.v.t.		
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (vóór 1 april, artikel 14 SvR)	n.v.t.		
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen eindverantwoording (artikel 6 Uitvoeringsregeling).	n.v.t.		

26. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	n.v.t.		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	n.v.t.		
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	n.v.t.		
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening?	n.v.t.		
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	n.v.t.		
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een assurancerapport?	n.v.t.		
32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het Controleprotocol van de gemeente Rotterdam?	n.v.t.		
33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	n.v.t.		
34. Bevat het dossier een Agendapost?	n.v.t.		
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			
35. Bevat het dossier het besluit van het Dagelijks Bestuur?	n.v.t.		
36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	n.v.t.		
37. Was er aanleiding voor leden van het Dagelijks Bestuur om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	n.v.t.		
38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	n.v.t.		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	n.v.t.		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee		
41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	Nee		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	n.v.t.		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in Nadere Subsidieregels SISA?	n.v.t.		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door Subsidieverordening Rotterdam 2005; 2010q de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005q de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument Subsidieproces 2012.xlsq			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~Aanwezigq~~ zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;

- Bij Bronn gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld brief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij Toelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. De subsidieaanvraag van re-integratiebureau C is door de deelgemeente Feijenoord ontvangen op 16 november 2012. Gegeven de aard van de subsidie (budgetsubsidie ten behoeve van activiteiten in 2013) had de aanvraag volgens de geldende beleidskaders ingediend moeten worden vóór 1 juni in het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de activiteiten zouden plaatsvinden.

In de ambtelijke toelichting op de conceptbevindingen (d.d. 19 juni 2013) is hierover aangegeven:

De termijn van 1 juni is in de SvR 2005 opgenomen in het geval er sprake is van een structurele subsidieaanvraag. In het geval van re-integratiebureau C was er in 2012 nog geen sprake van een subsidierelatie. Immers er was aan re-integratiebureau C voor de duur van de pilot een opdracht verstrekt. Ook kon er toen niet van worden uitgegaan dat er een structurele subsidierelatie zou worden opgebouwd. Er was dus op 1 juni 2012 (halverwege de pilotperiode) nog geen zicht op voortzetting, want dat zou afhangen van de evaluatie van de pilot (later in 2012). Tevens was er nog geen besluit genomen op welke basis een eventuele voortzetting van het wijkwerkcentrum zou plaatsvinden, noch was het op dat moment duidelijk of re-integratiebureau C de partij zou zijn, die ook in 2013 na afloop van de pilot het wijkwerkcentrum zou exploiteren.

2. In de agendapost 8483 (d.d. 4 december 2012) wordt op pagina 3 vermeld dat het om een nieuwe activiteit gaat. Hierbij wordt gewezen op de gewenste voortzetting van de pilotperiode. Indien voor de eerste keer een subsidie wordt aangevraagd, dienen volgens artikel 7 van de SvR 2005 de statuten of het reglement van de subsidieontvanger alsmede een opgave van de bestuurssamenstelling te worden overlegd. Deze stukken ontbreken in het dossier re-integratiebureau C 2013. (N.B. Ook in het dossier re-integratiebureau C 2012 bevinden voornoemde stukken zich niet)

In de ambtelijke toelichting op de concept bevindingen (d.d. 19 juni 2013) is hierover aangegeven:

De documenten over de bestuurssamenstelling van re-integratiebureau C en de gegevens van de Kamer van Koophandel waren al in ons bezit, omdat in het voorgaande jaar al een opdrachtrelatie met re-integratiebureau C bestond. Deze waren als onderdeel van de offerte en de vereisten in de aanbestedingsprocedure al aangeleverd.

In aanvulling hierop onderschrijft BING de aanwezigheid van documentatie over de bestuurssamenstelling/KvK-gegevens. Documentatie over statuten of het reglement ontbreekt echter in het dossier.

* : De vaststelling van de subsidie moet nog plaatsvinden, aangezien de periode waarvoor de subsidie is verstrekt momenteel nog loopt. In de briefverleningsbeschikking 2013 t.b.v. Feijenoord Werkt (d.d. 4 december 2012) wordt onder het kopje vaststelling subsidie aangegeven dat een aanvraag voor definitieve vaststelling van de subsidie ingediend dient te worden vóór 1 april 2014.

Resumé

Wat betreft de subsidieaanvraag door re-integratiebureau C voor het jaar 2013 ten behoeve van de voortzetting van het project Feijenoord Werkt zijn enkele opmerkelijke bevindingen in het proces te herkennen:

- De aanvraag kwam bij de deelgemeente binnen op 16 november 2012. Volgens artikel 7 van de Subsidieverordening Rotterdam 2005 dient een aanvraag voor een structurele subsidie (i.c. het geval)

in het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de te subsidiëren activiteit wordt gerealiseerd of een aanvang neemt, te worden ingediend vóór 1 juni. In de ambtelijke reactie hierop is het volgende gesteld: *De termijn van 1 juni is in de SvR 2005 opgenomen in het geval er sprake is van een structurele subsidieaanvraag. In het geval van re-integratiebureau C was er in 2012 nog geen sprake van een subsidierelatie. Immers er was aan re-integratiebureau C voor de duur van de pilot een opdracht verstrekt. Ook kon er toen niet van worden uitgegaan dat er een structurele subsidierelatie zou worden opgebouwd. Er was dus op 1 juni 2012 (halverwege de pilotperiode) nog geen zicht op voortzetting, want dat zou afhangen van de evaluatie van de pilot (later in 2012). Tevens was er nog geen besluit genomen op welke basis een eventuele voortzetting van het wijkwerkcentrum zou plaatsvinden, noch was het op dat moment duidelijk of re-integratiebureau C de partij zou zijn, die ook in 2013 na afloop van de pilot het wijkwerkcentrum zou exploiteren.*

- Re-integratiebureau C is een BV met winstoogmerk. In dit kader is het in principe alleen mogelijk om conform artikel 5 lid 1 SvR 2005 een subsidie te verstrekken aan subsidieontvangers die zonder een winstoogmerk werkzaam zijn. Het DB is hiervan afgeweken op grond van lid 2 van ditzelfde artikel (bijzondere gevallen).

Checklist Bedrijf S

Checklist Inkoop- en Aanbestedingsdossiers

Inkoop/Aanbesteding Bedrijf S 2008

Het doel van deze openbare aanbesteding ~~B~~ewonersondersteuning is om een overeenkomst af te sluiten met één leverancier voor een periode van twee jaar met de optie voor verlenging van maximaal twee keer één jaar voor het uitvoeren van bewonersondersteuning. Welke activiteiten hier exact onder vallen blijkt niet uit de stukken in het deelgemeentelijk dossier. De overeenkomst wordt afgesloten tussen de opdrachtnemer en deelgemeente Feijenoord die tevens het contractmanagement van de overeenkomst zal uitvoeren.

De ingangsdatum van de overeenkomst is 1 januari 2009 en eindigt na twee jaar, zonder dat opzegging vereist is, van rechtswege op 31 december 2010, tenzij door de opdrachtgever of opdrachtnemer schriftelijk en met inachtneming van tenminste 6 maanden wordt opgezegd. Wat financieel gezien de omvang is van onderhavige aanbesteding, blijkt niet uit het dossier.

Aanbesteding Bewonersondersteuning 2008 (bedrijf S)			
<i>Bevat het dossier? . Vragen?</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Toelichting</i>
<i>Voorfase</i>			
1. Onderbouwing hoe gekomen is tot de aanbestedingsvorm?	Ja	Notulen extra deelraadvergadering (27-03-2007) en Motie Subsidierelatie stichting B (27-03-2007) en brief van DB aan deelraad (31-07-2007)	1.
2. Agendapost waarin wordt besloten over offerte-aanvraag (inclusief advies Juridische Zaken en Financiële Zaken)?	Ja	AP 3956 (01-04-2008)	
3. Indien van toepassing (> " 150.000): is het inkoopbureau Rotterdam / Bureau Aanbestedingszaken ingeschakeld?	Ja	Inkoopbureau offerte (08-02-2008) en Opdrachtbevestiging inzake offerte (08-02-2008)	
4. Indien van toepassing: is er Europees aanbesteed (afh. Europese drempelbedragen)?	N.v.t.		Openbare aanbesteding
5. Offerteaanvraag (inclusief selectie-eisen, programma van eisen (minimumeisen) en gunningscriteria (wensen)).	Nee		2.
6. Indien van toepassing: Nota van Inlichtingen.	N.v.t.		
<i>Offertefase</i>			
7. Komen de aangeleverde offertes overeen met de gestelde eisen in de offerte-aanvraag (bijv. ingevuld aanmeldingsformulier, referenties, akkoord met programma van eisen)?	N.v.t.		Aangeleverde offertes niet in dossier, zie toelichting 1.
8. Zo nee, toelichting			
<i>Opdrachtverstrekking</i>			
9. Indien van toepassing: ingevuld beoordelingsformulier.	Ja	Nota van gunning (18-08-2008); bijlage 1	

		Beoordelingssjabloon aanbesteding bewonersondersteuning	
10. Agendapost/DB-besluit met betrekking tot opdrachtgunning (inclusief (financiële) onderbouwing keuze).	Nee		Uitvoering door IB; geen AP in dossier
11. Opmerkelijkheden in besluit, in relatie tot ambt. voorstel?	N.v.t..		
12. Indien van toepassing: Afwijzingsbrief	Nee		Uitvoering door IB; geen brieven in dossier
13. Gunningsbrief	Nee		3.
14. Raamcontract / opdrachtformulering	Nee		Uitvoering door IB in samenspraak met DGF; niet in dossier
<i>Fase na opdrachtverstrekking*</i>			
15. Indien bepaald bij offerteaanvraag: periodieke rapportages van opdrachtnemer over de realisatie van de doelstellingen?	N.v.t.		
16. Zo ja, conform afspraken in offerteaanvraag?	N.v.t.		
17. Indien van toepassing: Eindafrekening	N.v.t.		
18. Indien van toepassing: Evaluatie	N.v.t.		
<i>Overig</i>			
19. Mogelijke persoonlijke betrokkenheid van bestuurders bij offererende partijen?	N.v.t.		
20. Zo ja, hoe is hier feitelijk naar gehandeld?	N.v.t.		
21. Contact met externen tijdens aanbestedingsproces?	Nee		4.
22. Integriteitstoets aanbieder? Zo ja, wat kwam eruit?	N.v.t.		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door nota in koop- en aanbestedingsbeleid voor de gemeente Rotterdam de Algemene regeling inkoop Gemeente Rotterdam de Algemene Inkoopvoorwaarden voor goederen en diensten Gemeente Rotterdam de handleiding Opdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoord de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91).			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~anwezig zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~B~~ron gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~oelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt eventueel met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Uit de ~~O~~Opdrachtbevestiging inzake offerte d.d. 8 februari 2008 daterend van 2 april 2008 blijkt dat de aanbesteding is uitgevoerd door het gemeentelijk Inkoopbureau. Ten aanzien van de onderbouwing van de aanbestedingsvorm is in de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen (d.d. 19 juni 2013) gesteld:

~~De onderbouwing van de aanbestedingsvorm ligt al vast in de opdracht die door de deelraad op 27 maart 2007 aan het DB is gedaan. Hiervoor verwijzen wij u naar het verslag van die vergadering en de motie waarop het besluit is gebaseerd. In de brief van het DB van 31 juli 2007 is dit nogmaals herhaald.~~

2. In de Nota van Gunning d.d. 18 augustus 2008 staat op pagina 3 een verwijzing naar het verstrekte bestek 13000.043.01 (d.d. 17 juni 2008) met daarin de selectiecriteria, gunningscriteria met een uitsluitend karakter, gunningscriteria en de antwoorden op vragen gesteld over het bestek. Dit bestek bevindt zich niet in het deelgemeentelijk dossier.

In de ambtelijke reactie op de concept bevindingen (d.d. 19 juni 2013) is hierover gesteld:

~~De aanbesteding is gebaseerd op het beleidskader Bewonersondersteuning van maart 2008.~~

3. Uit de Nota van Gunning d.d. 18 augustus 2008 blijkt dat het bindend advies vanuit de werkgroep heeft geresulteerd in een overeenkomst met stichting S op het gebied van bewonersondersteuning in de deelgemeente Feijenoord. Een daadwerkelijke (concept)gunningbrief maakt geen onderdeel uit van deze nota, noch van het deelgemeentelijk dossier.
4. Kern van deze vraag is of tijdens het aanbestedingsproces met inschrijvende partijen (op toelaatbare wijze) contact is geweest. Een ander aspect betreft het contact met derden over de aanbesteding. Dit laatste is wel aan de orde geweest. Op 31 oktober 2008 is door het DB een brief verstuurd aan de besturen van de bewonersorganisaties over de ontwikkelingen met betrekking tot de aanbesteding van de bewonersondersteuning in de deelgemeente Feijenoord.

* : Bij de bestudering van onderhavig dossier hebben wij ons gericht op de deelgemeentelijke stukken omtrent het aanbestedingsproces in 2008. Hierbij hebben wij de voortgangsdokumentatie buiten beschouwing gelaten.

In de ambtelijke reactie op de conceptbevindingen (d.d. 19 juni 2013) is over het dossier gesteld:

~~Zoals aangegeven is deze aanbesteding uitbesteed en uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het Inkoopbureau~~

Resumé

In het deelgemeentelijk dossier ontbreken diverse documenten, waaronder de opdrachtformulering, uitgebrachte offertes en de uiteindelijke overeenkomst met stichting S (zie toelichting). Ten aanzien hiervan kan worden opgemerkt dat ten behoeve van het aanbestedingsproces het gemeentelijk Inkoopbureau is ingeschakeld. Dit heeft effect op de dossiervorming, die volgens betrokkenen rust bij het Inkoopbureau. Uit de stukken die het deelgemeentelijk dossier bevat, blijkt niet dat de openbare aanbestedingsprocedure niet is verlopen volgens de voorgeschreven beleidskaders.

Checklist Inkoop- en Aanbestedingsdossiers

Inkoop/Aanbesteding Bedrijf S 2012

In het kader van een integraal aanbod aan zorg- en welzijnsdiensten is het DB voornemens te komen tot een nieuwe opdrachtverstrekking voor het welzijnswerk (inclusief opbouwwerk) per 1 oktober 2013. Ter overbrugging is voor de periode januari tot en met 30 september 2013 een traject opgezet om te komen tot nieuwe opdrachtverstrekking van het opbouwwerk. Dit aangezien de overeenkomst met de voormalige aanbieder (i.c. BV S-Zuid) van rechtswege eindigde per 31 december 2012.

Er is voor gekozen de inzet van het opbouwwerk te concentreren in vijf verschillende wijken binnen de deelgemeente Feijenoord, te weten: Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis, Feijenoord/Kop van Zuid en Vreewijk. In totaal was er een budget beschikbaar van " 487.500. De plafondbedragen voor de deelopdrachten/percelen verschilden van elkaar qua omvang. Per perceel golden de volgende plafondbedragen:

Afrikaanderwijk	" 104.500,-
Bloemhof	" 104.500,-
Hillesluis	" 104.500,-
Feijenoord/Kop van Zuid	" 122.000,-
Vreewijk	" 52.000,-

Per deelopdracht zou met één opdrachtnemer een overeenkomst worden afgesloten. Een opdrachtnemer kan op meerdere deelopdrachten/percelen inschrijven en deze gegund krijgen. De deelgemeente kan de overeenkomst tweemaal verlengen, eenmaal met drie maanden en eenmaal met twaalf maanden. Hierbij geldt dat de overeenkomst van rechtswege zal eindigen na afloop van de desbetreffende verlengingstermijn zonder dat opzegging is vereist.

Aanbesteding			
Bevat het dossier? . Vragen?	Aanwezig	Bron	Toelichting
<i>Voorfase</i>			
1. Onderbouwing hoe gekomen is tot de aanbestedingsvorm?	Ja	Onder andere Agendapost 8299 (02-10-2012)	
2. Agendapost waarin wordt besloten over offerte-aanvraag (inclusief advies Juridische Zaken en Financiële Zaken)?	Ja	Agendapost 8299 (02-10-2012)	
3. Indien van toepassing (> " 150.000): Is het inkoopbureau Rotterdam / Bureau Aanbestedingszaken ingeschakeld?	Nee		1.
4. Indien van toepassing: Is er Europees aanbesteed (afh. Europese drempelbedragen)?	Nee		
5. Offerteaanvraag (inclusief selectie-eisen, programma van eisen (minimumeisen) en gunningscriteria (wensen))	Ja	Agendapost 8299 (02-10-2012)	
6. Indien van toepassing: Nota van Inlichtingen	Ja	Beantwoording vragen offerteverzoek opbouwwerk 2013 (18-10-2012)	
<i>Offertefase</i>			
7. Komen de aangeleverde offertes overeen met de gestelde eisen in de offerte-aanvraag (bijvoorbeeld ingevuld aanmeldingsformulier, referenties, akkoord met programma van eisen)?	Nee	Agendapost 8567 (18-12-2012)	

8. Zo nee, toelichting	Bij toetsing van de offertes aan de formele vereisten blijken er vier offertes (van organisaties D (Afrikaanderwijk en Bloemhof) en AS (Afrikaanderwijk en Kop van Zuid)) niet te voldoen. Zij zijn dan ook niet verder beoordeeld.		
<i>Opdrachtverstrekking</i>			
9. Indien van toepassing: ingevuld beoordelingsformulier.	Ja	Agendapost 8397 (20-11-2012), bijlage Nota van Gunning (15-11-2012)	AP 8397 is vertrouwelijk
10. Agendapost/DB-besluit met betrekking tot opdrachtgunning (inclusief (financiële) onderbouwing keuze)	Ja	Voorlopige gunning: AP 8397 (20-11-2012) Definitieve gunning: AP 8567 (18-12-2012)	AP 8397 is vertrouwelijk
11. Opmerkelijkheden in besluit, in relatie tot ambt. voorstel?	Ja	AP 8567 (18-12-2012)	2.
12. Indien van toepassing: Afwijzingsbrief	Ja	Brief deelopdracht Feijenoord-Kop van Zuid aan BV S-Zuid (18-12-2012) en Brief DB met nadere motivering besluit opbouwwerk deelopdracht Feijenoord-Kop van Zuid (29-01-2013)	
13. Gunningsbrief	Ja	Brief definitieve gunning opbouwwerk Stichting S (18-12-2012)	
14. Raamcontract / opdrachtformulering	Ja	Overeenkomst opbouwwerk 2013 deelopdracht Hillesluis (19-12-2012) Overeenkomst opbouwwerk 2013 deelopdracht Afrikaanderwijk (19-12-2012) Overeenkomst opbouwwerk 2013 deelopdracht Bloemhof (19-12-2012) Overeenkomst opbouwwerk 2013 deelopdracht Vreewijk (19-12-2012)	
<i>Fase na opdrachtverstrekking*</i>			
15. Indien bepaald bij offerteaanvraag: periodieke rapportages van opdrachtnemer over de realisatie van de doelstellingen?	n.v.t.		
16. Zo ja, conform afspraken in offerteaanvraag?	n.v.t.		
17. Indien van toepassing: eindafrekening	n.v.t.		
18. Indien van toepassing: evaluatie	n.v.t.		

<i>Overig</i>			
19. Mogelijke persoonlijke betrokkenheid van bestuurders bij offerende partijen?	n.v.t		
20. Zo ja, hoe is hier feitelijk naar gehandeld?	n.v.t.		
21. Contact met externen tijdens aanbestedingsproces?	Nee		3.
22. Integriteitstoets aanbieder? Zo ja, wat kwam eruit?	n.v.t.		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door nota <i>Inkoop- en aanbestedingsbeleid voor de gemeente Rotterdam</i> de <i>Algemene regeling inkoop Gemeente Rotterdam</i> de <i>Algemene Inkoopvoorwaarden voor goederen en diensten Gemeente Rotterdam</i> de handleiding <i>Opdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoord</i> en de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91).			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~anwezig zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~B~~ron gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~oelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Op basis van het deelgemeentelijk beleid (Agendapost ~~O~~pdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoord d.d. 11 maart 2008) moet bij opdrachten boven de " 150.000 het gemeentelijk Inkoopbureau worden ingeschakeld. Het totale bedrag wat in onderhavig dossier beschikbaar is gesteld voor de aanbesteding overstijgt deze grens. De afzonderlijke ~~d~~eelopdrachten komen niet boven " 150.000 uit. In het deelgemeentelijk beleid is geen regel opgenomen ten aanzien van deelopdrachten.
2. Uit agendapost 8567 d.d. 18 december 2012 blijkt dat het ambtelijk advies verschilt van het advies van de portefeuillehouder. Ambtelijk wordt geadviseerd om te kiezen voor optie 1 (overgaan tot definitieve gunning van vijf deelopdrachten aan de hoogst scorende partijen). Het DB besluit vervolgens om vanwege ~~v~~oortschrijdend inzicht qaf te zien van definitieve gunning voor de deelopdracht Feijenoord-Kop van Zuid.
3. Kern van deze vraag is of tijdens het aanbestedingsproces met inschrijvende partijen contact is geweest. Dit blijkt niet uit het dossier. Een ander aspect betreft het contact met derden over de aanbesteding. Dit is wel aan de orde geweest. Er zijn juridische adviezen ingewonnen bij advocatenkantoren H en P (zie AP 8567, d.d. 18 december 2012).

* : Opdrachten lopen momenteel nog

Resumé

De dossiervorming is in onderhavig dossier ordentelijk verlopen. Alle vereiste stukken bevinden zich in het dossier en er is gehandeld volgens de geldende beleidskaders.

Checklist Stichting N

Checklist Exploitatiesubsidie

Subsidie Stichting N 2007

Voor het subsidiejaar 2007 is aan stichting N ~~een~~ behoefte van diverse activiteiten (en exploitatiekosten), bedoeld voor vrouwen en kinderen tot 10 jaar woonachtig in de wijk Hillesluisq een exploitatiesubsidie verstrekt á " 15.000.

Subsidie stichting N 2007			
<i>Vragen</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Toelichting</i>
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Ja	Agendapost 3037 (09-01-2007)	
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd (voor 1 juli)?	Ja	Agendapost 3037 (09-01-2007)	1.
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Nee		
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja	Agendapost 3037 (09-01-2007)	
5. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteitqaanvraagformulier?	N.v.t.		
6. Indien aanvraagformulier onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	Nee		
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening?	Ja		
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja		
11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	Ja (idem aan Agendapost)	Agendapost 3037 (09-01-2007)	
12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 3037 (09-01-2007)	
<i>Besluitvorming aanvraag</i>			
13. Bevat het dossier een besluit van het DB?	Ja	Agendapost 3037 (09-01-2007)	
14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	Brief 5311 (10-01-2007)	
15. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de aanvraag (artikel 8 SvR)?	Ja		2.
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de	N.v.t.		

afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)			
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	Nee		
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
<i>Vaststelling subsidie</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	Ja	Brief 7204 (07-02-2008)	
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	Ja	Ingevuld formulier (26-02-2008)	
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (voor 1 april, artikel 14 SvR)	Ja		
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen eindverantwoording? (artikel 6 Uitvoeringsregeling)	Ja		
26. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	N.v.t.		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening?	Nee		3.
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Nee		3.
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een accountants- of beoordelingsverklaring?	Ja		4.
32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het Controleprotocol v.d. Gemeente Rotterdam?	Ja		
33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	Nee		3.
34. Bevat het dossier een Agendapost?	Nee		3.
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			
35. Bevat het dossier het besluit van het DB?	Nee		3.
36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	Nee		3.
37. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	N.v.t.		
38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	N.v.t.		

41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	N.v.t.		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	N.v.t.		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in de Nadere Subsidieregels SISA?	Ja		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door de Subsidieverordening Rotterdam 2005; 2010q de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005q de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument de Subsidieproces 2012.xlsg			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~Aanwezig~~ zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~Bron~~ gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~de~~ brief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~Toelichting~~ wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Uit het dossier volgt dat er een ingevuld aanvraagformulier is (d.d. 26 juni 2006). Naast dit aanvraagformulier was eerder (d.d. 22 oktober 2005) reeds door de stichting een verzoek ingediend. Naar dit schrijven wordt verwezen in de agendapost omtrent de subsidiebeschikking (d.d. 10 januari 2007).

In de ambtelijke reactie op de concept bevindingen (d.d. 19 juni 2013) is hierover gesteld:

~~Onder de toen geldende SvR was de indieningstermijn voor structurele subsidies 1 juli (zie artikel 7). De aanvraag is derhalve tijdig ingediend. De verwijzing in de beschikking naar het schrijven van 22 oktober 2005 is gedaan vanwege het feit dat daarin al een begroting en een werkplan 2007 waren opgenomen. Er ontbrak echter een formele aanvraag, deze is later verkregen.~~

2. Op 9 januari 2007 heeft het DB besloten over het subsidieverzoek. De begroting is vastgesteld op 9 november 2011. Hieruit kan worden afgeleid dat binnen de vastgestelde termijn is gereageerd (zie artikel 8 SvR 2005).

3. Het dossier bevat geen documentatie over de vaststelling van de subsidie 2007 (agendapost, beschikking etc.). Hiervoor is navraag gedaan bij de ambtelijke organisatie. De manager Bedrijfsvoering stelt hierover (d.d. 21 mei 2013):

~~De ambtelijk/bestuurlijke opvolging is (nog) niet teruggevonden. Wij gaan kijken of deze in een verzamelpost heeft gezeten.~~

4. Het dossier bevat een verslag van de kascontrolecommissie (d.d. 27 februari 2008).

Resumé

Ten aanzien van dit dossier stellen wij vast dat over de subsidievaststelling geen documentatie aanwezig is in het deelgemeentelijk dossier.

Checklist Exploitatiesubsidie

Stichting N 2008

Voor het subsidiejaar 2008 is aan stichting N een behoefte van diverse activiteiten (en exploitatiekosten), bedoeld voor vrouwen en kinderen tot 10 jaar woonachtig in de wijk Hillesluisq een subsidie verstrekt á " 15.000.

Vragen	Subsidie stichting N 2008		
	Aanwezig	Bron	Toelichting
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Ja		
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd (voor 1 juli)?	Ja	Aanvraag (12-06-2007)	1.
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Nee		
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja		
5. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteitqaanvraagformulier?	N.v.t.		
6. Indien aanvraagformulier onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	N.v.t.		
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening? (checklist beleidskaders?)	Ja	Agendapost 3679 (20-11-2007)	
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja	Agendapost 3679 (20-11-2007)	
11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	Ja	Agendapost 3679 (20-11-2007)	
12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 3679 (20-11-2007)	2.
<i>Besluitvorming aanvraag</i>			
13. Bevat het dossier een besluit van het DB?	Ja	Agendapost 3693 (27-11-2007)	2.
14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	Brief 5812 (03-12-2007)	
15. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de	Ja		

aanvraag (artikel 8 SvR)?			
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)	N.v.t.		
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	N.v.t.		
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
<i>Vaststelling subsidie</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	Ja	Brief 9589 (23-03-2009)	
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	Ja	Ingevuld formulier (25-03-2009)	3.
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (voor 1 april, artikel 14 SvR)	Ja		
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen eindverantwoording? (artikel 6 Uitvoeringsregeling)	Ja		
26. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	N.v.t.		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening?	Ja		
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja		
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een accountants- of beoordelingsverklaring?	Ja		4.
32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het Controleprotocol v.d. Gemeente Rotterdam?	Ja		
33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	Ja	Agendapost 5905 (09-02-2010)	
34. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	Agendapost 5905 (09-02-2010)	
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			
35. Bevat het dossier het besluit van het DB?	Ja	Agendapost 5905 (09-02-2010)	5.
36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	Ja	Agendapost 5905 (09-02-2010)	
37. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		

38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee		
41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	Nee		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	N.v.t.		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in A Nadere Subsidieregels SISA?	Ja		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door S subsidieverordening Rotterdam 2005; 2010q de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005q de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument S Subsidieproces 2012.xlsql			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~ aanwezig zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~B~~ Bron gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~ Toelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Toelichting

1. Door de stichting is een aanvraagformulier ingevuld voor de subsidie 2008, gedateerd op 12 juni 2007. Onder de toen geldende SvR was de indieningstermijn voor structurele subsidies 1 juli (zie artikel 7). De aanvraag is derhalve tijdig ingediend.

2. De agendapost is op 20 november 2007 in het DB gebracht, maar is toen aangehouden. Uit de info blijkt dat het dossier een week later (27 november 2007) wederom is behandeld, waarin conform ambtelijk advies besloten is tot de subsidiebeschikking.

3. Het dossier bevat een ingevuld aanvraagformulier ~~v~~aststelling van subsidie 2008q Opmerkelijk is dat het formulier is ondertekend door de stichtingsbestuurder d.d. 30 maart 2009 en dat het document is ingeboekt bij de deelgemeente d.d. 25 maart 2009.

4. Het dossier bevat een verslag van de kascontrolecommissie (d.d. 24 maart 2009).

5. De periode tussen het vaststellingsverzoek (d.d. 30 maart 2009) en de beschikking (d.d. 9 februari 2010) is opmerkelijk lang. In de onderhavige agendapost wordt hierover geen opmerking gemaakt. Het dossier bevat een brief van de stichting (d.d. 28 januari 2010), waarin zij haar beklag doet over het ~~u~~itblijven van beschikkingen en vaststellingenq

Resumé

Ten aanzien van de dossiervorming valt in zijn algemeenheid te stellen dat de gestelde/verzochte documenten aanwezig zijn. De doorlooptijd tussen het vaststellingsverzoek (d.d. 30 maart 2009) en de beschikking is opvallend lang (zie 5), ondersteund door de brief vanuit de stichting hieromtrent.

Checklist Exploitatiesubsidie

Stichting N 2009

Voor het subsidiejaar 2009 is aan stichting N ~~ten~~ behoefte van diverse activiteiten (en exploitatiekosten), bedoeld voor vrouwen en kinderen tot 10 jaar woonachtig in de wijk Hillesluisq een subsidie verstrekt van" 15.787. Daarnaast is een subsidie verleend van " 2.500 ~~ten~~ behoefte van verhuis- en inrichtingskosten van de nieuwe locatieq

Subsidie stichting N			
Vragen	Aanwezig	Bron	Toelichting
<i>Subsidieaanvraag</i>			
1. Bevat het dossier een aanvraagformulier, inclusief bijbehorende documenten?	Ja	Aanvraagformulier d.d. 16-06-2008	
2. Is de aanvraag tijdig aangeleverd (vóór 1 juli)?	Ja		1.
3. Is er sprake van een eerste aanvraag?	Nee		
4. Is de aanvraag vergezeld van 1) een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, 2) een financiële begroting met toelichting?	Ja		
5. Is de checklist ingevuld voor controle u volledigheid en kwaliteitqaanvraagformulier?	N.v.t.		
6. Indien aanvraagformulier onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
7. Indien verzoek om aanvullende informatie is verstuurd, is aanvullende informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
8. Bevat het dossier een kopie van de ontvangstbevestiging?	N.v.t.		
<i>Behandeling aanvraag</i>			
9. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening? (checklist beleidskaders?)	Ja	AP 4724 d.d. 08-01-2009	
10. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja	AP 4724 d.d. 08-01-2009	
11. Bevat het dossier een concept beschikking/afwijzing subsidie?	Ja	AP 4724 d.d. 08-01-2009	
12. Bevat het dossier een Agendapost?	Ja	AP 4724 d.d. 08-01-2009	
<i>Besluitvorming aanvraag</i>			
13. Bevat het dossier een besluit van het DB?	Ja	AP 4724 d.d. 08-01-2009	
14. Bevat het dossier een definitieve beschikking verlening/afwijzing subsidie?	Ja	AP 4724 d.d. 08-01-2009	
15. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
16. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	n.v.t.		

17. Is binnen de vastgestelde beslistermijn gereageerd op de aanvraag (artikel 8 SvR)?	Nee	Brief 9058 d.d. 18-12-2008	2.
18. Indien sprake is van een afwijzing; hoe verhoudt de afwijzing zich tot de afwijzingsgronden? (artikel 9 SvR)	N.v.t.		
19. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t		
<i>Verantwoording tijdens subsidieperiode</i>			
20. Was er aanleiding voor een tussentijdse verantwoording (artikel 4 Uitvoeringsregeling)	N.v.t		
21. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t		
<i>Vaststelling subsidie</i>			
22. Bevat het dossier een herinneringsbrief vaststelling?	N.v.t		
23. Bevat het dossier een verzoek tot vaststelling subsidie door instelling?	Ja		3.
24. Is het verzoek tijdig ingediend? (vóór 1 april, artikel 14 SvR)	Ja		
25. Is deze ingediend in lijn met gestelde eisen eindverantwoording? (artikel 6 Uitvoeringsregeling)	Ja		
26. Is de checklist ingevuld voor controle volledigheid en kwaliteit vaststellingsverzoek?	N.v.t.		
27. Indien verzoek onvolledig is; bevat het dossier een verzoek om aanvullende informatie?	N.v.t.		
28. Indien een verzoek om aanvullende informatie is verstuurd; is deze informatie van subsidieaanvrager ontvangen?	N.v.t.		
<i>Behandeling vaststellingsverzoek</i>			
29. Bevat het dossier een inhoudelijke toets subsidieverlening?	Ja		
30. Bevat het dossier een financiële toets subsidieverlening?	Ja	Mandaatvoorstel subsidievaststelling; d.d. 4 februari 2011	
31. Indien van toepassing; bevat het dossier een accountants- of beoordelingsverklaring?	Ja	Kascontrole-commissie d.d. 07-03-2010	
32. Zo ja, komt deze overeen met het gestelde in het Controleprotocol van de gemeente Rotterdam?	Ja		
33. Bevat het dossier een concept beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	Ja	Vaststellingsbeschikking exploitatiesubsidie 2009; d.d. 4 februari 2011	
34. Bevat het dossier een Agendapost (i.c. mandaatformulier)?	Ja	Mandaatvoorstel subsidievaststelling; d.d. 4 februari 2011	
<i>Besluitvorming vaststellingsverzoek</i>			

35. Bevat het dossier het besluit van het DB?	Ja	Mandaatvoorstel subsidievaststelling; d.d. 4 februari 2011	
36. Bevat het dossier de beschikking vaststellen/afwijzen subsidie?	Ja	Vaststellingsbeschikking exploitatiesubsidie 2009; d.d. 4 februari 2011	
37. Was er aanleiding voor leden van het DB om rekening te houden met persoonlijke betrokkenheid bij het dossier?	Nee		
38. Zo ja, hoe is hier naar gehandeld?	N.v.t.		
39. Indien van toepassing; bevat het dossier een bezwaarschrift?	N.v.t.		
<i>Overig</i>			
40. Is er een integriteittoets uitgevoerd naar de subsidieaanvrager? Zo ja, wat kwam eruit?	Nee		
41. Is er mogelijke betrokkenheid van bestuurders bij de subsidieaanvrager?	Nee		
42. Zo ja, hoe is hiernaar gehandeld?	N.v.t.		
43. Is SISA van toepassing? Zo ja, komt het dossier overeen met het gestelde in de Nadere Subsidieregels SISA?	Ja		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door de Subsidieverordening Rotterdam 2005; 2010q de Uitvoeringsregeling Subsidieverordening Rotterdam 2005q de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 . 4.80) en de Gemeentewet (art. 91) en het proceduredocument de Subsidieproces 2012.xlsq			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~anwezigq zijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t. ;
- Bij ~~B~~ronq gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~oelichtingq wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld. Hieronder een voorbeeld:

Toelichting

1. Door stichting N is een aanvraagformulier ingevuld, gedateerd op 16 juni 2008. Onder de toen geldende SvR was de indieningstermijn voor structurele subsidies 1 juli (zie artikel 7).
2. Vanuit de deelgemeente is op 18 december 2008 schriftelijk aan de stichting kenbaar gemaakt dat de beoordeling van de aanvraag langer duurt dan de normale behandelingstermijn. De deelgemeente laat via deze brief weten dat zij gebruik maakt van artikel 8 ~~om~~ de beschikking op uw aanvraag te verlengen met 12 wekenq Uiteindelijk behandelt het DB op 8 januari 2009 de agendapost omtrent de subsidieaanvraag, waarna de subsidiebeschikking wordt verleend.
3. In het deelgemeentelijk digitaal dossier ontbreekt een vaststellingsverzoek van de stichting. Hiernaar wordt wel verwezen in de vaststellingsbeschikking (d.d. 4 februari 2011). Na navraag door BING bij de ambtelijke organisatie is de verantwoordingsdocumentatie van de stichting aangeleverd in hard copy-vorm.

4. De vaststelling van de subsidie 2009 is gemandateerd behandeld (gemandateerd bij portefeuillehouder), wat tot gevolg heeft dat geen sprake is van een normale agendapost. De agendapost betreft het Mandaatvoorstel Subsidievaststelling (d.d. 4 februari 2011).

Resumé

Ten aanzien van de dossiervorming valt in zijn algemeenheid te stellen dat de gestelde/verzochte documenten aanwezig zijn.

Checklist Adviesbureau R

Checklist Inkoop- en Aanbestedingsdossiers

Inkoop / Aanbesteding Adviesbureau R

Adviesbureau R is een adviesbureau voor sociale vraagstukken dat een tweetal projecten doet in Feijenoord:

1. Feyenoord@Work (F@W); vanaf 01 december 2005 uitgevoerd door adviesbureau R.
 - I. Mentoraatproject richt zich op voortijdige schoolverlaters die geen werk hebben, niet naar school gaan en geen of onvoldoende gebruik maken van bestaande voorzieningen. Het doel van F@W is om deze jongeren te traceren, motiveren en terug te leiden naar school of werk of een combinatie ervan.
2. Intensief Casemanagement Feijenoord (ICF).
 - I. Inzet op voortijdig schoolverlaters te intensiveren. Strekt zich breder uit dan F@W en is direct gelinkt aan de Dosa- en Groepsaanpak/Jeugdoverleggen.

Deze projecten zijn in 2008 Europees aanbesteed (" 180.000) en gegund vanaf 1 oktober 2008 aan adviesbureau R. Uit het dossier volgt dat de overeenkomst is aangegaan voor de duur van één jaar, ingaande op 1 oktober 2008 en eindigend op 30 september 2009. Na het verstrijken van voornoemde periode, wordt de overeenkomst voortgezet met drie aansluitende perioden van één jaar (5) De onderzochte opdracht intensief casemanagement - 1 oktober 2010/1 januari 2011q vloeit voort uit deze overeenkomst uit 2008.

Aanbesteding Adviesbureau R			
<i>Bevat het dossier? . Vragen?</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Bron</i>	<i>Bijzonderh.</i>
<i>Voorfase</i>			
1. Onderbouwing hoe gekomen is tot de aanbestedingsvorm?	Ja	Agendapost 4303 (30-09-2008) + in de overeenkomst (specifiek het bestek)	
2. Agendapost waarin wordt besloten over offerte-aanvraag (inclusief advies Juridische Zaken en Financiële Zaken)?	Ja, beide	Agendapost 4303 (30-09-2008) + in overeenkomst	
3. Indien van toepassing (> " 150.000): Is het inkoopbureau Rotterdam / Bureau Aanbestedingszaken ingeschakeld?	Ja	Agendapost 4303 (Nota van Gunning, 21-08-2008, p.9) + in overeenkomst	
4. Indien van toepassing: Is er Europees aanbesteed (afh. Europese drempelbedragen)?	Ja	Agendapost 4303 (Nota van Gunning, 21-08-2008) + in overeenkomst	Aankondiging middels www.aanbestedingskalender.nl
5. Offerteaanvraag (inclusief selectie-eisen, programma van eisen (minimumeisen) en gunningscriteria (wensen))	Ja	Agendapost 4303 (Nota van Gunning, 21-08-2008) + in overeenkomst	
6. Indien van toepassing: Nota van Inlichtingen	Ja	In overeenkomst	
<i>Offertefase</i>			
7. Komen de aangeleverde offertes overeen met de gestelde eisen in de offerte-aanvraag (bijvoorbeeld ingevuld aanmeldingsformulier, referenties, akkoord met programma van eisen)?	Ja	Agendapost 4303 (Nota van Gunning, 21-08-2008)	

8. Zo nee, toelichting			
<i>Opdrachtverstrekking</i>			
9. Indien van toepassing: ingevuld beoordelingsformulier	Ja	Agendapost 4303 (30-09-2008)	
10. Agendapost/DB-besluit met betrekking tot opdrachtgunning (inclusief (financiële) onderbouwing keuze)	Ja	Agendapost 4303 (30-09-2008)	
11. Opmerkelijkheden in besluit, in relatie tot ambtelijk voorstel?	n.v.t.		
12. Indien van toepassing: afwijzingsbrief	Nee	Agendapost 4303 (30-09-2008)	Niet opgenomen bij agendapost
13. Gunningsbrief	Ja	Agendapost 4303 (30-09-2008)	
14. Raamcontract / opdrachtformulering	Ja	In overeenkomst	
<i>Fase na opdrachtverstrekking</i>			
15. Indien bepaalt bij offerteaanvraag: periodieke rapportages van opdrachtnemer over de realisatie van de doelstellingen?	Ja	Inkomende post 22376 (eindrapportage F@W 2010 14-11-2011)	
16. Zo ja, conform afspraken in offerteaanvraag?	Ja	Inkomende post 22376 (eindrapportage F@W 2010 14-11-2011)	
17. Indien van toepassing: eindafrekening	N.v.t.		
18. Indien van toepassing: evaluatie	Ja	Agendapost 6337 (10-08-2010)	Bespreken stand van zaken
<i>Overig</i>			
19. Mogelijke persoonlijke betrokkenheid van bestuurders bij offererende partijen?	Nee		
20. Zo ja, hoe is hier feitelijk naar gehandeld?	N.v.t.		
21. Contact met externen tijdens aanbestedingsproces?	N.v.t.		
22. Integriteitstoets aanbieder? Zo ja, wat kwam eruit?	N.v.t.		
De kaders voor deze checklist zijn gevormd door nota <i>Inkoop- en aanbestedingsbeleid voor de gemeente Rotterdam</i> de <i>Algemene regeling inkoop Gemeente Rotterdam</i> de <i>Algemene Inkoopvoorwaarden voor goederen en diensten Gemeente Rotterdam</i> de handleiding <i>Opdrachtverlening binnen de deelgemeente Feijenoord</i> en de relevante wetsartikelen in de Awb (art. 2.4; 4.21 - 4.80) en de Gemeentewet (art. 91).			

Toelichting invulling kaders

- Bij ~~A~~anwezigzijn drie opties: Ja, Nee of N.v.t.;
- Bij ~~B~~ron gaat het om aard document en datum (bijvoorbeeld ~~b~~rief deelgemeente 1 januari 2011);
- Bij ~~T~~oelichting wordt relevante informatie geplaatst met betrekking tot die vraag. Gelet op de omvang in de hokjes, wordt met nummers gewerkt, die vervolgens onder de ingevulde checklist worden behandeld.

Resumé

Gelet op de inhoud van het dossier is sprake van een ordentelijk aanbestedingsproces, waarbij de procedures zijn gevolgd.